

BERÄTTELSE

till 1966 års riksdag om vad i rikets styrelse sig tilldragit;

given Stockholms slott den 3 januari 1966.

Under år 1965 har partiella grundlagsändringar beslutats. En av dessa avser sänkning av rösträttsåldern.

En ingående redogörelse för de förhållanden som sammanhänger med den ekonomiska utvecklingen lämnas vid anmälan av finansplanen och nationalbudgeten i 1966 års statsverksproposition, till vilken torde få hänvisas.

Arbetsmarknaden under 1965 har kännetecknats av att efterfrågan på arbetskraft i södra och mellersta Sverige, särskilt i storstadsområdena, överstigit tillgången. En överflyttning av arbetskraft till dessa bristområden har ägt rum och underlättats genom bl. a. särskild yrkesutbildning för arbetslösa och ekonomiskt stöd till arbetskraftens geografiska rörlighet. Vidare har nyrekrytering av kvinnor ägt rum i ökad omfattning inom industrin. En påtaglig ökning har inträtt i tillströmningen av utländsk arbetskraft.

Inom skogslänen, dvs. norrlandslänen jämte Kopparbergs och Värmlands län, har efterfrågan på arbetskraft ökat under året med resultat att arbetslösheten har sjunkit i förhållande till fjolåret. Utvecklingen får bl. a. ses mot bakgrunden av högkonjunkturen och ökade insatser för att stärka näringslivet inom området.

Bostadsbyggandet har fortsatt att öka även under år 1965. Genom nybyggnad färdigställdes ca 95 000 lägenheter. I storstadsområdena och andra större orter med ett expansivt näringsliv råder dock fortfarande en utpräglad brist på bostäder.

Ny jordförvärvslag har beslutats och trätt i kraft. Vidare har principbeslut fattats om ny organisation för rationaliseringsverksamheten på jordbrukets och trädgårdsnäringsens område samt i fråga om naturvården, vattenvården och luftvården. Sakkunniga har tillkallats för att utreda riktlinjerna för den framtida skogspolitiken.

Under året har beslut fattats om andra etappen i reformprogrammet för den nya statliga trafikpolitiken. På vägtransportområdet har tillsatts en utredning angående vägtrafikens kostnadsansvar. Inom sjöfarten är bl. a.

spörsmålet om det svenska hamnväsendets framtida utformning föremål för undersökningar.

Reformarbetet på socialpolitikens område samt inom hälso- och sjukvården har fortsatt. Folkpensioner och allmänna barnbidrag har höjts väsentligt. Beslut har fattats om vård och undervisning av rörelsehindrade barn m. fl. Insatserna i övrigt för handikappade har intensifierats. Inom åldringsvården pågår en omfattande upprustning av olika vårdformer.

Anslagen till allmänna kultur- och bildningsändamål har ytterligare väsentligt ökats.

Beslut har fattats angående omorganisation och upprustning av skolorna för blinda och döva barn samt om reformering av sjuksköterskeutbildningen. Utbildningen av lärare av olika kategorier har ökat kraftigt under året.

Inom den högre utbildningens och forskningens område har principbeslut fattats om den fortsatta utbyggnaden av universitet och högskolor. Härigenom kommer resurserna vid nuvarande lärosäten att ytterligare ökas, bl. a. kommer universitetet i Umeå att byggas ut med en humanistisk fakultet samt farmaceutiska institutet att omorganiseras och flyttas till Uppsala. Vidare kommer ett nytt akademiskt utbildningscentrum att etableras i Linköping samtidigt som filialer till nuvarande universitet anordnas på ytterligare ett antal orter.

Beslut har fattats om en lagstiftning som ger de offentliga tjänstemännen förhandlingsrätt enligt i princip samma regler som gäller för andra arbetstagare.

Antalet arbetsanmälda utlänningar uppgick den 1 oktober 1965 till ca 154 700 mot ca 140 200 vid samma tid år 1964. Härav var ca 98 100 resp. 91 300 nordbor. Antalet icke-nordbor med uppehållstillstånd uppgick den 1 oktober 1965 till ca 56 200 mot 54 200 den 1 oktober 1964. Under första halvåret 1965 beviljades ca 14 200 viseringar för inresa i Sverige mot ca 13 800 under motsvarande tid 1964. Under hösten 1965 konstaterades en markant ökning av antalet inresande utlänningar till landet. Till svenska medborgare har under tiden januari—oktober 1965 upptagits nära 8 400 personer.

Ombud för Sverige deltog i FN:s generalförsamlings tjugonde möte, som öppnades i New York den 21 september 1965.

FN:s kongress angående förebyggande av brott och behandling av brottslingar har hållits i Stockholm den 9—18 augusti 1965.

Ministerrådet i Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA) har hållit tre möten under år 1965, nämligen den 22 februari i Genève, den 24 och 25 maj i Wien samt den 28 och 29 oktober i Köpenhamn. Vid dessa möten behandlades frågan om att åstadkomma en närmare kontakt mellan EFTA och den Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEC). Olika åtgärder för att stärka och utveckla EFTA-samarbetet har också varit föremål

Överenskommelser med främmande makter m. m.

för diskussion. Ministermötena har vidare ägnats åt samråd angående handelsförhandlingarna inom ramen för allmänna tull- och handelsavtalet (GATT). Vid årets slut har den interna tullavvecklingen inom EFTA uppnått 80 procent.

Det ministerråd som tillsatts enligt överenskommelsen om Finlands association till frihandelssammanslutningen (FINEFTA) har sammanträtt tre gånger i anslutning till ministermötena i EFTA.

Sverige har under år 1965 deltagit i arbetet inom Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD). Liksom under föregående år har särskilt behandlats frågor som berör samordningen av medlemsländernas ekonomiska politik och anpassningsproblem beträffande jordbruk, industri och arbetskraft. Vidare har uppmärksamhet ägnats åt uppföljningen av resultatet från FN:s konferens för handel och utveckling och åt andra frågor av gemensamt intresse på bl. a. den internationella handelsområde. Sverige har under år 1965 inträtt som medlem i OECD:s kommitté för utvecklingsbistånd (DAC). Ministerrådsmöte hölls den 25 och 26 november. Särskilt möte på ministernivå med OECD:s jordbrukskommitté ägde rum den 17 och 18 juni.

De avtalslutande parterna i allmänna tull- och handelsavtalet (GATT) antog den 8 februari ett förslag till ändringar i GATT-avtalet. Ändringarna innebär att till avtalet fogas ett nytt kapitel angående GATT:s åtgärder och förpliktelser i fråga om u-ländernas handels- och utvecklingsproblem.

De handelsförhandlingar inom ramen för GATT som inleddes i maj 1964 har fortsatt under år 1965.

Den handels- och utvecklingsstyrelse som upprättats enligt rekommendation av FN:s världshandelskonferens 1964 har under året sammanträtt tre gånger. Styrelsen har diskuterat uppföljningen av de olika rekommendationer, syftande till förbättringar i u-ländernas ekonomiska situation, som antogs av konferensen. Styrelsen har vidare fastställt arbetsprogram för de underkommittéer som har tillsatts.

Europarådets ministerkommitté har under året sammanträtt en gång i Strasbourg och en gång i Paris, varvid Sverige var representerat. I samband med Parismötet samlades ministerkommittén och företrädare för Europarådets rådgivande församling till ett s. k. colloquium. Sista delen av församlingens sextonde ordinarie möte ägde rum i januari, medan första och andra delarna av det sjuttonde mötet ägde rum i maj och september. Vid sistnämnda tillfälle hölls även det tolfte gemensamma mötet mellan församlingen och den europeiska ekonomiska gemenskapens s. k. Europaparlament.

Nordiska rådet höll sin trettonde session i Reykjavik under tiden den 13—18 februari 1965. Redogörelse för de frågor som avhandlades har lämnats i skrivelse till riksdagen (rskr 1965:67).

Sveriges uppdrag att vara medlem i kommissionen för övervakande av vapenstilleståndet i Korea består alltså. Svenska officerare ingår i FN:s övervakningskommissioner i Palestina-området och i Kashmir. Sverige deltar fortfarande med en frivillig-bataljon i FN:s vaktstyrka i Främre Orien-ten. Sverige deltar vidare sedan mars 1964 i FN:s fredsstyrka på Cypern. Sveriges militära kontingent där uppgår till en bataljon omfattande omkring 1 000 man frivillig personal. Dessutom tjänstgör en svensk civil polisgrupp om 40 man på Cypern.

Härefter följer

en förteckning över de överenskommelser med främmande makter m. m. som har slutits under tiden december 1964—november 1965,

en redogörelse för de garantier för exportkrediter som exportkreditnämnden har meddelat på statens vägnar,

sammanställningar angående de bidrag, som har beviljats ur behållningen av de särskilda lotterier som anordnats till förmån för konst, teater och andra kulturella ändamål samt från fonderna för idrottens och friluftslivets främjande, jaktvårdsfonden och statens lappfond,

en sammanställning angående beviljade understöd ur allmänna arvsfonden,

en sammanställning angående utbetalningar från handels- och sjöfartsfonden,

en redogörelse för kommittéernas verksamhet,

vissa uppgifter om det centrala krisorgan som nu finns.

Förteckningar över kommittékostnader och över betänkanden, som har utkommit från trycket eller avlämnats i stencilerat skick under år 1965, fogas till berättelsen som *bilaga*.

Överenskommelser med främmande makter m. m. under tiden

december 1964—november 1965

Den 1 december 1964 framlades i Bryssel för undertecknande en tullkonvention angående välfärds material för sjömän. Sverige undertecknade konventionen med förbehåll för ratifikation den 28 september 1965.

Den 4 december 1964 beslöt Kungl. Maj:t ratificera konventionen i New York den 30 mars 1961 ersättande äldre konventioner rörande narkotika. Ratifikationsinstrumentet deponerades i New York den 18 december.

Den 10 december 1964 undertecknades för Sveriges vidkommande andra

Överenskommelser med främmande makter m. m.

protokollet av den 30 oktober 1964 rörande förlängning av deklarationen den 22 november 1958 om Schweiz' provisoriska anslutning till allmänna tull- och handelsavtalet.

Den 11 december 1964 beslöt Kungl. Maj:t ratificera ändring av artiklarna 23, 27 och 61 i Förenta Nationernas stadga av den 17 december 1963 (Resolutionerna 1991 A och B (XVIII)). Ratifikationsinstrumentet deponerades i New York den 18 december.

Den 11 december 1964 beslöt Kungl. Maj:t ratificera Internationella arbetsorganisationens konvention (nr 119) angående maskinskydd av den 25 juni 1963. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Genève den 29 december.

Den 12 december 1964 växlades i Alger ministeriella noter med Algeriet rörande upphävande av passviseringstvånget.

Den 15 december 1964 undertecknades för Sveriges vidkommande andra protokollet av den 30 oktober 1964 rörande förlängning av deklarationen den 18 november 1960 om Argentinas provisoriska anslutning till allmänna tull- och handelsavtalet.

Den 15 december 1964 undertecknades för Sveriges vidkommande protokollet av den 30 oktober 1964 rörande förlängning av deklarationen den 13 november 1962 om Förenade Arabrepublikens provisoriska anslutning till allmänna tull- och handelsavtalet.

Den 18 december 1964 beslöt Kungl. Maj:t ratificera Förenta Nationernas konvention den 28 september 1954 om statslösa personers rättsliga ställning. Ratifikationsinstrumentet deponerades i New York med vissa förbehåll den 2 april 1965.

Den 18 december 1964 beslöt Kungl. Maj:t ratificera fiskerikonventionen i London av den 9 mars 1964.

Den 18 december 1964 beslöt Kungl. Maj:t ratificera överenskommelsen i Washington den 20 augusti 1964 rörande provisoriska arrangemang för ett världsomspännande kommersiellt telesatellit-samarbete. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Washington den 18 januari 1965.

Den 18 december 1964 beslöt Kungl. Maj:t ratificera protokollet med Japan den 15 april 1964 med ändring och tillägg till avtalet den 12 december 1956 för undvikande av dubbelbeskattning och förhindrande av skatteflykt beträffande inkomstskatter. Ratifikationsinstrumenten utväxlades i Stockholm den 25 maj 1965.

Den 18 december 1964 beslöt Kungl. Maj:t godkänna tilläggsprotokollet med Polen den 29 oktober 1964 till avtalet den 16 november 1949 rörande ersättning för svenska fordringar. En notväxling rörande ikraftsättande av protokollet ägde rum i Warszawa den 22 december.

Den 18 december 1964 beslöt Kungl. Maj:t ratificera avtalet med Storbritannien den 14 oktober 1964 för undvikande av dubbelbeskattning

Riksdagsberättelsen år 1966

och förhindrande av skatteflykt beträffande skatter å kvarlåtenskap. Rati-
fikationsinstrumenten utväxlades i London den 10 mars 1965.

Den 19 december 1964 framlades i Helsingfors för undertecknande ett
protokoll med Finland rörande ett multilateralt varuutbytes-
och betalningsarrangemang. Protokollet undertecknades för
Sveriges vidkommande den 11 februari 1965.

Den 30 december 1964 växlades i Rom ministeriella noter med Förenta
Nationernas livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) rörande FAO:s
medverkan vid gåva av skogsbruksredskap till Indien.

Den 31 december 1964 undertecknades i Bangkok en överenskommelse
med Burma rörande ett svenskt bidrag för framställning av lärobö-
cker för burmanska skolor.

Den 15 januari 1965 undertecknades i Stockholm en överenskommelse
med Finland om ändrad lydelse av artikel 4 i överenskommelsen den 15
september 1956 angående ömsesidigt godkännande av körkort
samt av registrering av motorfordon m. m.

Den 15 januari 1965 växlades i Stockholm ministeriella noter med Fin-
land rörande upphävande av noteväxlingen den 1 april 1927 angående öm-
sesidiga förmåner för sjömän å respektive lands fartyg.

Den 2 och 15 oktober och 28 december 1964 samt 20 januari 1965 växla-
des i Karachi ministeriella noter med Pakistan rörande förlängning av
överenskommelsen den 4 oktober 1961 rörande tekniskt samarbete på fa-
miljeplaneringens område.

Den 21 januari 1965 undertecknades i Addis Abeba en överenskommelse
med Etiopien och Förenta Nationernas tekniska biståndsstyrelse
(UNTAB) om ett projekt för bostadsbyggande (pilot housing pro-
ject) i Addis Abeba.

Den 22 januari 1965 undertecknades i Strasbourg ett tilläggsprotokoll till
europeiska överenskommelsen om skydd för televisionsutsänd-
ningar.

Den 22 januari 1965 undertecknades i Strasbourg med förbehåll för rati-
fikation en europeisk överenskommelse för förhindrande av radio- och
televisionsutsändningar från stationer utanför
statsterritorier.

Den 29 januari 1965 växlades i Stockholm ministeriella noter med Fin-
land rörande upphävande av noteväxlingen den 23 maj och 29 augusti
1921 angående ömsesidigt utbyte av underrättelser beträffande
sinnessjuka.

Den 29 januari 1965 undertecknades i Stockholm en tilläggsöverenskom-
melse med Indien rörande finansiellt bistånd för en spann-
målslagringsundersökning och en tilläggsöverenskommelse om
en gåva av svenska skogsbruksredskap till Indien.

Överenskommelser med främmande makter m. m.

Den 5 februari 1965 undertecknades i Moskva ett protokoll med Sovjetunionen angående varuutbytet under åren 1965—1970 samt ett protokoll till överenskommelsen rörande varuutbyte och betalningar av den 7 september 1940. Protokollen ratificerades av Sverige den 23 april. En noteväxling rörande ikraftträdandet ägde rum i Moskva den 10 juni.

Den 8 februari 1965 framlades i Genève för undertecknande slutakten vid andra särskilda sessionen med de avtalslutande parterna till *allmänna tull- och handelsavtalet*. Sverige undertecknade slutakten samma dag.

Den 8 februari 1965 växlades i Stockholm ministeriella noter med Ungern rörande varuutbytet.

Den 1 mars 1965 avgavs i Bryssel en ministeriell note till Belgien med uppsägning av konventionen i Bryssel den 10 april 1926 rörande fastställande av vissa gemensamma bestämmelser i fråga om sjöpanträtt och fartygshypotek.

Den 25 februari och 5 mars 1965 växlades i Stockholm ministeriella noter med Danmark rörande upphävande av noteväxlingen den 9 och 13 juli 1923 angående ömsesidigt utbyte av underrättelser beträffande sinnessjuka.

Den 12 mars 1965 undertecknades för Sveriges vidkommande med vissa förbehåll överenskommelsen i Kairo den 9 november 1963 angående de frivilliga bidragen till räddandet av Abu Simbel-templet.

Den 18 mars 1965 framlades i Washington för undertecknande en konvention om biläggande av investeringstvister mellan stater och medborgare i andra stater. Sverige undertecknade konventionen med förbehåll för ratifikation den 25 september.

Den 22 mars 1965 framlades i Washington för undertecknande ett protokoll om förlängning av 1962 års internationella veteavtal. Sverige undertecknade protokollet den 14 april. Kungl. Maj:t beslöt den 25 november att ratificera protokollet. Instrumentet om godkännande deponerades i Washington den 29 november.

Den 25 mars 1965 undertecknades i Stockholm ett protokoll angående Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges deltagande i 1967 års världsutställning i Montreal.

Den 26 mars 1965 växlades i Stockholm ministeriella noter med Bulgarien rörande varuutbytet.

Den 26 mars 1965 undertecknades i Kuala Lumpur en luftfartsöverenskommelse med Malaysia.

Den 26 mars 1965 undertecknades i Stockholm ett protokoll med Polen rörande varuutbytet.

Den 8 april 1965 växlades i Paris ministeriella noter med Frankrike jämte vissa andra medlemmar av franc-zonen rörande varuutbytet.

Riksdagsberättelsen år 1966

Den 9 april 1965 undertecknades i London med förbehåll för ratifikation en konvention om underlättande av internationell sjötrafik.

Den 10 april 1965 undertecknades i Budapest ett protokoll med Ungern rörande varuutbytet.

Den 29 april 1965 växlades i Kapstaden ministeriella noter med Sydafrika rörande luftfartsförbindelserna.

Den 5 maj 1965 undertecknades i New Delhi en överenskommelse med Indien om ytterligare svenskt bidrag för framställning av läroböcker för indiska skolor.

Den 5 maj 1965 undertecknades i Madrid en luftfartsöverenskommelse med Spanien.

Den 6 maj 1965 undertecknades i Teheran en överenskommelse med Afghanistan rörande ett svenskt bidrag för framställning av läroböcker för skolor i Afghanistan.

Den 6 maj 1965 undertecknades i Nairobi en överenskommelse med Kenya rörande tekniskt samarbete på undervisningens område.

Den 7 maj 1965 växlades i Oslo ministeriella noter med Norge rörande upphävande av noteväxlingen den 25 maj 1921 och 24 april 1922 angående ömsesidigt utbyte av underrättelser beträffande sinnessjuka.

Den 7 maj 1965 undertecknades i Stockholm med förbehåll för ratifikation ett avtal med Schweiz för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet.

Den 24 maj 1965 undertecknades i Strasbourg en ändring av stadgan för Europarådet.

Den 26 maj 1965 beslöt Kungl. Maj:t ratificera konvention (nr 120) av den 8 juli 1964 angående hygien inom handels- och kontorsverksamhet, konvention (nr 122) av den 9 juli 1964 angående samskattningssystem, akt (nr 1) av år 1964 samt akt (nr 3) av år 1964 angående ändring i Internationella arbetsorganisationens stadga. Ratifikationsinstrumenten deponerades i Genève den 11 juni.

Den 7 juni 1965 växlades i Bukarest ministeriella noter med Rumänien rörande varuutbytet, rörande betalningarna samt med ändring av finansprotokollet den 28 augusti 1959.

Den 16 juni 1965 undertecknades i Genève ett avtal med Förenta Nationerna angående arrangemang för Förenta Nationernas tredje kongress om förhindrande av brott och behandling av brottslingar.

Den 17 juni 1965 undertecknades i Addis Abeba en överenskommelse med Etiopien rörande svenska frivilliga fredskårsdeltagare.

Överenskommelser med främmande makter m. m.

Den 7 april och 17 juni 1965 växlades i Zomba och Stockholm ministeriella noter med Malawi rörande tillämpning av 1949 års svensk-engelska dubbelbeskattningsavtal.

Den 18 juni 1965 undertecknades i Stockholm med förbehåll för ratifikation en överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare.

Den 8 och 21 juni 1965 växlades i Addis Abeba ministeriella noter med Etiopien rörande tekniskt samarbete på hälsovårdens område (hälso-centralprojektet).

Den 22 och 31 maj samt 17 och 25 juni 1965 växlades i New Delhi ministeriella noter med Ceylon med förlängning av överenskommelsen den 22 maj 1958 rörande tekniskt samarbete på familjeplaneringsområde.

Den 28 juni 1965 växlades i Tunis ministeriella noter med Tunisien med tillägg till låneöverenskommelsen den 29 mars 1963.

Den 29 juni 1965 undertecknades i Stockholm en tilläggsöverenskommelse med Indien beträffande upphandling av detaljer och reservdelar för maskinutrustningar m. m. för tillverkning av vissa kapitalvaror.

Den 29 juni 1965 växlades i Stockholm ministeriella noter med Indien med ändring av tilläggsöverenskommelsen den 29 september 1964 rörande finansiell utvecklingshjälp om leverans av utrustning för mejeriprojekt.

Den 30 juni 1965 beslöt Kungl. Maj:t ratificera europeiska balken för social trygghet av den 16 april 1964 jämte ett tilläggsprotokoll. Ratifikationsinstrumentet deponerades i Strasbourg den 25 september.

Den 30 juni beslöt Kungl. Maj:t ratificera ändringar i artiklarna 17 och 18 i konventionen om upprättande av Mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen av den 6 mars 1948. Ratifikationsinstrumentet deponerades i London den 9 september.

Den 30 juni 1965 avlämnades i Washington en ministeriell note med uppsägning för Trinidad och Tobagos vidkommande av 1949 års svensk-engelska dubbelbeskattningsavtal.

Den 6 april och 1 juli 1965 växlades i Nairobi ministeriella noter med Kenya rörande tillämpning av 1949 års svensk-engelska dubbelbeskattningsavtal.

Den 2 juli 1965 undertecknades i Bryssel med förbehåll för ratifikation ett avtal med Belgien för undvikande av dubbelbeskattning och för reglering av vissa andra frågor beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.

Den 7 juli 1965 växlades i Rabat ministeriella noter med Marocko rö-

rande förlängning av tredje tilläggsprotokollet den 21 maj 1963 till handelsöverenskommelsen av den 8 februari 1960.

Den 23 juli 1965 undertecknades i Oslo ett avtal med Finland och Norge om en gemensam paviljong på Biennalen i Venedig.

Den 26 juli 1965 växlades i Wien ministeriella noter med Internationella atomenergiorganet (IAEA) rörande avhållandet av ett symposium över kriticitetskontroll för klyvbart material.

Den 16 augusti 1965 undertecknades i Karachi en överenskommelse med Pakistan rörande ett svenskt bidrag för framställning av läroböcker för skolor i Pakistan.

Den 19 maj och 17 augusti 1965 växlades i Nairobi ministeriella noter med Kenya rörande tillämpning av 1930 års konvention med Storbritannien rörande vissa till civilprocessen hörande ämnen av internationell natur.

Den 18 augusti 1965 undertecknades i New Delhi en överenskommelse med Ceylon rörande tekniskt samarbete på familjeplaneringens område.

Den 25 augusti 1965 undertecknades i Stockholm en överenskommelse med Finland angående åtgärder för förbättrad televisionsmottagning.

Den 27 augusti 1965 undertecknades i Abidjan ett handelsavtal med Elfenbenskusten.

Den 14 september 1965 växlades i Belgrad ministeriella noter med Jugoslavien rörande varuutbytet.

Den 17 september 1965 undertecknades i Rio de Janeiro med förbehåll för ratifikation ett avtal med Brasilien för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter på inkomst och förmögenhet.

Den 22 september 1965 växlades i Tunis ministeriella noter med Tunisien rörande tekniskt bistånd.

Den 24 september 1965 undertecknades i Dar es Salaam ett avtal med Tanzania rörande utvecklingskredit jämte tilläggsavtal 1—2.

Den 27 september 1965 avgavs i New York en ministeriell note med uppsägning för Sveriges vidkommande av överenskommelsen den 16 juni 1949 om provisorisk tillämpning av förslag till internationella tullkonventioner beträffande turisttrafik, fordon i yrkesmässig vägtrafik och internationell vägtransport för tullkonventionen beträffande internationell vägtransport.

Den 30 september 1965 godkändes i Bryssel konventionen den 15 december 1950 rörande nomenklatur för klassificering av varor i tulltarifferna. Ändrad text av artikel XVI.

Den 6 oktober 1965 undertecknades i Lusaka en överenskommelse med Zambia rörande svenska frivilliga experter.

Överenskommelser med främmande makter m. m.

Den 8 oktober 1965 växlades i Peking med förbehåll för ratifikation ministeriella noter med Folkrepubliken Kina angående utförandet av en beskickningsanläggning i Peking för Sverige samt undertecknades ett avtal om upplåtelse av tomt.

Den 8 oktober 1965 undertecknades i Prag ett tilläggsprotokoll med Tjeckoslovakien till handelsavtalet den 25 oktober 1963.

Den 8 oktober 1965 växlades i Entebbe ministeriella noter med Uganda rörande upphävande av passviseringstvånget.

Den 13 oktober 1965 undertecknades i Stockholm en överenskommelse med Frankrike om samarbete vid filmproduktion. Den 25 oktober och den 17 november bekräftades genom ministeriella noter i Paris att överenskommelsen trätt i kraft.

Den 22 oktober 1965 undertecknades i Tunis ett tilläggsprotokoll med Tunisien till låneöverenskommelsen av den 29 mars 1963.

Den 26 oktober 1965 växlades i Buenos Aires ministeriella noter med Argentina rörande förlängning av överenskommelsen den 12 juni 1959 rörande ett svenskt-argentinskt filmavtal.

Den 20 och 24 november 1965 växlades i Reykjavik ministeriella noter med Island rörande upphävande av noteväxlingen den 9 och 13 juli 1923 angående ömsesidigt utbyte av underrättelser beträffande sinnessjuka.

Den 29 november 1965 växlades i Stockholm ministeriella noter med Indien med tillägg till avtalet den 29 september 1964 rörande finansiell utveckling.

Av exportkreditnämnden på statens vägnar meddelade garantier för exportkrediter

Under budgetåret 1964/65 har exportkreditnämnden utfärdat statsgarantier för exportkredit (garantiförbindelser) för ett belopp av 557 milj. kr., vilket innebär en ökning sedan närmast föregående budgetår med 140 milj. kr., dvs. 34 %. Därutöver har garantier ställts i utsikt (garantiutfästelser) för ett belopp av 1 208 milj. kr., mot 2 088 milj. kr. föregående budgetår. På grund av ändrade statistiska beräkningsmetoder är emellertid de två sistnämnda siffrorna inte jämförbara.

Nämndens sammanlagda engagemang uppgick den 30 juni 1965 till 1 877 milj. kr., vilket innebär en ökning under det senaste budgetåret med 149 milj. kr. eller med 9 %.

Av samtliga engagemang den 30 juni 1965 avser 556 milj. kr. eller 30 % garantiförbindelser. Av dessa utgör 74 milj. kr. garantier på särskilt gynn-

samma villkor vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling (u-garantier). Återstående 1 321 milj. kr. avser garantiutfästelser, av vilka 145 milj. kr. är u-garantier. Ökningen i engagemanget under det senaste budgetåret hänför sig helt till garantiförbindelser, medan garantiutfästelserna har minskat något.

Nämndens sammanlagda engagemang i fråga om garantier för export till u-länderna uppgick till 633 milj. kr., för export till öststaterna till 1 021 milj. kr. och för export till övriga länder till 223 milj. kr.

Nämndens inkomster under budgetåret 1964/65 uppgick till 9,2 milj. kr. mot 6,4 milj. kr. föregående budgetår. Av intäkterna utgjordes 6,0 milj. kr. av premier, 2,3 milj. kr. av räntor och 0,9 milj. kr. av återbäring på skador.

Med anledning av skadefall har under budgetåret 1964/65 betalats ut ersättningar med 1,3 milj. kr. Nämndens administrationskostnader belöpte sig till 1,2 milj. kr. Resultatet av verksamheten har möjliggjort en ökning av nämndens säkerhetsreserv med 4,4 milj. kr. Dessutom har 0,3 milj. kr. satts av till en ersättningsreserv för att bestrida kostnaderna för skadefall, som har inträffat under budgetåret och som inte har slutreglerats vid budgetårets utgång. Till premiereserv har satts av 2,1 milj. kr. Efter årets avsättning uppgår reservfonden till 42,3 milj. kr. eller 7,6 % av nämndens garantiansvar på grund av garantiförbindelser vid samma tidpunkt.

En närmare redogörelse för exportkreditnämndens verksamhet under budgetåret finns i nämndens verksamhetsberättelse, som har lämnats till riksdagens ledamöter.

**Under år 1965 beviljade bidrag ur behållningen av de särskilda lotterier
som anordnats till förmån för konst, teater och andra kulturella
ändamål**

Ändamål	Besluts- dags	Belopp kr.
Arkiv för dekorativ konst, Lund (för inköp)	15/6	1 500 000
Kungl. teatern (för utbyte av fätöljer)	15/6	110 000
Frälsningsarméns högkvarter (för iordningställande av museum)	15/6	20 000
Föreningen Fillinge tingshus (för iståndsättning av Fillinge tings- hus)	15/6	15 000
Karlshamns och Bräkne härads fornminnesförening (för iordning- ställande av vissa gårdsbyggnader samt för inredning av musei- lokaler)	15/6	55 000
Klövsjö hembygdsförening (för konservering av en gård)	15/6	10 000
Kulturhistoriska föreningen för Södra Sverige (för modernisering av värmeanläggning)	15/6	170 000
Marieborgs folkhögskola (för viss utrustning för teaterlinje)	10/6	7 500
Stiftelsen Lövångers kyrkstad (för iståndsättande av stugor)	15/6	35 000
Stiftelsen Sveriges arkitektmuseum (för inredning)	15/6	35 000
Svenska tonsättares internationella musikbyrå (för anskaffande av teknisk utrustning m. m.)	15/6	50 000
Tomelilla köping (för konsthall)	15/6	80 000
Varbergs museum (för underhållsarbeten)	15/6	15 000
Vä församling (för restaurering av Vä kyrka)	15/6	75 000
Västerås slott (för utvidgning och omdaning av läns museet)	15/6	500 000
Västra Värmlands fornminnesförening (för upprustning av musei- anläggning)	15/6	12 000
Ystads stad (för renovering av S:t Peters klosterkyrka)	15/6	140 000
Örebro stad (för teaterlokaler)	15/6	1 200 000
Institut Tessin i Paris (för förvärv av fastighet)	30/6	1 000 000
Nationalmuseet (för tillbyggnadsarbeten)	8/10	280 000
Kungl. teatern (för ombyggnadsarbeten)	8/10	1 150 000
Summa kr.		6 459 500

Under år 1965 beviljade bidrag ur fonden för idrottens främjande

Ändamål	Beslutsdag	Belopp kr.	
I. Skolöverstyrelsen			
Kursverksamhet	30/6	200 000	200 000
II. Sveriges riksidrottsförbund			
Central förvaltning och administration	30/6	333 000	
Central idrottslig verksamhet:			
a) administration	30/6	297 000	
b) kursverksamhet	30/6	200 000	
c) instruktörsverksamhet bland ungdom (konsulentverksamhet)	30/6	1 170 000	
d) övrigt	30/6	185 000	
Specialförbundens verksamhet	15/6	750 000	
» »	30/6	7 100 000	
Distriktförbundens verksamhet	30/6	730 000	
Föreningars verksamhet	30/6	550 000	
Ungdomsidrott	5/3	600 000	
Idrottsplatskommittén	30/6	281 000	
Simbaddelegationen	30/6	95 000	
Poliklinikkommittén	30/6	211 000	
Riksidrottsförbundets idrottsinstitut (Bosön m. fl.)	12/3	183 000	
» »	30/6	212 000	
Övriga ändamål	30/6	276 000	13 173 000
III. Sveriges olympiska kommitté			
Förberedelser under budgetåret 1965/66 för Olympiska spelen 1968	9/9	500 000	500 000
IV. Svenska korporationsidrottsförbundet			
Central förvaltning	30/6	675 000	
Lokalförbundens förvaltning	30/6	260 000	
Kursverksamhet	30/6	135 000	
Ungdomsidrott	30/6	54 000	
Företagsgymnastik	30/6	20 000	
Propaganda, upplysningsverksamhet	30/6	75 000	
Idrottsmateriel	30/6	60 000	
Motionsverksamhet för pensionärer	30/6	50 000	
Bidrag till korporationerna	30/6	15 000	
Internationella kontakter	30/6	10 000	1 354 000
V. Föreningen för skidlöpnings och friluftslivets främjande i Sverige			
Kursverksamhet m. m.	30/6	132 500	
Ungdomsidrott	30/6	67 000	
Administration	30/6	27 500	227 000
VI. Ridsport			
Svenska ridsportens centralförbund	30/6	94 000	
Riksföreningen för ridningens främjande	30/6	208 000	
De svenska lantliga ryttarföreningarnas centralförbund	30/6	56 000	
Svenska ponnyföreningen	30/6	17 000	375 000

Bidrag ur fonden för idrottens främjande

Ändamål	Besluts- dags	Belopp kr.	
VII. Övriga organisationer			
a) <i>Bidrag till ungdomsidrott</i>			
Förbundet Vi unga	30/6	10 000	
KFUM:s och KFUK:s riksförbund	30/6	6 000	
Nationaltemplarordens ungdomsförbund	30/6	11 000	
Riksförbundet Sveriges 4 H	30/6	44 000	
Riksförbundet Sveriges ungdoms- och hemgårdar	30/6	12 000	
Svenska frisksportförbundet	30/6	4 000	
Svenska missionsförbundets ungdom	30/6	19 000	
Svenska scoutförbundet	30/6	9 000	
Sveriges storloge av IOGT	30/6	17 000	
Unga örnars riksförbund	30/6	67 000	199 000
b) <i>Bidrag till organisationers allmänna verksamhet</i> <i>m. m.</i>			
Centralkommittén för fältsport	30/6	15 000	
De handikappades riksförbund (till idrott för handikappade)	30/6	150 000	
Sveriges dövas idrottsorganisation	30/6	50 000	
» » (deltagande i 10:e internationella spelen för döva i Washing- ton)	26/2	40 000	
Svenska gymnastikförbundets gymnastikfolk- skola å Lillsved	30/6	50 000	
Riksföreningen för simningens främjande	30/6	55 000	
Svenska livräddningssällskapet	30/6	20 000	
Organisationskommittén för skolungdomens all- männa fjällfärd	30/6	26 000	406 000
VIII. Idrottsanläggningar			
Större och medelstora anläggningar (bidragen för- delade av Kungl. Maj:t)			
D:o	15/1	25 000	
D:o	3/6	15 000	
D:o	29/10	2 700 000	
D:o	12/11	25 000	
Mindre anläggningar m. m. (bidragen fördelade av riksidrottsförbundet)	30/6	1 700 000	
Bastuanläggningar (bidragen fördelade av riksid- rottsförbundet)	30/6	125 000	
Blindinstitutet å Tomtebodas (ombyggnad av insti- tutets idrottsplats)	3/6	20 000	4 610 000
Summa kr.			21 044 000

Under år 1965 beviljade bidrag ur fonden för friluftslivets främjande

Ändamål	Beslutets dag	Belopp kr.	
I. Anläggningar m. m.			
Anundsjö idrottsförening m. fl.	12/11	15 000	
Arbrå kommun	15/1	6 000	
Asarums kommun	3/6	72 000	
Borlänge stad	3/6	30 000	
Dals Eds kommun	19/3	25 000	
Ekeberga kommun	12/11	30 000	
Fagersta stad	15/1	40 000	
Floda kommun	3/6	6 000	
Färösunds kommun	12/11	10 000	
Föreningen Rättviks folkpark	3/6	45 000	
Föreningen Semesterhem för arbetarkvinnor i Skåne	12/11	9 000	
Hedesunda kommun	19/3	10 000	
Hemse kommun	3/6	30 000	
Hjärsås kommun	3/6	6 000	
Härnösands stad	19/3	35 000	
Hästveda kommun	12/11	20 000	
Högsjö kommun	19/3	15 000	
Kiviks kommun	12/11	20 000	
Knäreds kommun	12/11	20 000	
Kolsnäsuddens folkparkförening u. p. a., Sunne ..	15/1	60 000	
Lofthammars kommun	19/3	12 500	
Malma röda kors krets	12/11	5 000	
Mariefreds stad	3/6	12 000	
Norra Kållands kommun	19/3	25 000	
Oskarshamns stad	19/3	5 000	
Röstånga kommun	3/6	25 000	
Selångers kommun	15/1	10 000	
Skidfrämjandet	15/1	8 000	
»	30/6	10 000	
Skidfrämjandets lokalavdelning i Boliden	12/11	40 000	
Skidfrämjandets lokalavdelning i Gävle	3/6	30 000	
Skidfrämjandets lokalavdelning i Åsele	12/11	58 000	
Skredsviks kommun	3/6	8 000	
Sollentuna köping	12/11	30 000	
Sollerö kommun	12/11	6 000	
Stockholms stad	12/11	60 000	
Stora Kils kommun	12/11	5 000	
Svenska turistföreningen	3/6	300 000	
»	3/6	35 000	
»	12/11	60 000	
Särna revir	12/11	40 000	
Södermalms fria församling	3/6	6 000	
Söderåkra kommun	12/11	3 000	
Södra Sandsjö kommun	3/6	8 000	
Södra Sotenäs kommun	15/1	8 000	
Tingstäde kommun	19/3	60 000	
Tivedens kommun	19/3	10 000	
Umnäs fritidsgårdsförening	19/3	10 000	
Urshults kommun	3/6	36 000	
Vattenskidklubben Delfinerna, Hammerdal	12/11	2 500	
Virserums köping	19/3	7 000	
Ågestagården, ekonomisk förening u. p. a.	12/11	75 000	
Ålvdalens kommun	19/3	3 000	
Öregrunds stad	12/11	5 000	
			1 522 000

Bidrag ur fonden för friluftslivets främjande

Ändamål	Beslutets dag	Belopp kr.	
II. Lägerverksamhet			
Frälsningsarmén	30/6	8 000	
KFUK:s riksförbund	30/6	1 000	
KFUM:s triangelpojkbund	30/6	3 000	
Svenska scoutrådet	30/6	26 500	
Sveriges flickscoutråd	30/6	21 000	
Unga örnars riksförbund	30/6	14 000	73 500
III. Kursverksamhet			
Reso	12/11	8 000	
Riksorganisationernas campingkommitté	19/3	15 000	
Skidfrämjandet	15/1	45 000	
»	30/6	50 000	
Sveriges Dövas riksförbund	12/11	2 000	120 000
IV. Administration m. m.			
Fiskefrämjandet	12/11	10 000	
Reso	19/3	75 000	
Riksorganisationernas campingkommitté	19/3	50 000	
Skidfrämjandet	15/1	30 000	
»	30/6	35 000	
Svenska naturskyddsföreningen	12/11	35 000	235 000
Summa kr.			1 950 500

Under budgetåret 1964/65 gjorda anvisningar ur jaktvårdsfonden

Ändamål	Belopp kr. ¹
Bidrag till svenska jägareförbundets verksamhet	2 472 500
» » länsjaktvårdsföreningarnas verksamhet	988 500
» » viltforskningsrådets verksamhet	338 000
» » svenska naturskyddsföreningens verksamhet	130 000
Ersättning för skador å motorfordon vid sammanstötning med älg	120 400
Diverse	145 500
Summa kr.	4 194 900

¹ Avrundade tal

Under budgetåret 1964/65 influtna medel till och beviljade bidrag ur statens lappfond

Inkomster:	Belopp kr.
A. Räntemedel.....	319 419
B. Försäljningsmedel	664
C. I anledning av vattenregleringar influtna ersättningar för skada å fiske.	51 255
D. I anledning av vattenregleringar influtna ersättningar, avsedda för vissa ändamål.....	150 000
E. Arrendemedel	824 436
F. Avkastning av lappfondskogarna, m. m.	164 035
G. Diverse.....	68 789
	Summa kr. 1 578 598

Beviljade bidrag:

A. Direkta åtgärder för renskötselns främjande			
1. Jämtlands län	112 512		
2. Västerbottens län	123 329	(31 600)	
3. Norrbottens län	512 082	(192 000)	747 923 (223 600)
B. Åtgärder för främjande av jakt och fiske.....			35 000
C. Åtgärder för underlättande av bostadsbyggen m. m.....			67 390
D. Renforskning m. m.....			283 300 (225 000)
E. Särskilda åtgärder för understödjande av organisationsarbete m. m.			161 000 (60 000)
	Summa kr.	1 294 613	(508 600)

Anm. De inom parentes angivna beloppen utvisar hur stor del av bidragen, som har utgått från under statens lappfond redovisade, för särskilda ändamål avsatta s. k. villkorsmedel.

Under budgetåret 1964/65 beviljade understöd ur allmänna arvsfonden

Under budgetåret 1964/65 har 282 understöd om sammanlagt nära 7,5 milj. kr. delats ut ur arvsfonden. Hur understöden fördelas på olika ändamål framgår av nedanstående tablå.

Ändamål	Belopp kr.
Anstalter för halvöppen barnavård	2 968 300
Barnkolonier	128 800
Ungdomslokaler.....	4 169 700
Studier	4 200
Invalidfordon	2 800
Diverse	178 000
	Summa kr. 7 451 800

Beviljade understöd ur allmänna arvsfonden

Understöd på 50 000 kr. eller däröver har tilldelats följande

Bidragsmottagare	Belopp kr.	Ändamål
SMU i Skåne och Skånes missionssällskap, Malmö .	70 000	ungdomsgård
Sandareds scoutkår	50 000	scoutgård
Västerås stad	142 500	barnstuga
Umeå luth. missionsförening	70 000	ungdomsgård
Lunds missionsförsamling	80 000	»
Järfälla Kommuns Fastighets AB	125 000	»
Sollefteå kyrkoförsamling	50 000	»
Fastighets AB Växjöhem ek.för.	56 000	leksskola
HSB i Trollhättan	56 000	»
Jönköpings stad	70 000	»
Riksbyggens bostadsrättsförening Västeråhus nr 19	56 000	»
Slottstadens scoutkår, Malmö	75 000	scoutgård
Stift. Katrineholms scoutgård	50 000	ungdomsgård
Töreboda församling	50 000	»
Åmåls pastorat	90 000	»
Kalmar läns norra landsting	105 000	daghem
Sveriges Evangeliska Student- och Gymnasiströrelse	50 000	fjällgård
Skid- och Friluftsförbundets distriktsförbund i		
Stockholm	125 000	friluftsgård
Svenska diabetesförbundet	70 000	lägergård
Malmö stad	75 000	ungdomsgård
Stiftelsen Luleå stifts stiftsgård	100 000	»
Södermanlands gymnastikförbund	125 000	tillbyggnad av gymnastik- anläggning
Stiftelsen för föreningen Nordens institut Biskops-		
Arnö	150 000	ungdomslokaler
Norrköpings stad	68 500	leksskola
Barnens dags förening i Uppsala	80 000	koloni
Jönköpings Ansgarieförening	50 000	lägerungdomsgård
HSB:s i Västerås bostadsrättsförening Kungsängs-		
liljan	75 000	daghem
Riksbyggens bostadsrättsförening Västeråhus nr 18	56 000	leksskola
Riksbyggens bostadsrättsförening Västeråhus nr 18	80 000	ungdomslokaler
Riksbyggens bostadsrättsförening Hälsingborgshus		
nr 12	80 000	ungdomsgård
Göteborgs distrikt av Svenska ungdomsringen	60 000	bygdegård för ungdom
Luleå stad	68 500	leksskola
Bostadsrättsföreningen Tryckeriet, Sundbyberg . .	56 000	»
Katrineholms Immanuelsförsamling	50 000	ungdomsgård
Stockholms scoutdistrikt av Sv. scoutförbundet . .	100 000	lägeranläggning
Bankeryds kommun	70 000	ungdomsgård
Föreningen Soldaternas Vänner, Borås	100 000	soldathem
Stiftelsen Sommarsol, Vejbystrand	125 000	inackorderingshem för han- dikappade ungdomar
AB Familjebostäder, Stockholm	100 000	ungdomsgård
HSB:s i Landskrona bostadsrättsförening Tegskiftet	71 400	leksskola
Byggnadsföreningen Carlborgsons gård, ek.förening	50 000	ungdomsgård
Luleå stad	51 000	barnstuga

Kommittéer

Justitiedepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1965

1. 1954 års fastighetsbildningskommitté (1963: I 12; 1964: I 11; 1965: I 14)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 oktober 1953 för utredning av frågan om en ny fastighetsbildningslagstiftning och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 19 november 1953):

Fallenius, B. A., landshövding, *ordförande*;

Jansson, B. F., hemmansägare, f.d. riksdagsman;

Karlsson, F. G., redaktör, led. av I kamm.;

Levin, H. S., fiskare, led. av II kamm.;

Löfroth, J. G., bokhållare, f.d. riksdagsman;

Ohlsson, O. E. M., lantbrukare, led. av I kamm.

Experter:

Hamrin, M. T. P., överlantmätare, led. av II kamm.;

Sander, T. A. O., överlantmätare.

Sekreterare:

Nordström, S. O., hovrättsassessor.

Direktiven för kommittén, se 1954: I Ju 34 och 1958: I Ju 17.

Kommittén har under tiden november 1964—mars 1965 hållit tre sammanträden.

Kommittén har den 17 mars 1965 avlämnat betänkande, benämnt »Ändringar i ensittarlagen m. m.» (SOU 1965: 26).

Uppdraget är därmed slutfört.

2. Mönsterskyddsutredningen (1963: I 25; 1964: I 22; 1965: I 22)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 februari 1958 för att verkställa en översyn av mönsterskyddslagstiftningen och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 31 mars 1958):

Ljungman, K. S. B., professor, *ordförande*;

Leffler, J., direktör;

Löfgren, N. S. J., disponent, led. av II kamm.;

Renström-Ingenäs, N. H. Lena, fru, led. av II kamm.;
 Skawonius, S. E., konstnär;
 Sterner, E. G. E., rådman, tillika *sekreterare*;
 von Zweigbergk, Å. C., generaldirektör.

Expert:

Uggla, C. A., patenträttsråd.

Direktiven för utredningen, se 1959: I Ju 40 och 1962: I Ju 25.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit fem sammanträden. Därjämte har representanter för de nordiska ländernas mönsterkommittéer hållit ett sammanträde.

Utredningen har avlämnat ett den 12 oktober 1965 dagtecknat betänkande, benämnt »Mönsterskydd» (SOU 1965: 61).

Uppdraget är därmed slutfört.

3. Utredningen rörande reglerna om godtrosvärfvärv av lös egendom (1963: I 32; 1964: I 28; 1965: I 25)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 februari 1960 för att verkställa en översyn av reglerna om vindikationsrätt vid godtrosvärfvärv av lös egendom (se Post- och Inrikes tidn. den 17 februari 1960):

Hessler, H., professor.

Sekreterare:

Strömholm, S., jur. lic., hovrättsfiskal.

Direktiven för utredningen, se 1961: I Ju 40.

Utredningen har den 31 januari 1965 avlämnat betänkande, benämnt »Godtrosvärfvärv av lösöre» (SOU 1965: 14).

Uppdraget är därmed slutfört.

4. Etableringsutredningen (1963: I 48; 1964: I 42; 1965: I 39)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att verkställa en allmän översyn av de frågor som sammanhänger med rätt att förvärva egendom och driva näring här i riket (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juli 1962):

Nordlander, M. I. C.-H., bankdirektör, *ordförande*;

Lundell, S. V., departementsråd;

Odhner, C.-E. T., agr. lic.;

Pihlgren, K. Å. M., bruksdisponent;

Önnesjö, K. E. A., direktör.

Experter:

Lundberg, S. G. J., departementsråd;

Rainer, A. O., statssekreterare.

Sekreterare:

Åhström, N. Å. A., hovrättsråd.

Direktiven för utredningen, se 1963: I Ju 48.

Under tiden november 1964—oktober 1965 har hållits ett sammanträde med de sakkunniga.

Utredningen har den 12 december 1964 avgett yttrande över en inom jordbruksdepartementet upprättad promemoria angående ny jordförvärvslag (SOU 1965: 16).

I det rådande handelspolitiska läget har utredningen inte funnit det möjligt att framlägga konkreta förslag till lösningar av de etableringsrättsliga problem, som kan uppkomma vid en vidgad europeisk ekonomisk integration. Utredningen, som har ansett det lämpligast att dess utredningsarbete ej föres vidare f. n., har därför hemställt om att bli befriad från sitt uppdrag.

Genom beslut den 10 december 1965 har utredningen befriats från sitt uppdrag.

5. Utredningen om rättegångshjälp (1963: I 49; 1964: I 43; 1965: I 40)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att verkställa utredning rörande revision av lagstiftningen om rättshjälp i rättegång och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 13 juli 1962):

Eriksson, G. A. V., f.d. häradshövding, *ordförande*;

Martinsson, B. N. O., advokat, led. av II kamm.;

Reuterswärd, E. A. P., rättschef.

Expert:

Groth, G. S., f.d. byrådirektör.

Direktiven för utredningen, se 1963: I Ju 49.

Utredningen har under tiden november 1964—februari 1965 hållit tre sammanträden.

Utredningen har den 19 februari 1965 avlämnat betänkande, benämnt »Rättegångshjälp» (SOU 1965: 13).

Uppdraget är därmed slutfört.

6. Sakkunniga för utarbetande av handledning för tillämpning av tryckfrihets- och sekretesslagstiftningen (1963: I 54; 1964: I 48; 1965: I 45)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 att i samverkan med sakkunniga utsedda av Stockholms stad utarbeta en handledning för tillämpning av tryckfrihets- och sekretesslagstiftningen:

Utsedda av statsrådet och chefen för justitiedepartementet:

Holmberg, E. G., hovrättsassessor;

Ryman, S.-H. G., byråchef.

Utsedda av Stockholms stad:

Eek, H., professor;

Elsin, P. E., f.d. stadsjurist, *ordförande*.

De sakkunniga har under år 1965 överlämnat dels »Handbok i frågor om allmänna handlingars offentlighet och sekretess», dels »Handledning i frågor om allmänna handlingars offentlighet och sekretess», dels broschyr benämnd »Offentlighetsprincipen och myndigheterna».

Uppdraget är därmed slutfört.

7. *Kommittén för förberedande av Förenta Nationernas kongress i Stockholm år 1965 angående förebyggande av brott och behandling av brottslingar* (1963: I 57; 1964: I 51; 1965: I 47)

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 15 augusti 1962 med uppgift att biträda vid förberedelserna till Förenta Nationernas kongress i Stockholm år 1965 angående förebyggande av brott och behandling av brottslingar:

Kling, E. H., statsråd, led. av I kamm., *ordförande*;

Beckman, N. A. T., justitieråd;

Eriksson, G. T., generaldirektör;

Holmberg, C. V., justitieråd;

Mehr, H. L., borgarråd;

Petrén, B. A. S., hovrättspresident;

Åström, L.-Å. E., statssekreterare.

Sekreterare:

Amilon, C. O., kriminalvårdsdirektör.

Förenta Nationernas kongress ägde rum under tiden den 9—18 augusti 1965 med Folkets Hus i Stockholm som kongresslokal. Antalet deltagare uppgick till 1 128 från 84 stater, av vilka 74 företrädades av officiella delegationer. Under en av dagarna bereddes deltagarna tillfälle att besöka svenska fångvårdsanstalter samt ungdomsvårdsskolor och andra inrättningar på ungdomsvårdens område.

Kommittén har hållit ett sammanträde under året. Arbetsutskottet har sammanträtt ett stort antal gånger.

Sedan kongressen ägt rum och visst efterarbete avslutats, har kommittén slutfört sitt uppdrag.

8. *Utredningen om utlandssvenskars folkbokföring* (1964: I 53; 1965: I 49)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 januari 1963 för att undersöka möjligheterna att i vidgad utsträckning ta upp utlandssvenskar

i folkbokföringen (se Post- och Inrikes tidn. den 10 januari 1963):
von Otter, S. F., kammarrättsråd.

Experter:

Kellberg, L. G.-A., utrikesråd;

Pehrson, H., taxeringsintendent.

Sekreterare:

Aspegren, L. L. S. I., sekreterare;

Laurell, S. A., byrådirektör.

Utredningsmannen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 19 sammanträden med experterna.

Utredningen har avlämnat ett den 6 december 1965 dagtecknat betänkande, benämnt »Utlandssvenskars registrering (SOU 1965: 73).

Uppdraget är därmed slutfört.

9. 1963 års JO-utredning (1964: I 56; 1965: I 52)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 maj 1963 för att verkställa den av riksdagen (rskr 1963: 132) begärda utredningen angående riksdagens ombudsmannaämbetens framtida organisation och verksamhetsformer (se Post- och Inrikes tidn. den 7 juni 1963):

Lindell, I. A., landshövding, *ordförande*;

Anderson, C. A., direktör, led. av I kamm.;

Andersson, G. I., byråchef, f. d. riksdagsman;

Hilding, P., redaktör, led. av I kamm.;

Lundkvist, K. S., statsråd, led. av II kamm.;

Svanström, K. I. H., lantbrukare, led. av I kamm.;

Sveningsson, N. R., lantbrukare, led. av I kamm.

Sekreterare:

Börjeson, C. O. A., hovrättsassessor.

Direktiven för utredningen, se 1964: I Ju 56.

Utredningen har under tiden november 1964—augusti 1965 hållit nio sammanträden.

Utredningen har den 22 november 1965 avlämnat betänkande, benämnt »Riksdagens justitieombudsmän» (SOU 1965: 64).

Uppdraget är därmed slutfört.

10. Utredningen för översyn av reglerna om fastställande av faderskap till barn utom äktenskap och därmed sammanhängande frågor

(1964: I 60; 1965: I 54)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 (se Post- och Inrikes tidn. den 11 juli 1963):

Nyquist, F., lagman.

Direktiven för utredningen, se 1964: I Ju 60.

Utredningen har den 5 mars 1965 avlämnat betänkande, benämnt »Fastställande av faderskapet till barn utom äktenskap» (SOU 1965: 17).

Uppdraget är därmed slutfört.

11. *Pressutredningen* (1964: I 64; 1965: I 58)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 november 1963 för att utföra en undersökning av tidningspressens ekonomiska förutsättningar m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 28 november 1963):

Lindell, I. A., landshövding, *ordförande*;

Ander, G., direktör;

Ericsson, J. A., direktör, led. av I kamm.;

Hansson, N. G. lantbrukare, led. av II kamm.;

Lundström, N. B., redaktör, led. av I kamm.

Sekreterare:

Feldt, K.-O., budgetchef.

Biträdande sekreterare:

Sandlund, Maj-Britt, fil. kand.

Direktiven för utredningen, se 1964: I Ju 64.

Utredningen har under tiden november 1964—mars 1965 hållit sex sammanträden.

Utredningen har den 3 mars 1965 avlämnat betänkande, benämnt »Dagstidningarnas ekonomiska villkor» (SOU 1965: 22).

Uppdraget är därmed slutfört.

12. *1964 års utredning av frågan om radions juridiska ansvarighet* (1965: I 64)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 maj 1964 för ytterligare utredning av frågan om radions juridiska ansvarighet (se Post- och Inrikes tidn. den 10 juni 1964):

Björling, J. E., häradshövding.

Expert:

Holmberg, E. G., hovrättsassessor.

Direktiven för utredningen, se 1965: I Ju 64.

Utredningen har den 25 oktober 1965 avlämnat betänkande, benämnt »Radioansvarighetslag» (SOU 1965: 58).

Uppdraget är därmed slutfört.

13. Röstlängdsutredningen (1965: I 66)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 september 1964 för att verkställa utredning rörande upprättande av röstlängd (se Post- och Inrikes tidn. den 12 oktober 1964):

Petrén, B. E. G., hovrättsråd, kanslichef.

Experter:

Bolin, Å. E. I., byrådirektör;

Larsson, L. E., typograf, led av I kamm. (fr. o. m. den 17 september 1965);

Radhe, S. A., kanslichef (fr. o. m. den 14 oktober 1965);

Wennergren, C. B. O., kammarrättsassessor;

Westerlund, S. F., häradsskrivare (fr. o. m. den 17 september 1965).

Direktiven för utredningen, se 1965: I Ju 66.

Utredningsmannen har under tiden november 1964—december 1965 hållit åtta sammanträden med experterna.

Utredningen har den 29 oktober 1965 avlåtit en skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan om viss förenkling av formuläret till röstlängd.

Utredningen har avlämnat ett den 15 december 1965 dagtecknat betänkande, benämnt »Röstlängdsförfarandet» (SOU 1965: 76).

Uppdraget är därmed slutfört.

14. Kontinentalsockelutredningen (1965: I 67)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 november 1964 för att framlägga förslag till lagstiftning rörande undersökning och bearbetning av naturtillgångar på den svenska kontinentalsockeln m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 7 januari 1965):

Holmberg, C. V., justitieråd, *ordförande*;

Delin, L. A., revisionssekreterare, tillika *sekreterare*;

Swarting, S. E. V., kansliråd.

Experter:

Hedström, L. E., utrikesråd;

Bohman, H. Å., kammarråd (avliden i december 1965).

Direktiven för utredningen, se 1965: I Ju 67.

Utredningen har under tiden januari—november 1965 hållit 17 sammanträden.

Efter remiss har utredningen avgett utlåtande över betänkandet »Sveriges sjöterritorium» (SOU 1965: 1).

Utredningen har den 25 november 1965 avlämnat betänkande, benämnt »Kontinentalsockeln» (SOU 1965: 66).

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1966**15. Firmautredningen (1963: I 8; 1964: I 8; 1965: I 11)**

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 juni 1949 tillkallades sakkunniga för revision av varumärkes- och firmalagstiftningen samt vad som äger samband därmed (se Post- och Inrikes tidn. den 25 juni 1949). De sakkunniga, som antagit namnet varumärkes- och firmautredningen, har den 9 januari 1958 avlämnat betänkande med förslag till varumärkeslag (SOU 1958: 10). Sedan utredningens återstående uppdrag utvidgats till att även omfatta en allmän revision av lagstiftningen mot illojal konkurrens (se 1960: I Ju 11), beslöt chefen för justitiedepartementet den 31 mars 1960 att utredningen i fortsättningen skulle arbeta som två särskilda kommittéer, den ena för revision av firmalagstiftningen och den andra för revision av lagstiftningen mot illojal konkurrens. Den förstnämnda kommittén har antagit namnet *firmautredningen*:

Eberstein, G. A., professor emeritus, *ordförande*;

Glimstedt, G., ombudsman;

Jacobsson, G., direktör, led. av I kamm.;

Köhler, N. G., advokat;

Uggla, C. A., patenträttsråd;

von Zweigbergk, A. C., generaldirektör.

Experter:

Markman, Kiddi C., byråassistent;

Sandegren, E. O. E., f. d. byråchef;

Svanström, B. E. G., landssekreterare.

Sekreterare:

Åhberg, B. E. B., hovrättsråd.

Lokal: Brännkyrkagatan 14 A, 3 tr, Stockholm SV; tel. 41 60 81.

Direktiven för varumärkes- och firmautredningen, se 1950: I Ju 31.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit åtta sammanträden.

Förslag till ny firmalag har utarbetats. Motiven till lagförslaget föreligger i koncept.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1966.

16. Utredningen om illojal konkurrens (1963: I 9; 1964: I 9; 1965: I 12)

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 juni 1949 tillkallades sakkunniga för att verkställa utredning rörande revision av varumärkes- och firmalagstiftningen samt vad som äger samband därmed (se Post- och Inrikes

tidn. den 25 juni 1949). Chefen för justitiedepartementet beslöt den 31 mars 1960 att utredningen, som antagit namnet varumärkes- och firmautredningen, i fortsättningen skulle arbeta som två skilda kommittéer, den ena för revision av firmalagstiftningen och den andra för revision av lagstiftningen mot illojal konkurrens. Den sistnämnda kommittén har antagit namnet *utredningen om illojal konkurrens*:

Samuelsson, G. Y., generaldirektör, *ordförande*;

Bohman, C., direktör;

Härnqvist, Margareta, fru, civilekonom;

Jacobsson, G., direktör, led. av I kamm.;

Köhler, N. G., advokat;

Ugglå, C. A., patenträttsråd.

Experter:

Gillberg, K. E., direktör;

Söderberg, J., direktör;

Tengelin, S., direktör;

af Trolle, U., professor.

Sekreterare:

Bergqvist, H. A., extra rådman.

Lokal: Brännkyrkagatan 14 A, 3 tr., Stockholm SV; tel. 41 43 60.

Direktiven för varumärkes- och firmautredningen, se 1950: I Ju 31.

Sedermera har utredningens uppdrag i anslutning till rskr 1957: 270 och 1958: 144 utvidgats till att omfatta en allmän revision av lagstiftningen mot illojal konkurrens.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 13 sammanträden. Därutöver har ett arbetsutskott inom utredningen haft talrika överläggningar.

Överläggningar mellan ordförandena i kommittéerna i Danmark, Finland, Norge och Sverige för översyn av lagstiftningen mot illojal konkurrens har ägt rum i Helsingfors den 11 och 12 juni 1965.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1966.

17. *Svenska representanter hos Förenta Nationerna och hos Europarådet i frågor om förebyggande av brott och behandling av brottslingar* (1963: I 10; 1964: I 10; 1965: I 13)

Korrespondenter till Förenta Nationernas Social Defence Section enligt Kungl. Maj:ts beslut den 21 december 1951 och den 19 november 1965:

Eriksson, G. T., generaldirektör;

Göransson, H. P., f. d. överdirektör (t. o. m. den 19 november 1965);

Kjellin, B. T. M., hovrättspresident (t. o. m. den 19 november 1965);

Romander, H. A. G., rättschef (fr. o. m. den 20 november 1965).

Representanter i Europarådets European Committee on Crime Problems enligt Kungl. Maj:ts beslut den 10 juni 1958 och den 16 november 1964:

Eriksson, G. T., generaldirektör;

Romander, H. A. G., rättschef.

FN:s generalsekreterare har utsett Eriksson till ledamot på tre år fr. o. m. den 1 december 1965 av ett av tio personer bestående permanent rådgivande organ för förebyggande av brott och behandling av brottslingar. Detta organs första sammanträde ägde rum i Genève den 6—15 december 1965.

European Committee on Crime Problems har hållit plenarmöte i Strasbourg den 4—8 oktober 1965. Vid mötet valdes Eriksson till ordförande för åren 1966—68. Bland överläggningsämnen förekom frågan om kriminalvårdspersonalens utbildning, korttidsbehandling av unga lagöverträdare, eftervård för villkorligt dömda eller villkorligt frigivna, den internationella giltigheten av straffdomar, massmedias roll för ungdomsbrottsligheten, standardisering av straffsanktioner för vägtrafikbrott m. m.

Ett tredje möte för ledare av kriminologiska forskningsinstitut anordnades den 24—26 november 1965 i Strasbourg. Svenska deltagare var professor Knut Sveri och överläkare Yngve Holmstedt.

18. *Utredningen angående pensionsstiftelsernas civilrättsliga ställning*
(1963: I 15; 1964: I 12; 1965: I 15)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1954 och den 4 september 1959 för att verkställa utredning rörande pensionsstiftelsernas civilrättsliga och skatterättsliga ställning m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 28 februari 1955, den 24 september 1959 och den 12 januari 1960):

Schmidt, F., professor, *ordförande*;

Bolin, A. B., direktör;

von Feilitzen, S., direktör;

Helmers, D., docent;

Hydén, S. O., direktör;

Lundell, S. V., departementsråd;

Löfstedt, G., landskamrerare;

Wahlberg, A., förbundsjurist.

Experter:

Ericsson, G. M., direktör;

Hahr, E. O., fil. lic.;

Hamdahl, B. O., rättschef;

Huss, K. J. L., kammarrättsassessor;

Johansson, S.-E., professor;

Rydin, B. C. K. A., hovrättsassessor.

Sekreterare:

Ekström, A., hovrättsassessor.

Lokal: Södra Roslags domsaga, Erik Dahlbergsgatan 60, Stockholm NO; tel. växel 63 57 60.

De ursprungliga direktiven för utredningen, se 1956: I Ju 35. *Tilläggsdirektiv*, se 1960: I Ju 20 och 1961: I Ju 18.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit sammanträden under sammanlagt sju dagar. Särskilda arbetsutskott har sammanträtt vid upprepade tillfällen.

Sedan utredningen den 24 juni 1965 avlämnat sitt huvudbetänkande, benämnt »Pensionsstiftelser II. Lagförslag om tryggnad av privata pensioner m. m.» (SOU 1965: 41), återstår av utredningsuppdraget frågan om åtgärder för att säkerställa arbetstagares intressen i det fall arbetsgivaren underlåter att enligt åtagande inbetala premier för pensionsförsäkring till försäkringsinrättning. En arbetspromemoria har upprättats i denna fråga. Förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter torde komma att äga rum med utredningens promemoria som bakgrund. Det fortsatta utredningsarbetet viljar.

19. *Utredningen rörande specialstraffrätten* (1963: I 17; 1964: I 14; 1965: I 16)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 december 1955 för att verkställa en förberedande undersökning för reformering av specialstraffrätten (se Post- och Inrikes tidn. den 21 december 1955):

Thornstedt, H. G., professor.

Expert:

Danelius, H. C. Y., hovrättsfiskal.

Sekreterare:

Holgersson, K. J., jur. kand. (t. o. m. den 7 maj 1965).

Lokal: Stockholms universitet, Norrtullsgatan 2, Stockholm VA; tel. 34 08 60 ankn. 139 eller 37 24 43.

Direktiven för utredningen, se 1957: I Ju 34.

Utredningen har efter remiss avgett utlåtanden över betänkandet angående fartygs befälhavare, gemensamt haveri och dispasch, ansvarsbestämmelser m. m. (SOU 1965: 18), en inom kommunikationsdepartementet den 2 juli 1965 upprättad promemoria angående fråga om ansvarsfördelning när fordon framförs i strid mot gällande bestämmelser om största last, bruttovikt och axeltryck samt betänkandet »Nykterhet i trafik. II. Luftfarten. Spårtrafiken» (SOU 1965: 35). Utredningen har vidare omarbetat

och utvidgat sin tidigare utarbetade promemoria angående utformningen av specialstraffrättsliga stadganden.

Utredningens arbete beräknas pågå under hela år 1966.

20. *Fångvårdens byggnadskommitté* (1963: I 19; 1964: I 16; 1965: I 17)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 april 1956 för att handha nybyggnadsverksamheten inom kriminalvården (se Post- och Inrikes tidn. den 24 maj 1956):

Bergquist, Th. E. N., f. d. landshövding, *ordförande*;

Andersson, A. G. B., redaktör, led. av I kamm.;

Bergh, K. R., f. d. folkskolinspektör, f. d. riksdagsman;

Bunner, T. Å. G., byggnadsråd;

Ericsson, C. H., byråchef;

Eriksson, G. T., generaldirektör;

Evers, G. T., expeditionschef, *verkställande ledamot* (fr. o. m. den 16 januari 1965);

Pettersson, E. G. A., ombudsman;

Pålsson, P. O., f. d. häradssdomare, f. d. riksdagsman;

Rinman, O. A. E., byggnadschef;

Serenander, E. F. B., kriminalvårdsdirektör;

Tammelin, P. A. V., överdirektör;

Åmark, C. E., överläkare.

Experter:

Andersson, H. E., byrådirektör;

Andersson, R. A., avdelningsdirektör;

Carlsson, A., skyddsassistent;

Fornander, J. N.-U., byråchef;

Hall-Mikaelsson, Barbro, anstaltsdirektör;

Hultin, C. O. G., byrådirektör (fr. o. m. den 16 augusti 1965);

Johnsson, N. O., t. f. byråchef (fr. o. m. den 16 augusti 1965);

Karlström, K. F., kriminalvårdsdirektör (t. o. m. den 21 december 1965);

Lindberg, E. G., kriminalvårdsdirektör;

Lundvik, C. U. V., hovrättsråd (t. o. m. den 21 december 1965);

Marnell, K. G., kriminalvårdsdirektör;

Olsson, C. I., byrådirektör;

Ringius, G., kriminalvårdsdirektör;

Rudstedt, K. G., kriminalvårdsdirektör;

Schiöld, K. G. A., bevakningsinspektör;

Thurén, G. C. O., kriminalvårdsdirektör;

Traung, Brita, assistent.

Sekreterare:

Johnsson, N. O., t. f. byråchef (t. o. m. den 15 augusti 1965);

Bellskog, S. O., förste kanslissekreterare (fr. o. m. den 1 juli 1965).

Lokal: Erik Dahlbergsgatan 60, Stockholm NO; tel. 61 96 39 (verkställande ledamot), 63 57 60 ankn. 77 (sekreterare), 61 98 66 (kansli), 61 96 19, 61 97 44 och 61 96 15 (experter).

Direktiven för kommittén, se 1957: I Ju 39.

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit tio protokollförda sammanträden, varav tre plenarsammanträden.

Den 19 november 1964 har kommittén till Kungl. Maj:t lämnat förslag till lokalprogram för anstalten Skogomes utbyggnad till 315 platser.

Enligt särskilt uppdrag av Kungl. Maj:t den 13 augusti 1964 har kommittén haft att i samråd med kriminalvårdsstyrelsen närmare utreda den av styrelsen utarbetade utvecklingsplan för kriminalvårdens anstaltssystem som har redovisats i prop. 1964: 1 bil. 4 s. 114, i fråga om såväl nedläggande som uppförande av anstalter. Detta utredningsarbete har slutförts och uppdraget har redovisats till Kungl. Maj:t i november 1965.

I övrigt har kommittén, på sätt som närmare framgår av prop. 1966: 1 bil. 4, bedrivit ny- och ombyggnadsverksamhet inom kriminalvården samt ombesörjt utrustning av nya anstalter.

Kommittéarbetet beräknas pågå under hela år 1966.

21. 1956 års klientelundersökning rörande ungdomsbrottslingar

(1963: I 20; 1964: I 17; 1965: I 18)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 juni 1956 för en undersökning av ungdomsbrottsklientelet (se Post- och Inrikes tidn. den 13 juli 1956):

Bergsten, P. G., justitieråd, *ordförande*;

Ahnsjö, S. O. R., professor;

Blomberg, R. A., rektor;

Carlsson, N. G., professor;

Gerle, B. O., docent, överläkare;

Husén, T., professor;

Jonsson, G., chefläkare;

Malmquist, S. G., professor.

Experter:

Bolin, L. A., byråchef;

Brandt-Humble, Kristina, fil. kand.;

Elmhorn, Kerstin, fil. lic.;

Kinell, E., socialinspektör;

Kirstein, L., docent, överläkare;

Lövegren, Marianne, bitr. psykolog;

Mattsson, S. F. I. H., chefsåklagare;

Settergren, Gitte, fil. kand.;

Svahn, Iba, socionom.

Sekreterare:

Hellberg, O. A. O:son, departementssekreterare.

Lokal: St. Nygatan 2 B, Stockholm C; tel. växel 23 66 60 (sekreteraren);
Norrbackagatan 80, Stockholm VA; tel. 31 59 34, 31 59 37, 31 59 39, 31 59 84
(experter).

Direktiven för undersökningen, se 1957: I Ju 40.

De sakkunniga har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit tre protokollförda sammanträden. Arbetsutskott med skiftande sammansättning har sammanträtt ett flertal gånger för behandling av frågor under pågående bearbetning av undersökningsmaterialet.

De sakkunniga har avgett utlåtande över betänkandet »Aktion mot ungdomsbrott» (SOU 1964: 58). Undersökningen av de tidigare försökspersonernas eventuella återfall i brott har fortsatt under hösten 1965 i samarbete med de militära inskrivningsmyndigheterna. En enkätundersökning rörande förekomst av brottslighet bland skolbarn i Stockholm kommer att redovisas i ett delbetänkande i början av år 1966.

Undersökningen beräknas pågå under hela år 1966.

22. Familjerättskommittén (1963: I 22; 1964: I 19; 1965: I 19)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 september 1956 för att verkställa översyn av äktenskapslagstiftningen och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 8 januari 1957):

Walín, A. G., f. d. justitieråd, ordf. i lagberedningen, *ordförande*;

Beckman, Sigrid, advokat (t. o. m. den 30 juni 1965);

Fischler, J., advokat (fr. o. m. den 1 juli 1965, tidigare expert åt kommittén);

Hamrin-Thorell, Ruth, redaktör, led. av I kamm.;

Hesser, S. C. E. T., justitieråd (t. o. m. den 30 juni 1965);

Malmström, P. F. Å., professor (fr. o. m. den 1 juli 1965, tidigare expert åt kommittén);

Myrsten, J. L., departementssekreterare (fr. o. m. den 1 juli 1965, tidigare expert åt kommittén);

Svedberg, E. D., hemmansägare, led. av I kamm.;

Wallin, Eivor, fru, f. d. riksdagsledamot (t. o. m. den 30 juni 1965).

Sekreterare:

Vängby, S. O. S., hovrättsassessor.

Kanslirådet jur. dr G. Simson har biträtt kommittén i frågor angående utländsk rätt.

Lokal: Justitiedepartementets kommittélokaler, St. Nygatan 2 B, 1 tr., Stockholm C; tel. växel 23 66 60.

Direktiven för utredningen, se 1957: I Ju 44 och 1960: I Ju 31.

Sedan kommittén under år 1964 fullgjort sitt huvuduppdrag att verkställa en översyn av äktenskapslagstiftningen och därmed sammanhängande frågor, har kommittén fortsatt sitt arbete med en översyn av den internationella familjerättslagstiftningen enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 september 1959.

Under tiden november 1964—oktober 1965 har hållits fyra sammanträden med kommittén i dess helhet, därav ett sammanträde gemensamt med pensionsförsäkringskommittén och ett sammanträde gemensamt med lagberedningen. Därutöver har överläggningar ägt rum mellan ordföranden, enskilda ledamöter och experter. I en del frågor har överlagts även med andra sakkunniga.

Representanter för kommittén har deltagit i nordiska överläggningar angående internationell familjerätt den 30 september och 1 oktober 1965 i Stockholm. Överläggningarna har anordnats särskilt för att diskutera arbetet inom en av Haagkonferensen för internationell privaträtt sammankallad specialkommission för frågor rörande äktenskapsskillnad, hemskillnad och ogiltighet av äktenskap. I kommissionen, som sammanträdde i Haag den 5—14 oktober 1965, har Malmström deltagit som svensk representant.

Kommittén har avgett yttrande över betänkandet »Fastställande av faderskapet till barn utom äktenskap» (SOU 1965: 17).

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1966.

23. *Utredningen angående bekantgörande av folkrättens regler för krig* (1963: I 23; 1964: I 20; 1965: I 20)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 oktober 1948 för att utarbeta en handbok angående folkrättsliga regler för krig:
Jägerskiöld, S. A. F., professor.

Utredningens adress: Floragatan 6, Stockholm Ö; tel. 20 18 25.

Direktiven för utredningen, se 1958: I Ju 1.

Handboken beräknas kunna utges under år 1966.

24. *Sjölagskommittén* (1963: I 24; 1964: I 21; 1965: I 21)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 januari 1958 för att verkställa översyn av sjölagstiftningen och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 27 mars 1958):

Hagbergh, C. E., justitieråd, *ordförande*;

Bååw, Hj., redaktör;

Grenander, N., direktör, jur. dr;
 Hedborg, P. E., direktör;
 Lindencrona, G., sjöfartsråd;
 Thore, J. S., förbundsordförande.

Experter:

Hagberg, L., advokat;
 Pineus, K., dispaschör.

Sekreterare:

Rune, Chr., hovrättsassessor.

Lokal: Högsta domstolen; tel. 23 67 20 (ordföranden); Stenkullavägen 6, Stockholm K; tel. 51 90 40 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1959: I Ju 39.

Under tiden november 1964—oktober 1965 har kommittén hållit fem sammanträden om sammanlagt sex dagar. Ett av sammanträdena har ägt rum med företrädare för varvsindustrien, kreditinrättningar och sjöförsäkringsföretag. Ordföranden har vid olika tillfällen samrått med enskilda ledamöter och experter i kommittén.

Kommittén har avlämnat ett i februari 1965 dagtecknat (tredje) delbetänkande, benämnt »Fartygs befälhavare, gemensamt haveri och dispasch, ansvarsbestämmelser m. m.» (SOU 1965: 18). Vidare har kommittén fortsatt arbetet på revision av sjölagens 1 kap. om fartyg och 2 kap. om redande i fartyg och av bestämmelserna om registrering av fartyg samt om befordran av passagerare och passagerares bagage. I samband härmed har behandlats vissa spörsmål om registrering av »rättigheter i fartyg» och in-teckning i fartyg under byggnad.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1966.

25. Utredningen angående fångvårdsanstalternas behov av tillsynspersonal (1963: I 29; 1964: I 25; 1965: I 23)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 oktober 1959 för att utreda frågan angående fångvårdsanstalternas behov av tillsynspersonal efter arbetstidsförkortningens genomförande:

Wihlborg, H. H., organisationsdirektör.

Experter:

Brytting, O. E., förste byråsekreterare;
 Grönberg, A. R. A., kriminalvårdsinspektör.

Lokal: Medicinalstyrelsen, Wallingatan 2, Fack, Stockholm 3; tel. växel 22 67 00.

Under tiden november 1964—oktober 1965 har utredningsmannen haft överläggningar med kriminalvårdsstyrelsen i frågor om tillsynspersonalens organisation och verksamhet. Utredningsmannen har den 19 december 1964

redovisat verkställd utredning i frågan om tillsynspersonalens frihet från tjänstgöring på sön- och helgdag.

Utredningsmannen beräknas slutföra sitt arbete under våren 1966.

26. *Aktiebolagsutredningen* (1963: I 31; 1964 I 27; 1965: I 24)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 12 februari 1960 och den 2 november 1962 för att i samråd med motsvarande utredningar i de övriga nordiska länderna utarbeta en enhetlig nordisk aktiebolagslagstiftning (se Post- och Inrikes tidn. den 17 februari 1960 och den 10 december 1962):

Nial, S. H., professor, rektor vid Stockholms universitet.

Särskilda sakkunniga att på kallelse av utredningsmannen biträda vid utredningen:

Bergius, E. V., byråchef;

Bolin, A. B., direktör;

Borgström, C., direktör;

Gabrielson, L., direktör;

Geijer, J. L., jur. dr, led. av I kamm.;

Hanner, P. V. A., ekon. lic., auktoriserad revisor;

Köhler, N. G., advokat;

Pehrsson, W. P., advokat.

Sekreterare:

Loheman, A., hovrättsråd.

Biträdande sekreterare:

Hemström, C. J. F., jur. kand.

Lokal: Södra Roslags domsaga, Erik Dahlbergsgatan 58—62, Stockholm NO; tel. växel 63 57 60.

De ursprungliga direktiven för utredningen, se 1961: I Ju 39. *Tilläggsdirektiv*, se 1963: I Ju 31.

Sammanträden har hållits med delegerade från de övriga nordiska länderna i Helsingfors den 8—11 februari 1965 och i Bergen den 29 juni—den 3 juli 1965. Med de svenska sakkunniga har utredningsmannen sammanträtt i maj 1965. Han har dessutom vid skilda tillfällen hållit överläggningar med Hanner.

Utredningen har avgett utlåtande över betänkandet »Skadestånd II» (SOU 1964: 31).

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1966.

27. Utredningen angående upplysning till militära myndigheter om ådömda straff m. m. (1963: I 33; 1964: I 29; 1965: I 26)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 maj 1960 för att utreda frågan angående upplysning till militära myndigheter om ådömda straff m. m. beträffande personal som har beordrats att fullgöra militärtjänst (se Post- och Inrikes tidn. den 13 maj 1960):

Thyresson, G., hovrättsråd.

Sekreterare:

Sterner, S. F. R., stabskonsulent.

Lokal: V. Trädgårdsgatan 4, 1 tr., Stockholm 16; tel. 20 56 43.

Direktiven för utredningen, se 1961: I Ju 41.

Utredningsmannen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1966.

28. Offentlighetskommittén (1963: I 34; 1964: I 30; 1965: I 27)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 juni 1960 för översyn av lagstiftningen om allmänna handlingars offentlighet och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 6 juli 1960):

Kjellin, B. T. M., hovrättspresident, *ordförande*;

Borggård, G. R., expeditionschef (fr. o. m. den 4 februari 1965);

Elmgren, B. F., rektor, led. av I kamm.;

Eriksson, G. L., generaldirektör (t. o. m. den 3 februari 1965);

Pers, A. Y., redaktör;

Stjernquist, N. Nilsson-, professor.

Experter:

Borggård, G. R., expeditionschef (t. o. m. den 3 februari 1965);

Kromnow, E. Å., riksarkivarie;

Ryman, S.-H. G., byråchef;

Wadén, I. P. J., förste arkivarie.

Sekreterare:

Holmberg, E. G., hovrättsassessor.

Lokal: Statsdepartementens utredningsavdelning i Malmö, St. Nygatan 52, 4 tr., Box 4068, Malmö 4; tel. 040/749 50 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1961: I Ju 43 och 1962: I Ju 37.

Under tiden november 1964—oktober 1965 har kommittén sammanträtt åtta dagar.

Kommittén har avgett yttranden över betänkandet »Lag om förvaltningsförfarandet» (SOU 1964: 27), betänkandet »Kommunala bolag» (SOU 1965: 40), skrivelse den 26 januari 1965 från delegationen för statistikfrågor med förslag om ändring i sekretesslagen i vad avser dess tillämpning på uppgifter i det centrala företagsregistret samt skrivelse den 30 november 1964 från

Sveriges geologiska undersökning angående upphovsrätt för geologiska och geofysiska kartor, upprättade inom verket.

Överläggningarna på grundval av den år 1964 utgivna diskussionspromemorian »Offentlighet och sekretess» har avslutats.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1966.

29. *Utredningen angående fraktavtalet vid internationell godsbefordran på väg* (1963: I 36; 1964: I 31; 1965: I 28)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 november 1960 för att utreda frågan om lagstiftning i anledning av svensk anslutning till konventionen om fraktavtalet vid internationell godsbefordran på väg och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 21 november 1960):

Sidenbladh, K. J. E., hovrättspresident, *ordförande*;

Andersson, T. C., direktör;

Nordström, C. G., departementsråd.

Expert:

Thorell, K. A. B., direktör.

Sekreterare:

Weidstam, Å., hovrättsassessor.

Lokal: Hovrätten för Övre Norrland, Umeå; tel. 090/182 70.

Direktiven för utredningen, se 1961: I Ju 47.

Utredningsarbetet rörande internationell godsbefordran torde kunna avslutas under första halvåret 1966.

I fråga om fraktavtalet vid inhemsk godsbefordran beräknas utredningsarbetet pågå under hela år 1966.

30. *Utredningen av frågan om verkställighet av utländsk dom i tvistemål* (1963: I 37; 1964: I 32; 1965: I 29)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 december 1960 för att utreda frågan om verkställighet här i riket av utländsk dom i tvistemål och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 14 december 1960):

Welamson, L. T., professor.

Experter:

Dennemark, S., justitieråd (avliden den 26 november 1965);

Eek, H., professor.

Sekreterare:

Wersén, D., jur. kand.

Lokal: Stockholms universitet, Norr tullsgatan 2, Stockholm VA; tel. 34 08 60.

Direktiven för utredningen, se 1961: I Ju 48.

Det förslag till konvention om erkännande och verkställighet av utländsk dom i tvistemål, som förelades Haagkonferensens för internationell privaträtt tionde session år 1964, kunde inte slutbehandlas vid denna session. En extraordinär session torde komma att anordnas under år 1966. Utredningsmannen har ingått i en »Comité restreint», som har tillsatts för att ytterligare utreda vissa speciella spörsmål och vars arbete har redovisats i en i mars 1965 dagtecknad rapport. I övrigt har utredningen vilat i avvaktan på resultatet av Haagkonferensens arbete. Utredningsarbetet som kommer att upptas efter den extraordinära sessionen beräknas pågå under hela år 1966.

31. *Expropriationsutredningen* (1963: I 38; 1964: I 33; 1965: I 30)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 december 1960 för att verkställa översyn av expropriationslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 5 januari 1961):

Körlof, A. H. V., regeringsråd, *ordförande*;

Ekström, S. E. A., kommunalkamrer, led. av II kamm. (fr. o. m. den 22 februari 1965);

Garpe, D. A. J., f. d. borgarråd;

Grebäck, E. H., agronom, led. av II kamm.;

Hansson, G. H., civilingenjör, led. av I kamm.;

Johansson, K. B. M., förbundsordförande, led. av I kamm.;

Lundström, N. B., redaktör, led. av I kamm.;

Wiklund, O. W., kommunaldirektör, f. d. riksdagsman (t. o. m. den 21 februari 1965).

Experter:

Hernmarck, A. G. M., advokat;

Lindh, Å. H., andre förbundsordförande;

Westin, J. O., civilingenjör;

Westman, E. G., stadsjurist.

Sekreterare:

Landh, L. V., hovrättsråd.

Biträdande sekreterare:

Sterzel, G. F., hovrättsfiskal.

Lokal: Brännkyrkagatan 14 A, 3 tr., Stockholm SV; tel. 41 60 03 (Landh), 41 32 30 (Sterzel).

Direktiven för utredningen, se 1961: I Ju 49.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 sammanträtt

17 dagar. Därutöver har ett flertal sammanträden hållits med en särskild arbetsgrupp. En grupp inom utredningen har under fem dagar studerat fransk expropriationsrätt i Paris. Överläggningar har förts med 1963 års markvärdekommitté.

Utredningen har avgett yttranden över betänkandena »Kommunal markpolitik» (SOU 1964: 42) och »Höjd bostadsstandard» (SOU 1965: 32).

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1966.

32. 1961 års utredning om översyn av medborgarskapslagstiftningen
(1963: I 39; 1964: I 34; 1965: I 31)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 februari 1961 för översyn av medborgarskapslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 9 mars 1961):

Wahlbäck, J. M., landshövding.

Sekreterare:

Nyman, E. O., byråchef.

Biträdande sekreterare:

Larson, B. G., departementssekreterare (under tiden den 2 mars—1 oktober 1965);

Lundquist, Maj, byrådirektör (fr. o. m. den 16 oktober 1965).

Lokal: Länsstyrelsen, Visby; tel. 158 00 (utredningsmannen); Kriminalvårdsstyrelsen, Kungsholmsgatan 66, Stockholm 12; tel. 23 84 60, 51 75 96 (sekreteraren).

De ursprungliga direktiven för utredningen, se 1962: I Ju 44. Tilläggsdirektiv, se 1963: I Ju 39.

Arbetet har bedrivits under fortsatt samarbete med de sakkunniga som har utsetts i Danmark, Finland och Norge.

Utredningsmannen har avlämnat ett den 1 september 1965 dagtecknat betänkande, benämnt »Underlättande för nordiska medborgare att vinna medborgarskap i annat nordiskt land m. m.» (NU 1965: 8).

I frågan om en decentralisering av avgöranden i medborgarskapsfrågor har utredningsmannen hållit överläggningar med olika myndigheter, från vilka även skriftligt utredningsmaterial har införskaffats.

Utredningen beräknas bli slutförd i början av år 1966.

33. Domstolskommittén (1963: I 40; 1964: I 35; 1965: I 32)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 mars och den 29 december 1961 för översyn av domstolsväsendet (se Post- och Inrikes tidn. den 22 april 1961 och den 22 februari 1962):

Elliot, K. E., f. d. hovrättspresident, ordförande;

Brandt, H. B. D., rådmän;
 Engqvist, C. O., lagman;
 Hult, B. V., f. d. justitieråd, ordförande i arbetsdomstolen;
 Stangenberg, E. G., häradshövding;
 Stangenberg, Harriet S. T., t. f. expeditionschef;
 Tammelin, P. A. V., överdirektör.

Experter:

Brundin, S. A. T. (Leif), t. f. expeditionschef;
 Henkow, K. G. I., hovrättsråd;
 Kilander, B. I., hovrättsråd;
 Lyberg, F., byråchef;
 Petrén, G. O. E., justitieråd (fr. o. m. den 8 januari 1965);
 Sandström, G. G. T., lagman;
 Tiby, K. I., byrådirektör.

Rådgivande nämnden:

Andersson, A. G. B., redaktör, led. av I kamm.;
 Bergh, K. R., f. d. folkskolinspektör, f. d. riksdagsman;
 Kristensson, Astrid M., ombudsman, led. av II kamm.;
 Larsson, E., hemmansägare, led. av II kamm.;
 Nelander, E. M., expeditionsföreståndare, led. av II kamm.;
 Nyberg, J. O., redaktör, led. av II kamm.;
 Svedberg, E. D., hemmansägare, led. av I kamm.;
 Svensson, G. L., hemmansägare, led. av II kamm.;
 Ekelöf, P. O., professor;
 von Feilitzen, S., direktör;
 Gamstedt, E. V., överåklagare;
 Wiklund, H. D. E., advokat, generalsekreterare.

Sekreterare:

Olsgren, L., rådmän (t. o. m. den 30 juni 1965).

Biträdande sekreterare:

Malmström, B. G. V., hovrättsfiskal.

Lokal: Brännkyrkagatan 14 A, 3 tr., Stockholm SV; tel. 41 42 36 (Kilander) och 41 23 52 (Elliot).

Direktiven för kommittén, se 1962:I Ju 45 och 1963:I Ju 40.

Under tiden den 16 november 1964—oktober 1965 har kommittén hållit tio sammanträden om sammanlagt tolv sammanträdesdagar. En arbetsgrupp inom kommittén har sammanträtt vid ett flertal tillfällen.

Under år 1965 har arbetet varit inriktat på en översyn av domkretsindelningen för underrätterna och på frågor rörande instansordningen.

Kommittén har avgett utlåtanden över processrättsliga frågor i betänkandet »Äktenskapsrätt» (SOU 1964:34—35), en inom justitiedepartementet upprättad promemoria med förslag om begränsning av forum privilegium

vid talan angående ämbetsbrott (Stencil Ju 1965: 2), betänkandet »Fartygs befälhavare. Gemensamt haveri och dispasch. Ansvarsbestämmelser m. m.» (SOU 1965: 18), betänkandet »Fastställande av faderskapet till barn utom äktenskap» (SOU 1965: 17) samt betänkandet »Lag om förvaltningsförfarandet» (SOU 1964: 27).

Kommittén har även avgett utlåtanden i tingshusfrågor angående Hedemora, Kinds och Redvägs samt Tveta, Vista och Mo domsagor ävensom i ärende angående ifrågasatt förening av Västra Hälsinglands och Norra Hälsinglands domsagor.

Kommitténs arbete beräknas pågå under hela år 1966.

34. Trafikmålskommittén (1963: I 41; 1964: I 36; 1965: I 33)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 mars 1961 för att undersöka möjligheterna att förenkla handläggningen av trafiköverträdelser och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 2 maj 1961):

Kristensson, A. Y. S., borgmästare, *ordförande*;

Agvald, S. R., advokat;

Fröding, N. G. O., häradshövding, f. d. riksdagsman;

Lindstrand, E. L., jur. kand., direktör;

Lundqvist, C. M., överåklagare.

Experter:

Boalt, H. G. R., professor;

Elwing, C. M., docent;

Husén, T., professor;

Johansson, K. G. E., professor;

Settergren, E. H., poliskommissarie;

Sveri, K. O., professor.

Sekreterare:

Cosmo, C.-J. O., hovrättsassessor.

Kanslirådet jur. dr G. Simson har biträtt kommittén med vissa undersökningar om utländsk rätt.

Lokal: Storkyrkobrinken 7, 2 tr., Stockholm C; tel. 21 42 89, 11 60 28, 10 30 12.

Direktiven för kommittén, se 1962: I Ju 46.

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit sammanträden under tolv dagar.

Kommittén har den 1 juli 1965 till rikspolisstyrelsen avlämnat ett preliminärt förslag om bl. a. förundersökningen i mål om ansvar för vårdslöshet i trafik.

Utredningsarbetet angående vissa påföljdsfrågor vid trafiköverträdelser

har påbörjats. I samarbete med statens trafiksäkerhetsråd har kommittén ordnat ett symposium under tre dagar över ämnet straff och andra behandlingsmetoder vid trafikbrott.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1966.

35. *Svenska sakkunniga i finsk-svenska gränsälvskommittén*
(1963: I 42; 1964: I 37; 1965: I 34)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 oktober 1961 för att i samråd med en av Finlands handels- och industriministerium tillsatt kommitté utarbeta förslag till en allmän vattenrättslig konvention mellan Finland och Sverige om nyttjandet av gränsvattendragen:

Schirén, G. U., vattenrättsdomare, *ordförande* (t. o. m. den 24 mars 1965);

Bergsten, P. G., justitieråd, *ordförande* (fr. o. m. den 25 mars 1965);

Bergström, I., byråchef;

Nilsson, K. V. T., teknisk direktör.

Sekreterare:

Herner, S. G., hovrättsassessor.

Lokal: Högsta domstolen, Riddarhustorget 8, Stockholm C; tel. växel 23 67 20 ankn. 62 (ordföranden).

Skriftliga direktiv har ej meddelats.

Kommittén i dess helhet har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit fem sammanträden.

Arbetet beräknas pågå under hela år 1966.

36. *Utredningen angående rikets vapen och flagga m. m.*
(1963: I 44; 1964: I 38; 1965: I 35)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 december 1961 för att verkställa utredning angående rikets vapen och flagga m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 8 februari 1962):

Wijnbladh, C. M. E., f. d. hovrättspresident.

Experter:

Engzell, G., f. d. ambassadör;

af Klint, E., konteramiral;

Ohlon, R., överingenjör;

Rasmusson, N. L., förste antikvarie;

Scheffer, C. G. U., statsheraldiker;

Seitz, F. H., docent;

Svärdström, S.-E., förste intendent;

Ugglå, C. A., patenträttsråd.

Lokal: Södra Roslags domsaga, Erik Dahlbergsgatan 60, Stockholm NO; tel. växel 63 57 60 eller 61 97 02.

Direktiven för utredningen, se 1963: I Ju 44.

Utredningsmannen har under året hållit sammanlagt elva sammanträden med utredningens experter samt med statens heraldiska nämnd.

Utredningen beräknas bli slutförd i början av år 1966.

37. *Militärstraffsakkunniga* (1963: I 45; 1964: I 39; 1965: I 36)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 december 1961 för utredning av frågan rörande straff- och disciplinmedel mot krigsmän m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 23 januari 1962):

Thyresson, G., hovrättsråd, *ordförande*;

Gustavsson, B. T., ombudsman, led. av I kamm. (fr. o. m. den 9 september 1965);

Jacobsson, P., socialvårdsassistent, led. av I kamm.;

Lundkvist, K. S., statsråd, led. av II kamm. (t. o. m. den 8 september 1965).

Experter:

Friberg, H. C., förvaltare;

Magnusson, E. I., rustmästare;

Marcus, S., rättschef;

Virgin, F.-I. C., överste.

Sekreterare:

Boström, F. V. E., t. f. assessor.

Lokal: V. Trädgårdsgatan 4, 1 tr., Stockholm 16; tel. 20 56 43.

Direktiven för utredningen, se 1963: I 45.

De sakkunniga har under tiden november 1964—oktober 1965 sammanträtt tre dagar.

De sakkunniga har avgett yttrande över en inom justitiedepartementet upprättad promemoria med förslag om begränsning av forum privilegium vid talan angående ämbetsbrott (Stencil Ju 1965: 2).

De sakkunniga beräknas slutföra sitt arbete under år 1966.

38. *Bostadsrättskommittén* (1963: I 46; 1964: I 40; 1965: I 37)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 januari 1962 för att verkställa översyn av bostadsrättslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 17 februari 1962):

Ringdén, H.-F., regeringsråd, *ordförande*;

Blomqvist, N. G., direktör;

Geijer, J. L., jur. dr, led. av I kamm.;

Källenius, S. I. R., jur. kand., direktör, f. d. riksdagsman;

Leo, P. G., jur. kand., direktör;

Nyquist, F., lagman.

Expert:

Rosén, J. A., avdelningsdirektör.

Sekreterare:

Jagander, J.-E., hovrättsassessor.

Lokal: Hovrätten för Västra Sverige, Göteborg; tel. växel 031/18 70 60 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1963: I Ju 46.

Kommittén har under tiden januari—oktober 1965 hållit sammanträden under 14 dagar och företagit studiebesök i Norge och Finland. Därjämte har överläggningar ägt rum inom kommitténs arbetsutskott bestående av Ringdén, Nyquist och Rosén med Jagander som sekreterare.

Kommittén har avgett utlåtande över betänkandet »Äktenskapsrätt» (SOU 1964: 34 och 35), såvitt angår makars bostad.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1966.

39. Förvaltningsdomstolskommittén (1963: I 47; 1964: I 41; 1965: I 38)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 mars 1962 för att verkställa utredning av frågan om den administrativa rättskipningens omfattning och organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 19 mars 1962):

Holmgren, H. K. H., f. d. regeringsråd, *ordförande*;

Andersson, G. I., byråchef, f. d. riksdagsman;

Bohman, B. G., direktör, led. av II kamm.;

Fredlund, L. S., rättschef;

Johansson, G. R., lantbrukare, led. av II kamm.;

Martinsson, B. N. O., advokat, led. av II kamm.;

Petrén, B. E. G., hovrättsråd, kanslichef;

Reuterswärd, E. A. P., rättschef.

Expert:

Vogel, L. W., byråchef.

Sekreterare:

Hermanson, E. W., taxeringsintendent.

Lokal: Brännkyrkagatan 14 A, 3 tr., Stockholm SV; tel. 41 56 56 (sekreteraren).

Direktiven för kommittén, se 1963: I Ju 47.

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit åtta sammanträden.

Kommittén har avgett utlåtanden över betänkandet »Lag om förvaltningsförfarandet» (SOU 1964: 27), en av personalutbildningsberedningens delegation för högre förvaltningsutbildning utarbetad promemoria angående an-

ordnande av förvaltningspraktik för administrativ amanuenspersonal (PUB: 55), en inom justitiedepartementet upprättad promemoria med förslag om begränsning av forum privilegium vid talan angående ämbetsbrott (Stencil Ju 1965: 2) och betänkandet »Hälso- och socialvårdens centrala administration» (SOU 1965: 49).

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1966.

40. *Utredningen angående vattenlagens torrlägningsbestämmelser* (1963: I 50; 1964: I 44; 1965: I 41)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att verkställa en översyn av vattenlagens bestämmelser rörande torrläggning av mark (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juli 1962):

Wikner, A. Å., tingsdomare.

Experter:

von Heideken, P. G., vattenrättsråd;

Hygstedt, T., avdelningsdirektör (t. o. m. den 7 maj 1965);

Fridell, I., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 8 maj 1965).

Lokal: Södra Roslags domsaga, Erik Dahlbergsgatan 60, Stockholm NO; tel. växel 63 57 60.

Direktiven för utredningen, se 1963: I Ju 50.

Utredningsmannen har under tiden november 1964—oktober 1965 sammanträtt med experterna sex dagar.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1966.

41. *Sakkunniga rörande lagstiftning om köp av lös egendom* (1963: I 51; 1964: I 45; 1965: I 42)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att följa arbetet i en i Finland tillsatt kommitté, som har uppdrag att utarbeta förslag till lag om köp av lös egendom samt att, under beaktande av pågående arbete att åstadkomma en internationell köplag, överväga om anledning föreligger att föreslå ändringar i den svenska köplagen (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juli 1962):

Karlgren, G. Hj. T., f. d. justitieråd;

Hellner, J. E., professor.

Sekreterare:

Knutsson, P. A., hovrättsfiskal.

Lokal: Styrmansgatan 17, Stockholm Ö; tel. 60 62 88 (Karlgren); Svea hovrätt, Fack, Stockholm 2; tel. 23 68 00 (sekreteraren).

Direktiven för de sakkunniga, se 1963: I Ju 51.

De sakkunniga har under året haft interna överläggningar och upprätt-

hållit kontakt med den finska kommittén. Denna har utarbetat en ny promemoria beträffande köplagen, vilken har diskuterats vid överläggningar i Stockholm i december 1965.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1966.

42. *Sakkunniga rörande lagstiftning om kommission, handelsagentur och handelsresande* (1963: I 52; 1964: I 46; 1965: I 43)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att följa arbetet i en i Finland tillsatt kommitté, som har uppdrag att utarbeta förslag till lagstiftning om kommission, handelsagentur och handelsresande, samt att, med uppmärksamhet på vissa inom Nordiska rådet framförda önskemål, överväga om anledning föreligger att föreslå ändringar i den svenska kommissionslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juli 1962):

Karlgren, G. Hj. T., f. d. justitieråd;

Hellner, J. E., professor.

Sekreterare:

Knutsson, P. A., hovrättsfiskal.

Lokal: Styrmansgatan 17, Stockholm Ö; tel. 60 62 88 (Karlgren); Svea hovrätt, Fack, Stockholm 2; tel. 23 68 00 (sekreteraren).

Direktiven för de sakkunniga, se 1963: I Ju 52.

De sakkunniga har under året haft interna överläggningar och upprätthållit kontakt med den finska kommittén. Denna har utarbetat ett nytt utkast till lag om merkantil representation, vilket har diskuterats vid överläggningar i Stockholm i december 1965.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1966.

43. *Sakkunniga rörande lagstiftning om skiljedom* (1963: I 53; 1964: I 47; 1965: I 44)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att följa det arbete, som bedrivs av en i Danmark tillsatt kommitté för utredning om lagstiftning om skiljedom, och att, under beaktande även av viss internationell reglering, överväga om anledning föreligger att föreslå ändringar i den svenska lagstiftningen om skiljedom (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juli 1962):

Brundin, S. A. T. (Leif), t. f. expeditionschef;

Hellners, K. V., förste ambassadsekreterare.

Lokal: Kanslihuset, Fack, Stockholm 2; tel. växel 22 45 00.

Direktiven för de sakkunniga, se 1963: I Ju 53.

De sakkunniga har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit fort-

löpande kontakt med den danska skiljedomskommittén och med sakkunniga med motsvarande uppdrag i Finland och Norge. Brundin har deltagit som ledamot i Europarådets expertkommitté för skiljedomsfrågor vid ett sammanträde i Strasbourg den 22—26 mars 1965. Vid sammanträdet inleddes arbetet på ett europeiskt avtal om erkännande och verkställighet av utländsk skiljedom som meddelas enligt kommitténs förslag till europeisk konvention angående enhetlig lagstiftning om skiljedom. Hellners har varit svensk delegat vid Världsbankens juridiska expertkonferens i Washington den 23 november—den 12 december 1964 för slutförande av arbetet på en konvention om slitande av tvister i investeringsfrågor mellan stat och enskild som tillhör annan stat. Konventionen, som öppnades för undertecknande den 18 mars 1965, har undertecknats av Sverige den 25 september.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1966.

44. Utredningen för översyn av bokföringslagen (1963: I 56; 1964: I 50; 1965: I 46)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att verkställa översyn av bokföringslagen (se Post- och Inrikes tidn. den 29 juni 1962):

Wijnbladh, C. M. E., f. d. hovrättspresident, *ordförande*;

Johansson, A. E. M., taxeringsintendent;

Löfgren, Å. S., auktoriserad revisor.

Expert:

Kedner, G., lektor.

Sekreterare:

Ytterbrink, I., bitr. taxeringsintendent.

Lokal: Södra Roslags domsaga, Erik Dahlbergsgatan 60, Stockholm NO; tel. växel 63 57 60 eller 61 97 02 (ordföranden); Länsstyrelsen, Göteborg C; tel. 031/17 22 80 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1963: I Ju 56.

Utredningen har under året hållit sex sammanträden. Till ett av dessa har kallats representanter för ett antal industriföretag. Utredningens ledamöter har därjämte bevisat ett informationsmöte på statistiska centralbyrån.

Under året har utredningen behandlat frågor om de bokföringsskyldiga, bokföringsskyldighetens innehåll, verifikationernas betydelse som grundval för bokföringen, handelsböckerna, elektronisk databehandling av affärsbokföring och bokföringsmässiga affärshändelser.

Utredningen har avgett utlåtanden över två inom riksskattenämnden upprättade promemorior med förslag till förordning om skyldighet dels för päl-

djursuppfödare m. fl., dels för den som bedriver taxirörelse att föra räkenskaper som underlag för taxering.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1966.

45. *Sakkunniga för deltagande i nordiskt samarbetsutskott rörande den nordiska rättsgemenskapen* (1963: I 58; 1964: I 52; 1965: I 48)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 november 1962 för att i nordiskt samråd utreda förutsättningarna för att bevara och utveckla den nordiska rättsgemenskapen för den händelse ett eller flera av de nordiska länderna blir medlemmar av eller på annat sätt tillträder EEC (se Post- och Inrikes tidn. den 17 december 1962):

Myrsten, J. L., departementssekreterare;

Rainer, A. O., statssekreterare.

Lokal: Kanslihuset, Fack, Stockholm 2; tel. växel 22 45 00.

Direktiven för de sakkunniga, se 1963: I Ju 53.

De sakkunniga följer fortlöpande lagstiftningsarbetet inom EEC i de ämnen som kan tänkas komma att vara av intresse för den samnordiska lagstiftningen.

De sakkunnigas arbete beräknas pågå under hela år 1966.

46. *Hyreslagstiftningssakkunniga* (1964: I 54; 1965: I 50)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 april 1963 för att utreda frågor om förenkling av hyreskontrollen och utformning av besittningsskyddet för hyresgäst i den allmänna hyreslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juni 1963):

Granqvist, L. M., president i försäkringsdomstolen, *ordförande*;

Breitholtz, C. J. E. C:son, direktör;

Geijer, J. L., jur. dr, led. av I kamm.;

Gustafsson, G. H., f. d. kommunalarbetare, led. av II kamm.;

Svensson, S. E., ordförande i Hyresgästernas riksförbund.

Experter:

Näverfelt, A., aktuarie;

Wittrock, J., byrådirektör.

Sekreterare:

von Koch, N. M., revisionssekreterare.

Biträdande sekreterare:

Gad, U. H. H:son, hovrättsassessor.

Lokal: Södra Roslags domsaga, Erik Dahlbergsgatan 60, Stockholm NO; tel. växel 63 57 60.

Direktiven för de sakkunniga, se 1964: I Ju 54.

De sakkunniga har under tiden november 1964—oktober 1965 sammanträtt 27 dagar.

De sakkunniga beräknas slutföra sitt arbete under år 1966.

47. *Immissionssakkunniga* (1964: I 55; 1965: I 51)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 april 1963 för utredning angående utformningen av en koncessionslagstiftning beträffande grannskapsstörande verksamhet (se Post- och Inrikes tidn. den 4 juli 1963). Genom beslut den 9 september 1964 har Kungl. Maj:t utvidgat uppdraget till att avse en allmän utredning om utformningen av en lagstiftning om immissioner (se Post- och Inrikes tidn. den 30 september 1964):

Ulveson, H. N. I., hovrättsråd, f. d. ledamot i lagberedningen, *ordförande*;

Aronson, S. A., direktör;

Bratt, U.-C., direktör;

Esping, L.-E., byråchef;

Grönfors, K. G. W., professor;

Lang, S., avdelningsdirektör;

Ronge, H. E., professor.

Experter:

Friberg, L. T., professor;

Persson, J. L., vattenrättsdomare.

Sekreterare:

Lind, J. A. L., hovrättsfiskal.

Lokal: Storkyrkobrinken 7, 1 1/2 tr., Stockholm C; tel. 10 97 30 (ordföranden); St. Nygatan 2 A, Stockholm C; tel. växel 23 66 60 (sekreteraren).

De ursprungliga direktiven för de sakkunniga, se 1964: I 55. *Tilläggsdirektiven*, se 1965: I 51.

De sakkunniga har under tiden november 1964—oktober 1965 sammanträtt tio dagar och ägnat fem dagar åt studiebesök hos industrier m. fl. i olika delar av landet. Därvid har även experterna deltagit. Vidare har arbetsgrupper inom utredningen gjort studieresor till Norge, Storbritannien och Förbundsrepubliken Tyskland samt i övrigt sammanträtt vid flera tillfällen. Företrädare för de sakkunniga har deltagit i överläggningar med statskontoret angående dess utredning om den närmare utformningen av natur- och miljövårdsverksamhetens organisation.

De sakkunniga har avgett utlåtande till riksdagens andra lagutskott över de vid 1965 års riksdag väckta motionerna I: 99 och II: 129 i frågan om utvidgad lagstiftning mot hälsovådligt buller.

De sakkunniga beräknas slutföra sitt arbete under år 1966.

48. Departementsutredningen (1964: I 58; 1965: I 53)

Genom beslut den 5 juni 1963 har Kungl. Maj:t uppdragit åt statsrådet Hermansson att utreda statsdepartementens — med undantag för utrikesdepartementet — organisation och arbetsformer:

Hermansson, R., statsråd.

Experter:

a) *decentralisering av ärenden*

Berggren, E. G. C., kansliråd.

Experten biträdes av:

Sanmark, P. A. L., hovrättsfiskal;

Ravelin, S. P., amanuens;

Rundqvist, D. E., lönesekreterare;

Malmborg, R. H., förste sekreterare (fr. o. m. den 1 september 1965).

b) *statsdepartementens administrativa organisation*

Lindström, T. B. O., förste byråsekreterare (t. o. m. den 31 december 1965).

Sekreterare:

Magnander, E. E. A., kansliråd.

Biträdande sekreterare:

Thelander, N. E., avdelningsdirektör (t. o. m. den 15 oktober 1965).

Lokal: Kanslihuset, Fack, Stockholm 2; tel. växel 22 45 00; decentraliseringsgruppen: Sveavägen 24—26, 3 tr., Stockholm C; tel. 10 28 06 (Berggren), 10 30 67 (Sanmark), 10 30 68 (Ravelin), 10 30 17 (Malmborg) och 10 28 07 (kansli).

Direktiven för utredningen, se 1964: I Ju 58.

Utredningens förslag till organisation för statsdepartementen har upptagits i prop. 1965: 65 och 1965: 77. Utredningssekretariatet har i en promemoria »Administration i kanslihuset» (Stencil Ju 1965: 11) framlagt förslag till administrativ organisation för statsdepartementen. Huvuddelen av dessa förslag har efter remissbehandling upptagits i prop. 1966: 1. Utredningen är därmed avslutad i berörda delar.

I fråga om decentralisering av ärenden har utredningen hittills lagt fram 52 promemorior (stencilerade). I denna del beräknas fortsatt utredning pågå under hela år 1966.

49. 1963 års markvärdekommitté (1964: I 61; 1965: I 55)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 för att verkställa översyn av frågan om åtgärder i syfte att, annorledes än genom expropriation, motverka prisstegring på mark och förhindra oförtjänta jordvärdestegringsvinster (se Post- och Inrikes tidn. den 13 augusti 1963):

Walberg, S. S., regeringsråd, *ordförande*;

Hamrin, M. T. P., överlantmätare, led. av II kamm.;

Hermansson, H. E., lantbrukare, led. av I kamm.;
Holmberg, Y., jur. kand., led. av I kamm.;
Hörlén, S. J., direktör;
Karlsson, F. Göran, redaktör, led. av I kamm.;
Wärnberg, E. G., trävaruhandlare, led. av I kamm.

Experter:

Edlund, C. B., kansliråd;
Follin, C. B., advokat;
Leo, P. G., direktör;
Ljungberger, T., f. d. fastighetsdirektör;
Reuterswärd, E. A. P., rättschef;
Steneborn, H. A., förste länsassessor;
Wallin, F. H., advokat;
Wallmark, L. J., försäkringsdirektör.

Sekreterare:

Lekman, J. I., hovrättsråd.

Biträdande sekreterare:

Carlsson, C.-G., t. f. byrådirektör.

Lokal: Södra Roslags domsaga, Erik Dahlbergsgatan 58—62, Stockholm
NO; tel. växel 63 57 60.

Direktiven för utredningen, se 1964: I Ju 61.

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 23 plennarsammanträden, varav ett vid studiebesök i Linköping och ett under fem dagar i Båstad. Av sammanträdena har ett hållits gemensamt med aktievinstutredningen och två med expropriationsutredningen. Arbetsgrupper inom kommittén har hållit 13 sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1966.

50. Gruvrättsutredningen (1964: I 62; 1965: I 56)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 med uppdrag att verkställa en allmän översyn av gruvlagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juli 1963):

af Geijerstam, S. O., landshövding, *ordförande*;
Bolding, L. E., direktör;
Lindbergson, K. A., generaldirektör;
Lindell, N., ombudsman;
Nordmark, H. A., direktör;
Swarting, S. E. V., kansliråd.

Expert:

Fröman, K. G. L., f. d. bergmästare.

Sekreterare:

Delin, L. A., revisionssekreterare.

Biträdande sekreterare:

Gullberg, H. E., revisionssekreterare.

Lokal: Handelsdepartementet, Fack, Stockholm 2; tel. växel 22 45 00 ankn. 2045 (sekreteraren); Högsta domstolen, Stockholm 2; tel. växel 23 67 20 ankn. 81 (biträdande sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1964: I Ju 64.

Under tiden november 1964—oktober 1965 har utredningen hållit nio sammanträden. Utredningen har den 23—27 augusti 1965 företagit studiebesök vid gruvor i Mellansverige.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1966.

51. Fylleristrafutredningen (1964: I 63; 1965: I 57)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 oktober 1963 för att verkställa en utredning om formerna för samhällets åtgärder vid omhändertagande av berusade personer på allmän plats (se Post- och Inrikes tidn. den 18 oktober 1963):

Hjern, B. K. L., regeringsråd, *ordförande*;

Hillbo, A. O., byråchef;

Larnstedt, A. O. G., kansliråd;

Lindroth, K. J. H., överdirektör;

Myrman, G. C., överläkare;

Petersson, G. Å. B., ombudsman, led. av I kamm.;

Wiklund, S. A. D., byrådirektör, led. av II kamm.

Expert:

Collett, J., byrådirektör.

Sekreterare:

Johansson, T. L., departementssekreterare.

Lokal: Brännkyrkagatan 14 A, 3 tr., Stockholm SV; tel. 41 16 67.

Direktiven för utredningen, se 1964: I Ju 63.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit åtta sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1966.

52. Parlamentariska nämnden i Wennerströmaffären

(1964: I 65; 1965: I 59)

Tillkallad av Kungl. Maj:t den 13 december 1963 för att *dels* företa en allsidig granskning av det genom juristkommissionens i Wennerströmaffären försorg samlade utredningsmaterialet, såvitt avser statsrådets hand-

läggning i Wennerströmaffären, dels överväga de principiella riktlinjerna för handläggningen av säkerhetsfrågor:

Strand, A. W., riksgäldsfullmäktig, led. av I kamm., *ordförande*;

Andersson, T., redaktör, led. av I kamm.;

Hernelius, J. A., chefredaktör, led. av I kamm.;

Johansson, K. H., fil. dr., led. av II kamm.;

Pettersson, A. G., skyddskonsulent, led. av I kamm.;

Wedén, S. M., disponent, led. av II kamm.

Sekreterare:

Tillinger, L.-E., hovrättsråd.

Lokal: Svea hovrätt, Stockholm C; tel. växel 23 68 00 ankn. 91.

Nämnden har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit fem sammanträden.

Nämnden beräknas slutföra sitt arbete under år 1966.

53. Fastighetsregisterutredningen (1965: I 60)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 januari 1964 för att verkställa översyn av reglerna om fastighetsregister (se Post- och Inrikes tidn. den 20 februari 1964):

Wallner, H., överingenjör.

Experter:

Cedheim, B. O., byrådirektör (fr. o. m. den 1 januari 1966);

Engwall, U. C., stadsarkitekt;

Hygstedt, T., avdelningsdirektör;

Jörbeck, B. A., överingenjör;

Larsson, E. Erik, byråchef;

Lindskog, T., lantmätare;

Wilhelmsson, L. E. O., organisationsdirektör;

Yregård, R., byrådirektör;

Åkesson, Å., avdelningsdirektör;

Örtegren, G. H., överlantmätare.

Sekreterare:

Falk, J. A., lantmätare;

Millgård, E. O., lantmätare.

Lokal: Birger Jarlsgatan 20, 2 tr, Stockholm Ö; tel. 10 63 78.

Direktiven för utredningen, se 1965: I Ju 60.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 23 sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1966.

54. *Utredningen av frågan om legalisering av sämjedelningar* (1965: I 61)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 januari 1964 för att utreda frågan om legalisering av sämjedelningar (se Post- och Inrikes tidn. den 20 februari 1964):

Gyllensvärd, K. J. G., justitieråd.

Lokal: Högsta domstolen, Riddarhustorget 8, Box 2066, Stockholm 2; tel. växel 23 67 20.

Direktiven för utredningen, se 1965: I Ju 60.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1966.

55. *Sakkunnig angående lagstiftningen om skifte av dödsbo* (1965: I 62)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 januari 1964 för att följa arbetet i en i Danmark tillsatt kommitté för revision av den danska lagstiftningen om skifte av dödsbo samt att lämna upplysningar om svensk rätt på området och vidare överväga, om anledning föreligger att föreslå ändringar i den svenska lagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 23 januari 1964):

Höglund, O. A., departementsråd.

Lokal: Justitiedepartementet, Fack, Stockholm 2; tel. växel 22 45 00.

Direktiven, se 1965: I Ju 62.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1966.

56. *1964 års vatten- och avloppsutredning* (1965: I 63)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 maj 1964 för att överse lagen om allmänna vatten- och avloppsanläggningar (se Post- och Inrikes tidn. den 10 juni 1964):

Fürst, P.-E., hovrättsråd.

Experter:

Petrelus, B., direktör;

Westman, E. G., stadsjurist.

Lokal: Brännkyrkagatan 14 A, 3 tr., Stockholm SV; tel. 41 21 46.

Direktiven för utredningen, se 1965: I Ju 64.

Utredningsmannen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 15 sammanträden med experterna.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under andra halvåret 1966.

57. Arvsfondsutredningen (1965: I 65)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 september 1964 för att verkställa en översyn av lagen om allmänna arvsfonden (se Post- och Inrikes tidn. den 29 september 1964):

Hamdahl, B. O., rättschef.

Experter:

Fjellander, N. E. B., expeditionschef;

Larnstedt, A. O. G., kansliråd;

Wallén, A. O. A., kansliråd (fr. o. m. den 1 juli 1965).

Sekreterare:

Wallén, A. O. A., kansliråd (t. o. m. den 30 juni 1965);

Björhammar, C. A., byråchef (fr. o. m. den 1 juli 1965).

Lokal: Socialdepartementet, Fack, Stockholm 2; tel. växel 22 45 00 ankn. 1174.

Direktiven för utredningen, se 1965: I Ju 65.

Utredningsmannen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit tre sammanträden med experterna samt haft samråd med ordföranden och sekreteraren i 1962 års ungdomsutredning. Studiebesök har avlagts i Växjö, Lund och Malmö, varvid överläggningar har ägt rum med förtroende- och tjänstemän inom socialvården i dessa städer.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1966.

58. Samarbetsorganet för åtgärder mot ungdomsbrottsligheten

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 oktober 1964 för behandling av frågor angående åtgärder mot ungdomsbrottsligheten (se Post- och Inrikes tidn. den 3 december 1964):

Walberg, K. E., riksåklagare, *ordförande*;

Ryhning, W. V. E., bitr. riksåklagare (suppl.);

Eriksson, G. T., generaldirektör;

Nyman, E. O., byråchef (suppl.);

Bexelius, E. G., generaldirektör, *vice ordförande*;

Rosén, Göta M., byråchef (suppl.);

Engel, A. G. W., generaldirektör;

Grunewald, K. R., överinspektör (suppl.);

Löwbeer, H., generaldirektör;

Henricson, S.-E., undervisningsråd (suppl. t. o. m. 27 september 1965);

Österling, A. O., t. f. avdelningsdirektör (suppl. fr. o. m. 28 september 1965);

Olsson, S. O. B., generaldirektör;

Bergh, E. A., byråchef (suppl.);

Persson, C. J. G., rikspolischef;

Lindroth, K. J. H., överdirektör (suppl.);
Carlstein, R. A., ordförande i statens ungdomsråd, led. av II kamm.;
Gråby, L. G. L., konsulent (suppl.);
Ågren, G. I., rådman;
Adde, R. A. V., bitr. häradshövding (suppl.);
Granath, K.-E., barnavårdsdirektör;
Wickberg, J. A., barnavårdsdirektör (suppl.).

Sekreterare:

Larsson, Ulla, departementssekreterare.

Lokal: Justitiedepartementet, Fack, Stockholm 2; tel. växel 22 45 00 ankn. 1502.

Direktiv (anförande av statsrådet Kling till statsrådsprotokollet den 2 oktober 1964):

Frågor som rör samhällets åtgärder mot ungdomsbrottsligheten handlägges av flera olika myndigheter. Behovet att samordna ansträngningarna i den brottsbekämpande verksamheten har sedan länge varit uppenbart. Genom flera cirkulär år 1959 (SFS nr 474, 492 och 604) har Kungl. Maj:t understrukit angelägenheten av samarbete på det lokala planet mellan polisen, socialnämnder, barnavårdsnämnder, nykterhetsnämnder, arbetsförmedlingsorgan, socialvårdskonsulenter, skyddskonsulenter och skolmyndigheter. Vidare har, efter bemyndigande av Kungl. Maj:t den 20 november 1959, inrättats statens ungdomsråd, vilket är kontakt- och samordningsorgan i ungdomsfrågor. I denna egenskap har ungdomsrådet främst att samordna och stimulera de frivilliga organisationernas arbete bland ungdom och för ungdomsfostran, att främja samverkan mellan nämnda organisationer och berörda myndigheter samt med hem och skola samt att taga initiativ till upplysningsverksamhet i ungdomsfrågor samt vara samordnande och rådgivande organ för sådan upplysningsverksamhet som enligt Kungl. Maj:ts beslut skall handhavas av rådet.

I sitt betänkande Ungdomsbrottslighet (SOU 1959: 37) har de parlamentariska sakkunniga som tillkallats för en samordning av åtgärder mot ungdomsbrottsligheten föreslagit inrättande av ett centralt rådgivande organ, bestående av ordförande och sex av Kungl. Maj:t förordnade ledamöter, med uppgift att verka för en samordning och effektivisering av samhällets åtgärder mot ungdomsbrottsligheten. Till rådets uppgifter skulle också höra att främja forskning, upplysning och annan verksamhet som kan öka samhällets möjligheter att bekämpa ungdomsbrottsligheten. Rådet skulle utrustas med ett permanent kansli och skulle, för att tillgodose behovet av expertis som ej är företrädd inom organet, äga anlitade experter och sakkunniga. Betänkandet har remissbehandlats. Det övervägande antalet remissmyndigheter ställer sig positiva till tanken på någon form av central samordning av åtgärder mot ungdomsbrottsligheten. Bland annat med hänsyn till det år 1959 inrättade statens ungdomsråd har emellertid flera remissmyndigheter förordnat en sammansättning eller organisation som mer eller mindre väsentligt avviker från de sakkunnigas förslag.

En ytterligare utbyggnad av de nu existerande samarbetsformerna på förevarande område synes påkallad. Detta är icke minst betydelsefullt inför

ikraftträdandet av brottsbalken med dess påföljdssystem för unga lagöverträdare. Vad som framför allt är angeläget är att samordna den verksamhet som bedrivs av de centrala organen. Redan nu förekommer givetvis kontakter mellan berörda myndigheter. Detta samarbete bör emellertid ges en mera fast form. För detta ändamål torde det icke vara nödvändigt att inrätta ett organ med det vida syfte och den organisation som föreslagits i det nämnda betänkanudet. I stället torde man, såsom föreslagits av bl. a. riksåklagarämbetet och arbetsmarknadsstyrelsen i yttranden över betänkanudet, böra åstadkomma regelbundna sammankomster med företrädare för berörda centrala myndigheter. Ändamålet skulle vara att dryfta gemensamma problem i syfte att söka samordna de administrativa åtgärderna i brottsbekämpande syfte.

I samarbetsorganet torde böra vara representerade riksåklagarämbetet, fångvårdsstyrelsen, socialstyrelsen, medicinalstyrelsen, rikspolisstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, skolöverstyrelsen och statens ungdomsråd. Även företrädare för domstolsväsendet samt för den kommunala barna- och ungdomsvården synes böra ingå i organet.

Även om organets huvudsakliga uppgift är att genom direkt kontakt i administrativa frågor uppnå en effektiv samordning av olika åtgärder, som ligger inom de berörda ämbetsverkens arbetsområde, bör givetvis hinder inte föreligga för att organet genom framställningar till Kungl. Maj:t eller eljest tar initiativ till åtgärder som icke kan genomföras av de samverkande myndigheterna självmant. Organet bör fortlöpande följa brottslighetsutvecklingen och resultaten av de åtgärder samhället vidtager mot lagöverträdare.

Samarbetsorganet har t. o. m. oktober 1965 hållit tre sammanträden. Rikspolisstyrelsen har i samråd med samarbetsorganet företagit en enkät angående erfarenheterna på det lokala planet av utfärdade samarbetsföreskrifter.

59. Länsdemokratiutredningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 december 1964 för att utreda frågan om det ömsesidiga beroendet mellan riksstyrelsen samt kommunal och regional självstyrelse m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 25 januari 1965):

Nyström, P. I., landshövding, *ordförande*;
 Ahlkvist, K. E., landstingsråd, f. d. riksdagsman;
 Anderson, C. A., direktör, led. av I kamm.;
 Asp, P. E., åkeriägare, led. av II kamm.;
 Dahlén, P. O. R., pol. mag., led. av I kamm.;
 Hansson, S. F., landstingsråd, f. d. riksdagsman;
 Petersson, P. M., hemmansägare, led. av II kamm.

Experter:

Ahlqvist, G. B., byrådirektör;
 Esping, H. G., aktuarie;

Fog, H. B., arkitekt;
Granström, K. O. S., byrådirektör;
Gustafsson, F. A. S., universitetslektor;
Jonsson, E. O., ekon. lic.;
Kaijser, F. J., preceptor;
Langenfelt, P. B. B., förbundsjurist;
Wahlstrand, R. A., rektor.

Sekreterare:

Lidbom, C. G., t. f. departementsråd.

Biträdande sekreterare:

Andersson, L. G., departementssekreterare (t. o. m. den 14 oktober 1965).

Lokal: Justitiedepartementet, Fack Stockholm 2; tel. växel 22 45 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Kling till statsrådsprotokollet den 18 december 1964):

Författningsutredningen har framlagt en rad betänkanden, som har behandlat olika delar av det problemkomplex som innefattas i författningsfrågan. Utredningen avslutade sitt arbete under 1963 genom framläggande av betänkanden, som innefattade förslag till regeringsform och riksdagsordning med därtill hörande motiv. Betänkandena har remissbehandlats och det mycket omfattande remissmaterialet sammanställs nu och publiceras i en serie betänkanden. Därjämte har under tiden särskilda av de demokratiska partierna tillsatta arbetsgrupper belyst vissa centrala frågor.

Man kan redan på detta stadium av arbetet med sammanställandet av remissyttrandena konstatera, att i vissa grundläggande frågor råder i huvudsak enighet bland remissinstanserna. Detta gäller bl. a. önskemålet om att inskriva parlamentarismen i författningen och betydelsen av att grundlagsfästa den konstitutionella praxis som under årens lopp har utbildats.

Beträffande metoderna att förverkliga dessa önskemål råder viss oenighet bland remissorganen och beträffande en rad andra, likaledes viktiga frågor går meningarna starkt isär. I vissa delar är remisskritiken mot författningsutredningens förslag mycket kraftig.

Även i den politiska debatt som har ägt rum efter det författningsutredningen avslutade sitt arbete har skiftande åsikter kommit till uttryck. Därvid har frågorna om kammarsystem och valsätt tilldragit sig särskilt intresse. I anslutning därtill har framhävts den mycket centrala roll, som den kommunala självstyrelsen spelar i vårt nuvarande samhällsskick.

Det torde icke råda några delade meningar om att den utomordentligt snabba expansion av den kommunala verksamheten, som har ägt rum under det gångna decenniet, har allt starkare ställt både den lokala och regionala förvaltningen och den kommunala självstyrelsen i centrum för uppmärksamheten. Det har i hög grad ankommit på primärkommunerna och olika regionala organ att förverkliga den politik, som väljarna har uttalat sig för. Med de ytterligare krav på den offentliga sektorn, som vårt folk naturligen ställer, kan det förutses att denna utveckling kommer att accentueras.

Mot bakgrunden härav bör frågan om arbetsfördelningen mellan å ena sidan de kommunala och regionala självstyrelseorganen och å andra sidan de

institutioner, som representerar riksstyrelsen, samt den problematik, som inrymmes i det ömsesidiga beroendet mellan kommunal och regional självstyrelse och riksstyrelse, övervägas i anslutning till utarbetandet av den grundläggande lagstiftning, som skall vara normerande för vårt statsskick.

Den primärkommunala självstyrelsens organisation och ändamålsenlighet för de uppgifter, som har kommit att åvila denna styrelse, har under senare år varit föremål för statsmakternas beslut. Däremot har frågan om uppgifterna för och organisationen av den regionala självstyrelsen icke kommit under statsmakternas ställningstagande. Ur vissa aspekter har visserligen den regionala förvaltningens organisation varit föremål för uppmärksamhet genom olika redan slutförda eller pågående utredningar, bl. a. genom den år 1961 tillsatta länsförvaltningsutredningen, som har till uppgift att utreda grunderna för den statliga länsförvaltningens ordnande för framtiden. Frågan om den regionala självstyrelsens uppgifter och arbetsfördelningen mellan regionala organ och riksstyrelsen samt det ömsesidiga beroendet mellan dessa institutioner har emellertid icke blivit belyst.

Det problemkomplex, som jag härmed har berört, har de senaste dagarna aktualiserats genom att riksdagen den 9 december i år enhälligt har bifallit konstitutionsutskottets utlåtande nr 39. Konstitutionsutskottet har i detta utlåtande haft till bedömande motioner, vari har ifrågasatts om debatten kring författningsfrågan och de bästa formerna för folkviljans utövande enbart eller huvudsakligen bör begränsas till att gälla de centrala statsorganen, riksdag och regering.

Konstitutionsutskottet har i utlåtandet ingående redogjort för de sidor av den regionala förvaltningen, som hittills har varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet, och diskuterat frågan om en vidgning av den kommunala självstyrelsen på länsplanet. I anslutning härtill har utskottet framhållit att en helhetsbedömning av denna fråga försvåras av att väsentliga delar av frågekomplexet befinner sig under utredning eller remissbehandling. Utskottet finner det naturligt att det material och de förslag, som kan framkomma i ifrågavarande utredningar blir av största betydelse för det i motionerna upptagna problemet. Angelägenheten av att samordna och förstärka den nu splittrade regionala förvaltningen och att stärka den kommunala självstyrelsen på det regionala planet är emellertid, konstaterar konstitutionsutskottet, ett författningspolitiskt spörsmål av vidare räckvidd än som aktualiseras inom ramen för de ifrågavarande utredningarna. I samband härmed har utskottet uppmärksammat ansvarsfördelningen mellan å ena sidan riksstyrelsen och å andra sidan de lokala och regionala representationerna. Utskottet finner denna fråga vara av stor betydelse, bl. a. därför att behandlingen av centrala samhällsfrågor inom utbildning, arbetsmarknads politik, sjukvård, socialvård, bostads- och markpolitik, trafikpolitik m. m. förutsätter nära samverkan mellan olika beslutande och verkställande statliga, regionala och kommunala instanser. Från denna synpunkt, konstaterar utskottet, gäller det att finna vägar för att befästa denna samverkan.

Utskottet har i sitt utlåtande även berört metodiken för lösandet av detta problemkomplex. Därvid hänvisar utskottet till att under höstens remissdebatt visades ett betydande intresse för att detta spörsmål borde bli föremål för prövning i anslutning till den översyn av författningsfrågan, som enligt utskottets mening måste följa efter den nu avslutade remissbehandlingen av författningsutredningens betänkanden. Utskottet, som finner det angeläget att det inledda reformarbetet för statsskickets del icke försenas, anser emel-

lertid att detta icke får undanskymma vikten av att problemet om den kommunala och regionala självstyrelsen och dess samband med riksstyrelsen upptages till ett samlat bedömande.

Under hänvisning till det anförda utgår konstitutionsutskottet från att de synpunkter och förslag, som har behandlats i utskottets utlåtande, blir föremål för prövning vid den fortsatta beredningen av författningsfrågan.

De slutsatser, som konstitutionsutskottet sålunda har kommit till i sitt av riksdagen godkända utlåtande, kan jag i allt väsentligt ansluta mig till. De anknyter i huvudsak till vad jag inledningsvis har anfört.

Då det gäller det sätt, på vilket förevarande problemkomplex bör angripas, har konstitutionsutskottet utan närmare ställningstagande uttalat sig för en prövning i anslutning till den fortsatta beredningen av författningsfrågan. Till spørsmålet i vilka former den sistnämnda frågan skall bringas till slutgiltig lösning vill jag icke nu taga ställning. Då jag emellertid i likhet med konstitutionsutskottet är av den uppfattningen att det inledda arbetet på en författningsreform icke bör försenas, anser jag, att ifrågavarande spørgsmål omedelbart bör göras till föremål för särskild utredning. Det kan givetvis diskuteras, om denna utredningsuppgift bör anförtros åt någon av de nu pågående utredningarna eller om särskilda sakkunniga bör tillkallas för ändamålet. Såsom konstitutionsutskottet har framhållit i sitt utlåtande är förevarande fråga av vidare räckvidd än som har aktualiserats inom ramen för nämnda utredningar. Det synes mig angeläget att dessa utredningar, som var för sig har att utreda frågor av i huvudsak organisatorisk natur, icke fördröjes genom att påläggas en ytterligare mycket väsentlig uppgift. Utskottet har också hänvisat till en rad frågor, som förutsätter nära samverkan mellan olika beslutande och verkställande statliga, regionala och kommunala instanser och som enligt min uppfattning allesammans utgör frågor som står i centrum för den rikspolitiska debatten. Jag vill på grund av det anförda förorda, att särskilda sakkunniga tillkallas för den utredningsuppgift jag här avser.

I anslutning till vad jag i det föregående har anfört bör dessa sakkunniga ha till uppgift att draga upp de principiella riktlinjerna för hur den regionala och lokala självstyrelsen och demokratin skall på bästa sätt utformas och pröva huruvida och i vad mån regionala och lokala representationers ställning och deras samverkan med riksstyrelsen i förvaltningen av rikets angelägenheter bör påverka utformningen av en ny författning.

De sakkunniga bör skyndsamt överväga i vilken utsträckning principerna för de regionala och lokala organens ställning bör regleras i grundlag i stället för i vanlig lag eller genom praxis. I första hand bör de sakkunniga belysa frågan huruvida och i vad mån den kommunala demokratin är beroende av något bestämt kammarsystem eller valsystem vad riksdagen beträffar. De sakkunnigas bedömning av dessa frågor bör föreligga så tidigt som möjligt under hösten 1965 så att det inledda reformarbetet för statsskickets del icke försenas.

Några preciserade direktiv synes icke böra meddelas de sakkunniga utöver vad som framgår av vad jag i det föregående har anfört och vad konstitutionsutskottet har uttalat i sitt utlåtande. Jag vill dock understryka att det endast är de principiella riktlinjerna som det bör ankomma på de sakkunniga att taga ståndpunkt till. De närmare organisatoriska frågor, som kan föranledas av de sakkunnigas förslag, får lösas i senare sammanhang och med beaktande av resultatet av pågående utredningar på området.

Den omständigheten att särskilda sakkunniga nu tillkallas för att utreda de regionala och kommunala organens ställning i ett demokratiskt samhälle som vårt utgör icke något hinder för att under det att detta utredningsarbete pågår i annan särskild ordning upptages överläggningar mellan de demokratiska partierna om problem, som sammanhänger med det kommunala sambandet och en reform av kammarsystem och valsystem, samt andra spörsmål, som ingår i författningsfrågan. Jag förutsätter dock att något slutligt ståndpunktstagande till sådana frågor, som influeras av de sakkunnigas förenämnda bedömning beträffande det ömsesidiga sambandet mellan riksstyrelsen och den kommunala självstyrelsen, därvid icke förekommer.

De sakkunniga bör under utredningens gång i den utsträckning som finnes erforderligt samråda med de redan pågående utredningar och undersökningar, som avser den regionala förvaltningen.

Utredningen har t. o. m. oktober 1965 hållit elva sammanträden samt ett längre sammanträde i Ellös den 26—30 juli 1965.

Utredningen har den 15 oktober 1965 avlämnat ett betänkande, benämnt »Författningsfrågan och det kommunala sambandet» (SOU 1965: 54). I fortsättningen kommer utredningsarbetet att ägnas frågan om en vidgad demokrati på länsplanet.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1966.

60. Förmynderskapsutredningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1964 för att verkställa en översyn av förmynderskapslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 18 februari 1965):

Laurin, J., f. d. hovrättspresident, *ordförande*;
 Bergegren, Astrid, kontorist, led. av II kamm.;
 Gustafsson, G. E., lantbrukare, led. av II kamm.;
 Hejdeman, G., verkmästare;
 Hilding, P., pol. mag., redaktör, led. av I kamm.;
 Lindahl, M., advokat;
 Lundgren, Tuve, jur. kand., kanslichef;
 Martinsson, B. N. O., advokat, led. av II kamm.

Sekreterare:

Sjögreen, B. L. A. A:son, hovrättsassessor.

Lokal: Johan Banérgatan 17 A, Hälsingborg; tel. 042/18 10 45 (ordföranden); Göta hovrätt, Jönköping; tel. växel 036/11 93 50 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Kling till statsrådsprotokollet den 30 december 1964):

Gällande bestämmelser på förmynderskapsrättens område återfinns i 9—20 kap. föräldrabalken. De motsvarar i huvudsak 1924 års lag om förmynderskap, vilken i vissa delar tillkom efter samarbete med Danmark och Norge. Ehuru bestämmelserna under årens lopp har undergått en del betydelsefulla ändringar, har de ekonomiska och sociala omdaningarna under

senare tid medfört, att bestämmelserna i många stycken har blivit föråldrade. Gång efter annan har genom motioner i riksdagen eller genom enskilda framställningar till justitiedepartementet utredning begärts och förslag framförts om ändringar och förenklingar i gällande ordning. En översyn har också nyligen begärts av Stockholms rådhusrätt, som har åberopat en av dess förmynderskapsavdelning upprättad promemoria i ämnet. Framförda ändringsförslag har främst gällt förmynderskapsförvaltningen och kontrollen däröver. Tiden synes nu vara inne att göra en samlad översyn av förmynderskapslagstiftningen i syfte att bättre anpassa den till det moderna samhällets krav. Översynen bör i princip vara förutsättningslös. Jag vill dock i fortsättningen beröra några av de problem, som under den senaste tiden har aktualiserats.

En huvudfråga när det gäller förmynderskapslagstiftningens reformering är myndighetsåldern och grunderna för omyndighetsförklaring. Vad beträffar myndighetsåldern, som nu är 21 år, har väckts mer eller mindre långtgående förslag om en sänkning därav. Frågan har upptagits i flera sammanhang, bl. a. i riksdagen och i Nordiska rådet. Bland skälen för en sänkning har anförts, att den sociala och biologiska mognaden hos barn i det moderna samhället kommer tidigare än förut och att de unga i dag tidigare än förr frigörs från föräldrarnas ekonomi. Vidare har i anslutning till framförda krav på sänkt rösträttsålder framhållits, att även myndighetsåldern bör sänkas.

En sänkning av myndighetsåldern torde i allmänhet inte ha någon större betydelse för de ungas förvaltning av sina tillgångar. Över den egna arbetsinkomsten äger den unge redan nu råda fritt, så snart han har fyllt 16 år. En sänkning av myndighetsåldern skulle emellertid få betydelse bl. a. för möjligheterna att fritt köpa på kredit och upptaga lån. Delade meningar råder om värdet av vidgade möjligheter i dessa hänseenden. Vid den nu avsedda översynen bör mot bakgrunden av vad som tidigare har förekommit i frågan närmare undersökas vilka verkningar som kan följa på en sänkt myndighetsålder och övervägas huruvida skäl finns till en sänkning. Därvid bör beaktas myndighetsålderns förhållande till andra åldersgränser. I det föregående har redan nämnts rösträttsåldern, som emellertid också influeras av grunderna för omyndighetsförklaring, vartill jag återkommer i det följande. Vidare kan nämnas, att familjerättskommittén i likhet med motsvarande kommittéer i Danmark och Island nyligen förordat en sänkning av äktenskapsåldern för män från 21 till 20 år. Vid utredningen bör även uppmärksammas vilken betydelse det kan ha att vår myndighetsålder överensstämmer med myndighetsåldern i andra länder.

Vad angår frågan om grunderna för omyndighetsförklaring har denna, såsom jag nyss nämnde, viss betydelse för spörsmålet om en sänkning av rösträttsåldern. I detta hänseende må hänvisas till prop. 1964: 140, vari föreslogs bl. a. en sänkning av rösträttsåldern såtillvida att rösträtt vid val till riksdagens andra kammare skulle inträda kalenderåret efter det, då vederbörande hade fyllt 20 år. Jag uttalade när saken anmäldes, att frågan om en längre gående sänkning av rösträttsåldern enligt min mening borde anstå till dess ställning hade tagits till spörsmålet om hur hög myndighetsåldern borde vara men att frågan kunde komma i ett annat läge, om problemet om olika former av omyndighet togs upp till översyn. Därvid hänvisade jag till ett i ärendet av Svea hovrätt avgivet remissyttrande, vari uttalades, att det icke utan vidare var klart att rösträtt borde fråntagas envar

som blev omyndigförklarad. Att personer, som till följd av sinnessjukdom, sinnesslöhet etc. icke rimligen kunde tillerkännas rättshandlingsförmåga, borde vara uteslutna från rösträtt fann hovrätten naturligt. Annorlunda ansåg dock hovrätten vara fallet med personer som, måhända på egen begäran, hade förklarats omyndiga enbart eller väsentligen därför att de icke kunde sköta sina ekonomiska angelägenheter. I anslutning härtill framhöll hovrätten önskvärdheten av att frågan om olika former av omyndighet togs upp till övervägande.

Enligt min mening hör denna fråga till en av de mera angelägna vid den av mig förordade översynen av förmynderskapslagstiftningen. Härvid bör till prövning upptagas den vid 1963 års riksdag väckta frågan om inrättande av ett ekonomiskt förvaltarskap som alternativ till omyndighetsförklaring. Innebörden därav skulle vara, att en person kunde för viss tid eller tills vidare överlämna förvaltningen av sina tillgångar, helt eller delvis, till annan utan att själv behålla någon dispositionsrätt. Anordningen skulle närmast svara mot det i vissa utländska rättssystem förekommande s. k. kuratelet, vilket innebär en genom myndighets försorg anordnad, mindre omfattande form av förmögenhetsrättslig representation än förmynderskapet. Hos oss står kuratel ej till buds annat än när någon för sjukdom som kan antagas vara övergående är ur stånd att bevaka sin rätt eller förvalta sin egendom, varvid god man kan förordnas. Godmanskapet medför dock ej någon begränsning i huvudmannens rättsliga handlingsförmåga. Enligt den antydda anordningen skulle däremot huvudmannen vara berövad den egna förvaltningsrätten utan att samtidigt drabbas av de följdverkningar som är förenade med omyndighetsförklaring, såsom förlust av rösträtten.

I detta sammanhang vill jag även erinra om den vid tillkomsten av lagen om allmän försäkring berörda frågan, vilka möjligheter som kan finnas att inom förmynderskapslagstiftningens ram lösa spörsmålet om utbetalning av socialförsäkringsersättning till annan än den berättigade själv i fall då denne är gammal eller sjuklig o. d. (jfr prop. 1962: 90 s. 371).

Även förfarandet i mål om omyndighetsförklaring bör vid den förordade översynen tagas i övervägande. Då fråga är att någon skall förklaras omyndig på grund av rubbning av själsverksamheten, äger rätten omedelbart avgöra målet, om det kan antagas att hans hörande skulle vara utan gagn. Det har påpekats, att innebörden av denna bestämmelse är oklar och att svårigheter har uppstått i rättstillämpningen. Uppenbart är, att ett sådant avsteg från den eljest i vår rättegångsordning gällande kontradiktorsiska principen bör ske endast när starka skäl föreligger. En omyndighetsförklaring utgör ett allvarligt ingrepp i den personliga integriteten och kräver därför en omsorgsfull prövning under all tillbörlig hänsyn till den det gäller. Att hans hörande i vissa fall kan vara honom mera till skada än nytta är å andra sidan ovedersägligt. Ett förtydligande av lagrummet bör övervägas. Motsvarande gäller i fråga om hävande av omyndighetsförklaring.

Den som på egen begäran förklaras omyndig torde oftast ha möjlighet att inverka på valet av förmyndare. I vilken utsträckning den omyndiges önskingar i fråga om valet av förmyndare i övrigt kan och bör beaktas är föremål för viss tvekan. Frågan härom bör övervägas.

Även bestämmelserna om förvaltningen av omyndigs egendom och om kontrollen över denna förvaltning hör till de huvudfrågor, som under den av mig förordade översynen måste upptagas till prövning. Sålunda bör när-

mare undersökas bl. a. i vad mån den ekonomiska utvecklingen motiverar en jämkning av de gällande föreskrifterna om placering och förvaring av den omyndiges tillgångar. Härvid bör övervägas i vad mån förräntningsintresset bör ges större utrymme än för närvarande.

Vad gäller kontrollen över förvaltningen synes tiden mogen att upptaga hela det nuvarande systemet till omprövning. För en effektiv kontroll krävs att förmynderskapen registreras. Det bör emellertid i detta sammanhang även undersökas huruvida möjligheter finns att begränsa skyldigheten att inskriva förmynderskap och lätta på förmyndares redovisningsplikt utan att någon väsentlig förlust görs i fråga om skyddet för omyndiga.

Det har i olika sammanhang påpekats, att rättshandlingar angående lös egendom ofta kan vara av större ekonomisk betydelse för den omyndige än rättshandlingar angående fast egendom. Med hänsyn härtill bör prövas, om gränsdragningen för de förvaltningsåtgärder, som kräver rättens tillstånd, numera kan anses rationell.

Beträffande överförmyndarinstitutionen bör undersökas om icke de uppgifter som nu åvilar överförmyndarna kan, såsom för närvarande är fallet i Stockholm, anförtros kommunala organ. Med den utveckling av den kommunala administrationen, som har ägt rum under de senaste decennierna, synes det naturligt att ta upp frågan om en sådan överflyttning av dessa uppgifter. I samband därmed bör utredas om den nuvarande ordningen med kontroll genom rättens försorg över överförmyndarverksamheten kan ersättas genom en effektivare tillsyn, t. ex. genom länsstyrelserna som nu utövar tillsyn över vissa stiftelser.

En fråga som vid flerfaldiga tillfällen berörts i riksdagen och som bör uppmärksammas är den om arvode till förmyndare och överförmyndare. Arvode till dem utgår årligen i stort sett med viss procentuell andel av den omyndiges behållna inkomst. Om det finnes lämpligt, äger kommun lämna bidrag till arvode åt överförmyndaren och till kostnaderna för hans verksamhet. Kommunen äger också bestrida samtliga dessa utgifter och i stället uppbära nämnda arvodesbelopp. I exempelvis Stockholm uppbär staden överförmyndararvodena. Sådant arvode kan eftergivnas av staden, om särskilda skäl föranleder det.

Med hänsyn till att förmyndarförvaltning och kontrollen däröver anordnas i den omyndiges intresse har ansetts, att de därmed förenade kostnaderna bör bestridas av den omyndige själv. Mot denna uppfattning har hävdats, att förmynderskapet är ett skydd som det allmänna bör tillhandahålla den omyndige lika väl som det har påtagit sig ansvaret för den enskildes säkerhet i andra hänseenden. Det har också påpekats, att den föreskrivna kontrollen ej är frivillig utan genomförs med tvång. Arvodena till förmyndare och överförmyndare bör därför enligt den senare meningen bestridas av allmänna medel. Särskilt beträffande sådana inkomster som folkpension, livränta, underhållsbidrag eller liknande som är avsett att trygga den omyndiges försörjning synes mig gällande ordning kunna leda till otillfredsställande resultat. Den bör därför omprövas. Utredning bör ske huruvida kostnaderna för förmyndarförvaltningen och för kontrollen däröver i viss utsträckning eller helt och hållet bör överflyttas på det allmänna. I samband därmed bör uppmärksammas frågan om större möjligheter att utge högre ersättning än den vanliga till förmyndare i fall, då förvaltningsuppdraget är mera krävande eller förmynderskapet är förenat med omfattande arbete rörande vården av den omyndiges personliga angelägenheter. En till-

fredsställande lösning av denna fråga är av betydelse bl. a. för möjligheterna att erhålla dugliga och pålitliga förmyndare.

Många av de frågor angående förmynderskap som berörts i det föregående har sin motsvarighet vid godmanskap. Utredningen bör därför omfatta även de senare. Beträffande dem föreligger även ett speciellt problem, som bör tas upp i detta sammanhang. Det gäller avvecklingen av vissa äldre godmanskap för okända eller bortovarande arvingar. Med hänsyn till nuvarande regler om arvspreskription, vilka tillkom genom 1928 års arvs lag, kan godmanskap för arvingar i regel avvecklas efter preskriptionstidens utgång. För vissa äldre fall, som tillkommit före nyssnämnda lag, gäller emellertid ej någon preskriptionstid. I sådana fall kan godmanskapet ej avvecklas utan närmare undersökning av vem som är närmast berättigad till arvsmedlen. Dessa uppgår emellertid ofta till så ringa belopp att de ej kan bära kostnaderna för en sådan undersökning. En enklare och billigare form för avvecklingen är därför önskvärd.

En annan fråga, som lämpligen bör upptagas till behandling i detta sammanhang, är den om en förstärkt kontroll över boutredningsmans förvaltning. Denna fråga faller visserligen utanför förmynderskapslagstiftningen men har vissa beröringspunkter med förmyndares och god mans förvaltning. Den har bl. a. direkt betydelse för omyndigs medel i fall då omyndig delägare finns i dödsboet. Frågan har nyligen berörts i riksdagen med anledning av motioner om försäkringsskydd för anförtrödda medel och av justitieombudsmannen i en framställning i ämnet till Kungl. Maj:t. Med hänsyn bl. a. till att rätten förordnar om boutredningsmannaförvaltning och utser boutredningsman, får det anses vara en angelägenhet för det allmänna att ett så effektivt skydd som möjligt skapas för de medel som omhänderhas av boutredningsmannen, utan att denna form för dödsboförvaltning onödigt tynges eller fördyras. En närmare undersökning av denna fråga bör nu ske.

Den av mig förordade översynen av förmynderskapslagstiftningen bör ske genom särskilda sakkunniga. Deras utredningsarbete bör utmynna i förslag till erforderliga lagändringar. Om ändringsförslagen medför finansiella verkningar för stat eller kommun, bör dessa såvitt möjligt redovisas. De sakkunniga bör vara berättigade att, om så finnes lämpligt, framlägga förslag till delreformer allt eftersom deras arbete fortskrider.

Frågan om en översyn av den svenska förmynderskapslagstiftningen upptogs till behandling vid det nordiska justitieministermötet i januari 1964. Därvid upplystes, att en revision av förmynderskapslagstiftningen förestod även i Finland och att en särskild kommitté skulle tillsättas. I de övriga nordiska länderna var lagstiftningsfrågan ej aktuell, men från deras sida förklarades, att man ville tillsätta sakkunniga observatörer för att följa utredningsarbetet i Sverige och Finland. Den nu avsedda översynen av den svenska förmynderskapslagstiftningen bör ske i samråd med de sakkunniga som enligt det sagda kommer att utses i övriga nordiska länder.

Utredningen har t. o. m. oktober 1965 hållit tre sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1966.

61. 1965 års valtekniska utredning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 januari 1965 för att utreda vissa tekniska valfrågor (se Post- och Inrikes tidn. den 9 mars 1965):

Widegren, B. G., borgmästare, *ordförande*;

Dahlberg, K. T., ombudsman, led. av I kamm.;

Lundgren, S. H. E., byrådirektör;

Nilsson, N. Y., lantbrukare, led. av I kamm.;

Nyberg, J. O., redaktör, led. av II kamm.;

Svanström, K. I. H., lantbrukare, led. av I kamm.

Sekreterare:

Nilsson, N. P. E., hovrättsassessor (fr. o. m. den 10 maj 1965).

Lokal: Hovrätten för Övre Norrland, Umeå; tel. 090/182 70.

Direktiv (anförande av statsrådet Kling till statsrådsprotokollet den 15 januari 1965):

Flera valfrågor har på senare tid aktualiserats i den allmänna debatten. I diskussionen kring författningsfrågan har sålunda den tanken framförts, att man i anslutning till en grundlagsrevision skulle kunna övergå till en ordning med gemensam valdag för riksdagsval samt val av landstingsmän och kommunal- eller stadsfullmäktige. Innan närmare ståndpunkt kan tagas till denna tanke, behöver uppenbarligen de tekniska förutsättningarna för en sådan valreform undersökas och jag föreslår, att en utredning i detta syfte nu kommer till stånd. Utredningen bör klargöra vilka förändringar av valsystemet beträffande såväl valmaterielens — främst valsedlarnas och kuvertens — beskaffenhet, valförfarandet och sammanräkningsproceduren som valorganisationen och sammanräkningsapparaten som skulle behöva vidtagas i händelse av övergång till gemensam valdag för nyssnämnda val. Vad valmateriel angår blir huvuduppgiften att undersöka vilka åtgärder som bör vidtagas för att valmateriel avsett för ett slags val med lätthet skall kunna särskiljas från valmateriel, som hänför sig till annat slags val. Om det över huvud visar sig tekniskt möjligt att hålla riksdagsval och allmänna borgerliga kommunalval samtidigt, bör utredningen i en senare etapp av sitt arbete framlägga de författningsförslag, som erfordras för att genomföra en sådan reform.

En annan valfråga av likaledes teknisk natur som fått aktualitet på sistone är spørsmålet om den preliminära röstsammanräkningens omfattning. För närvarande ingår icke poströsterna i den preliminära röstsammanräkningen. Olägenheterna härav var i allmänhet föga framträdande, så länge poströstningsfrekvensen var jämförelsevis låg. Till följd av olika reformer i syfte att underlätta valdeltagandet har emellertid antalet poströster efter hand stigit avsevärt och är numera så stort, att en preliminär röstsammanräkning utan dem lätt ger en icke rättvisande bild av den faktiska valutgången. Såsom jag har framhållit i ett interpellationssvar vid 1964 års höstriktdag, är detta förhållande otillfredsställande. Intresset att snabbt få ett tillförlitligt besked om valutgången talar otvivelaktigt för en sådan reform, att den preliminära röstsammanräkningen kommer att omfatta också poströsterna. En dylik reform torde emellertid icke kunna genomföras utan den

konsekvensen, att poströstningen måste avslutas tidigare än vad nu sker. Härigenom går vissa fördelar med nuvarande poströstningssystem förlorade. Hur stora olägenheterna härav behöver bli, är svårt att överblicka utan närmare undersökning. Den av mig förordade utredningen bör få i uppdrag att verkställa en sådan undersökning. I anslutning härtill bör utredningen pröva, hur poströstningen och den vidare behandlingen av därvid angivna valsedlar lämpligen bör vara anordnad för att möjliggöra den här ifrågasatta reformen. Härvid bör även beaktas i vad mån valdeltagandet kan främjas och en eventuell reform av poströstningen underlättas genom att tiden för allmänna vals förrättande utsträcker till två dagar. Det bör ankomma på utredningen att utarbeta de författningsförslag som erfordras för genomförande av den här diskuterade reformen rörande den preliminära röstsammanräkningen och vad därmed sammanhänger.

Under senare år har reformarbetet på vallagstiftningens område delvis varit inriktat på att förebygga onödig kassation av valsedlar. De reformer, som har genomförts med detta mål för ögonen, har hittills främst rört bestämmelser, som reglerar valmyndigheternas handhavande av mottagna valsedlar. Genom lagändring 1962 har sålunda i syfte att undvika onödig kassation en viss uppmykning skett av reglerna om verkan av att mottagna valsedlar icke har förvarats under stadgad försegling eller eljest på föreskrivet sätt. Däremot har det i samma syfte bedrivna arbetet på att reformera vallagstiftningens föreskrifter om valsedels innehåll och utseende jämte därtill anknytande ogiltighetsregler ännu icke avsatt några nämnvärda spår i lagstiftningen. Den genomgång av hithörande ogiltighetsregler, som 1955 års valutredning för en del år sedan har verkställt (SOU 1962: 20 s. 139), utmynnade i stort sett icke i några ändringsförslag. Tydligt är också, att bestämmelserna om valsedels innehåll och utseende samt därtill hörande kassationsregler utgör ett svårbearbetat regelkomplex. Frågan rör emellertid ett område av stor betydelse för vårt demokratiska samhällsskickets sätt att fungera. Härtill kommer, att det vid snart sagt varje val inträffar, att valsedlar kasseras, därför att bestämmelserna om vad valsedel skall eller får innehålla eller om dess beskaffenhet i övrigt icke har strikt iakttagits, och att hithörande bestämmelser i den allmänna debatten ofta kritiserats såsom alltför formalistiska. Jag är därför av den uppfattningen, att ansträngningarna att förbättra reglerna om valsedels innehåll och utseende samt däremot svarande kassationsregler icke bör uppges till följd av de svårigheter som ämnets behandling erbjuder, utan att reformarbetet på detta område bör återupptagas. Då en översyn av ifrågavarande regler gäller ting av övervägande valteknisk natur och för övrigt kommer att beröra frågor, som även är av intresse för spörsmålet om gemensam valdag, torde översynen böra anförtros den utredning, som jag i det föregående förordat. Utredningen bör eftersträva att utan rubbning av valsystemets principiella grundval avpassa de här berörda reglerna så, att de å ena sidan förmår effektivt tillgodose de ofta viktiga intressen, som de är avsedda att skydda, och å andra sidan blir ägnade att såvitt möjligt förebygga onödig kassation. Vid översynen bör uppmärksamhet bl. a. ägnas vissa skiljaktigheter, som för närvarande består mellan lagstiftningen om val till riksdagen och reglerna om kommunala val och som enligt vad erfarenheten visat kan skapa vissa risker för kassation. Vid kommunala val gäller t. ex., att valsedel får vara försedd med valbeteckning. Vid riksdagsval däremot är valsedel, som är försedd med valbeteckning, enligt rättspraxis att anse såsom märkt och därför ogiltig. Frågan,

huruvida icke valbeteckning lämpligen bör vara tillåten också vid riksdagsval, kräver helt naturligt en omprövning vid en eventuell övergång till gemensam valdag men bör av utredningen övervägas även med sikte på alternativet att nuvarande regler om valdagar bibehålles. Om utredningen skulle finna mera likformiga regler rörande valbetecknings tillåtlighet eller valsefels beskaffenhet i annat hänseende önskvärda beträffande riksdagsval och val enligt kommunala vallagen, bör utredningen undersöka, om konformiteten bör utsträckas också till sådana val, som avses i lagen om proportionellt valsätt vid val inom landsting, kommunalfullmäktige m. m. Även en annan skiljaktighet mellan vallagstiftningen på olika områden tilldrager sig intresse i detta sammanhang. I 25 § fjärde och femte styckena kommunala vallagen meddelas vissa speciella regler dels om det fall att vid samtidigt förrättade val en valseedel med valbeteckning för ett av valen har avlämnats vid det andra eller något av de andra valen och dels om den situationen att två valseddlar med valbeteckning för olika på en gång förrättade val har inlagts i ett och samma valkuvert. Motsvarighet till dessa regler saknas i lagstiftningen om val till riksdagens andra kammare. Frågan, om lagstiftningen rörande andrakammarval bör kompletteras med liknande regler, hör också till de spörsmål, som kommer in i problembilden vid en eventuell övergång till gemensam valdag, men bör av utredningen prövas även med tanke på den alternativa lösningen att nuvarande regler om valdagar kommer att bestå oförändrade, eftersom riksdagsval och lokalt kommunalval också med gällande ordning stundom kan vara sammanförda till samma valdag. Även frågan om olika valkuverts utseende och övriga regler rörande dessa kuvert bör övervägas av utredningen jämväl utifrån förutsättningen att nuvarande bestämmelser om valdagar bibehålles.

Vid översynen bör slutligen uppmärksammas i det föregående ej berörda olikheter mellan de olika vallagarna, bl. a. reglerna om tiderna för vallokals öppethållande.

I beslut den 14 maj 1965 har Kungl. Maj:t uppdragit åt utredningen att verkställa översyn av bestämmelserna i 32 § lagen om val till riksdagen i syfte att åvägabringa jämställdhet mellan landskommuner och städer i fråga om indelning av kommun eller valkrets för fullmäktigval i två eller flera valdistrikt.

Utredningen har t. o. m. oktober 1965 hållit fem sammanträden.

Utredningen har vid studieresa i Norge studerat stortingsvalet den 12 och 13 september 1965.

Utredningen har avlämnat ett den 8 december 1965 dagtecknat betänkande, benämnt »Gemensam valdag» (SOU 1965: 74).

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1966.

62. 1965 års abortkommitté

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 mars 1965 för att verkställa utredning om abortlagens tillämpning och därmed sammanhängande spörsmål samt en allmän översyn av abortlagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 10 mars 1965):

Hult, B. V., f. d. justitieråd, ordf. i arbetsdomstolen, *ordförande*;
Alm, Görel G. M., fil. kand., amanuens;
Hamrin-Thorell, Ruth L., redaktör, led. av I kamm.;
Holmqvist, A. Mary S., barnavårdsman, led. av II kamm.;
Kristensson, Astrid M., jur. kand., förbundsjurist, led. av II kamm.;
Martinsson, B. N. O., advokat, led. av II kamm.;
Olsson, Elvy E., led. av I kamm.;
Westberg, S. V., med. dr, överläkare.

Experter:

af Geijerstam, K. G., med. lic., *bitr. överläkare*;
Hegnelius, T., med. lic.;
Jonsson, R. A. Margit, kurator;
Odquist, Gudrun I., kurator;
Sjövall, Elisabet, med. lic., led. av II kamm.

Sekreterare:

Bergström, S. Gunvor M., kansliråd;
Rengby, S. F. N., byrådirektör.

Kanslirådet jur. dr G. Simson biträder kommittén med vissa undersökningar rörande utländsk rätt.

Lokal: St. Nygatan 2 A, 4 tr. Stockholm C; tel. växel 23 66 60 eller 21 31 73.

Direktiv (anförande av statsrådet Kling till statsrådsprotokollet den 5 mars 1965):

Abortfrågan och spörsmål som sammanhänger därmed föranleder i vårt land en livlig offentlig debatt. Härvid har under senare tid framförts åtskilliga förslag till ändring av abortlagstiftningen i den ena eller den andra riktningen. Lämpligheten av de framförda förslagen kan inte rätt bedömas utan att huvuddragen av det aktuella sakläget och iakttagbara utvecklingstendenser fixeras så klart som möjligt. Det har nu förflutit avsevärd tid sedan 1950 års abortutredning avslutade sin verksamhet och de resultat som utredningen redovisade kan inte längre anses aktuella. Enligt min mening bör därför en förnyad utredning äga rum på området.

Som jag hade anledning framhålla i samband med att förslag framlades till 1963 års ändringar i abortlagen (prop. 1963:100 s. 14) bör den nuvarande tillämpningen av lagen undersökas. Utredningen bör innefatta en statistisk bearbetning av föreliggande material rörande ansökningar om avbrytande av havandeskap, behandlingen av sådana ansökningar samt utförda legala aborter. Materialet bör bl. a. redovisas fördelat på de olika abortindikationerna och uppdelat för olika delar av landet. Det synes lämpligt att särskild uppmärksamhet ägnas åt att klarlägga vissa tidpunkter av betydelse för bedömningen av hur förfarandet fungerar, nämligen tidpunkterna, när graviditeten först konstaterats eller kunnat konstateras, när ansökan avgetts, när beslut förelegat och när ingreppet ägt rum. I anslutning till den statistiska bearbetningen bör undersökas bl. a. i vad mån förändringar har inträffat i klienteletts sammansättning, antalet ansökningar, bifallsprocenten och tidsåtgången för ansökningarnas behandling samt försök göras att ange orsakerna till inträffade förändringar.

Bilden av abortlagens tillämpning bör kompletteras med undersökningar på ett par särskilda områden. Sålunda bör försök göras att analysera de skilda motiv som kan ligga bakom önskan om abort och att klarlägga den betydelse som i detta sammanhang kan tillmätas skilda sociala faktorer som ekonomi, familje- och bostadsförhållanden samt utbildningssituation. Även psykologiska sammanhang bör belysas. Av särskilt intresse är i vad mån det förekommer typiska variationer i kvinnans inställning till aborten under olika skeden av graviditeten. Vidare bör frågan om somatiska och psykiska komplikationer vid legala och illegala abortingrepp upptas till undersökning. Ingreppens beskaffenhet vid olika graviditetsstadier bör redovisas och såvitt möjligt bör klarläggas i vad mån risken för komplikationer varierar med tiden för ingreppet. Ett särskilt förhållande som i detta sammanhang bör undersökas är i vilken utsträckning det har förekommit att lasarettsläkare vägrat att utföra operationen sedan abort beviljats och vilka konsekvenser sådan vägran har haft för de abortsökande kvinnorna. Det bör även undersökas om det har förekommit andra hinder mot att få en beviljad abort utförd.

Utredningen bör vidare söka få fram en så tillförlitlig beräkning som möjligt av antalet illegala aborter per år under den tid undersökningen avser.

Utvecklingen i fråga om antikonceptionella åtgärder har också stort intresse, när det gäller att bedöma de allmänna förhållanden under vilka abortlagens regler fungerar. Denna utveckling bör därför belysas samt formerna för preventivmedelsrådgivningen och omfattningen därav beröras.

Medicinalstyrelsen har nyligen fått i uppdrag att sammanställa och analysera vunna erfarenheter dels av den hittills på försök anordnade familjerådgivningen och dels av den organiserade abortförebyggande rådgivningsverksamhet som bedrivs i annan form än i samband med familjerådgivning samt att till Kungl. Maj:t inkomma med redogörelse härför. Detta material bör utredningen använda i sitt arbete.

Vad jag hittills har anfört har tagit sikte på en undersökning av praxis och andra faktiska förhållanden. Sedan en sådan ingående kartläggning har skett, bör utredningen mot bakgrund därav till prövning uppta frågan om den framtida inriktningen av vår abortlagstiftning och göra en allmän översyn av denna.

Som jag redan har anfört är abortfrågan ett samhällsproblem av starkt kontroversiell karaktär och man kan säga att abortlagen innefattar en kompromiss mellan de skilda uppfattningarna i frågan. En ingående analys av de etiska värderingar som ligger till grund för de olika uppfattningarna är givetvis värdefull. De utvidgningar av möjligheten till abort som har gjorts under lagens giltighetstid torde emellertid vara att se som uttryck för förskjutningar i det allmänna betraktelsesättet i riktning mot en friare abortlagstiftning. Enligt min mening är tiden nu inne att överväga om en ytterligare liberalisering bör ske. Jag syftar då på en reform i den riktningen att kvinnans egen inställning i abortsituationen skall tillmätas ökad betydelse. Härvid är det tänkbart att gå fram på olika vägar. Det bör sålunda övervägas om abortlagstiftningen fortsättningsvis bör vara konstruerad på motsvarande sätt som den nuvarande eller om andra lösningar kan tänkas. Det förhåller sig otvivelaktigt så, att skälen mot abort tilltar i styrka ju längre havandeskapet har fortskridit. Detta förhållande har i abortlagen beaktats såtillvida att abort inte kan beviljas efter det att havandeskapet har fortskri-

dit ett visst antal veckor. Under den återstående delen av graviditeten får ingreppet företas bara om det föreligger en sådan nödsituation som enligt allmänna grundsatser anses upphäva gärningens karaktär av brott. Man kan emellertid tänka sig en ytterligare differentiering. Många skäl talar för att kvinnan under ett mycket tidigt graviditetsstadium i princip får rätt att själv bestämma, om hon vill föda det väntade barnet. Även med denna principiella utgångspunkt kan dock särskilda villkor för abort behöva uppställas, bl. a. i syfte att skapa bästa möjliga garantier för att en abortansökan verkligen uttrycker kvinnans egen inställning. Hon måste såvitt möjligt skyddas mot otillbörliga påtryckningar från andra personers sida. Under en därefter följande period av havandeskapet skulle abort få ske enligt i stort sett det regelsystem som nu gäller och under den sista delen av graviditetstiden skulle abort liksom nu begränsas till nödsituationer. Utredningen bör emellertid vara oförhindrad att pröva även andra lösningar.

Vilken lösning som än väljes bör utredningen överväga vilka bestämmelser som bör reglera förfarandet i abortärenden. Att de nuvarande icke är ändamålsenliga i alla avseenden har allmänt omvitnats. Bl. a. är angeläget att möjligheter skapas att påskynda förfarandet så att beslut kan erhållas på ett betydligt tidigare stadium av graviditeten än hittills. Av vikt är vidare att en kvinna som har beviljats abort har möjlighet att få ingreppet utfört snarast och till låg kostnad. De reformförslag som utredningen finner påkallade i dessa hänseenden bör den framlägga successivt.

I utredningsuppdraget bör också ingå att behandla vissa straffrättsliga frågor rörande abort. Enligt stadgandet i brottsbalken om fosterfördrivning anses inte bara abortören utan också kvinnan själv som gärningsman. På grund av en bestämmelse om särskild åtalsprövning åtalas kvinnan endast i undantagsfall. Vid tillkomsten av brottsbalken övervägdes att slopa kriminaliseringen beträffande kvinnan. Så skedde inte men det förutsattes att frågan i fortsättningen skulle följas med uppmärksamhet. Utredningen bör enligt min mening överväga om icke straffhotet mot kvinnan helt kan avvaras. I detta sammanhang bör utredningen vidare gå in på frågan om den straffrättsliga behandlingen av abortingrepp som företas utom riket på kvinnor som är svenska medborgare eller har hemvist här i riket. Flertalet länder torde ha en mera restriktiv abortlagstiftning än den svenska men det finns också länder där man har friare tillgång till legal abort. Med vår tids intensiva samfärdsel över gränserna skapar detta förhållande problem som bör utredas.

Utöver de två huvuduppgifter för utredningen som jag har angett i det föregående — en undersökning av abortlagens tillämpning m. m. och en allmän översyn av abortlagstiftningen — bör utredningen också ha att till ingående behandling uppta en annan fråga av största vikt, nämligen samhällets åtgärder i abortförebyggande syfte. Det gäller här både den rådgivningsverksamhet, som i detta syfte bedrivs av olika samhällsorgan i skilda former, och sociala och ekonomiska åtgärder till stöd åt kvinnor i abortsituation. Mot bakgrund av det material rörande rådgivningsverksamheten som medicinalstyrelsen enligt det föregående har att inkomma med och de undersökningar som utredningen själv har att företa rörande de motiv som ligger bakom önskan om abort och om betydelsen i detta sammanhang av skilda sociala faktorer såsom ekonomi och bostadsförhållanden bör utredningen överväga hur samhällets verksamhet på detta område på bästa sätt kan utbyggas och effektiviseras. Det gäller härvid bl. a. hur rådgivnings-

verksamheten lämpligen bör vara organiserad. Vidare bör eftersträvas en effektivisering av vad som kan göras från samhällets sida för att ge upplysning om graviditetsförebyggande åtgärder.

Kommittén har t. o. m. oktober 1965 hållit tre sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1966.

63. *Organisationskommittén för den diplomatiska konferensen år 1967 för revision av 1886 års Bernkonvention*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 mars 1965 med uppgift att svara för det organisatoriska genomförandet av den diplomatiska konferens, som skall hållas i Stockholm under sommaren 1967 för revision av 1886 års Bernkonvention för skydd av litterära och konstnärliga verk m. m.:

Kling, E. H., statsråd, led. av I kamm., *av Kungl. Maj:t förordnad ordförande*;

Anderson, C. A., direktör, led. av I kamm.;

Bergéus, K. H. E., direktör;

Bergström, S. B., professor;

Borggård, G. R., expeditionschef;

Gehlin, J. H. M., rådman;

Hesser, S. C. E. T., justitieråd;

Holmberg, C. V., justitieråd;

Iveroth, C. A., direktör;

Kellberg, L. G.-A., utrikesråd;

Lassen, B. F. C., direktör;

Ljungman, K. S. B., professor;

Nordenson, U. K., departementsråd;

Petrén, B. A. S., hovrättspresident;

Pålsson, E. R., departementsråd;

Romanus, S. E., justitieråd;

Rydbeck, O., radiochef;

Schein, H., direktör;

Ugglå, C. A., patenträttsråd;

Wilson, S. T., direktör;

von Zweigbergk, Å. C., generaldirektör.

Sekreterare:

Hellberg, O. A. O:son, departementssekreterare.

Lokal: St. Nygatan 2 B, 1 tr., Stockholm C; tel. växel 23 66 60 (sekreteraren).

Kommittén har hållit ett konstituerande sammanträde, varvid den har utsett ett arbetsutskott inom sig och uppdragit åt direktör Bergéus att vara

generalkommissarie vid konferensen. Arbetsutskottet har sammanträtt för att bl. a. utarbeta en kostnadsram för konferensen.

Kommitténs arbete kommer att pågå under hela år 1966.

64. Svenska kommittén för en nordisk patentbesvärsinstans

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 maj 1965 för att utreda frågan om inrättande av en gemensam nordisk besvärsinstans i patentärenden (se Post- och Inrikes tidn. den 21 september 1965):

Söderlund, S. Y., justitieråd, *ordförande*;

Borggård, G. R., expediteschef;

Herrlin, H. T. M., direktör;

Petrén, B. E. G., hovrättsråd, kanslichef;

von Zweigbergk, Å. C., generaldirektör.

Expert:

Uggla, C. A., patenträttsråd (fr. o. m. den 6 december 1965).

Sekreterare:

Holmberg, N. E. G., hovrättsassessor (fr. o. m. den 1 januari 1966).

Lokal: Storkyrkobrinken 7, 1 1/2 tr., Stockholm C; tel. 21 02 27 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Kling till statsrådsprotokollet den 26 maj 1965):

Sedan Nordiska rådet genom rekommendation nr 29/1954 hemställt till regeringarna att snarast söka genomföra ett system med nordiska patent, har nordiska kommittéer i mars 1964 publicerat ett gemensamt betänkande med förslag till nordisk patentlagstiftning och nordiskt samarbetsavtal på patentområdet. Kommittéernas förslag till nordiskt patentsamarbete innebär, att den som vill erhålla patent i de nordiska länderna skall kunna vända sig med en patentansökan, s. k. nordisk patentansökan, till endast ett av de nordiska patentverken, som därvid i stort sett ensamt behandlar ansökningen och äger meddela patent även för de övriga länderna. Denna ordning förutsätter att patentlagstiftningen i de nordiska länderna i väsentliga delar för- enhetligas. Kommittéerna har därför utarbetat helt överensstämmande regler i allt som gäller patentbeviljande. Även i vad avser övriga civilrättsliga bestämmelser är förslagen i allt väsentligt överensstämmande icke blott till sakinhållet utan även till avfattningen. Av hänsyn till den allmänna lagstiftningen i de olika länderna har däremot regler av straff- och processrättslig natur ej kunnat för- enhetligas i samma grad. Kommittéernas förslag är för närvarande föremål för departementsbehandling.

Det för- enhetligande av den nordiska patenträtten som det pågående lagstiftningsarbetet åsyftar aktualiserar frågan om en samordning av prövningen av besvär över beslut i patentärenden. I sitt betänkande har kommittéerna framhållit önskvärdheten av att en gemensam nordisk besvärsinstans för patentärenden inrättas och förordad att denna fråga snarast måtte utredas. Likartade synpunkter har framförts i ett stort antal av de remissyttranden som har avgivits över betänkandet.

Genom rekommendation nr 37/1965 har Nordiska rådet hemställt till regeringarna att låta utreda spörsmålet. Det beslöts att Sverige skulle vara koordinerande land för denna fråga.

Vid internordiska förhandlingar i Oslo den 12—13 april 1965 mellan representanter för vederbörande departement har principiell enighet uppnåtts om att man snarast borde igångsätta detta utredningsarbete.

Med anledning av vad sålunda förekommit bör nu tillkallas sakkunniga för en utredning av frågan om inrättande av ett gemensamt nordiskt beslutande organ för avgörande av besvär över patentmyndighets beslut. Utredningsarbetet bör bedrivas skyndsamt och i samråd med motsvarande sakkunniga i övriga nordiska länder.

Utredningsarbetet har påbörjats.

65. Utredningen rörande internationell adoptionsrätt

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1965 att verkställa översyn av den internationellrättsliga regleringen rörande adoption (se Post- och Inrikes tidn. den 14 september 1965):

Dennemark, S., justitieråd (avliden den 26 november 1965);

Walin, A. G., f. d. justitieråd, ordf. i lagberedningen (fr. o. m. den 23 december 1965).

Experter:

Hellners, K. V., förste ambassadsekreterare (fr. o. m. den 1 oktober 1965);

Lindh, G. B. T., advokat (fr. o. m. den 1 oktober 1965).

Direktiv (anförande av statsrådet Kling till statsrådsprotokollet den 30 juni 1965):

Under senare tid har i vårt land framträtt ett stigande intresse för adoption av utländska barn. Särskilt riktar sig intresset mot vissa avlägsna länder med stora skaror föräldralösa och andra barn som lider nöd. Önskemål att få adoptera sådana barn har sin grund ej endast i en naturlig längtan efter barn utan även i en önskan att göra en humanitär insats för att rädda barn från undergång. Adoptioner av utländska barn stöter emellertid ofta på svårigheter av skilda slag. Från olika håll har därför gjorts framställningar om åtgärder från det allmännas sida för att underlätta sådana adoptioner. Med anledning härav har enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 oktober 1964 tillkallats sakkunniga för att utreda förhållandena vid adoption av utländska barn liksom förutsättningarna för ett ökat bistånd från samhällets sida i sådana ärenden. Med nämnda utredning avses framför allt att söka komma till rätta med svårigheter av praktisk natur.

I rättsligt hänseende uppställer lagstiftningen vissa villkor, som måste iakttagas för att en internationell adoption skall bli giltig här i riket. Frånsett regler rörande nordiska förhållanden finns bestämmelser i 6 kap. lagen den 8 juli 1904 (nr 26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, förmynderskap och adoption. Där stadgas i 1 §, att utländsk medborgare ej får adoptera eller adopteras här i riket, utan att adoptionen blir gällande i den stat han tillhör, samt att svensk medborgare ej får adoptera eller adopteras i främmande stat, om ej Kungl. Maj:t med avseende på

viss stat eller för bestämt fall medgett att det får ske. I 2 § meddelas vissa bestämmelser om adoptivförhållandes hävande. Bestämmelserna i 1 § har tillkommit för att förhindra rättsförvecklingar på grund av att ett adoptivförhållande vinner erkännande i ett land men ej i ett annat. I många fall har det emellertid visat sig svårt att uppfylla de krav som lagen ställer. Detta är t. ex. händelsen, när adoptionsinstitutet ej är känt i barnets hemland. I andra fall är det förenat med stora svårigheter att utröna vilken reglering som gäller i det främmande landet. En uppmjukning av bestämmelserna har därför ifrågasatts.

Vår internationellt familjerättsliga reglering är, med undantag för de särskilda internordiska bestämmelserna på området, för närvarande föremål för allmän översyn av familjerättskommittén enligt uppdrag den 30 september 1959. Denna översyn omfattar bl. a. bestämmelserna om adoption. Även inom olika internationella organ pågår rörande adoption ett utredningsarbete, som Sverige deltar i. Inom en expertkommitté i Europarådet har sålunda utarbetats förslag till konvention om förenhetligande av europaråds-kretsens adoptionslagstiftning. Vidare har den tionde Haag-konferensen för internationell privaträtt antagit en den 28 oktober 1964 dagtecknad konvention rörande internationella adoptioner.

En revision av vår internationella familjerättslagstiftning är ett omfattande arbete, som måste kräva ganska lång tid. Frågan, vilka möjligheter som finns att genom jämkningar i gällande lagstiftning underlätta sådana adoptioner som här förut nämnts, kräver däremot en snar lösning. Denna fråga bör därför nu upptagas till särskild behandling. Det synes lämpligt att det sker genom en särskild utredning i anslutning till den tidigare nämnda utredningen rörande adoption av utländska barn. Av praktiska skäl torde det vara lämpligt att icke begränsa den nu avsedda utredningen till adoptioner av det särskilda slag som här förut nämnts utan låta den omfatta adoptionsinstitutet i dess helhet. Jag vill därför förordna, att vår internationellt-rättsliga reglering rörande adoption nu upptages till särskild översyn. Liksom fallet var när familjerättskommittén erhöll sitt uppdrag rörande den internationella familjerätten torde anledning ej föreligga att till omprövning upptaga de särskilda internordiska bestämmelserna på området.

Vid den särskilda översyn som nu avses bör övervägas, om önskvärt resultat kan nås genom jämkningar i de nuvarande bestämmelserna i 6 kap. i 1904 års lag eller om dessa bestämmelser bör ersättas med mera detaljerade regler. Härvid bör undersökas, om det kan anses lämpligt att uttryckligen reglera frågan om svensk domstols behörighet att upptaga adoptionsärenden med internationell anknytning samt i vad mån en reglering av de komplicerade spörsmålen rörande rättsverkningarna av internationella adoptioner kan anses behövlig. Uppmärksamhet bör ägnas både åt sådana adoptioner som sker här i riket och åt sådana adoptioner som sker utomlands. En central fråga här liksom vid utformningen av vår internationella familjerättslagstiftning i övrigt är den, om de nya bestämmelserna skall bygga på domicilprincipen eller nationalitetsprincipen eller på en kombination av båda. I samband härmed bör beaktas möjligheterna att från svensk sida ansluta sig till den av Haagkonferensen antagna adoptionskonventionen eller, om så ej anses böra ske, övervägas i vilken utsträckning konventionens bestämmelser ändå lämpligen kan vinna beaktande i vår lagstiftning.

I frågor av principiell betydelse — såsom angående nationalitetsprincipens eller domicilprincipens tillämpning — bör samråd ske med familje-

rättskommittén. Med hänsyn till intresset av så stor nordisk rättslikhet som möjligt även inom den internationellt-privaträttsliga lagstiftningen bör i den mån det kan befinnas lämpligt samråd ske med övriga nordiska länder.

66. Kommittén för lagstiftningen om yttrande- och tryckfrihet

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 oktober 1965 för att företaga översyn i vissa hänseenden av lagstiftningen beträffande yttrande- och tryckfrihet (se Post- och Inrikes tidn. den 3 november 1965):

Romanus, S. E., justitieråd, *ordförande*;

Ernulf, T. G., borgmästare, led. av I kamm.;

Johansson, G. Robert, led. av II kamm.;

Ljungberg, Blenda M., fil. mag., led. av II kamm.;

Martinsson, B. N. O., advokat, led. av II kamm.;

Mattson, Lisa, redaktör, led. av I kamm.

Sekreterare:

Sandström, P. T. M., hovrättsassessor (fr. o. m. den 6 december 1965).

Lokal: Göta hovrätt, Jönköping; tel. växel 036/11 93 50.

Direktiv (anförande av statsrådet Kling till statsrådsprotokollet den 15 oktober 1965):

I 16 kap. brottsbalken behandlas brott mot allmän ordning. Betecknande för de brott som upptas i detta kapitel är att de innebär ett störande av eller ett hot mot den samhälleliga ordning och säkerhet som rättsordningen tillförsäkrar medborgarna eller kränker medborgarnas känsla för de etiska eller religiösa värden som har ansetts böra lagligen skyddas. Vid vissa av dessa brott kan den straffbara gärningen bestå i muntliga eller skriftliga yttranden. Brottsbeskrivningarna innebär således i olika hänseenden en inskränkning av yttrandefriheten. Till brott av denna typ hör uppvigling enligt 16 kap. 5 § brottsbalken, brott mot trosfrid enligt 9 § samt sårande av tukt och sedlighet enligt 11 § samma kapitel.

Enligt 16 kap. 5 § brottsbalken skall den som muntligen inför menighet eller folksamling, i skrift som sprids eller utlämnas för spridning eller i annat meddelande till allmänheten uppmanar eller söker förleda till brottslig gärning, svikande av medborgerlig skyldighet eller ohörsamhet mot myndighet, dömas för uppvigling till böter eller fängelse i högst sex månader. Om brottet med hänsyn till att gärningsmannen har sökt förleda till allvarligt brott eller eljest är att anse som grovt, är straffet fängelse i högst fyra år. Dessa bestämmelser om uppvigling härrör närmast från 1948 års lagstiftning om brott mot staten och allmänheten. Såvitt gäller brottsbeskrivningen är de desamma som därvid infördes i 11 kap. 5 strafflagen. De har nära motsvarighet även i strafflagen i dess äldre lydelse.

Vad beträffar brott mot trosfrid stadgas i 16 kap. 9 § brottsbalken att den som offentligen skymfar sådant som av svenska kyrkan eller annat här i riket verksamt trossamfund hålls heligt, skall dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. Bestämmelsen har överförts från strafflagen, 11 kap. 8 §, med en formell jämkning i brottsbeskrivningen och med en jämkning i straffskalan. Även här grundar sig de nu gällande bestämmelserna på

1948 års lagstiftning. Strafflagen i dess äldre lydelse innebar en längre gående kriminalisering.

Enligt 16 kap. 11 § brottsbalken straffas den som sårar tukt och sedlighet bl. a. genom framställning i skrift eller bild eller genom att saluhålla, förevisa eller på annat sätt sprida skrift eller bild, med böter eller fängelse i högst sex månader. Bestämmelsen har överförts från strafflagen, 18 kap. 13 § — varvid den har getts en något mera generell avfattning — och går i fråga om ordalagen till sitt huvudsakliga innehåll tillbaka på strafflagen i dess ursprungliga lydelse.

De nu angivna brotten har motsvarighet i tryckfrihetsförordningen. Yttrandet som är otillåtna enligt de angivna lagrummen i brottsbalken är sålunda enligt 7 kap. 4 § punkterna 9, 13 och 14 tryckfrihetsförordningen straffbara också när de har framställts i tryckt skrift. Gärningsbeskrivningarna i förordningen överensstämmer — utom såvitt avser spridning av skrift — med brottsbalkens och medför samma inskränkningar i tryckfriheten som till följd av brottsbalkens bestämmelser gäller i fråga om yttrandefriheten.

Det närmare innehållet av de straffbud som jag nu har redogjort för beror av de förhållanden och uppfattningar som vid varje tidpunkt råder i samhället. Det är tydligt att uppviglingsbrottet är beroende av vad som vid varje tidpunkt är kriminaliserat och på de värderingar som har föranlett kriminaliseringen. Begreppet skymfande växlar från tid till annan liksom också uppfattningen om de religiösa värden som straffbudet om brott mot trosfrid skyddar. Också i uppfattningen om vad som är en tukt och sedlighet sårande framställning kan en betydande förskjutning iakttas. Huvudvikten vid tillämpningen av lagrummet har tidigare lagts vid att värna den sexuella anständighetskänslan. Enligt rättstillämpningen vid tiden närmast före brottsbalkens tillkomst liksom i senare åtalspraxis fästs avseende främst vid att motarbeta framställningar av sadistisk eller på annat sätt abnorm eller förråande karaktär.

För var och en av de nu berörda brottstyperna gäller vidare att avgränsningen av det straffbara området försvåras av att en avvägning måste ske av det intresse som straffbudet avser att skydda mot intresset av yttrandefrihet och tryckfrihet och ofta även mot det intresse som representeras av en framställnings litterära, konstnärliga eller vetenskapliga värde. I detta hänseende vill jag såvitt angår tryckt skrift fästa uppmärksamheten på bestämmelsen i 1 kap. 4 § tryckfrihetsförordningen, som innehåller bl. a. att envar som har blivit förtrodd att vaka över förordningens efterlevnad alltid bör fästa sin uppmärksamhet mera till ämnets och tankens än på uttryckets lagstridighet och mera på syftet än framställningssättet samt i tvivelsmål hellre fria än fälla.

Ifrågavarande avvägningsproblem har gång efter annan föranlett en livlig offentlig debatt. Jag vill erinra om den diskussion, som ägde rum i riksdagens båda kamrar tidigare i år i samband med dechargedebatten, och om den därpå följande omfattande pressdebatten. Även i två vid årets riksdag väckta motioner (I: 316 och II: 381) med hemställan om översyn av uppviglingsbrottet har uppmärksamheten riktats bl. a. på nu berörda intressekollisioner.

I dagens samhälle förs den allmänna debatten otvivelaktigt med stor öppenhet och i en omfattning som väsentligt skiljer sig från vad som tidigare skedde. Inom det område jag här behandlar har såväl lagstiftning som

rättspraxis gått i riktning mot allt större generositet och tolerans, samtidigt som individens strävanden att värna sin intellektuella integritet och att över huvud taget vidga sin personliga frihetssfär har vunnit allt mera erkännande. Rådande samhällsförhållanden och nya uttrycksmedel har också gjort det lättare att nå en vidare krets av allmänheten med skildringar och meningsyttringar. Bl. a. angivna förhållanden torde ge vid handen att hos allmänheten råder en friare inställning till religiösa och sexuella frågor än tidigare, och det synes finnas anledning anta att på grund härav de bestämmelser som förut har berörts inte svarar mot de rådande uppfattningarna i samhället. Ett sådant antagande styrks också av de svårigheter som uppenbarligen har mött vid bestämmelsernas tillämpning. Polismyndigheter, åklagare, domstolar och andra samhällsorgan tvingas nu ofta att fungera som ett slags skiljemän mellan olika uppfattningar i religiösa, etiska och dylika ämnen. En sådan ordning bör såvitt möjligt undvikas. Jag har på grund av det anförda kommit till den uppfattningen att brottsbalkens och tryckfrihetsförordningens bestämmelser i förevarande delar bör överses och föreslår att en utredning tillsätts för detta ändamål.

Såvitt avser bestämmelsen om brott mot trosfrid och sårande av tukt och sedlighet bör översynen företas med utgångspunkt från en i princip obegränsad yttrande- och tryckfrihet och från att de nutida möjligheterna till spridning av framställningar inom ramen för eljest gällande lagbestämmelser i princip inte begränsas. Dessa synpunkter synes böra upprätthållas även till priset av att anstötliga och smaklösa framställningar kan komma att åtminstone temporärt vinna ökad spridning. De begränsningar som kan komma i fråga bör motiveras i första hand av att den enskilde inte utan sin egen aktiva medverkan skall behöva ta del av sådana framställningar. Jag tänker härvid på t. ex. framställningar som sprids i radio och TV eller genom offentligen burna plakat eller på annat sätt, såsom genom reklambroschyrer, påtvingas den enskilde. Däremot bör hinder inte läggas för att motsvarande framställning sprids på sådant sätt att den enskilde själv måste agera för att få ta del därav, exempelvis i pressen eller i bokform. I sammanhanget bör beaktas att i brottsbalken finns ett särskilt stadgande med regler som är avsedda att skydda barn och ungdom mot framställningar som kan verka förråande eller eljest medföra allvarlig fara för de ungas sedliga fostran. Även denna fråga torde böra uppmärksammas vid utredningen. Vad särskilt angår det gällande stadgandet om brott mot trosfrid bör övervägas, huruvida detta med hänsyn till den skedda utvecklingen bör bibehållas eller ändras. Det bör därvid tas under prövning huruvida inte gällande bestämmelser om störande av förrättning eller av allmän sammankomst kan anses ge ett i förevarande hänseende erforderligt skydd.

Som jag inledningsvis har nämnt innefattar även reglerna om uppvigling en inskränkning av yttrandefriheten. Det ter sig därför naturligt att man i samband med en översyn av bestämmelserna om brott mot trosfrid och sårande av tukt och sedlighet också gör en översyn av brottsbalkens bestämmelser om uppvigling. Därvid bör övervägas om det är påkallat att behålla ett särskilt straffbud för uppmaning eller förledande till endast ringa förseelser. Det synes kunna ifrågasättas om inte gällande bestämmelser om straff för förargelseväckande beteende i åtskilliga av dessa fall kan vara tillfyllest. I sammanhanget bör också prövas om straffbarhet kan uteslutas i vissa fall där intressekollision föreligger.

Översynen bör inte omfatta gällande bestämmelser om straff för ärekränkning.

67. Sakkunnig för översyn av Stockholms rådhusrätts organisation

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 november 1965 för att verkställa översyn av Stockholms rådhusrätts organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 16 november 1965):

Laurin, J., f. d. hovrättspresident.

Sekreterare:

Hillerudh, L.-O., sekreterare i Stockholms rådhusrätt.

Lokal: Johan Banérsгатan 17 A, Hälsingborg; tel. 042/18 10 45 (Laurin); Justitiedepartementet, Fack, Stockholm 2; tel. växel 22 45 00 (sekreteraren).

Utredningsarbetet har påbörjats.

Den sakkunnige beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1966.

68. Utredningen angående transporter inom kriminalvården m. m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 december 1965 för att utreda frågan om hur kostnaderna skall kunna nedbringas för transporter inom kriminalvården m. m.:

Wihlborg, H. H., organisationsdirektör.

Experter:

Brytting, O. E., förste byråsekreterare;

Felin, D. G. V., polisintendent;

Grönberg, A. R. A., kriminalvårdsinspektör.

Lokal: Medicinalstyrelsen, Wallingatan 2, Fack, Stockholm 3; tel. växel 22 67 00.

Direktiv (Kungl. Maj:ts beslut den 17 december 1965):

Kungl. Maj:t bemyndigar chefen för justitiedepartementet att tillkalla en sakkunnig för att utreda frågan om hur kostnaderna skall kunna nedbringas för transport av personer som skall intagas eller är intagna i fångvårdsanstalt, ungdomsvårdsskola, allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare, allmänt häkte och polisarrest. Möjligheterna att på olika sätt, bl. a. genom lämplig samordning, begränsa antalet transporter till och från sådan anstalter skall undersökas. Den sakkunnige skall hos kriminalvårdsstyrelsen, rikspolisstyrelsen och socialstyrelsen föreslå de provisoriska åtgärder som han anser påkallade för att försöksvis genomföra denna samordning.

69. Inskrivningskommittén

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 december 1965 för att utreda frågan om automatisk databehandling på inskrivningsväsendets område:

Engqvist, C. O., lagman, *ordförande*;

Tammelin, P. A. V., överdirektör;

Tillinger, L.-E., hovrättsråd.

Direktiv (anförande av statsrådet Kling till statsrådsprotokollet den 17 december 1965):

Inskrivningsväsendet har i vårt land av ålder varit knutet till de allmänna domstolarna. Enligt 1734 års lag skulle lagfarts- och inteckningsärenden handläggas av rätten på de allmänna rättegångsdagarna. Så småningom infördes särskilda lagfarts- och inteckningsprotokoll. Särskilda fastighetsböcker inrättades genom 1875 års lagstiftning på inskrivningsväsendets område. Genom 1932 års inskrivningsreform flyttades handläggningen av inskrivningsärendena från rätten till inskrivningsdomaren. Som sådan fungerar i domsaga häradshövding, tingsdomare, särskild inskrivningsdomare, tingssekreterare eller tingsnotarie. I stad med rådhusrätt skall en av rättens lagfarna ledamöter vara inskrivningsdomare. Efter förstatligandet av rådhusrätterna den 1 januari i år kan tingssekreterare eller tingsnotarie handlägga inskrivningsärenden också i stad med rådhusrätt. I praktiken har utvecklingen i domsagorna gått dithän att de flesta ärendena handläggs av tingsnotarier. En liknande utveckling är att vänta också i städer med rådhusrätt.

Enligt 1932 års lagstiftning förs fastighetsböckerna för landet enligt lösbladssystem och bladen förvaras i s. k. skruvliggare. I princip skall varje fastighet ha sitt särskilda upplägg. Böckerna är gemensamma för lagfarter och inteckningar. Införingarna sker i regel för hand.

Fastighetsbokföringen i städerna ansågs inte vara i behov av någon omläggning i samband med 1932 års reform. Genom särskilda beslut har Kungl. Maj:t emellertid i ett stort antal fall medgett att fastighetsböcker för stad får inrättas och föras på samma sätt som för landet, dvs. enligt lösbladssystem.

Inskrivningsdag hålls en gång i veckan. Mellan inskrivningsdagarna befinner sig fastighetsbeståndet inskrivningsmässigt i ett statiskt skick. Detta system brukar kallas intermittent till skillnad från ett permanent system som innebär att ärendena tas upp och behandlas dag för dag allteftersom ansökan görs.

I fråga om lagfarts- och inteckningsprotokollen gjordes i princip ingen ändring år 1932. Detta innebar att den gamla dualismen mellan protokollen och böckerna kom att bestå. Formellt var innehållet i protokollet avgörande men i realiteten var det införingen i boken som lades till grund för gravationsbevis m. m. Man införde emellertid möjlighet att beträffande viss domsaga eller stad med rådhusrätt förordna om inrättande av aktsystem för tillvaratagande av handlingar i inskrivningsärenden. Ett införande av aktsystem innebär bl. a. att bestämmelserna om protokoll inte vidare skall gälla. I stället får införingarna i fastighetsböckerna självständig betydelse.

Enligt 1875 års förordningar om lagfart och inteckning kan inskrivning ske av förvärv av äganderätt till fast egendom och vissa begränsade sakrätter i sådan egendom. Den viktigaste av dessa är fordringsinteckning. En annan viktig rättighet som kan inskrivas är tomträtt. Beträffande äganderätts- och tomträttsförvärv föreligger inskrivningsplikt men i övrigt är inskrivningen frivillig.

En ledande princip i det svenska inskrivningsväsendet är att inskrivning

föregås av en relativt omfattande prövning, den s. k. legalitetsprincipen. Prövningsplikten är obegränsad, dvs. inskrivningsdomaren har i princip att granska också rent materiella faktorer. Med hänsyn till att förfarandet är summariskt saknas dock i regel förutsättningar för en effektiv granskning i detta hänseende.

Inskrivningsväsendet har också vissa fiskaliska uppgifter. Vid omsättning av fast egendom på annat sätt än genom arv och vissa liknande fång tas ut stämpelskatt. Detsamma gäller vid in-teckning för fordran och överlåtelse av tomträtt.

Samhällsutvecklingen har medfört att allt större krav har kommit att ställas på inskrivningsväsendet. Främst kan man peka på den stora stegringen av antalet ärenden. Antalet inskrivningsärenden har under åren 1960—64 ökat med nära 45 % och uppgick år 1964 till nära 750 000. Även antalet gravationsbevis har ökat mycket starkt. År 1964 utfärdades ca 325 500 sådana bevis. Arbetsbördan har emellertid ökat också av andra skäl. Lagstiftningen tenderar att bli alltmer omfattande och komplicerad och allt fler uppgifter läggs på inskrivningsdomarna. Samtidigt ökar efterfrågan på uppgifter av olika slag, som kan hämtas ur fastighetsböckerna. Särskilt i sistnämnda hänseende torde ytterligare anspråk vara att vänta. Behovet av att ha tillgång till de data som det här är fråga om är ständigt stigande bl. a. vid samhällsplaneringen.

Med den rådande organisationen av inskrivningsväsendet har det visat sig svårt att bemästra situationen och besvärande balanser har inte kunnat undvikas. Diskussioner har därför sedan länge förts om reformer av olika slag. Vissa organisationsundersökningar har också gjorts men några nämnda reformer har ej kunnat genomföras vare sig i fråga om organisationen eller den författningsmässiga regleringen. Arbetsbalanserna har i stället motverkats genom personalförstärkningar av olika slag.

En komplikation vid övervägandet av reformer på inskrivningsväsendets område har varit uppdelningen mellan statliga och kommunala domstolar. Förstatligandet av rådhusrätterna har förändrat läget. En annan svårighet har legat i att genomförandet av 1932 års reform har dragit ut på tiden. Överföringen av fastigheter till nya böcker enligt lösbladssystem, som är ett betydelsefullt led i denna reform, har inneburit ett omfattande och tidsödande arbete. Läget är ännu inte helt tillfredsställande men — bortsett från Kopparbergs län, där speciella förhållanden råder — finns numera endast ca 2 000 fastigheter upplagda i äldre böcker för landet. När det gäller städerna redovisas fortfarande ca 67 000 fastigheter i äldre böcker för stad. I fråga om tillvaratagandet av handlingar i inskrivningsärenden har utvecklingen gått snabbare. Från årsskiftet 1965/66 kommer aktsystem att vara infört i hela landet. De nu redovisade omständigheterna har i väsentlig mån ökat förutsättningarna för en reform på inskrivningsväsendets område.

Med hänsyn till att inskrivningsväsendet i hög grad präglas av uppgiften att registrera vissa data och att lämna uppgifter om dessa data, har man på senare tid riktat uppmärksamheten på den automatiska databehandlingen (ADB). Ett väsentligt samband råder mellan fastighetsböckerna och vissa andra register, för vilka en övergång till ADB redan har beslutats eller förbereds. Jag åsyftar här folkbokföringen med fastighetslängden och fastighetsregistreringen. Utan tvivel skulle betydande vinster kunna göras, om en integration mellan dessa olika register vore möjlig.

Man torde kunna utgå från att vad som främst står att vinna genom att

införa ADB inom inskrivningsväsendet är — förutom en sådan integrationsmöjlighet som nyss sagts — rationaliseringar i fråga om själva registrering-
en och avläsandet av registren. Detta berör bl. a. handläggningsrutinerna. En automatisk registrering kan emellertid inte eliminera inskrivningsdomarens sakprövning. Detta innebär att organisationsfrågan i stort inte påverkas på ett avgörande sätt av en övergång till ADB. Om ADB kommer till användning för registreringen kommer visserligen en del arbetsuppgifter på de nuvarande inskrivningsavdelningarna att falla bort men i stället tillkommer uppgiften att föra över data enligt inskrivningsdomarens beslut för att matas in i datamaskinen. Det är tänkbart att denna överföring, liksom överföringen i motsatt riktning, kan skapa vissa problem. Om inskrivningsväsendet får behålla i stort sett sin nuvarande organisation, dvs. anknytningen till domstolarna, kommer överföringen att avse ett varierande antal data från och till ett stort antal spridda enheter. Vid den enda alternativa lösning som torde stå till buds, nämligen stora, centralt belägna inskrivningsmyndigheter, är själva överföringsproblemet sannolikt enklare men uppgiften att mata in data i maskinen kvarstår. I valet mellan dessa alternativ, som båda synes tekniskt möjliga, bör några särskilda omständigheter beaktas.

För att behålla inskrivningsväsendets anknytning till domstolarna talar starka skäl. Sålunda är inskrivningsdomarens prövning i viss mening av dömande karaktär. Prövningen är visserligen av förut anförda skäl i realiteten mycket formell och i det stora flertalet ärenden är den också av enkel beskaffenhet. Trots detta inrymmer prövningen inte sällan problem, som kräver ingående kunskap om framför allt det civilrättsliga regelsystemet. Även om man kan lägga en stor del av inskrivningsdomarens uppgifter på praktiskt erfaren personal, som ej har juridisk utbildning kommer det alltid att återstå ett antal ärenden där behov av personal med djupgående juridiska insikter gör sig gällande. Anknytningen till domstolarna garanterar att sådan personal alltid står till förfogande. Detta är av betydelse från såväl rättssäkerhets- som servicesynpunkt. I den mån personalen inte behövs för handläggningen av inskrivningsärenden, kan den ägna sig åt andra arbetsuppgifter vid domstolen. Jag vill också framhålla att det kan bli svårt att rekrytera personal med erforderliga juridiska kunskaper till inskrivningsmyndigheter, som ligger utanför domstolsväsendet.

Systemet med ett inskrivningsväsende som är knutet till domstolarna har också en annan väsentlig fördel. Jag syftar här på det värde som ligger i utbildningsmomentet. Tingsmeriteringen, som i stor utsträckning ägnas åt inskrivningsväsendet, utgör enligt allmän mening ett värdefullt led i domarutbildningen. Också för dem som inte i fortsättningen ägnar sig åt domaryrket blir erfarenheten av inskrivningsväsendet under tingsmeriteringen ofta av stort värde.

En övergång till ADB torde inte kräva några större ingrepp i de materiella reglerna. Detta är väsentligt att konstatera med hänsyn till att en ny jordabalk bereds inom departementet f. n. Arbetet på den nya balken bedrivs med sikte på ett ikraftträdande år 1970. Balken avses bl. a. innehålla regler om förfarandet i inskrivningsärenden men det är förutsatt att dessa regler i mycket betydande utsträckning skall kompletteras med bestämmelser som meddelas av Kungl. Maj:t. I fråga om organisationen av inskrivningsväsendet och principerna för fastighetsbokföringen bygger arbetet med balken i allt väsentligt på gällande rätt.

En övergång till ADB-system för registreringen skulle i hög grad påverka handläggningsformerna hos inskrivningsdomaren, kanske i något fall även de materiella bestämmelserna. Vid det arbete på tillämpningsförfattningar till den nya jordabalken, som måste vara genomfört när denna träder i kraft, bör klarhet föreligga, huruvida registreringen av data skall ske enligt nuvarande ordning eller med hjälp av ADB. Detta är ett skäl att redan nu ta upp frågan om ADB på inskrivningsväsendets område. Ett annat skäl härför är att utredning redan pågår angående fastighetsregistreringen. Det råder i vissa delar mycket nära samband mellan ett sådant register och de data som f. n. registreras i fastighetsboken. Frågorna om fastighetsregistreringen och fastighetsbokföringen bör därför samordnas.

Jag har sålunda kommit till den övertygelsen att det nu är lämpligt att sätta i gång en utredning med huvudsaklig uppgift att undersöka de tekniska och ekonomiska möjligheterna att ordna fastighetsbokföringen enligt ett ADB-system. Utredningen bör utgå från att inskrivningsväsendet även i fortsättningen skall vara knutet till de allmänna underrätterna på i princip samma sätt som f. n. Detta bör inte hindra att man, om så är lämpligt, i vissa fall inrättar gemensamma inskrivningsavdelningar för flera domkretsar. Anknytningen till underrätterna bör givetvis inte utesluta att en större eller mindre del av själva registreringsarbetet förläggs till ett centralt organ. På detta organ kan också läggas uppgiften att lämna utdrag ur registret. Lösningen torde inte behöva vara enhetlig för alla fall. Om en inskrivningsavdelning är stor kan det kanske vara en fördel att registreringsarbetet förläggs till själva inskrivningsavdelningen.

En av utredningens uppgifter blir att utreda frågan hur överföringen av data mellan inskrivningsdomaren och datamaskinen skall ske. Här bör bl. a. behovet av läsbara lokala register uppmärksammas. Sådana register torde bli nödvändiga för att inskrivningsdomaren skall kunna fullgöra sina uppgifter men de synes också vara nödvändiga för att ge publicitet åt de verkställda inskrivningarna. Vidare bör möjligheterna att erhålla uppgifter från registret på mekanisk väg och att lägga utskrifter av bevis av olika slag på datamaskin självfallet klarläggas.

Lösningen av utredningens huvudfråga kan förutses bli i viss mån beroende av om lämpliga maskiner med erforderlig kapacitet står till förfogande. De krav som härvid uppställs torde bli beroende av hur ofta inskrivning sker. Om så finnes nödvändigt, bör utredningen därför också ta upp sådana frågor som exempelvis intervallet mellan inskrivningsdagarna.

Utredningen bör vidare pröva olika säkerhetsfrågor och ansvarsfrågor, dvs. vem som skall svara för riktigheten av de data som tillförs registret eller som lämnas från detta.

Utredningen torde böra ägna uppmärksamhet åt olika praktiska rutiner vid handläggningen av inskrivningsärenden i händelse av en övergång till ADB. I samband därmed bör utredningen utarbeta förslag till de föreskrifter och de blanketter m. m. som krävs. Utredningens arbete härmed bör grundas på den nya jordabalk, med vilken arbete pågår i departementet.

Bland de frågor som utredningen bör behandla är också renovationsfrågan. Arbetet med renovationer utgör en börda för inskrivningsmyndigheterna men de spörsmål som sammanhänger med renovationerna innebär problem också från andra synpunkter. Renovationshandlingarna samlas nu i hovrätternas arkiv, där de tar betydande utrymmen i anspråk. Renovationshandlingarna fyller emellertid en säkerhetsfunktion inom nuvarande system. De

utgör även underlag för kontrollen av hur stämpelskatten tas ut. Införs ADB i fråga om handläggningen av inskrivningsärendena, kan renovationsfrågan antas komma i ett ändrat läge. Det är f. ö. önskvärt att renovationsfrågan löses helt oberoende av de resultat som utredningen leder till i övrigt.

Jag har redan antytt möjligheten att anförtro handläggningen av vissa uppgifter åt mindre kvalificerad personal som ej har juridisk utbildning. Ett första steg i denna riktning har tagits ganska nyligen genom införandet av möjligheten att förordna domstolsbiträde att utfärda gravationsbevis på eget ansvar. Ytterligare steg i denna riktning torde bli nödvändiga. Uppmärksamhet bör ägnas åt denna fråga. Därvid bör den möjligheten beaktas att — i viss mån efter mönster från Västtyskland och Österrike — låta ej rättsbildad personal genomgå viss utbildning för tjänstgöring som inskrivningsdomare vid handläggning av enklare ärenden.

I sin nuvarande utformning kräver inskrivningsväsendet betydande utrymmen. Fastighetsböckerna är skrymmande och arkivmaterialet växer i snabb takt. Erfarenheten visar att möjligheterna att genomföra domkretsregleringar i många fall är starkt beroende av om lämpliga lokaler kan ställas till förfogande för inskrivningsavdelningarna. Utredningen bör klarlägga konsekvenserna i detta hänseende av en övergång till ADB.

Utredningsarbetet bör bedrivas i nära samarbete med fastighetsregisterutredningen och under medverkan av expertis från de myndigheter som berörs av utredningen. I den mån organisationsfrågor av större räckvidd uppkommer, bör samråd ske med domstolskommittén.

Med hänsyn till sambandet med jordabalksreformen är det angeläget att utredningsarbetet bedrivs så skyndsamt som möjligt. Om så finnes lämpligt bör utredningen kunna redovisa sitt uppdrag i etapper. Utredningsarbetet bör ej hindra angelägna reformer på inskrivningsväsendets område inom ramen för nuvarande registreringssystem.

Om utredningen på grund av sina erfarenheter under utredningsarbetet skulle finna skäl tala för en mera genomgripande omorganisation av inskrivningsväsendet, bör utredningen vara oförhindrad att närmare redovisa sin uppfattning. En sådan ny organisation kan emellertid inte tänkas genomförd förrän någon tid efter det att den nya jordabalken trätt i kraft. Överväganden i denna fråga får ej fördröja utredningsarbetet i enlighet med de riktlinjer jag förut har angett.

Statsrådsberedningen

70. Forskningsberedningen (1963: I 59; 1964: I 66; 1965: I 68)

Inrättad enligt Kungl. Maj:ts beslut den 14 december 1962 för samråd om den långsiktiga inriktningen av den svenska forskningspolitiken (se Post- och Inrikes tidn. den 31 december 1962):

Alfvén, H. O. G., professor;
 Bergström, K. S. D., professor;
 Brising, L. H., flygöverdirektör;
 Brohult, S. F. A., professor;
 Brynielsson, H. A. B., direktör;

Fehrm, E. M., generaldirektör;
Fornander, S., direktör;
Gustafson, T. V., professor;
Gustafsson, Å., professor;
Gårding, L., professor;
Hjelm, K. G. L., professor;
Holm, C. L., docent;
Husén, T., professor;
Kärholm, M., docent;
Larsson, L.-G., professor;
Liander, N. H., direktör;
Lönnroth, N. E. M., professor;
Müntzing, A., professor;
Norberg, D. L., professor;
Olson, Hj., direktör;
Petri, B., landshövding;
Rexed, B. A., professor, *sekreterare*;
Rosén, N. G. K. G., universitetskansler;
Svennilson, S. I., professor;
Tiselius, A. W. K., professor;
Ulfsparre, S., direktör;
Waldenström, J. G., professor.

I beredningen, som leds av statsministern, ingår därjämte de medlemmar av regeringen som berörs av de frågor som behandlas.

Enligt beslutet den 14 december 1962 har upprättats en särskild arbetsgrupp för att inom statsrådsberedningen förberedande behandla frågor av betydelse för regeringen vid utformningen av forskningspolitiken. I arbetsgruppen, som står under statsministerns ledning ingår:

Alfvén (se ovan);
Brohult (se ovan);
Rexed (se ovan), *sekreterare*;
Svennilson (se ovan);
Tiselius (se ovan);
Håkansson, H. E. V., departementsråd;
Moberg, S. T., statssekreterare.

Lokal: Statsrådsberedningen, Fack, Stockholm 2; tel. växel 22 45 00 ankn. 1000.

Direktiven för beredningen, se 1963: I Ju 59.

Forskningsberedningen in pleno har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit fyra sammanträden.

Arbetsgruppen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit åtta sammanträden.

Utrikesdepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1965

1. Nordiska samfärdselkommittén (1963: I 1; 1964: I 5; 1965: I 4)

Tillsatt genom Kungl. Maj:ts beslut den 6 juni 1957:

Cassel, L. D., lantbrukare, led. av II kamm.;

Persson, F. J. H., ombudsman, led. av I kamm.

Sekreterare:

Edelstam, E. A., departementssekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1958: I U 6.

Kommittén har avgett en icke dagtecknad »Slutberetning fra Nordisk samfærdselkomité (med beretning for komiteens virksomhed december 1963 —december 1964)» (NU 1964: 9).

Uppdraget är därmed slutfört den 31 december 1964.

2. Expertutbildningsutredningen

Tillkallad genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 december 1964 för att närmare utreda och avge förslag beträffande av dåvarande nämnden för internationellt bistånd (NIB) väckt fråga om kompletterande fackutbildning för icke-kontraktanställda, blivande experter inom den tekniska biståndsverksamheten:

Lannefjord, S. E. U., byråchef.

Experter:

Tennander, S. E., byråchef;

Larsson, U. O., budgetsekreterare.

Sekreterare:

Kihlberg, M. K. T., byrådirektör.

Direktiv:

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 5 oktober 1964, vilken överlämnats till utredningen för att tagas under övervägande vid utredningsarbetet, har NIB hemställt om Kungl. Maj:ts bemyndigande att ordna kompletterande fackutbildning för blivande tekniska biståndsexperter samt därvid anfört bl. a. följande:

»Nämnden möter vid genomförande av tekniska biståndsprojekt i stor utsträckning svårigheter att rekrytera kvalificerad personal. Det gäller såväl de fackområden där insatserna från början koncentrerats — yrkesut-

bildning och hälsovård — som flera av de områden där nya insatser planeras. Såsom exempel kan nämnas familjeplaneringen, där nya biståndsinsatser hämmas av bristen på svensk personal med de rätta kvalifikationerna. Rekryteringssvårigheterna beror huvudsakligen på att experterna saknar den specialiserade fackliga utbildning, som erfordras för biståndsarbete i ett u-land. För att möjliggöra ett utvidgat familjeplaneringsprogram skulle nämnden därför vilja ge ett antal svenska läkare, sjuksköterskor, samhällsvetare (informations- och kommunikationsexperter) möjlighet att utomlands komplettera sin fackutbildning. Utbildningen skulle omfatta en längre tids praktik vid familjeplaneringsprojekt i u-länderna och/eller utbildning vid specialinstitutioner. Utbildningsprogrammets syfte skulle vara att på lång sikt skapa en kader av kvalificerade experter, som kan utnyttjas för framtida insatser. Det principiellt nya i detta program skulle alltså vara att utbildningen inte avser ett bestämt, nära förestående uppdrag, för vilket vederbörande anställts. Avsikten är att skapa ett bredare rekryteringsunderlag, ej endast att utbilda för speciella vakanser, när akuta personalbehov föreligger.

Såsom ytterligare exempel på biståndsområden, där utbildning av detta slag erfordras för att förbättra rekryteringsläget, kan nämnas: community development, tropisk hälsovård och tropiskt jordbruk. På det första området skulle praktisk fältutbildning förenas med teoriutbildning vid universitet i USA och England. Under fältarbetet skulle vederbörandes lämplighet för fortsatt utbildning prövas ytterligare. De färdigutbildade experterna skulle användas vid planering och genomförande av community development projekt i bilateral eller multilateral regi samt såsom lärare för ytterligare experter. De svenska insatserna på detta viktiga område har varit mycket begränsade på grund av att experter med lämplig utbildning och erfarenhet saknas.

Inom tropisk hälsovård föreligger behov av praktisk utbildning på fältet utöver den mycket begränsade teoretiska utbildning som ges i Sverige. En lämplig sådan utbildning skulle kunna erbjudas t. ex. vid nämndens fältprojekt i Etiopien. Den skulle koncentreras till pediatrik, preventiv medicin och klinisk kemi, och utbildningstiden skulle vara minst sex månader, helst ett år. Efter slutförd praktisk utbildning skulle vederbörande engageras för uppdrag inom det svenska tekniska biståndsprogrammet eller inom WHO:s program.

Svenska biståndsinsatser inom tropiskt och subtropiskt jordbruk förutsätter kompletterande fackutbildning av svenska experter vid specialinstitut i Västtyskland, Holland, Belgien eller Frankrike. Kursen skulle förbereda deltagarna för uppgifter vid framtida projekt, försöksstationer för forskning och utbildning i u-länderna. Även denna utbildning skulle ske efter samråd med internationella organisationer, närmast FAO och ILO.

De former av kompletterande fackutbildning — huvudsakligen i utlandet — som här skisserats kommer att vara relativt tidskrävande och omfattande. Det torde i sådana fall vara rimligt att av deltagarna kräva en förbindelse — i form av en avsiktsförsäkran — att han eller hon är beredd att stå till förfogande för experttjänstgöring. Detta kunde ske genom ett formulär, där vederbörande någorlunda precist angav betingelserna för tjänstgöringen (tidpunkt, tidslängd, land eller region, tjänstgöringens art); i vissa fall skulle ett konkret uppdrag eller en konkret tjänst kunna anges.

En sådan försäkran skulle vara bindande endast i moralisk mening, utgöra en viss press på vederbörande att inte bryta sitt löfte. Motsvarande torde tillämpas också ifråga om personer, som utbildas med sikte på multilateral tjänstgöring.

Beträffande de ekonomiska villkoren vid expertutbildning av den typ som här behandlas anser nämnden, att följande principer bör gälla. Ersättning skall utgå under utbildningstiden i form av utbildningsstipendium. Storleken av detta stipendium beräknas så att det täcker eventuella utbildningsavgifter, vederbörandes levnadskostnader i landet — kostnader för mat och bostad av skälig standard — och ger viss marginal för extra expenser. Ett visst familjetillägg skall kunna utgå i förekommande fall. Detta stipendium bör utgå även då vederbörande utför visst arbete vid något av nämndens fältprojekt, eftersom det här gäller arbete med utbildningssyfte. Kostnader för resa till och från utbildningsorten ersätts enligt reglerna för nämndens biståndspersonal.

Den av nämnden bekostade kompletterande fackutbildningen skulle syfta till att möjliggöra rekrytering för uppdrag inom det svenska, bilaterala biståndsprogrammet och inom de multilaterala biståndsprogrammen. Nämnden finner det angeläget att utbildningsverksamheten även kan skapa förutsättningar för ett större antal svenska experters medverkan i FN:s och fackorganens tekniska biståndsprogram. En sådan utbildningsinsats torde vara en del av nämndens rekryteringsansvar gentemot de internationella organisationerna. Någon skarp gräns bör för övrigt ej dras mellan utbildning för bilateralt eller multilateralt uppdrag.»

Utredningen har under tiden december 1964—april 1965 hållit tio sammanträden.

Utredningen har den 30 april 1965 avgett en promemoria, benämnd »Förmåner vid kompletterande fackutbildning för blivande biståndsexperten m. m.» (Stencil U 1965: 1).

Uppdraget är därmed slutfört.

3. Utredning angående informationsverksamheten i Sverige rörande Förenta Nationerna (1965: I 6)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 april 1964 för att verkställa översyn rörande informationsverksamheten i Sverige om Förenta Nationerna:

Leifland, L., departementssekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1965: I U 6.

Utredningsmannen har den 30 augusti 1965 avgett betänkande, benämnt »Att sprida information om Förenta Nationerna» (Stencil U 1965: 3).

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1966**4. Beredningen för internationella biståndsfrågor (U-beredningen)**
(1963: I 5; 1964: I 7; 1965: I 5)

Tillsatt enligt Kungl. Maj:ts beslut den 10 februari 1961 för att stå till regeringens förfogande för rådplägning i frågor av principiell karaktär rörande den svenska biståndsverksamhetens utformning, avvägning och koordination:

Erlander, T. F., statsminister, led. av II kamm., *ordförande*;

Sträng, G. G. E., statsråd, led. av I kamm.;

Lindström, Ulla G., statsråd, led. av I kamm.;

Lange, N. G., statsråd, led. av I kamm.;

Andersson, M. A., lantbrukare, f. d. riksdagsman;

Anderson, C. A., direktör, led. av I kamm.;

Carlson, S. L., professor;

Curtman, C. W., verkst. direktör i Sveriges lantbruksförbund;

Frykholm, A. Y., kyrkoherde;

Hermansson, N. T., jur. kand.;

Höjer, T. Signe, ordförande i svenska sektionen av Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet;

Iveroth, C. A., verkst. direktör i Sveriges industriförbund;

Kaijser, R. G. S., med. dr, överläkare, led. av I kamm.;

Michanek, E. N., generaldirektör;

Fockstedt, S., sekreterare i Tjänstemännens centralorganisation;

Nordenson, J. W., verkst. direktör i Sveriges allm. exportförening, f. d. riksdagsman;

Odhner, C. E. T., agr. lic;

Rimmerfors, A. E., socialsekreterare, led. av II kamm.;

Stroh, O., major, generalsekreterare i Svenska röda korset;

Thunholm, L.-E., bankdirektör;

Wieslander-Kristensen, Anna, fil. mag.;

Aman, O. V., landshövding, f. d. riksdagsman.

Sekreterare:

Lundström, H. O., departementsråd.

Lokal: Finansdepartementet; tel. växel 22 45 00/1334 (sekreteraren).

Beredningen har inte sammanträtt under tiden 1 november 1964—31 oktober 1965.

Beredningen beräknas fortbestå under år 1966.

5. Utrikesdepartementets bostadsutredning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 februari 1964 för att verkställa en inventering av de behov, som på längre sikt kan beräknas uppkomma i fråga om bostäder, vilka tillhandahålls utrikes stationerade tjänstemän inom utrikesförvaltningen, samt att utarbeta förslag till normer beträffande storlek, belägenhet m. m. i fråga om sådana bostäder:

Tammelin, P. A. V., överdirektör, *ordförande*;

Wollin, C. I. H. E., ambassadör;

Ekdahl, L. L. G., byggnadsråd.

Expert:

Ahrbom, N. O., arkitekt, professor.

Sekreterare:

Wollter, K.-A. I., departementssekreterare.

Lokal: Utrikesdepartementet, Strömgatan 24; tel. växel 22 45 00 10/2080 (sekreteraren).

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 40 sammanträden. Utredningen har vidare företagit studiebesök vid utlandsmyndigheterna i Dublin, Istanbul, London, Kairo, Madrid, Moskva och Paris.

Utredningen har den 30 april 1964 framlagt ett delbetänkande med förslag avseende den blivande beskickningsanläggningen i Moskva. I skrivelse den 6 mars 1965 har utredningen avgett ett yttrande över ett förslag till byggnadsprogram avseende en anläggning i Teheran. Utredningen har vidare under hand yttrat sig över ett programförslag avseende en beskickningsanläggning i Kairo.

Utredningen beräknas avlämna sitt huvudbetänkande omkring årsskiftet 1965/66. Ett par specialfrågor kommer icke att behandlas däri utan är avsedda att redovisas särskilt under första halvåret 1966, varmed utredningens arbete blir avslutat.

6. Utredning rörande utrikesförvaltningens kamerala organisation

(1965: I 7)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 maj 1964 för att verkställa utredning av medelsförvaltningen vid Sveriges lönade representation i utlandet m. m.:

Thorson, T. A. R., byråchef, *ordförande*;

Bothén, P. R., kansliråd;

Grübb, E. O., avdelningsdirektör;

Larsson, K.-Å., byrådirektör;

Westin, G. V. A., byrådirektör, tillika sekreterare.

Experter:

Ericson, S. J., förste revisor;
Hoving, W. V., avdelningsdirektör;
Werbell, B. I., förste revisor.

Lokal: Utrikesdepartementet, Strömgatan 24; tel. växel 22 45 00/1032 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1965: I U 7.

De sakkunniga har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 29 sammanträden.

Kommittén har den 26 oktober 1965 såsom delbetänkande avgett »De kamerala verksamhetsformerna vid Sveriges lönade representation i utlandet m. m. (I)» (Stencil U 1965: 4).

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1966.

7. Fredsforskningsutredningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 december 1964 för att utreda frågan om inrättande av ett internationellt institut för freds- och konfliktforskning (se Post- och Inrikes tidn. den 20 januari 1965):

Myrdal, Alva, ambassadör, led. av I kamm., *ordförande*;

Alfvén, H. O. G., professor;

Birnbaum, K. E., docent;

Fehrm, E. M., generaldirektör;

Rexed, B. A., professor;

Wedberg, A. E. O., professor.

Sekreterare:

Hammarskjöld, P. O. H. Å., ambassadråd;

Berner, C. O. Ö., kanslissekreterare.

Lokal: Utrikesdepartementet; tel. växel 22 45 00/1883 (sekreteraren).

Direktiv (anförande av ministern för utrikes ärendena till statsrådsprotokollet den 11 december 1964):

Nödvändigheten av att öka vår kunskap om betingelserna för en stabil fred och för fredliga lösningar av internationella konflikter har under senare år framstått allt klarare. Företrädare för såväl naturvetenskaplig och teknisk som samhällsvetenskaplig forskning har pekat på behovet av ett mera systematiskt studium av dessa problem. Forskning med en sådan syftning kan sammanfattas under beteckningen freds- och konfliktforskning.

Den långvariga fredsperiod Sverige upplevt och vår strävan att föra en konsekvent neutralitets- och fredspolitik gör det naturligt, att vi uppmärksammar problemet hur internationella konflikter uppstår, hur de skall kunna undgås, och hur de skall kunna biläggas på fredlig väg. Det skulle ligga i linje med denna vår allmänna politik, om Sverige kunde lämna ett konstruktivt bidrag till den fortsatta utvecklingen av freds- och konflikt-

forskningen och därmed öka kunskapen om de internationella konfliktproblemens bakgrund, om möjliga vägar att mildra spänningstillstånd, undanröja oroshärdar och effektivt utnyttja Förenta Nationerna som ett värn för freden. Inte minst behövs forskningsinsatser för att lösa problem, som aktualiseras i samband med såväl FN:s fredsbevarande verksamhet som förhandlingar om nedrustning. På detta område skulle Sverige måhända ha möjligheter att göra en insats genom att inrätta ett internationellt institut för freds- och konfliktforskning.

Jag finner därför att en utredning nu bör komma till stånd för att undersöka möjligheten och lämpligheten av att i Sverige upprätta ett internationellt institut för freds- och konfliktforskning. Utredningen bör söka ange allmänna principer för avgränsningen och inriktningen av det forskningsarbete, som skall bedrivas vid ett sådant institut. Det är synnerligen angeläget att det kan bli miljö för en forskning, vars internationella, strängt objektiva inriktning ej kan ifrågasättas. Det är även naturligt, att former bör sökas för ett intimt samarbete med den freds- och konfliktforskning som kan komma att organiseras på nordisk basis.

Utredningen bör framlägga förslag rörande den lämpliga organisationsformen för institutet. Avgörande blir därvid det nyss nämnda kravet, att detta skall ha en internationell karaktär, och att objektiviteten inte skall kunna ifrågasättas. En lämplig väg att främja dessa syften vore att tillskapa en internationell styrelse eller nämnd för institutet. Utredningen bör närmare överväga ett sådant organs sammansättning, rekrytering och funktioner.

Styrelsens eller nämndens uppgifter bör närmast vara av allmänt riktningsgivande, konsulterande och övervakande karaktär. För de mera arbetskrävande och löpande uppgifterna att leda och följa institutets verksamhet torde erfordras något slag av arbetsutskott, vars medlemmar har praktiska möjligheter att på nära håll studera forskningsarbetets inriktning. Utredningen har att överväga den lämpliga ansvarsfördelningen mellan de styrande organ som kan komma i fråga samt framkomma med förslag om hur ett eventuellt arbetsutskott skall sammansättas.

Utredningen bör överväga de lämpliga formerna för verksamhetens finansiering. Utgångspunkten bör därvid vara, att Sverige skall lämna avgörande finansiella bidrag för institutets tillkomst och drift. Möjligheten av bidrag från andra stater, från vissa internationella organ eller från enskilda bör dock ej uteslutas.

Utredningen har också att överväga den lämpliga lokaliseringen inom Sverige av ett internationellt institut för freds- och konfliktforskning samt framkomma med alternativa förslag härom. De investeringar som kan bli nödvändiga för att lösa förlägningsproblemet bör hållas inom en måttlig utgiftsram.

Det bör förutsättas, att institutets verksamhet i varje fall i inledningsskedet får en relativt begränsad omfattning. Som riktpunkt kan tänkas att man i utgångsläget för ett antal år engagerar en mindre grupp av högt kvalificerade forskare, medan en något större grupp forskare anställs för kortare tid eller för begränsade uppgifter. Utredningen bör framlägga alternativa förslag till organisationens omfattning i det första skedet, med hänsyn tagen till å ena sidan vikten av att en meningsfull forskningsverksamhet skall kunna bedrivas, å andra sidan angelägenheten av att inte skapa en

stor och kostsam forskarorganisation på ett område, där arbetet tills vidare måste ha försökskaraktär.

Det förtjänar slutligen framhållas att tillkomsten av ett internationellt institut i Sverige för freds- och konfliktforskning inte är att betrakta som alternativ till en utbyggnad av nationella forskningsresurser på hithörande områden. Frågan om de behov som här kan komma att anmäla sig tillkommer det inte utredningen att pröva.

Utredningsarbetet bör bedrivas snabbt, utan att därför kraven på ett grundligt inträngande i problematiken eftersättes.

Utredningen har t. o. m. oktober 1965 hållit 18 sammanträden. Därjämte har ledamöter i utredningen diskuterat här uppkommande problem vid besök i London och Paris med där verksamma forskare och institutsledare samt deltagit i konferenser av intresse för utredningens arbete i Groningen, Kraków och Venedig. Utredningen avlämnade den 30 juni 1965 till chefen för ecklesiastikdepartementet utlåtande över betänkande av den 8 december 1964 från »Nordisk udvalg vedrørende forskning af international politik, herunder internationale konflikter».

Utredningen beräknar slutföra sitt arbete under första delen av år 1966.

8. Utredning av vissa frågor rörande anställningsvillkor för fältexperter inom biståndsverksamhet m. m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 april 1965 för att utreda vissa frågor rörande anställningsvillkor för fältexperter inom biståndsverksamhet m. m.:

Tranaeus, J. E., byråchef.

Lokal: Styrelsen för internationell utveckling, Klarabergsgatan 60, post-adress Box 342, Stockholm 1; tel. växel 24 56 00/140 eller 11 78 70.

Direktiv (anförande av statsrådet Lindström till statsrådsprotokollet den 23 april 1965):

Efter en sakkunnigutredning fattade 1964 års riksdag beslut rörande biståndsexpertens anställningsvillkor (prop. 1964:145). Samtidigt inrättades en lönelegation som rådgivande organ i hithörande frågor till nämnden för internationellt bistånd. Sedan hösten 1964 har ett omfattande arbete utförts av lönelegationen och inom nämnden för att revidera de individuella anställningskontrakten för biståndsexperter. Detta arbete är nu i det närmaste slutfört. Utformning av kontrakt vid nyanställning av experter fortgår kontinuerligt.

Erfarenheten har emellertid visat, att kompletterande utredning erfordras i åtskilliga frågor rörande anställningsvillkor för på fältet arbetande biståndspersonal. En sådan fråga, som sammanhänger med biståndsavtalens utformning, gäller tullfrihet för fältexpert, som till tjänstgöringslandet inför varor för eget eller familjens bruk. Tullfrihet av detta slag brukar fältexperter uppfatta såsom en löneförmån, och det bör övervägas, huruvida en klausul härom i biståndsavtalen bör påverka anställningskontrakten

vid tjänstgöring i olika länder. Andra frågor av betydelse för expertrekryteringen avser anställningsvillkor för vissa personalkategorier, som icke omfattades av den ovannämnda sakkunnigutredningen om biståndsexperters anställningsvillkor, nämligen korttidsanställda sakkunniga, vidare personer som är lokalanställda på projektorterna, fältpersonal inom den beslutande fredskårsverksamheten, utländska medborgare samt svenskar bosatta i utlandet, vilka anlitas som fältexpertis, samt s. k. bilaterala OPEX-experten.

Med skrivelse den 15 augusti 1965 till statsrådet Lindström har utredningsmannen avgivit en promemoria med förslag avseende »Anställningsvillkor för fredskårsmedlemmar» (Stencil U 1965: 2).

Uppdraget beräknas bli slutfört under år 1966.

Försvarsdepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1965

1. Kommandoexpeditionsutredningen (1963: I 5; 1964: I 11; 1965: I 6)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 maj och den 6 juni 1958 för att verkställa utredning rörande försvarets kommandoexpeditionsställning, uppgifter och organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 21 maj 1958):

Linden, K. G., generaldirektör, *ordförande*;

Henning, C. H. H., konteramiral;

Resare, A. C. R., departementsråd, tillika *sekreterare*.

Expert:

Ringborg, C. J., byråintendent.

Utredningen har inte sammanträtt under år 1965.

Statsrådet och chefen för försvarsdepartementet har den 23 mars 1965 beslutat att utredningens arbete skall anses avslutat.

Uppdraget är därmed slutfört.

2. 1960 års befälsstatsdelegation (1963: I 11; 1964: I 14; 1965: I 8)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1960 för verkställande av vissa organisatoriska undersökningar rörande behov av befälspersonal inom arméns krigs- och fredsorganisation (se Post- och Inrikes tidn. den 28 juli 1960):

Borgquist, F., byråchef;

Experter:

af Burén, H., överstelöjtnant;

Skeppstedt, S. H., överstelöjtnant;

Sekreterare:

Gyllenram, K. Å. G., krigsråd.

Direktiven för delegationen, se 1961: I Fö 22.

Delegationen beräknar att i januari 1966 avlämna betänkande, benämnt »Befälsstater vid arméns specialtruppslag m. m.» (Stencil, Fö 1966: 1).

Uppdraget är därmed slutfört.

3. 1960 års intendenturförvaltningsutredning (1963: I 13; 1964: I 16; 1965: I 10)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 oktober 1960 för att verkställa utredning rörande inrättande av ett för försvaret gemensamt intendenturförvaltningsverk (se Post- och Inrikes tidn. den 21 oktober 1960):

Christianson, G. A., f. d. generaldirektör.

Experter:

Bodin, E. A., överstelöjtnant;

Herolf, F. O. R., överste;

Neumüller, J. F. C., ombudsman;

Wallenqvist, O. A., kommendörkapten av 1. graden;

Wärnsund, S. A., överstelöjtnant.

Sekreterare:

Norrman, Å. S., krigsråd.

Biträdande sekreterare:

Franzén, N. P., major.

Direktiven för utredningen, se 1961: I Fö 24.

Uppdraget utvidgades genom Kungl. Maj:ts beslut den 21 april 1961 till att omfatta frågan om inrättande av en för försvaret gemensam intendenturkår. Genom beslut den 27 april 1962 föreskrev Kungl. Maj:t, att det fortsatta utredningsarbetet i kårfrågan skall bedrivas med sikte på att en gemensam kår skall inrättas för all intendenturpersonal inom krigsmakten samt att förslag skall framläggas rörande en dylik kår.

Utredningen har den 18 januari 1965 avlämnat »Betänkande med förslag till organisation av en för försvaret gemensam intendenturkår» (Stencil Fö 1965: 1).

Uppdraget är därmed slutfört.

4. Soldathemsutredningen (1963: I 16; 1964: I 19; 1965: I 13)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 november 1961 för att verkställa utredning och avge förslag rörande statligt stöd åt soldathemsverksamheten och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 25 november 1961):

Gustafsson, M. G., led. av II kamm.

Expert:

Rosenblad, U. S., byråchef.

Sekreterare:

Nyman, K. G., förste byråsekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1962: I Fö 23.

Utredningen har under tiden november 1964—september 1965 hållit 21 sammanträden. Studiebesök har gjorts vid soldathem och förband i Växjö och Karlskrona. Överläggningar har hållits med representanter för enskilda soldathemsorganisationer, myndigheter m. fl.

Utredningen har den 10 september 1965 avlämnat sitt betänkande, benämnt »Soldathemsverksamheten — Ett betänkande om det statliga stödet m. m.» (SOU 1965: 52).

Uppdraget är därmed slutfört.

5. 1964 års utredning rörande vapenfria värnpliktiga (1965: I 20)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 december 1963 för att verkställa översyn av tjänstgöringsförhållandena för vapenfria värnpliktiga m. m.

Nilsson, F., chefredaktör, *ordförande*;

Paulsson, Å. B., regeringsråd;

Rimmerfors, A. E., socialsekreterare, led. av II. kamm.

Experter:

Skarstedt, C.-I. H., hovrättsassessor (fr. o. m. den 20 september 1965);

Westrin, C. A., överstelöjtnant.

Sekreterare:

Olofsson, P. S., förste byråsekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1965: I Fö 20.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 19 sammanträden samt företagit studiebesök vid ett 10-tal tjänstgöringsplatser för vapenfria värnpliktiga.

Utredningen har den 2 december 1965 överlämnat sitt betänkande, benämnt »Vapenfri tjänst» (SOU 1965: 71).

Uppdraget är därmed slutfört.

6. 1964 års fortifikationsutredning (1965: I 26)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 mars 1964 för att verkställa utredning rörande fortifikations- och byggnadsförvaltningens ledning och organisation i regional instans m. m.:

Bohman, B. G., direktör, ledamot av II kamm.

Experter:

Fahlander, S. E., överste;

Hökmark, A. G., överstelöjtnant;

Almqvist, G. C. G., byggnadsdirektör.

Sekreterare:

Hobro, N. K. C., byrådirektör.

Direktiven för utredningen, se 1965: I Fö 26.

Utredningen har under tiden november 1964—augusti 1965 hållit sammanträden och överläggningar samt företagit studieresor under tillhoppa 29 dagar. Utredningen har härvid besökt samtliga sju militärbefälsstaber, två marinkommandostaber, två kustartilleriförsvarsstaber, en flygeskaderstab och en flygflottiljstab samt haft överläggningar med företrädare för nämnda staber.

Utredningen har den 19 augusti 1965 avgivit betänkande med förslag till fortifikations- och byggnadsförvaltningens ledning och organisation i regional instans m. m. (Stencil Fö 1965: 4).

Uppdraget är därmed slutfört.

7. 1964 års FHS-utredning (1965: I 28)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 april 1964 för att utreda frågan om principerna för rekrytering av lärare till försvarshögskolan m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 4 maj 1964):

Swanstein, S. N. S., landssekreterare.

Experter:

Löwenhielm, F. A., överste;

Orrö, S.-E., kansliråd;

Terstad, I. G. A., kansliråd.

Sekreterare:

Nilsson, J. H., kansliråd.

Direktiven för utredningen, se 1965: I Fö 28.

Utredningen har under tiden den 11 november 1965—den 15 september 1966 hållit tio sammanträden.

Utredningen har den 16 september 1965 avgivit betänkande, benämnt »Behovet av lärare vid försvarshögskolan m. m.» (Stencil Fö 1965: 5).

Uppdraget är därmed slutfört.

8. Militära rationaliseringsutredningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 april 1965 för att utreda vissa frågor om rationaliseringsverksamheten inom försvaret:

Resare, A. C. R., departementsråd, *ordförande*;

Sjönander, B. J., t. f. kansliråd;

Palm, T., avdelningsdirektör, tillika *sekreterare*;

Biträdande sekreterare:

Laurell, L. G., byrådirektör (fr. o. m. den 25 maj 1965).

Direktiv: (anförande av statsrådet Andersson till statsrådsprotokollet den 2 april 1965):

Vid anmälan av försvarsdepartementets avlöningsanslag i prop. 1965:65 har jag räknat med att ett planerings- och budgetsekretariat skall ingå i försvarsdepartementets organisation fr. o. m. nästa budgetår. Sekretariatets uppgifter bör omfatta bl. a. biträde i arbetet med rationaliseringsverksamheten vid krigsmaktens myndigheter, staber och förband. Jag har också räknat med att en delegation under ordförandeskap av chefen för försvarsdepartementet skall inrättas för information om och diskussion av rationaliseringsfrågor och andra frågor som skall ingå i sekretariatets uppgifter. I delegationen bör ingå företrädare för försvars- och finansdepartementen, överbefälhavaren och statskontoret. Jag förklarade, efter samråd med chefen för finansdepartementet, att jag hade för avsikt att låta utreda hur delegationens och sekretariatets arbete lämpligen bör samordnas med den rationaliseringsverksamhet m. m. som i dag ankommer på statskontoret.

För prövning av angivna frågor bör en särskild utredning tillsättas inom försvarsdepartementet. I utredningens uppdrag bör ingå att föreslå hur den centrala ledningen av rationaliseringsverksamheten inom det militära försvaret bör organiseras. Utredningens arbete bör bedrivas med sikte på att eventuella organisationsförändringar skall kunna genomföras den 1 juli 1966. I vidare utsträckning än jag nyss sagt bör utredningens arbete inte bindas av särskilda direktiv. Vid behov bör ytterligare anvisningar för arbetet få lämnas av chefen för försvarsdepartementet.

Utredningen har under tiden april—december 1965 hållit 20 sammanträden.

Utredningen har den 21 december 1965 avlämnat »Betänkande med förslag till organisation och ledning av rationaliseringsverksamheten i det militära försvaret» (Stencil Fö 1965:7).

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1966

9. 1954 års värnpliktsavlöningsutredning (1963: I 2; 1964: I 8, 1965: I 4)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 december 1954 för att verkställa utredning rörande ekonomiska och sociala förmåner till värnpliktiga m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 15 december 1954):

Söderberg, G., expeditionschef, *ordförande*;

Gustafsson, M. G., ombudsman, led. av II kamm.;

Rosenblad, U. S., byråchef;

Sundelin, G. V., lantbrukare, f. d. talman i I kamm.

Experter:

Aldestam, N. A., utredningsdirektör;

Borgquist, F., byråchef;

Löwenadler, S., kapten;

Nyström, E. P. S., major;
Sörensen, E., ryttmästare;
Wernstedt, L. G. L.:son, överste.

Sekreterare:

Tännérus, L. A., lönedirektör.

Lokal: Civildepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (ordföranden och sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1955: I Fö 16 och 1959: I Fö 9. Beträffande ytterligare utredningsuppdrag, se 1961: I Fö 8.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit sju sammanträden.

För utredningen återstår att avge förslag angående det meritvärde, som i det civila livet bör tillmätas den militära utbildning de värnpliktiga genomgått.

Utredningen har under året avslutat huvuddelen av sina undersökningar angående den militära utbildningens och tjänstgöringens formella och faktiska tillgodoräknande.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första hälften av år 1966.

10. *Organisationsnämnden för militärmusiken* (1963: I 4; 1964: I 10; 1965: I 5)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 juni 1956 för handläggning av frågor rörande genomförandet av ny musikorganisation vid försvaret (se Post- och Inrikes tidn. den 5 juli 1956):

Rosenblad, U. S., byråchef, *ordförande*;

Hallin, G. E., krigsråd;

Johansson, K. G., professor.

Experter:

Karén, H. V., kanslichef;

Skeppstedt, S. H., överstelöjtnant (t. o. m. den 24 maj 1965);

Werner, F., kapten (fr. o. m. den 24 maj 1965);

Wiklander, B. V., militärmusikinspektör.

Sekreterare:

Ogner, S. V., kansliråd.

Biträdande sekreterare:

Hanström, C. G. L. P., byrådirektör.

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (ankn. 1767).

Direktiven för nämnden, se 1957: I Fö 17 och 1961: I Fö 12.

Nämnden har under tiden november 1964—november 1965 hållit 17 sammanträden.

Under förevarande tidsperiod har nämnden avgett yttranden till Kungl. Maj:t i personalärenden samt fortsatt viss försöksverksamhet avseende militärmusikers deltagande i civil orkesterverksamhet.

Nämnden har i övrigt bedrivit rådgivande och vägledande verksamhet samt fortsatt arbetet med ett nytt militärmusikreglemente och därtill hörande frågor.

11. Utredningen rörande den framtida användningen av Skeppsholmen m. m. (1963: I 8; 1964: I 12; 1965: I 7)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 september 1959 för att verkställa utredning rörande den framtida användningen av de nu av marinens regionala och lokala organ disponerade markområdena, byggnaderna och anläggningarna å Skepps- och Kastellholmarna samt å Djurgården och Beckholmen (se Post- och Inrikes tidn. den 8 oktober 1959):

Sehlstedt, O. A., landshövding, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Christianson, G. A., generaldirektör (t. o. m. den 30 maj 1965);

Larsson, S., generaldirektör;

Wallén, G. B., generaldirektör (fr. o. m. den 1 juni 1965).

Sekreterare:

Berglund, S. F., kansliråd;

Holmström, E. W., byrådirektör.

Lokal: Försvarsdepartementet, Stockholm 2; tel. växel 22 45 00, ankn. 1294 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1960: I Fö 21.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 13 sammanträden varjämte förekommit ett flertal sammanträden med arbetsutskott.

Utredningens arbete har bedrivits fortlöpande med bl. a. ytterligare besök och genomgång på Skepps- och Kastellholmarna. Fortsatta överläggningar har förekommit med representanter för myndigheter m. fl. rörande lokalfrågor.

Utredningen beräknar att i början av år 1966 framlägga betänkande beträffande Skepps- och Kastellholmarna samt Beckholmen.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1966.

12. 1960 års värnpliktsutredning (1963: I 12; 1964: I 15; 1965: I 9)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 oktober 1960 för att verkställa utredning rörande värnpliktsutbildningen m. m. samt avgiva av utredningen betingade förslag (se Post- och Inrikes tidn. den 29 oktober 1960):

Gustavsson, B. T., ombudsman, led. av I kamm.

Experter:

Bennegård, E. B. H., major;
 Bergelin, S.-E. S., byråchef;
 Borgquist, F., byråchef;
 Brant-Lundin, C. L. W. S., överste;
 Hedman, T. K.-E., högbåtsman;
 Hörnquist, K. I. E., överstelöjtnant;
 Jansson, K. E., förvaltare;
 Larsson, C.-O., överstelöjtnant;
 Lindén, S., kommandörkapten av 1. graden;
 Ljunggren, L. R. H., departementsråd;
 Lugn, P. E. R., kapten;
 Renberg, H. V., seminarielärare;
 Smedler, J.-E. G., överstelöjtnant;
 Synnergren, S. G. E., generalmajor.

Sekreterare:

Blomqvist, O. R., kansliråd.

Biträdande sekreterare:

Bjule, R. E. I., överstelöjtnant;
 Nystedt, S. H., förste byråsekreterare.

Lokal: Forsvarsdepartementets kommittélokaler, Karlavägen 96^{II}, Stockholm No; tel. 61 35 03 (experten Jansson och bitr. sekreteraren Nystedt), 22 45 00 (sekreteraren Blomqvist).

Direktiven för utredningen, se 1961: I Fö 23.

Arbetet har under tiden november 1964—oktober 1965 huvudsakligen inriktats på utformningen av konkreta förslag i vad gäller huvudfrågorna i utredningsuppdraget.

Utredningen har i december 1965 avgett betänkande, benämnt »Värnplikten» (SOU 1965: 68).

Beträffande därefter återstående delar av uppdraget, avseende bland annat samordningen mellan frivilligutbildningen och värnpliktsutbildningen samt mellan utbildningen inom krigsmakten och inom övriga delar av totalförsvaret, beräknas arbetet fortgå under år 1966.

13. Utredningen rörande redovisning av försvarets befästningar

(1963: I 14; 1964: I 17; 1965: I 11)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 oktober 1960 för att verkställa utredning rörande redovisning av försvarets befästningar (se Post- och Inrikes tidn. den 21 oktober 1960):

Christianson, G. A., f. d. generaldirektör.

Lokal: Försvarsdepartementet, Stockholm 2; tel. växel 22 45 00 och 61 12 81 (bostaden).

Direktiven för utredningen, se 1961: I Fö 25.

Utredningen har under 1965 verkställt beräkningar rörande försvarsra-
mens kostnadsutveckling med avseende å investeringsverksamheten och där-
med förenade kostnader inom ramen för försvarsväsendets fondredovisning.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första hälften av år 1966.

14. Försvarets lärarutredning (1963: I 15; 1964: I 18; 1965: I 12)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 10 mars och den 20 oktober
1961 för att bl. a. verkställa utredning rörande vissa lärarbefattningar inom
försvaret m. m. samt avgiva av utredningen betingade förslag:

Hallin, G. E., krigsråd, *ordförande*;

af Malmborg, N. M., kansliråd;

Andersson, A. E., studierektor.

Experter:

Knutsson-Hall, T. K., organisationsdirektör;

Jardal, C. J.-G., departementssekreterare;

Behrns, T. E., kapten.

Lokal: Försvarsdepartementet, Stockholm 2; tel. 22 45 00 (ankn. 1366).

Direktiven för utredningen, se 1962: I Fö 22.

Utredningen har under tiden november 1963—oktober 1964 icke hållit
några sammanträden.

Det ankommer enligt direktiven på utredningen att — sedan ställning
tagits till de förslag utredningen den 18 februari 1964 framlagt i betänkan-
det Arbetstid och ersättning vid lärarverksamhet inom krigsmakten — ut-
arbeta förslag till erforderliga bestämmelser. Av utredningsarbetet kvarstår
häruöver vissa överväganden rörande avvägningen mellan antalet lärare —
såväl militära och civilmilitära som civila — med heltids- resp. deltidstjänst-
göring samt rörande de förutsättningar och former som bör gälla i fråga om
civila lärares anställning vid krigsmakten.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1966.

15. Försvarets fastighetsförvaltningsutredning (1963: I 18; 1964: I 20; 1965: I 14)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 februari 1962 för
översyn av de för försvarets fastighetsförvaltning gällande bestämmelserna:
Bertman, H., byggnadsråd.

Experter:

Almqvist, G. C. G., byggnadsdirektör;

Brantberger, P. G., överstelöjtnant;
 Castemark, E. O., byrådirektör;
 Hallgren, L. O., byrådirektör;
 Hasselström, C. G. M., major;
 Hesselblad, F. E., överdirektör;
 Höijer, G., krigsråd;
 Lovén, B., kapten;
 Montelius, S. C. F., kommendörkapten av 2. graden;
 Perslow, G. A., major;
 Sellin, F. I., överstelöjtnant;
 Alund, J. E., överstelöjtnant.

☐ Sekreterare:

Lindwall, K. Å., byrådirektör.

Lokal: Fortifikationsförvaltningen, Tegelbacken 2, Stockholm 16; tel. lokalsamt. växel 22 15 60, rikssamt. växel 22 18 60 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1963: I Fö 18.

Utredningen har medverkat vid pågående arbete inom fortifikationsförvaltningen med planer m. m. för krigsförvaltningen. Även i andra frågor, som berör utredningens uppdrag, har visst samarbete förekommit med detta ämbetsverk. Kontakt har vidare upprätthållits med 1964 års fortifikationsutredning.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1966.

16. 1962 års försvarssjukvårdsutredning (1963: I 20; 1964: I 21; 1965: I 15)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 mars 1962 för att inom försvarsdepartementet verkställa utredning rörande översyn av försvarssjukvårdens ledning m. m. (se Post och Inrikes tidn. den 28 april 1962):

Engström, A. V., professor, *ordförande*;

Gyllenswärd, C. E., professor;

Rexed, B. A., professor;

Marcus, S., rättschef;

Hasselrot, S. B., generalmajor;

Urwitz, S. A., fältläkare;

Troell, L., marinöverläkare;

Lundberg, K. U. G., flygöverläkare.

☐ Experter:

Nordström, K. A., överstelöjtnant;

Åberg, B., professor.

☐ Sekreterare:

Bratt, L. O., departementssekreterare.

Lokal: Försvarsdepartementet: tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (ankn. 1319).

Direktiven för utredningen se 1963: I Fö 20.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit nio sammanträden.

Utredningen har den 29 maj 1964 avgett betänkandet »Krigsmaktens förbandssjukvård» (SOU 1964: 22).

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1966.

17. *Utredningen rörande arbetsuppgifter m. m. för försvarets radioanstalt*
(1964: I 22; 1965: I 16)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 februari 1963 för att verkställa utredning rörande arbetsuppgifter m. m. för försvarets radioanstalt:

Tham, G. S., f. d. överdirektör.

Expert:

Lindgren, A. T., laborator.

Sekreterare:

Rundqvist, S. E., major.

Lokal: Försvarsdepartementets kommittélokaler, Karlavägen 96^{II}, Stockholm No; tel. 67 18 08.

Utredningen har under 1965 studerat innebörden för radioanstalten av utvecklingstendenserna inom det militära, det teletekniska och det kryptologiska området och utarbetat en prognos rörande betingelserna för radioanstaltens verksamhet under tiden fram till omkring år 1975.

Vidare har utredningen arbetat med utformandet av alternativa förslag med kostnadsberäkningar beträffande radioanstaltens materielanskaffning under den angivna prognosperioden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första kvartalet 1966.

18. *Tjänsteställningsutredningen* (1964: I 23; 1965: I 17)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 maj 1963 för att verkställa översyn av tjänsteställningsförhållandena för militär personal m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 5 juni 1963):

Paulsson, Å. B., regeringsråd, *ordförande* (t. o. m. den 31 januari 1965);

Ljunggren, L. R. H., departementsråd, *ordförande* (fr. o. m. den 1 februari 1965);

Björck, S. G., överstelöjtnant;

Borgquist, F., byråchef;

Resare, A. C. R., departementsråd.

Sekreterare:

Igelstam, R. M., kapten.

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (ankn. 1323).

Direktiven för utredningen, se 1964: I Fö 23.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 27 sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1966.

19. *Krigsmaktens lärlingsutredning* (1964: I 24; 1965: I 18)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 maj 1963 för att verkställa utredning rörande krigsmaktens lärlingsskolor m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 11 juli 1963):

Gustafsson, M. G., led. av II kamm., *ordförande*;

Edlund, D. R., led. av II kamm.;

Holmström, C.-G. S., överingenjör;

Karlson, T., ombudsman.

Expert:

Bohman, F., rektor.

Sekreterare:

Jardal, C. J.-G., departementssekreterare.

Lokal: Försvarsdepartementet, Stockholm 2; tel. 22 45 00, ankn. 1366 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1964: I Fö 24.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 25 sammanträden.

Utredningen beräknas fortgå under år 1966.

20. *Flygträningsutredningen* (1964: I 25; 1965: I 19)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 för att utreda vissa frågor rörande s. k. allmän flygtränning (se Post- och Inrikes tidn. den 3 juli 1963):

Simonsson, N. V., expeditjonschef.

Experter:

Lehander, B. A., överstelöjtnant;

Geijer, S., överstelöjtnant (t. o. m. den 18 maj 1965);

Hasselrot, G. A., major (fr. o. m. den 19 maj 1965);

Flodérus, N. P. M., kommandörkapten.

Sekreterare:

Kourtzman, E. P., departementssekreterare.

Lokal: Försvarsdepartementet: tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (ankn. 1117).

Direktiv för utredningen, se 1964: I Fö 25.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1966.

21. Skyddsområdesutredningen (1965: I 21)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 december 1963 för att verkställa översyn av bestämmelserna om skyddsområden för fästningar och motsvarande anläggningar:
af Geijerstam, S. O., landshövding.

Experter:

Andermark, N. A., länspolischef;
Sjöström, L. E. W., överstelöjtnant;
Varenius, B. G. O., överste.

Sekreterare:

Sundelius, O. R. S., förste länsassessor.

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00, ankn. 1771 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1965: I 21.

Utredningsmannen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit sju sammanträden med experterna.

Utredningen beräknas bli slutförd under första kvartalet år 1966.

22. Militära tjänstgöringsåldersutredningen (1965: I 22)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 december 1963 för prövning av vissa frågor rörande användandet av äldre militär och civilmilitär personal (se Post- och Inrikes tidn. den 28 december 1963):

Resare, A. C. R., departementsråd, *ordförande*;

Borgquist, F., byråchef;

Lundberg, L. H:son, kommandör;

Tiby, K. I., departementssekreterare;

Winther, O. W. G., departementssekreterare.

Experter:

Ahrens, J. R. H., kapten (fr. o. m. den 15 oktober 1965);

Andersson, H. G. F., krigsråd (fr. o. m. den 28 augusti 1965);

Assarsson, A. A., skoldirektör (t. o. m. den 4 november 1965);

Axelsson, C. A. R., flygdirektör (fr. o. m. den 13 februari 1965);

Axelsson, K. A., undervisningsråd (fr. o. m. den 28 augusti 1965);

Back, K. G., kapten;

Blom, E. Marianne, förste byråsekreterare (fr. o. m. den 28 augusti 1965);

Brantberger, P.-G., överstelöjtnant (fr. o. m. den 23 februari 1965);
 Eklöf, O. S., skolkonsulent (fr. o. m. den 5 november 1965);
 Göransson, N. G., överstelöjtnant (fr. o. m. den 24 november 1965);
 Jacobsson, F., armédirektör;
 Kalén, O., lönedirektör (fr. o. m. den 24 november 1965);
 Kring, K. G. H., generallöjtnant (fr. o. m. den 28 augusti 1965);
 Laurell, L. G., byrådirektör (fr. o. m. den 4 juni 1965);
 Persson, A. A., överstelöjtnant (t. o. m. den 30 september 1965);
 Rosenblad, U. S., byråchef (fr. o. m. den 4 juni 1965);
 Runnberg, B. R., major;
 Rönnlund, B. A. A., överstelöjtnant;
 Schoerner, G. Y. W., marindirektör (fr. o. m. den 13 februari 1965);
 Stjernqvist, H. O., byråchef (fr. o. m. den 28 augusti 1965);
 Ullstad, B. E., undervisningsråd (fr. o. m. den 28 augusti 1965);
 Wahlstedt, J. H., byrådirektör.

Sekreterare:

Lindahl, C.-F. H., major.

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00, ankn. 1960 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1965: I Fö 22.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 36 sammanträden samt avlagt studiebesök vid ett tiotal staber och förband. Vidare har studiebesök skett vid staber och förband i Norge och Förbundsrepubliken Tyskland.

Utredningen har under året avgett yttrande över 1960 års intendenturförvaltningsutrednings betänkande.

Verksamheten inriktas på att arbetet skall kunna avslutas under år 1966.

23. Marinens befälsutredning (1965: I 23)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 december 1963 för att inom försvarsdepartementet verkställa utredning rörande befälsordningen vid marinen m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 10 januari 1964):

Borgquist, F., byråchef.

Expert:

Heiroth, U. O., kommandörkapten av 2. graden.

Sekreterare:

Heiroth, U. O., kommandörkapten av 2. graden.

Lokal: Försvarsdepartementets kommittélokaler, St. Nygatan 1; tel. 21 04 31.

Direktiven för utredningen, se 1965: I Fö 23.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1965 har förordnats att uppdra-

get för utredningen skall utvidgas till att omfatta skyldighet för utredningen att utarbeta förslag till sammansättning av marinens befälsstater i fråga om aktiv militär personal av samtliga kategorier vid flottan och kustartilleriet.

Efter framställning av utredningen har inom försvarsstaben och marin-staben en omfattande redovisning av principiell natur skett rörande mål-sättning och organisation samt befälets uppgifter i krig och fred ävensom rörande gällande normer för rekrytering och utbildning. Undersökningar rö-rande vissa förhållanden i andra länder avseende marin befälspersonal har inletts.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1966.

24. 1964 års försvarskostnadsutredning (1965: I 24)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 december 1963 för att verkställa utredning rörande kostnadsredovisning inom försvaret (se Post- och Inrikes tidn. den 8 januari 1964):

Henrikson, A., direktör, *ordförande*;

Ivarsson, S.-I., direktör;

Palm, N. S., redaktör, led. av I kamm.;

Larsson, C., förbundssekreterare;

Murray, C. A., kanslidirektör;

Nordlöf, G., överste;

Sparr, J., direktör (fr. o. m. den 6 mars 1965).

Experter:

Ehrling, G. O. I., kapten;

Ekehorn, N., kamrer (fr. o. m. den 6 mars 1965);

Nilsson, T., byrådirektör (fr. o. m. den 1 oktober 1965);

Palm, T., avdelningsdirektör (t. o. m. den 30 april 1965);

Slunge, G. W. R., departementssekreterare (fr. o. m. den 1 oktober 1965);

Sparr, J., direktör (t. o. m. den 5 mars 1965);

Westerström, K.-H., major.

Huvudsekreterare:

Palm, T., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 1 maj 1965).

Biträdande sekreterare:

Gelin, J. E., civilekonom (fr. o. m. den 1 oktober 1965);

Molinder, Barbro, fil. och pol. mag. (t. o. m. den 30 september 1965).

Lokal: Försvarsdepartementets kommittélokaler, Sehlstedtskatan 11^{IV}, Stockholm No; tel. 22 67 80 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1965: I Fö 24.

Utredningen har under år 1965 hållit tio sammanträden samt dessutom varit verksam genom särskilda arbetsgrupper.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1966.

25. Göteborgs örlogsvarvsutredning (1965: I 25)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 januari 1964 för att verkställa utredning rörande utflyttning av Göteborgs örlogsvarv m. m. och avgiva av utredningen betingade förslag (se Post- och Inrikes tidn. den 14 februari 1964):

Andersson, G. L., drätselkammarens ordförande i Mölndal, f.d. riksdagsman,
ordförande;

Segerdahl, T. Y., direktör;

Tengzelius, J. R., kommandör.

Expert:

Engström, T. I., marindirektör av 1. gr.

Sekreterare:

Nerpin, R. T:son, kommandörkapten av 1. gr.

Lokal: Marinkommandostaben marinkommando Syd, Karlskrona; tel. 0455/800 30 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1965: I Fö 25.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit tio sammanträden, varvid besök avlagts vid Göteborgs kustartilleriförsvar, flottans anläggningar på Muskö, tekniska förvaltningen vid marinkommando Syd samt Karlskronavarvet AB. Därjämte har en mindre arbetsgrupp inom kommittén sammanträtt vid skilda tillfällen.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1966.

26. 1964 års inskrivnings- och personalredovisningsutredning (1964: I 27)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 mars 1964 för att verkställa utredning rörande inskrivnings- och personalredovisningssystemen (se Post- och Inrikes tidn. den 31 mars 1964):

Creutzer, B. R., överste.

Experter:

Bran, B. O. Y., förste byråsekreterare (fr. o. m. den 15 februari 1965);

Hallman, E. R., byråchef;

Johanson, Elvy H. K., militärpsykolog;

Linroth, K. O., med. doktor;

Sandmark, B. A:son, överstelöjtnant;

Smedler, J.-E. G., överstelöjtnant;

Torfgård, S. H., överstelöjtnant;

Trotzig, C. F. J., t.f. avdelningschef;

Wigur, J. T. R., kapten.

Sekreterare:

Skoglund, L. M., major.

Lokal: Försvarsdepartementets kommittélokaler, Karlavägen 96^{II}, Stockholm No; tel. 62 28 07 (utredningsmannen), 67 66 44 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1964: I Fö 27.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 14 sammanträden.

Utredningen har vid studiebesök inom krigsmakten inhämtat uppgifter om nuvarande inskrivnings- och personalredovisningssystem. Utredningen har följt 1964 års inskrivningsförsök samt medverkat vid planläggning och genomförande av 1965 års administrativa inskrivningsförsök.

Utredningen har i särskild skrivelse till Centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden lämnat förslag rörande det framtida samarbetet mellan nämnden och vissa av totalförsvarets personalregistrerande myndigheter.

Utredningen beräknar att redovisa huvuddelen av sitt uppdrag under år 1966.

27. 1964 års tygförvaltningsutredning (1965: I 29)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 juni 1964 för att verkställa utredning rörande organisationen av krigsmaktens tygförvaltning i central instans m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 26 juni 1964):

Larsson, N. H. C., direktör.

Experter:

Murray, C. A., kanslidirektör (fr. o. m. den 22 april 1965);

Sundquist, Å. N., överste (fr. o. m. den 22 april 1965);

Eriksson, B. K. A., major (fr. o. m. den 22 april 1965);

Simonsson, N. V., expeditionschef (fr. o. m. den 22 maj 1965);

Geijer, B. E., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 6 juli 1965);

Linder, S. G., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 6 juli 1965);

Stordal, K. T., överingenjör (fr. o. m. den 6 juli 1965);

Norell, O. A., överingenjör (fr. o. m. den 6 juli 1965).

Sekreterare:

Simonsson, N. V., expeditionschef (t. o. m. den 21 maj 1965);

Brundin, L., överingenjör (fr. o. m. den 22 maj 1965).

Lokal: HIFAB, Sergelgatan 1, Box 40005, Stockholm 40; tel. växel 22 47 20.

Direktiven för utredningen, se 1965: I Fö 29.

Utredningen har den 22 november 1965 avlämnat betänkande rörande tygförvaltningens centrala organisation (Stencil Fö 1965: 6).

Utredningens arbete beräknas fortgå under år 1966.

28. 1965 års försvarsutredning

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 januari 1965 för att verkställa utredning rörande krigsmaktens och civilt försvarets fortsatta utveckling m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 10 februari 1965):

Frithiofson, K. A. F., statssekreterare, *ordförande*;

Bohman, B. G., direktör, led. av II kamm.;

Eliasson, L. M., lantbrukare, led. av II kamm.;

Gillström, A. K., redaktör, led. av I kamm.;

Gustavsson, B. T., ombudsman, led. av I kamm.;

Johansson, N. I., hemmansägare, led. av I kamm.;

Kellgren, N. E., sekreterare, led. av II kamm.;

Kristenson, E. V., metallarbetare, led. av II kamm.;

Mellqvist, S. A., expeditör, led. av II kamm.;

Myrdal, A., ambassadör, led. av I kamm.;

Nihlfors, F. U., byrådirektör, led. av II kamm.;

Ståhl, M. D. E., redaktör, led. av av II kamm.;

Virgin, G. I., kapten, led. av I kamm.

Experter:

Almgren, C. E. Å., generalmajor (fr. o. m. den 9 april 1965);

Bergelin, S.-E. S., byråchef (fr. o. m. den 9 april 1965);

Bergström, P. R. H., ambassadör (fr. o. m. den 9 april 1965);

Feldt, K.-O., budgetchef (t. o. m. den 23 november 1965);

Olson, S.-O., överstelöjtnant (fr. o. m. den 9 april 1965);

Rudberg, P. Y., kommendörkapten av 1. graden (fr. o. m. den 9 april 1965);

Sköld, N. G., överste (fr. o. m. den 9 april 1965);

Vinde, P. L. V., departementssekreterare (fr. o. m. den 24 november 1965);

Wachtmeister, W. H. F., utrikesråd (fr. o. m. den 24 november 1965).

Huvudsekreterare:

Blomqvist, O. R., kansliråd.

Biträdande sekreterare:

Danckwardt, J.-C. O. E., överstelöjtnant (fr. o. m. den 1 september 1965);

Hellman, S. R., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 20 februari 1965);

Unell, N. G., kapten (fr. o. m. den 1 september 1965, t. v. deltid).

Lokal: Försvarsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (ankn. 1314).

Direktiv (anförande av statsrådet Andersson till statsrådsprotokollet den 29 januari 1965):

Vid 1963 års riksdag (prop. 108, SU 113, rskr 265) fattades beslut om riktlinjerna för det militära försvarets utveckling under budgetåren 1963/

67. Samma riksdag fattade också beslut (prop. 86, SU 100, rskr 225) om anslagsutvecklingen för civilförsvaret under samma period. — — — I prop. 1963: 108 förutsattes, att Kungl. Maj:t i god tid före fyraårsperiodens utgång skulle låta företa nya utredningar rörande det militära försvarets och civilförsvarets totalkostnader under kommande år. I överensstämmelse härmed pågår f. n. ett militärt utredningsarbete i överbefälhavarens regi. Direktiv för detta arbete har lämnats av Kungl. Maj:t genom beslut den 28 juni 1963 och den 18 december 1964. — — — Även inom civilförsvarsstyrelsen pågår utredningsarbete — — —.

Jag anser det nu lämpligt att åt en parlamentarisk kommitté uppdras att utreda och inkomma med förslag avseende krigsmaktens och civilförsvarets allmänna inriktning, omfattning och kostnader för tiden efter budgetåret 1966/67. I det följande anger jag först några väsentliga frågor som härvid bör beaktas och utredas.

Det svenska totalförsvaret skall verka för att vår fred och vår frihet bevaras. Det är jämte alliansfriheten ett medel för att trygga den bärande inriktning av svensk utrikespolitik som uttrycks i den av statsmakterna angivna målsättningen »neutralitet i krig». Försvarets omfattning och sammansättning måste med hänsyn härtill anpassas till de långsiktiga tendenserna i den internationella utrikes- och militärpolitiska samt militärtekniska utvecklingen.

Utredningen bör därför noggrant studera den säkerhetspolitiska doktrinutvecklingen hos de ledande stormakterna samt förändringarna i de internationella rustningarnas art och omfattning. Maktbalansens struktur och betydelse sedd i belysning av bl. a. allianspolitikens utveckling och stormakternas agerande under akuta konflikter och kriser, gestaltningen av stormakternas kärnvapenpolitik och i anslutning härtill frågan om begränsning om kärnvapnens spridning samt Förenta nationernas möjligheter till fredsbevarande insatser är vidare några av de frågor som utredningen bör ägna ingående uppmärksamhet. Utredningen bör så långt det är möjligt söka belysa hur de således konstaterade eller bedömda internationella förhållandena återverkar på det nordiska området och därvid speciellt Sveriges säkerhetspolitiska situation. Härvid bör utredningen studera vilka former eventuella aggressiva handlingar mot vårt land kan tänkas få.

Vid utformandet av sina förslag i fråga om krigsmaktens och civilförsvarets omfattning och kostnader skall utredningen söka klarlägga de ekonomiska konsekvenserna och ta hänsyn till de ekonomiska förutsättningarna.

Strävan att utvinna största möjliga försvarseffekt ur till förfogande ställda resurser kräver en effektiv långsiktsplanering. Särskild tyngd får detta krav när det gäller investeringsbeslut och materielanskaffning. De fleråriga försvarsbeslut som gällt sedan 1958 har givit ökad stadga åt planeringsverksamheten. Å andra sidan kan det finnas skäl som talar för ett system som ger vissa möjligheter att budgetårsvis kunna göra anpassningar till väsentliga förändringar i förutsättningarna, t. ex. i fråga om samhällsekonomin eller den internationella utvecklingen i stort. Utredningen bör mot bakgrund av gjorda erfarenheter pröva dessa alternativ eller kombinationer av dem och föreslå de principer som bör tillämpas.

Utredningen bör vid sina överväganden av krigsmaktens sammansätt-

ning beakta de internationella förhandlingarna om nedrustning. För vårt lands vidkommande är det — vid sidan om andra relevanta krav — angeläget att eftersträva en sådan uppbyggnad av krigsmakten att Sveriges möjligheter att snabbt medverka i en allmän internationell nedrustning underlättas.

De av överbefälhavaren på Kungl. Maj:ts uppdrag utarbetade kostnadsalternativen med varierande omfattning och sammansättning av krigsmakten är avsedda att ställas till utredningens förfogande. Likaledes avses av civilförsvarsstyrelsen utarbetat material komma att överlämnas till utredningen.

Utredningen bör givetvis äga infordra kompletterande underlag för sitt arbete från överbefälhavaren och civilförsvarsstyrelsen i den utsträckning den anser påkallat.

Ehuru utredningsuppdraget i första hand skall avse de uppgifter och frågor som nämnts i det föregående, är utredningen oförhindrad att ta upp andra frågor som utredningen anser motiverade av kostnadsskäl eller för att vinna ökad effektivitet inom krigsmakten, civilförsvaret eller totalförsvaret i övrigt. Det bör härvid beaktas att för krigsmaktens del särskilda utredningar pågår inom ett flertal viktiga delområden. Bland sådana utredningar kan nämnas 1960 års värnpliktsutredning, 1964 års försvarskostnadsutredning, 1964 års tygförvaltningsutredning och militära tjänstgöringsåldersutredningen.

Jag vill också erinra om att statsmakterna i några fall inte velat ta ställning till vissa försvarsfrågor i avvaktan på ett beslut om försvarskostnadernas utveckling efter den 30 juni 1967. I prop. 1965:2 (bil. 2) har jag sålunda tagit upp frågan om försvarsavvägning med hänsyn till följderna av illegal underrättelseverksamhet. Jag uttalade därvid, att värdet av vapensystem med god motståndsförmåga mot främmande underrättelseverksamhet borde särskilt uppmärksammas vid de utredningar som blir aktuella inför ett nytt försvarsbeslut. Ett annat spörsmål som kan aktualiseras i detta sammanhang är avvägningen av beställningsbemyndigandenas storlek med hänsyn till statsmakternas reella åtaganden. Jag har påpekat detta i 1965 års statsverksproposition (bil. 6 s. 17).

Utredningsarbetet bör bedrivas med sikte på att i de huvudfrågor som utredningen skall upptaga till behandling förslag skall kunna avlämnas till 1967 års riksdag avsedda att genomföras fr. o. m. budgetåret 1967/68.

Utredningen har t. o. m. oktober 1965 hållit tolv sammanträden, gjort ett antal studiebesök samt dessutom initierat särskilda arbetsgrupper inom det säkerhetspolitiska området.

Utredningen beräknas kunna avsluta sitt arbete under år 1966.

29. Utredningen rörande verksamheten vid flygtekniska försöksanstalten

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 maj 1965 för att verkställa utredning av frågan rörande den framtida inriktningen och omfattningen av verksamheten vid flygtekniska försöksanstalten (se Post- och Inrikes tidn. den 5 juni 1965):

Westergård, B.M., flygöverdirektör, *ordförande*;

Appelgren, L. C.-S., byrådirektör;

Hultqvist, E. M. G., fil. mag.

Experter:

Antvik, G., civilingenjör (fr. o. m. den 2 december 1965);

Björkman, B. E. Th:son, professor (fr. o. m. den 2 december 1965);

Gullstrand, T., direktör (fr. o. m. den 2 december 1965);

Holmer, B., direktör (fr. o. m. den 2 december 1965);

Engelman-Sundberg, A. M. M., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 2 december 1965);

Marklund, P. T., laborator (fr. o. m. den 2 december 1965);

Nylund, P. O., civilingenjör (fr. o. m. den 2 december 1965);

Olsson, C. O., direktör (fr. o. m. den 2 december 1965);

Pettersson, N. O., professor (fr. o. m. den 2 december 1965);

Sahlin, S., laborator (fr. o. m. den 2 december 1965);

Skans, N. S., civilingenjör (fr. o. m. den 2 december 1965).

Sekreterare:

Nordström, L.-E., civilingenjör.

Lokal: Tekniska högskolan, Stockholm 70; tel. 23 65 20 (ankn. 1615).

Utredningen har antagit benämningen FFA-utredningen.

Direktiv (anförande av statsrådet Andersson till statsrådsprotokollet den 7 maj 1965):

Vid anmälan av prop. 1965:1 anförde jag vid behandlingen av anslagen till flygtekniska försöksanstalten (bil. 6 s. 316) att frågan om den framtida inriktningen och omfattningen av flygtekniska försöksanstaltens verksamhet borde utredas.

Flygtekniska försöksanstalten, som trädde i verksamhet år 1940, har enligt instruktionen den 31 maj 1957 (nr 303) för anstalten till uppgift att främja utvecklingen av flygtekniken inom landet. Till fullgörande av sin uppgift skall anstalten planlägga och utföra flygteknisk forskning av experimentell och teoretisk art samt flygtekniska provningar, med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen av den flygtekniska forskningen i de länder som intar en ledande ställning på detta område, ävensom verka för samarbete på det flygtekniska forsknings- och försöksområdet. Anstalten skall vidare systematiskt samla, ordna och bearbeta samt, i den mån förhållandena medger, offentliggöra forskningsresultat och andra rön inom sitt verksamhetsområde i den omfattning, som erfordras för deras ändamålsenliga utnyttjande. Anstalten må även utföra forskning och provning mot ersättning på uppdrag av statlig myndighet eller enskild.

Vid försöksanstaltens aerodynamiska avdelningar finns en stor låghastighetstunnel, en transsonisk kontinuerlig vindtunnel jämte ett aerodynamiskt laboratorium med viss utrustning, två relativt stora transsonisk-supersoniska vindtunnlar, en mindre hypersonisk vindtunnel, en kanon-

tunnel för åstadkommande av mycket höga temperaturer samt vissa smärre vindtunnlar. Vidare har nyligen en stor hypersonisk vindtunnel satts i drift varjämte en transsonisk-supersonisk variabel Machtaltunnel (TVM-tunneln) är under tillverkning för anslutning till den stora hypersoniska tunnelns tryck- och värmemagasin. Vid anstalten finns utöver de aerodynamiska avdelningarna en hållfasthetsavdelning, en mätteknisk avdelning, en driftavdelning och ett kansli.

Verksamheten inom flygtekniska försöksanstalten har under senare år allt mer dominerats av beställningsarbeten för försvarets räkning. Den ekonomiska ramen för anstaltens egen forskningsverksamhet, den s. k. nettoutgiften (belastningen på avlönings- och omkostnadsanslagen minskad med beställningsinkomsterna), har varit i stort sett oförändrad sedan budgetåret 1956/57. Den blev då 1,2 milj. kr. och har fr. o. m. budgetåret 1962/63 varit 1,3 milj. kr.

Beställningsvolymen för försvarets behov kan antas komma att sjunka successivt i samband med att undersökningarna för flygplan 37 slutföres. För 1966/67 och 1967/68 räknas i dagens läge preliminärt med en beställningsvolym för försvaret på högst 7 milj. kr. för år. För budgetåret 1963/64 uppgick denna till ca 10 milj. kr. och kan för budgetåren 1964/65 och 1965/66 beräknas uppgå till ca 8 milj. kr. resp. 7,5 milj. kr. Huruvida nedgången i beställningsvolymen för försvaret i någon utsträckning kan kompenseras genom ökning av uppdragsverksamheten för övriga beställare är ovisst. Inkomsterna från sådana beställare uppgick 1962/63 till 77 000 kr. och 1963/64 till 335 000 kr. För 1965/66 har jag beräknat dessa inkomster till 1 milj. kr. Någon ökning av nettoutgiften för nästa budgetår har jag inte ansett mig kunna tillstyrka.

Försöksanstaltens uppgifter och verksamhetens omfattning på längre sikt bör med anledning av den sannolika nedgången i beställningsvolymen bli föremål för förnyad bedömning. En sådan påkallas även av utvecklingen på den civila flygteknikens och luftfartens område. För ändamålet bör en särskild utredning tillkallas.

Utredningen bör söka kartlägga behovet av flygteknisk forsknings- och försöksverksamhet inom landet för såväl militära som civila ändamål. Utredningen bör vidare söka fastställa storleken av den totala provnings- och försökskapaciteten inom landet på området och hur denna från statens synpunkt kan utnyttjas mest rationellt. Finner utredningen härvid att försöksanstaltens resurser inte blir fullt utnyttjade bör utredningen överväga hur denna överkapacitet bör användas. Särskilt bör uppmärksammas om anstaltens resurser i ökad utsträckning kan utnyttjas för behov inom industri, kommunikationsväsen eller andra delar av näringslivet inom Sverige och i utlandet.

Med utgångspunkt i sålunda framtaget utredningsresultat bör utredningen bedöma verksamhetens önskvärda omfattning och de därav betingade organisatoriska formerna för verksamheten. Vid dessa överväganden bör uppmärksammas i vad mån försöksanstaltens utgifter skall täckas av inkomster och hur formerna för verksamhetens finansiering bör påverka organisationen.

Utredningen har under tiden juli—oktober 1965 hållit tre plenarsammanträden samt genomfört ett stort antal diskussioner för att informera

experter och inblandade parter, såsom statskontoret, byggnadsstyrelsen, flygförvaltningen, försvarets forskningsanstalt, flygtekniska försöksanstalten, tekniska högskolan, m. fl. om direktivens innehåll.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1966.

Socialdepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1965

1. Barnanstaltsutredningen (1963: I 5; 1964: I 15; 1965: I 13)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 maj 1958 för att undersöka möjligheterna att vid anstalter med barnklientel så långt möjligt uppnå enhetlighet i fråga om standarden i olika avseenden samt för utredning av andra därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 14 maj 1958):

Wallentheim, Annie E. E., led. av I kamm., *ordförande*;

Eriksson, Nancy M., led. av II kamm.;

Granath, K.-E., barnavårdsdirektör;

Hallerby, N. E., redaktör;

Kajiser, R. G. S., lasarettsläkare, led. av I kamm.;

Nilsson, L. G., landstingsdirektör;

Winther, O. W. G., departementssekreterare.

Experter (för vissa frågor):

Michanek, G. E., sekreterare;

Sandels, Stina K., laborator;

Schyl-Sekund, Gertrud S., forskningsassistent.

Sekreterare:

Åsberg, L. E., sekreterare.

Biträdande sekreterare:

Karlsson, U., sekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1959: I S 23; 1962: I S 8.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit tio sammanträden.

Utredningen har den 14 oktober 1965 avgett sitt betänkande II, benämnt »Barn på anstalt» (SOU 1965: 55 samt Stencil S 1965: 1).

Uppdraget är därmed slutfört.

2. Mentalsjukvårdens personaldelegation

(1963: I In 21; 1964: I 19; 1965: I 16)

Kungl. Maj:t bemyndigade den 5 juni 1959 och den 17 maj 1963 chefen för inrikesdepartementet att, såvitt nu är i fråga, tillkalla högst åtta sakkunniga för att såsom en särskild delegation biträda dåvarande mentalsjuk-

vårdsberedningen vid utredning rörande personalorganisationen vid statens mentalsjukhus jämte därmed sammanhängande spørsmål. Genom beslut den 28 juni 1963 förordnade Kungl. Maj:t, att personaldelegationen skulle fortsätta sitt arbete såsom en självständig utredning, som hade att direkt till chefen för socialdepartementet redovisa sitt arbete.

De tillkallade är följande:

Dahlgren, I. J. G., förbundsdirektör, *ordförande*;

Åmark, C. E., docent, överläkare, *vice ordförande*;

Andrée, T. E., landstingsman;

Emers, Jane I. J., byrådirektör;

Enmark, A., förbundsordförande;

Persson, S., ombudsman;

Persson, S. B., sjukhusdirektör;

Söderqvist, B. O. A., expediteschef.

Personlig suppleant för Söderqvist:

Nygren, G. I., sjukhusdirektör.

Experter:

Franzén, Margareta, kurator;

Israel, J., docent;

Nordman, L. O., överläkare;

Olsson, Gertrud, instruktionsköterska;

Royen, S. N. H., organisationsdirektör;

Zetterström Lagervall, Ingegerd M., direktör.

Sekreterare:

Fagring, R. S., sjukhusdirektör (t. o. m. 28 februari 1965).

Biträdande sekreterare:

Andersson, K. B. G., notarie.

Direktiven för delegationen, se, i tillämpliga delar, 1960: I In 49.

Delegationen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 18 sammanträden.

Delegationen har den 9 augusti 1965 avgett sitt huvudbetänkande, benämnt »Mentalsjukhusens Personalorganisation Del II Målsättning och Utformning» (SOU 1965: 50).

Uppdraget är därmed slutfört.

3. Kroppssjukvårdens statsbidragsutredning

(1963: I In 23; 1964: I 22; 1965: I 17)

Tillkallade den 13 maj 1960 enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 april 1960 för att verkställa översyn av statsbidragssystemet på kroppssjukvårdens område jämte därmed sammanhängande spørsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 8 april 1960) samt — utvidgat uppdrag jämlikt Kungl.

Maj:ts beslut den 13 september 1963 — jämväl översyn av utgående statsbidrag till psykiatriska lasarettskliniker, till anstalter för lättskötta psykiskt sjuka, psykiskt efterblivna, epileptiker, psykopatiska och nervösa barn samt till psykisk barna- och ungdomsvård ävensom de övriga statsbidrag, som utredningen finner kunna behandlas i förevarande sammanhang:

Olsson, S. O. B., generaldirektör, *ordförande*;

Björkqvist, E. G. A., f. d. överdirektör;

Dahlgren, I. J. G., förbundsdirektör;

Lindberg, N. O., kansliråd;

Olerud, E. H., sekreterare;

Söderqvist, B. O. A., expeditionschef.

Sekreterare:

Esseen, J. Å. B., landstingssekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1961: I In 42.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 4 sammanträden under tillsammans 6 dagar.

Utredningen har den 30 december 1965 avgett betänkande, benämnt »Förenklad statsbidragsgivning till sjukvården» (utkommer av trycket i början av år 1966).

Utredningens uppdrag är därmed slutfört.

4. Centrala rehabiliteringsberedningen (CRB)

(1963: I 18; 1964: I 30; 1965: I 25)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 december 1961 för att pröva frågor om den ändamålsenliga organisationen och samordningen av rehabiliteringsverksamheten (se Post- och Inrikes tidn. den 11 januari 1962):

Apelqvist, K. A. S., direktör, *ordförande*;

Ekendahl, Sigrid M. E., ombudsman, led. av II kamm.;

Forssman, S. P. M., professor;

Hirsch, C., professor;

Hultström, L. A. I., överdirektör;

Lindvall, H., kommunalråd;

Montan, K. J. A., kanslichef;

Olsson, B. K., förbundsdirektör.

Experter:

Fagring, R. S., sjukhusdirektör;

Åkerblad, B. I., överläkare.

Sekreterare och chef för kansliet:

Lundgren, Ann-Margret, byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Åhs, S. S. F., konsulent.

Direktiven för beredningen, se 1963: I S 18.

Beredningen har sedan den 1 november 1964 hållit två sammanträden och ett antal delegationssammanträden.

Beredningen har den 30 juni 1965 avgett betänkandet »Samordnad rehabilitering, del III, Rehabiliteringsinsatser i näringslivet» (SOU 1965: 57).

Beredningens uppdrag är därmed slutfört.

5. *Socialstyrelseutredningen* (1963: I 20; 1964: I 31; 1965: I 26)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 mars 1962 för att utreda och framlägga förslag rörande socialstyrelsens organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 22 mars 1962):

Engström, G. T., häradshövding.

Experter:

Forslund, E. B., kansliråd;

Stenkula, C. G., socialdirektör hos Lunds stad;

Sturkell, C.-E., tf byråchef;

Sverne, T. E., bitr. häradshövding.

Sekreterare:

Nissen, L. S. Veronika, byrådirektör.

Direktiven för utredningen, se 1963: I S 20 och 1965: I S 26.

Utredningen har under tiden november 1964—juni 1965 hållit nio sammanträden, varav tre delvis gemensamma med MCA-utredningen.

Utredningen har den 22 juni 1965 tillsammans med MCA-utredningen (se 6.) avgett betänkandet »Hälso- och socialvårdens centrala administration» (SOU 1965: 49). Betänkandet omfattar socialstyrelseutredningens förslag rörande socialstyrelsens organisation, MCA-utredningens förslag rörande den centrala medicinaladministrationens organisation och arbetsuppgifter samt av utredningarna gemensamt upprättat förslag till ett för socialvård och medicinalväsande gemensamt verk.

Uppdraget är därmed slutfört.

6. *Utredningen om medicinalväsendets centraladministration (MCA-utredningen)* (1963: I In 47; 1964: I 36; 1965: I 30)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 september 1962 för att verkställa utredning angående organisationen och arbetsuppgifterna för medicinalstyrelsen och till styrelsen knutna organ (se Post- och Inrikes tidn. den 5 oktober 1962):

Nyström, P. I., landshövding, *ordförande*;

Engel, A. G. W., generaldirektör;

Rexed, B. A., professor;

Sandberg, H. A. S., landstingsdirektör;
 Sterner, R. M. E., generaldirektör;
 Wihlborg, H. H., byråchef, tillika *sekreterare*.

Expert:

Sjöström, Å. B., byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Holmsten, R. G., förste byråsekreterare;

Brytting, O. E., förste byråsekreterare (fr. o. m. den 1 februari 1965).

Direktiven för utredningen, se 1963: I In 47 och 1965: I S 30.

Utredningen har under tiden november 1964—juni 1965 hållit sju sammanträden, varav tre delvis gemensamma med socialstyrelseutredningen.

Utredningen har den 22 juni 1965 tillsammans med socialstyrelseutredningen (se 5.) avgett betänkandet »Hälso- och socialvårdens centrala administration» (SOU 1965: 49).

Uppdraget är därmed slutfört.

7. 1962 års utredning angående högstadieundervisningen för rörelsehindrade m. m. (1963: I In 48; 1964: I 37; 1965: I 31)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 16 november 1962 för att utreda organisationen av högstadieundervisningen för vissa handikappade elever m. m.:

Annell, E. G., överdirektör;

Sundmark, B. V., byrådirektör.

Expert:

Söderkvist, S. V. K., skolkonsulent.

Direktiven för utredningen, se 1963: I In 48 och 1965: I S 31.

Utredningen, som avgett sina betänkanden under år 1964 och därefter biträtt med uppgifter inom socialdepartementet, har upphört vid utgången av augusti månad 1965.

8. Nordisk kommitté för utbildning i sjukhusadministration (1964: I 41; 1965: I 35)

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 1 mars 1963 att såsom svenska ledamöter delta i en nordisk utredning av frågan om en gemensam nordisk utbildning av sjukvårdsadministratörer, föranledd av nordiska rådets rekommendation nr 1/1963:

Bergman, R. K., med. dr., f. d. medicinalråd;

Olvén, B., landstingsdirektör;

Rahm, A. H. B., överdirektör.

Utredningen har den 12 mars 1965 avgett betänkande, benämnt »Utbildning av sjukhusadministratörer i Norden» (NU 1965: 6).

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1966**9. Kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggnad** (1963: I In 14; 1964: I 9; 1965: I 10)

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 24 september 1943.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 september 1949, den 30 december 1953, den 14 februari 1958 och den 9 januari 1959:

Birke, G. E., med. doktor, f. d. riksdagsman, *ordförande* (avliden den 4 juni 1965);

Dahlberg, G., f. d. överdirektör, *ordförande* (fr. o. m. den 10 september 1965);

Hellerström, S. C. A., professor;

Kugelberg, E. K. H., professor;

af Malmborg, R., byggnadsråd;

Pehrson, C. G., sjukvårdsdirektör;

Sjögren, N. T., f. d. byråchef.

Sekreterare:

Jeppsson, J. T., departementssekreterare.

Byggnadschef:

Hagskog, E. H., byggnadsingenjör.

Lokal: Karolinska sjukhuset; tel. 33 41 57, 33 99 17.

Direktiven för kommittén, se 1944: I E 24.

Under oktober 1965 har de båda personalbostadshusen tagits i bruk.

Projekteringsarbetet för andra etappens ombyggnad av radiumhemmet, ombyggnad av isotoplaboratoriet samt nybyggnad för en högvoltstation har fortsatt under 1965. Vissa förberedande arbeten för högvoltstationen har påbörjats.

Under tiden den 5 juni—den 9 september 1965 har ordförandeskapet uppehållits av kommitténs vice ordförande, f. d. överdirektör G. Dahlberg.

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit nio sammanträden in pleno, varjämte arbetsutskottet sammanträtt vid ett flertal tillfällen.

10. Kommittén för akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggnad (1963: I In 15; 1964: I 10; 1965: I 11)

Tillsatt av Kungl. Maj:t den 30 juni 1952.

Av Kungl. Maj:t förordnade ledamöter:

Boman, K. E. K., lantbrukare, led. av I kamm.;

Grönwall, A. J. T., professor, styresman för akademiska sjukhuset i Uppsala, *vice ordförande*;

Hedengren, S.-O. G., departementsråd (t. o. m. den 30 juni 1965);
 Lindberg, U. G., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 1 juli 1965);
 Löfberg, J.-H., akademiräntmästare.

Av Uppsala läns landstings förvaltningsutskott utsedda ledamöter:
 Carlsson, A. G. A., landstingsråd, *ordförande*;
 Bergman, Å., 1:e assistent, landstingsman;
 Ericson, T. W., lantbrukare, landstingsman;
 Nordlander, N. B., överläkare, landstingsman.

Experter:

Aare, S. Th. B., byråchef;
 Fors, S. R., byråchef;
 Pehrson, C. G., sjukvårdsdirektör;
 Roempke, S. O., bitr. länsarkitekt;
 Skoog, T. G., professor;
 Ström, G. O. F., professor;
 Thyresson, N., professor;
 Tynelius, E. G. A., intendent.

Chef för kommitténs kansli:

Trapp, A. A. L.

Sekreterare:

Werner, K. A. G., assistent (t. o. m. den 31 oktober 1964);
 Wikström, S. R. Ö., assistent (fr. o. m. den 1 februari 1965).

Adresser:

Kansli: Slottsgränd 1, Uppsala, tel. 018/11 70 83, 12 52 70, 14 26 61,
 14 04 03, 11 04 82, 11 10 00/1391.

Ordförande: Uppsala läns landsting, Uppsala.

Sekreterare: Slottsgränd 1, Uppsala.

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit sex sammanträden, varjämte arbetsutskottet sammanträtt vid 26 tillfällen.

Instruktionen för kommittén, se 1965: I S 11.

Kommittén har under år 1965 fortsatt arbetet med sjukhusets utbyggnad enligt av Kungl. Maj:t den 28 juli 1958 godkänt förslag till reviderad generalplan. Under året har sålunda vissa lokaler färdigställts för olika ändamål. Vidare har kommittén planerat fortsatt utbyggnad av sjukhuset.

Efter samråd med sjukhusets direktion har under 1965 utarbetats och sedermera undertecknats ett avtal med Uppsala stads industriverk om leverans från den 1 oktober 1966 av s. k. fjärrvärme till sjukhuset. Avtalet, som godkänts av Uppsala läns landsting, har den 30 juni 1965 underställts Kungl. Maj:t för godkännande.

11. *Karolinska sjukhusets utrustningskommitté* (1963: I In 17; 1964: I 12; 1965: I 12)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 mars 1955 för att handha de frågor om utrustning av nytillkommande kliniker och institutioner vid karolinska sjukhuset, som hänskjutes till kommittén för handläggning:

Aare, S. Th. B., byråchef, *ordförande*;

Birke, G. E., med. doktor, f. d. riksdagsman (avliden den 4 juni 1965);

Edwall, E. H. A., kamrerare;

Johansson, O. F., avdelningsdirektör.

Experter:

Dahlström, Greta, byrådirektör;

Ericsson, H. M., laborator.

Sekreterare:

Jeppsson, J. T., departementssekreterare.

Lokal: Wenner-Gren Center, Sveavägen 166; tel. 34 80 65, 34 81 65 eller växel 34 05 00.

Upphandling av utrustning för bakteriologiska, kemiska och fysiologiska centrallaboratorierna, blodgivarcentralen, alkoholkliniken, institutionen för teoretisk alkoholforskning, nervklinikerna, allergologiska kliniken, radiumhemmet (första byggnadsetappen) och personalbostadshusen har fortskridit enligt uppgjord plan.

Förslag till komplettering av utrustningen för neuroradiologiska avdelningen ävensom förslag till utrustning för neuroradiologisk forskning har överlämnats den 1 oktober 1965. Preliminärt utrustningsförslag för laboratorium för neurofysik har upprättats. Arbetet med upprättande av utrustningsprogram för vissa andra lokaler i nervklinikernas laboratorieflygel pågår.

Genom beslut den 18 september 1963 har Kungl. Maj:t uppdragit åt kommittén att handha frågan om anskaffning av utrustning för serafimerlasarettet i samband med om- och tillbyggnaden samt upprustningen av lasarettet.

Utrustningsanskaffning till medicinska kliniken (etapp 1), kliniskt fysiologiska och kliniskt kemiska centrallaboratorierna, anesthesiavdelningen och sjukhusapoteket pågår.

Förslag till utrustning för röntgenavdelningen har överlämnats den 22 mars 1965. Det återstående utrustningsbehovet för serafimerlasarettet har redovisats den 23 september 1965, då utrustningsförslag framlagts för medicinska kliniken (etapp 2), kirurgiska kliniken, kliniskt bakteriologiska centrallaboratoriet, fysioterapiavdelningen, konsultavdelningen, hus H, fotoavdelningen, djuravdelningen, centralförrådet och parkavdelningen.

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 18 sammanträden, varjämte kommitténs arbetsutskott sammanträtt vid ett flertal tillfällen.

12. *Socialpolitiska kommittén* (1963: I 6; 1964: I 16; 1965: I 14)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 maj 1958 för en socialpolitisk översyn (se Post- och Inrikes tidn. den 4 juni 1958):

Michanek, E. N., generaldirektör, *ordförande*;

Bengtson, T. S., redaktör, led. av I kamm.;

Bengtsson, S. B. I., led. av II kamm.;

Bystedt, Britt-Marie, sekreterare i Sveriges industriförbund;

Gustafsson, Å. G., departementsråd;

Hallström, H. G. F., ordförande i Svenska kommunalarbetareförbundet;

Hydén, S. O., direktör i Försäkringsbolaget Pensionsgaranti;

Nyhage, H. B., folkskollärare, f. d. riksdagsman;

Rimmerfors, A. E., led. av II kamm.;

Sjövall, Elisabet, poliklinikläkare, led. av II kamm.

Experter:

Björhammar, C. A., byråchef;

Holmstedt, G. F., avdelningsdirektör;

Odelberg, A. A., med. dr;

Peterson, L. E., statssekreterare;

Steneborn, H. A., förste länsassessor;

Svenson, S. G., departementsråd;

Tranell, E. O. B., byråchef;

Åström, L.-Å. E., statssekreterare.

Huvudsekreterare:

Forslund, E. B., kansliråd.

Lokal: Socialdepartementet; tel. (sekr.) lokalsamtal växel 22 45 00, rikssamtal växel 23 62 00 (ankn. 1125); (bitr. sekr.) tel. 20 79 32.

Direktiven för kommittén, se 1959: I S 24.

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit två sammanträden. Arbetet har under 1965 berört förslag till vårdlag.

Kommittéarbetet beräknas bli slutfört under första halvåret 1966.

13. *Mentalsjukvårdsberedningen* (1963: I In 21; 1964: I 18; 1965: I 15)

Kungl. Maj:t bemyndigade den 5 juni och den 29 oktober 1959 chefen för inrikesdepartementet bl. a. att tillkalla *dels* högst sju sakkunniga att såsom en särskild beredning inom inrikesdepartementet biträda vid handläggning av frågorna om mentalsjukvårdens utbyggande och upprustning jämte där-

med sammanhängande spörsmål *dels ock* en delegation om högst nio ledamöter för att biträda beredningen vid handläggning av byggnads- och utrustningsfrågor (se Post- och Inrikes tidn. den 16 juli 1959). Genom beslut den 28 juni 1963 förordnade Kungl. Maj:t med tillämpning fr. o. m. den 1 juli 1963, att mentalsjukvårdsberedningens byggnads- och utrustningsdelegation skulle upplösas *samt att* åt nämnda delegation lämnade uppdrag i stället skulle avse mentalsjukvårdsberedningen. Antalet ledamöter i mentalsjukvårdsberedningen fastställdes därvid till högst nio. Kungl. Maj:t bemyndigade den 4 december 1964 chefen för socialdepartementet att medgiva, att en ledamotsplats i beredningen finge, vid behandling av fråga av särskild betydelse för visst landstingsområde, avses för en av vederbörande landstingskommuns förvaltningsutskott utsedd representant för landstingskommunen.

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963:

Brunnberg, H. A., professor, *ordförande*;

Andrée, T. E., landstingsman;

Enmark, A., förbundsordförande;

Lindh, T. B. E., byråchef;

Lundquist, G. A. R., laborator, överläkare;

Olsson, B. K., förbundsdirektör;

Sälde, K. A. H., t. f. medicinalråd;

Söderqvist, B. O. A., expeditionschef;

Andersson, K. B. G., sekreterare (suppl. för Söderqvist fr. o. m. den 9 juli 1965);

Nygren, G. I., sjukhusdirektör (suppl. för Söderqvist t. o. m. den 8 juli 1965).

Experter:

Aare, S. Th. B., byråchef;

Björck, P. B. T., med. doktor;

Blomberg, K.-E. G., t. f. byrådirektör;

Bunner, T. Å. G., byggnadsråd;

Frey, T. S:son, professor, överläkare;

Gerle, B. O., docent, överläkare;

Hedvall, Rut, instruktionssköterska;

Lagervall, A. G., byrådirektör;

Larsson, T. K. L., försäkringsdirektör, med. dr;

Lindberg, U. G., t. f. avdelningsdirektör;

Ljungberg, E. G. L., docent, överläkare;

Marknäs, N. S. V., avdelningsdirektör;

Mårdh, G. A., byggnadsråd;

Nygren, G. I., sjukhusdirektör (fr. o. m. den 9 juli 1965);

Rylander, C. G., professor;

Sjunnesson, N. S., f. d. sjukhusintendent;
 Strandlund, K. B., byrådirektör;
 Wadenstein, L. H., sjukhusintendent;
 Wretmark, G. E., docent, överläkare;
 Åmark, C. E., docent, överläkare.

Sekreterare:

Frithiof, L.-A., departementssekreterare;
 Gran, B. E. V., förste byråsekreterare.

Hos beredningen anställda:

Karlsson, E. O. A., assistent;
 Eklund, H. H., assistent.

Lokal: Sveavägen 13—15, Stockholm C; tel. 54 05 60 (växel), 11 78 95 (departementssekreteraren Frithiof).

Direktiven för beredningen, se, i tillämpliga delar, 1960: I In 49.

Genom beslut den 3 juni 1965 har Kungl. Maj:t uppdragit åt beredningen att framlägga förslag till fortsatt upprustning av mentalsjukvården.

Beredningen har vid förhandlingar med ett flertal landsting diskuterat frågan om mentalsjukvårdens organisation m. m. inom resp. landstingsområden.

I enlighet med de i prop. 1963: 171 därom uppdragna riktlinjerna verkställer beredningen vissa erforderliga utredningar för förhandlingsarbetet i samband med huvudmannaskapsreformen.

Beredningen har i samråd med medicinalstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen undersökt olika förläggningmöjligheter för nytt skolhem för undervisning och vård av flickor med komplicerad utvecklingshämmning, avsett att ersätta skolhemmet Söderhaga i Huddinge kommun. Beredningen har beslutat föreslå att det nya hemmet förläggs till Ätvidaberg.

Beredningen har efter samråd med bl. a. vederbörande landsting i en den 13 september 1965 dagtecknad promemoria (stencil) avgivit förslag angående regionindelning av vården av vissa grupper psykiskt efterblivna. Utarbetande av regionplaner pågår för specialvården av vissa andra kategorier, som angivits i punkt 4 i de i prop. 1963: 171 intagna allmänna bestämmelserna för landstingskommunernas övertagande av statens mentalsjukvård.

Beredningens expertgrupp för den öppna vården har fortsatt sitt uppdrag att utreda frågan om en organiserad öppen vård vid mentalsjukhusen. Forsöksverksamhet med dagsjukhusvård och öppna mottagningar ävensom industriell arbetsterapi har fortsatt vid vissa sjukhus.

Beredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 35 sammanträden. Härjämte har olika expertdelegationer hållit ett flertal sammanträden.

14. *Utredning för översyn av 1954 års lag om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna* (1963: I In 21; 1964: I 23; 1965: I 18)

Kungl. Maj:t har den 2 februari 1961 uppdragit åt mentalsjukvårdsberedningen att verkställa en översyn av 1954 års lag om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna jämte därmed sammanhängande spörsmål. Den 7 februari 1963 har av chefen för inrikesdepartementet tillkallats chefen för rättsavdelningen i inrikesdepartementet S. F. Nordlund att såsom expert biträda mentalsjukvårdsberedningen med särskild uppgift att i ordförandes ställe leda beredningens arbete med översyn av nämnda lag. Därefter har Kungl. Maj:t den 28 juni 1963 uppdragit åt Nordlund att såsom särskild sakkunnig och med biträde av de experter och sekreterare, som tidigare för detta ändamål tillkallats åt mentalsjukvårdsberedningen, fullfölja ifrågavarande översyn. Sålunda har tillkallats:

Nordlund, S. F., rättschef.

Experter:

Forssman, H. A., professor, överläkare;

Granath, K.-E., barnavårdsdirektör;

Grunewald, K. R., överinspektör;

Källner, C.-G. G., hovrättsassessor;

Larsson, J. M. I. A., rektor;

Nordfors, G. M., rektor (suppl. för Larsson);

Wessman, O. L. S., särskolininspektör.

Sekreterare:

Holmberg, N. E. G., hovrättsassessor.

Lokaler: Inrikesdepartementet; tel. 22 45 00 (Nordlund); socialdepartementets kommittélokaler, Storkyrkobrinken 7; tel. 21 02 27 (sekreteraren).

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 sammanträtt 19 dagar.

Utredningen beräknar att i januari 1966 avge betänkande med förslag till lag angående omsorger om psykiskt utvecklingshämjade.

För utredningen återstår därefter att utarbeta förslag till vissa författningsbestämmelser. Arbetet därmed beräknas bli slutfört under första kvartalet 1966.

15. *1961 års utredning om effektivare åtgärder för vård utom skola av ungdomsvårdsskoleelever* (1963: I 25; 1964: I 25; 1965: I 19)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1961 för utredning av frågan om effektivare åtgärder för vård utom skola av ungdomsvårdsskoleelever m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 11 juli 1961):

Rosén, Göta, byråchef, *ordförande*;

Sjövall, Elisabet, med. lic., led. av II kamm.;

Tågmark, A., f. d. rektor.

Experter:

Gordan, K., fil. lic.

Grunewald, K. R., med. lic., t. f. överinspektör.

Sekreterare:

Holmberg, S. E., jur. kand.

Biträdande sekreterare:

Nilsson, K. G., byrådirektör (t. o. m. den 26 oktober 1965);

Eklund, Lisbeth, kurator (fr. o. m. den 1 november 1965).

Lokal: Socialstyrelsen, Klarabergsgatan 60^{II}, tel. 22 12 00.

Direktiven för utredningen, se 1961: I S 21 och 1965: I S 19.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit åtta sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas avslutas under första kvartalet år 1966.

16. Yrkesskadeutredningen (1963: I 16; 1964: I 26; 1965: I 20)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1961 för att göra en översyn av lagstiftningen om yrkesskador (se Post- och Inrikes tidn. den 19 juli 1961):

Samuelsson, G. Y., generaldirektör, *ordförande*;

Hultström, L. A. I., överdirektör;

Hydén, S. O., direktör;

Nilsson, H., ombudsman;

Werner, G., direktör.

Experter:

Bruno, G. F., t. f. överdirektör;

Engström, M., byråchef;

Wentz, N. O., hovrättsassessor.

Sekreterare:

Blomdahl, S., t. f. försäkringsråd.

Lokal: Försäkringsrådet, Nybrogatan 57; tel. 60 94 59 eller 61 26 40.

Direktiven för utredningen, se 1962: I S 22.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 i sin helhet hållit nio sammanträden. Därjämte har vid ett flertal tillfällen överläggningar ägt rum mellan ordföranden, enskilda ledamöter och experter.

Den 5 november 1964 överlämnade utredningen till departementschefen en promemoria (stencil) angående avvecklingen av de ömsesidiga socialförsäkringsbolagen. Förslag härom antogs av 1965 års riksdag (prop. 1965: 45; L²U 41; rskr 229).

Utredningen beräknar att i början av år 1966 avlämna ett betänkande

med förslag till yrkesskadelag, avsedd att ersätta 1954 års lag om yrkesskadeförsäkring. Därefter kommer utredningen att under år 1966 slutföra sitt arbete med ett betänkande rörande den del av yrkesskadelagstiftningen som är baserad på finansiering genom statsmedel.

17. *Utredning rörande driftsbokföring vid karolinska sjukhuset m. m.*

(1965: I 21)

Tillkallad den 13 februari 1963 jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1961 för utredning rörande driftsbokföring vid karolinska sjukhuset:

Öberg, P.-E., finanssekreterare.

Expert:

Melcherson, E., biträdande sjukhusintendent.

Sekreterare:

Bladh, S., landstingskamrerare.

Lokal: Stockholms läns landsting, Råsundavägen 3, Solna 1, tel. 82 03 00.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1966.

18. *Samarbetskommittén för behandling av frågan om utbildning av viss sjukvårdspersonal* (1963: I In 29; 1964: I 27; 1965: I 22)

Kungl. Maj:t har den 30 juni 1961 uppdragit åt medicinalstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning att i samråd med vederbörande kommunförbund snarast möjligt anordna utbildning för eller i förekommande fall utöka befintlig utbildning för laboratoriepersonal, röntgenpersonal och annan sjukvårdspersonal, som kan avlasta eller ersätta personal med sjuksköterskeutbildning.

Ämbetsverken har för uppdragets fullgörande tillsatt en samarbetskommitté, till vilken också tillfälliga experter knutits. Samarbetskommittén består f. n. av företrädare för medicinalstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, skolöverstyrelsen, Svenska landstingsförbundet, Svenska stadsförbundet, yrkesutbildningsberedningen, 1962 års utredning angående sjuksköterskeutbildningen och statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor.

Sekreterare:

Strandberg, Margit, byrådirektör (t. o. m. den 19 mars 1965).

Ebert, Siv, förste byråsekreterare.

Lokal: Skolöverstyrelsen, Hantverkargatan 25, Stockholm K; tel. 22 70 00.

Samarbetskommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit två sammanträden. Därutöver har en av samarbetskommittén tillsatt arbetsgrupp hållit sex sammanträden.

Samarbetskommittén har i april 1965 avgett en promemoria angående utbildningsfrågor inom vårdrken.

Kommitténs arbete som samarbetsorgan fortsätter.

19. *Smittlagstiftningsutredningen* (1963: I In 31; 1964: I 28; 1965: I 23)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 november 1961 för att verkställa översyn av lagstiftningen om smittsamma sjukdomar jämte därmed sammanhängande spörsmål:

Rahm, A. H. B., överdirektör.

Experter:

Albinsson, N. G., landstingsdirektör;

Dahlström, G., docent, överläkare;

Ehinger, A., länsläkare;

Friis, M., sjukhusdirektör;

Hellerström, S. C. A., professor;

Ström, J., professor;

Tottie, M., med. lic.;

Zetterberg, B. I., professor.

Sekreterare:

Langton, A. B., t. f. byråchef.

Lokal: Medicinalstyrelsen; tel. 22 67 00.

Direktiven för utredningen, se 1962: I In 43.

Utredningsmannen har under tiden december 1964—november 1965 hållit tio sammanträden med olika grupper av experterna.

Utredningens arbete beräknas avslutas under år 1966.

20. *1961 års sjukförsäkringsutredning* (1963: I 17; 1964: I 29; 1965: I 24)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 december 1961 för att verkställa översyn av sjukförsäkringslagen m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 4 januari 1962):

Persson, Y., förbundsordförande, *ordförande*;

Edström, G. G. S., professor, led. av I kamm.;

Kaijser, R. G. S., överläkare, led. av I kamm.;

Malm, E., försäkringsdomare;

Olofsson, G., departementsråd;

Pettersson, H., lantbrukare, led. av I kamm.;

Skantz, Anna-Greta, ombudsman, led. av II kamm.

Experter:

Osvald, O. K., medicinalråd (t. o. m. den 28 december 1965);

Swarén, Ulla, apotekare;

Blom, Å., byrådirektör (fr. o. m. den 22 september 1965).

Sekreterare:

Bolling, G. H., avdelningschef (fr. o. m. den 1 oktober 1965);

Halldén, E. G., ombudsman (fr. o. m. den 1 februari 1965);

Mårdell, Birgit, byrådirektör (t. o. m. den 31 mars 1965);

Perenius, E. L., sekreterare.

Lokal: Kungsgatan 55v, Stockholm C; tel 20 51 79.

Direktiven för utredningen, se 1963: I S 17.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 21 sammanträden, omfattande tillsammans 26 sammanträdesdagar. Överläggningar har ägt rum med företrädare för myndigheter och organisationer.

Utredningen har den 10 december 1964 avgett betänkande, benämnt »Tandvårdsförsäkring» (SOU 1965: 4). Utredningen avser att framlägga övriga förslag i etapper.

Utredningens arbete beräknas fortsätta under år 1966.

21. 1962 års utredning angående sjuksköterskeutbildningen (1963: I In 41; 1964: I 32; 1965: I 27)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 mars 1962 för översyn av sjuksköterskeutbildningen och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 12 april 1962):

Rydback, A. V. L., överdirektör; *ordförande*;

Albinsson, N. G., landstingsdirektör;

Binett, E., förbundssekreterare;

Biörek, K. G. W., professor;

Kärrlander, E. H., led. av II kamm.;

Lindström, Alice, rektor;

Zetterström Lagervall, Ingegerd M., direktör.

Experter:

Anderson, Astrid, 1:e byråinspektör (fr. o. m. den 20 januari 1965);

Andrell, B. Maria (Majsa) K., byrådirektör;

Arosenius, K. E., docent (fr. o. m. den 20 januari 1965);

Björinder, H. K. E., sekreterare;

Björnegård, Gudrun, bitr. rektor;

Böttiger, L. E., docent (fr. o. m. den 20 januari 1965);

Dahlbeck, Marianne, leg. sjuksköterska (fr. o. m. den 20 januari 1965);

Eklund, Svea, kliniklärare (fr. o. m. den 20 januari 1965);

Elander, K. O., utbildningschef;

Emers, Jane, I. J., t. f. byrådirektör (fr. o. m. den 20 januari 1965);

Ericsson, Dagmar, föreståndare (fr. o. m. den 20 januari 1965);

Forslund, K. E., konsulent;

Glimvik, Margareta, leg. sjuksköterska (fr. o. m. den 15 november 1965);
 Halldin, M. A. B., docent (fr. o. m. den 20 januari 1965);
 Haeggström, E. M. Å., kanslidirektör (fr. o. m. den 1 december 1965);
 Henschen, Kerstin, klinisklärare (fr. o. m. den 20 januari 1965);
 Israel, J., docent;
 Johansson, J. H., docent (fr. o. m. den 20 januari 1965);
 Kraepelien, S., docent (fr. o. m. den 20 januari 1965);
 Lindquist, Kerstin, instruktionssköterska (fr. o. m. den 20 januari 1965);
 Magnusson, D. N., laborator;
 Magnusson, Gunnel, instruktionssköterska (fr. o. m. den 20 januari 1965);
 Mollstedt, B. O., 2:e stadsläkare (fr. o. m. den 20 januari 1965);
 Naeslund, J. S., lektor;
 Ohlin, Inga Britta, studieledare (fr. o. m. den 20 januari 1965);
 Olsson, Gertrud, 1:e föreståndare (fr. o. m. den 20 januari 1965);
 Rabo, Mäjt, sekreterare;
 Stenberg, K. E., överläkare (fr. o. m. den 20 januari 1965);
 Hellung Strohl, Eva, klinisklärare (fr. o. m. den 20 januari 1965);
 Sälde, K. A. H., t. f. medicinalråd (fr. o. m. den 20 januari 1965);
 von Walden, Dagmar, leg. sjuksköterska (fr. o. m. den 20 januari 1965);
 Östling, Berit, bitr. rektor (fr. o. m. den 20 januari 1965).

Sekreterare:

Bildt, H. G., sekreterare.

Lokal: Beridarbangatan 17; tel. 21 93 61 (sekr.), 21 93 62 (bitr. rektor Gudrun Björnegård) och 21 93 65.

Direktiven för utredningen, se 1963: I In 41.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 haft två sammanträdesperioder om vardera två dagar samt i övrigt nio sammanträden. Vissa av utredningens ledamöter och experter har företagit studieresor till Helsingfors, Tammerfors, Oslo, Köpenhamn och Århus.

Utredningsarbetet beräknas kunna avslutas under år 1966.

22. *Utredning angående hembiträdeslagstiftningen* (1963: I 21; 1964: I 33; 1965: I 28)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 april 1962 för att verkställa utredning angående hembiträdeslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 10 maj 1962).

Samuelsson, G. Y., generaldirektör.

Experter:

Englund, Ingegerd, ordförande i Uppsala läns husmodersförbund;

Jönsson, Ingeborg, byrådirektör;

Liljegren, Märta, jur. kand. (avliden den 25 december 1965);

Sandell, Viola, led. av II kamm.

Sekreterare:

Knutsson, P. A., hovrättsfiskal.

Lokal: Försäkringsrådet, Nybrogatan 57; tel. 60 94 59 (ordföranden) och Svea hovrätt, Fack, Stockholm 2; tel. 23 68 00 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1963: I S 21.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit sammanträden nio dagar.

Utredningsarbetet beräknas kunna avslutas under år 1966.

23. 1962 års familjeberedning (1963: I 22; 1964: I 35; 1965: I 29)

Tillkallade genom Kungl. Maj:ts beslut den 6 juni 1962 med uppgift att kartlägga och analysera olika problem i anknytning till samhällets service för barnfamiljerna och att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag beredningen med anledning härav finner påkallade:

Lindström, Ulla, statsråd, led. av I kamm., *ordförande*;

Albinsson, N. G., landstingsdirektör;

Bentzel, R. H., professor;

Bornedal, Barbro, fru;

Granath, K.-E., barnavårdsdirektör;

Karlsson, Georg, t.f. professor;

Landberg, Maj-Lis, kassörska;

Lundberg, Kerstin, redaktör;

Nyman, Linnea, bitr. skyddskonsulent;

Rehnberg, K. B., avdelningschef;

Söderling, B., docent;

Wilandh, Katarina, fru.

Experter:

Boalt, Carin, professor;

Hasselrot, Brita, t.f. byråchef;

Isberg, Åke, byrådirektör;

Jönsson, Gustav, departementssekreterare;

Persson, Gustav, sekreterare (fr. o. m. den 1 mars 1965);

Sandblad, C.-E., redaktör (fr. o. m. den 1 mars 1965);

Sjögren, Britta, intendent;

Strömberg-Lind, Karin, skolkonsulent (fr. o. m. den 1 mars 1965).

Sekreterare:

Thorstenson, Billy, socionom;

Leion, Anders, kanslissekreterare (fr. o. m. den 1 mars 1965).

Lokal: St. Nygatan 1, 2 tr., Stockholm C; tel. 11 22 76.

Beredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit fem

sammanträden. Därutöver har arbetsgrupper inom beredningen hållit ett 20-tal sammanträden.

Beredningen har i november 1965 avgett ett betänkande benämnt »Hemarbete och servicekontakter» (SOU 1965:65) och den 10 december 1965 en promemoria angående utbyggnad av samhällets barn tillsyn (Stencil S: 3).

Utredningsarbetet kommer att avslutas under år 1966.

24. Pensionsförsäkringskommittén (1964: I 38; 1965: I 32)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 december 1962 för att utreda vissa frågor rörande den allmänna pensioneringen (se Post- och Inrikes tidn. den 23 januari 1963 och den 17 juli 1965).

Granqvist, L. M., president, *ordförande*;

Danielsson, G. H., t. f. expeditionschef;

Ekendahl, Sigrid H. E., fru, led. av II kamm.;

Gustafsson, G. H., f. d. kommunalarbetare, led. av II kamm.;

Gustavsson, K. R., ombudsmän, led. av II kamm.;

Karlsson, F. G., redaktör, led. av I kamm.;

Magnusson, A. T., disponent, led. av II kamm.

Expert:

Kjellström, S. Å., avdelningsdirektör.

Sekreterare:

Petri, C. A. H., försäkringsdomare.

Wilhelmsson, A. B., hovrättsassessor.

Lokal: Försäkringsdomstolen, Sveavägen 13—15^{VII}, Fack, Stockholm 40; tel. 24 48 10 (Petri). Statsdepartementens utredningsavdelning. St. Nygatan 52, Box 4068, Malmö 4; tel. 040—74950 (Wilhelmsson).

Direktiven för utredningen, se 1964 I S 38.

Tilläggsdirektiv (anförande av statsrådet Aspling till statsrådsprotokollet den 3 juni 1965):

I prop. 1964: 1 (bil. 7 s. 22) uttalade jag följande: »Standardhöjningar av folkpensionerna bör genomföras inte endast fram till den av statsmakterna för år 1968 angivna målsättningen. Även efter nämnda år bör sådana höjningar komma till stånd bl. a. på grund av att vid denna tid blott en mindre del av pensionärerna har allmän tilläggspension utöver folkpensionen. De frågor som står i samband härmed bör utredas i god tid före år 1968.» I skrivelse den 13 maj 1965 (nr 229) i anledning av dels prop. 1965: 45 med förslag till lag angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring, m. m. dels ock i ämnet väckta motioner har riksdagen givit till känna vad andra lagutskottet anfört i sitt utlåtande nr 41 beträffande den nyssnämnda av mig förutskickade utredningen. Utskottet anför, att utredningen bör företas under parlamentarisk medver-

kan och att man i detta sammanhang bör ta upp pensionsproblemen för de pensionärer som i huvudsak endast har sina folkpensionsförmåner att leva av. Vidare yttrar utskottet beträffande inkomstprövade förmåner, att frågorna om slopande av avdragsfaktorn två tredjedelar och om högre avdragsfria inkomstbelopp har sådant samband med frågorna om standardhöjning av folkpensionerna efter år 1968 att de lämpligen bör tas upp i samband med den nämnda utredningen.

Utredningsarbetet bör nu igångsättas. Åtskilliga frågor som rör folkpensioneringen behandlas inom pensionsförsäkringskommittén. Bl. a. har kommittén, som är parlamentariskt sammansatt, anförtrots problemen om bättre pensionsstandard för personer, som är födda invalider eller som invalidiserats i så tidig ålder, att de inte alls eller i endast ringa utsträckning förvärvat rätt till ATP-pension. Det synes lämpligt att utredningen om fortsatta folkpensionshöjningar efter 1968 verkställs av pensionsförsäkringskommittén.

Ett viktigt skäl för etapphöjningarna av folkpensionerna fram till år 1968 är önskvärdheten att förbättra pensionsstandarden för de pensionärer som i huvudsak har endast folkpensionen att lita till för sin försörjning. På samma sätt är motivet för folkpensionshöjningar efter år 1968 främst att söka i den omständigheten att flertalet folkpensionärer under ytterligare ett antal år kommer att tillhöra de årsklasser, som inte omfattas av ATP eller har låg tilläggs pension. En beräkning med utgångspunkt i 1963 års priser och inkomster gav vid handen att år 1970 tilläggs pensionerna för 40 % av de ålderspensionärer som har ATP uppgår till högst 1 200 kr om året.

Det är särskilt angeläget att pensionärer som inte alls eller i endast ringa mån kommer i åtnjutande av ATP eller andra pensioner utöver folkpensionen — t. ex. personalpensioner på grund av allmän eller enskild tjänst — får sina pensionsförhållanden förbättrade genom ökade folkpensionsförmåner. Inkomstprövning erbjuder en metod att koncentrera pensionsförbättringar till grupper som inte har inkomster vid sidan av folkpensionen eller har låga sådana inkomster. Folkpensionshöjningar som bygger på inkomstprövning hör till de problem som bör övervägas av pensionsförsäkringskommittén. I samband härmed bör kommittén ta upp olika spörsmål som står i samband med metodiken för inkomstprövningen.

Vid sidan om folkpensionsförmånerna kan under vissa förutsättningar utgå statligt finansierade pensionärsbostadsbidrag, som avser att nedbringa bostadskostnaderna för pensionärer. Bostadsförbättringsutredningen har i sitt betänkande Bostadsstöd för pensionärer (SOU 1964: 41) föreslagit en ny utformning av pensionärsbidraget. Enligt förslaget skulle bidraget vara inkomstprövat, och reglerna för inkomstprövningen skulle anknyta till dem som gäller för de kommunala bostadstilläggen. Kommittén bör pröva, om syftet med ifrågavarande bidrag kan tillgodoses inom ramen för ett folkpensionssystem med nya inkomstprövade tilläggsförmåner.

Valet mellan olika vägar för folkpensionsförbättringar efter år 1968 är i hög grad beroende av det samhällsekonomiska utrymmet för ökade folkpensionsförmåner. En koncentration av förbättringarna till pensionärsgrupper, som i huvudsak endast har folkpensionen att lita till för sin försörjning, kan vara ett sätt att få största möjliga effekt av de medel, som kan ställas till disposition. Kommittén bör överväga spörsmål av denna natur. När det gäller finansieringsmöjligheterna för de folkpensionsförbätt-

ringar som kommittén vill föreslå bör kommittén samråda med utredningen angående indirekta skatter och socialförsäkringsavgifter.

Kommittén bör ompröva den av statsmakterna fastställda avvägningen av pensionsbeloppen för två pensionsberättigade makar i förhållande till det pensionsbelopp som gäller för en ensam pensionär. Enligt lagen om allmän försäkring skall pensionen till två pensionsberättigade makar utgöra 150 % av pensionen för en ensam pensionär. Beslutet om detta relationstal fattades år 1958 efter ett enhälligt förslag av allmänna pensionsberedningen. Fr. o. m. den 1 juli 1965 utgör pensionen för två makar 6 370 kr. eller drygt 156 % av det för en ensam pensionär gällande beloppet som är 4 075 kr. Den i lagen om allmän försäkring angivna relationen mellan pensionen för en ensam pensionär och pensionen för två makar har inte varit vägledande vid de beslut om standardhöjningar som fattats de senaste åren. Det torde stå klart att den bör justeras. Det kan erinras om att enligt reglerna i 1946 års folkpensioneringslag pensionen för ett pensionärspar skulle vara 160 % av pensionen till en ensam pensionär.

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 sammanträtt under sammanlagt 14 dagar.

Kommittén har i oktober 1965 avgett ett betänkande benämnt »Vissa pensionsfrågor» (SOU 1965: 62).

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1966.

25. Nordisk läkemedelskommitté (1964: I 39; 1965: I 33)

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 18 januari 1963 för att såsom svenska ledamöter deltaga i en nordisk utredning om samarbete beträffande forskning, upplysning och kontroll inom läkemedelsområdet, föranledd av nordiska rådets rekommendation nr 12/1962:

Hellberg, H. L., professor, *ordförande*;

Bárány, E. H., professor;

Liljestrand, Å., docent;

Lönngren, D. R., apotekare.

Lokal: Statens farmaceutiska laboratorium, Stockholm 60; tel. 34 97 40 (ordföranden).

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 haft två plenarmöten. Inom kommittén tillsatta arbetsgrupper har haft cirka tio sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas pågå under år 1966.

26. Nordisk utredning om samarbete beträffande lagstiftning och kontroll på livsmedelsområdet (1964: I 40; 1965: I 34)

Tillkallade av Kungl. Maj:t den 15 februari 1963 att såsom ledamöter i en svensk delegation deltaga i en nordisk utredning om samarbete beträffan-

de lagstiftning och kontroll på livsmedelsområdet, föranledd av nordiska rådets rekommendation nr 11/1962:

Rahm, A. H. B., överdirektör, *ordförande*;

Blom, O. T., veterinärråd;

Jenning, W. C. E., byrådirektör;

Wretlind, K. A. J., professor.

Expert:

Sjölin, Stig, professor.

Lokal: Medicinalstyrelsen; tel. 22 67 00.

Den svenska delegationen har under tiden december 1964—november 1965 hållit två sammanträden samt därjämte deltagit i ett sammanträde med den nordiska kommittén.

Förslag till samarbetsavtal mellan de nordiska länderna om livsmedelslagstiftning och -kontroll har avgivits av den nordiska kommittén i december 1963. I avbidan på att ståndpunkt tages till detta förslag beräknas utredningen komma att fortgå under år 1966.

27. Livsmedelsstadgekommittén (1964: I 42; 1965: I 36)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 19 april och den 6 december 1963 för översyn av livsmedelslagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 13 maj 1963):

Wretlind, K. A. J., professor, *ordförande*;

Kämpe, A., stadsveterinär, *vice ordförande*;

Englund, Ingegerd, ordförande i Uppsala läns husmodersförbund;

Fitger, N. F. P., fil. dr, f. d. direktör i Sveriges kemiska industrikontor;

Lindskog, C. P. F., f. d. direktör i Kooperativa förbundet;

Lund, G., direktör, Sveriges slakteriförbund;

Sandberg, G., direktör, Sveriges livsmedelshandlareförbund;

Ögersten, S., förbundssekreterare, Svenska livsmedelsarbetareförbundet.

Experter:

Birgersson, T. B. A., byråchef (fr. o. m. den 4 mars 1965);

Björkman, H. N. M., f. d. överste (fr. o. m. den 4 mars 1965);

Ekman, J., agron. lic., Svenska mejeriernas riksförening u. p. a.;

Hellström, J. V., laborator;

Jenning, W. C. E., t.f. avdelningsdirektör (fr. o. m. den 4 mars 1965);

Mattsson, B., direktör, Köttbranschens riksförbund (fr. o. m. den 11 januari 1965);

Svensson, S. E., länsveterinär (fr. o. m. den 4 mars 1965);

von Sydow, C. F. E., professor, Svenska institutet för konserveringsforskning (fr. o. m. den 4 mars 1965).

Sekreterare:

Augustinsson, B. J. E., regeringsrättssekreterare.

Biträdande sekreterare:

Ågren, O., civilingenjör (fr. o. m den 1 oktober 1965).

Lokal: Svartmangatan 9, 2 tr. Stockholm C; tel. 10 22 49 (Augustinsson), 23 69 00 (Ågren).

Direktiven för kommittén, se 1964: I S 42.

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 16 sammanträden. Därjämte har kommittén i fråga om hållbarhetsmärkning av livsmedel haft ett flertal överläggningar med företrädare för livsmedelsbranschen, konsumentorganisationer, tidningspress, radio och television. Vidare har representanter för kommittén deltagit i tredje sessionen med Joint FAO/WHO Codex Alimentarius Commission samt i sammanträden med olika expertkommittéer inom denna organisation.

Utredningsarbetet kommer att fortgå under år 1966.

28. Läkemedelsförsörjningsutredningen (1964: I 43; 1965: I 37)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 april 1963 för att verkställa utredning om läkemedelsförsörjningen (se Post- och Inrikes tidn. den 30 maj 1963):

Lönngrén, D. R., apotekare.

Experter:

Albinsson, N. G., landstingsdirektör (fr. o. m. den 29 mars 1965);

Eklund, S. R. A., apotekare, verkställande direktör i apotekarsocieteten;

Eskel, A. N., länsarbetsdirektör, led. av II kamm. (fr. o. m. den 29 mars 1965);

Lindgren, G. O. A., professor;

Sjöberg, B. E., chef för militärapoteket.

Sekreterare:

Andersson, L.-E. E., departementssekreterare.

Biträdande sekreterare:

Swarén, E. Kerstin, fil. kand. (fr. o. m. den 1 juli 1965).

Lokal: Rosenlundsgatan 3 B^v, Stockholm SV; tel. 69 13 66 (utredningsmannen); Socialdepartementet; tel. lokalsamtal växel 22 45 00, rikssamtal, växel 23 62 00 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1964: I S 43.

Utredningsmannen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit tio sammanträden med en eller flera av de tillkallade experterna och har därjämte haft ett flertal överläggningar med olika intressenter på läkemedelsområdet. Utredningsarbetet har främst berört frågor angående den framtida organisationen av detaljdistributionen av läkemedel, vilken bl. a.

studerats mot bakgrunden av läkemedelskonsumtionens struktur inom öppen och slutet sjukvård.

Arbetet beräknas fortgå under år 1966.

29. 1963 års arbetstidskommitté (1964: I 44; 1965: I 38)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 för att utreda frågan om en allmän arbetstidsförkortning m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juli 1963):

Strand, A. W., riksgäldsfullmäktige, förste vice talman i I kamm., *ordförande*;

Elmén, Brita D., f. d. socialinspektör, led. av II kamm.;

Enarsson, J. O. A., kommunalkamrer, led. av I kamm.;

Gomér, O. D., f. d. disponent, led. av II kamm.;

Hallström, H. G. F., ordförande i Svenska kommunalarbetareförbundet;

Höök, E. S. V., planeringschef;

Larsson, S. G., direktör;

Nordholm, O. G., direktör;

Schärman, O., sekreterare.

Vilhelmsson, E. E., sekreterare.

Expert:

Åberg, J. Y., fil. dr.

Sekreterare:

Ekberg, L., hovrättsassessor.

Biträdande sekreterare:

Danielsson, G., forskningssekreterare (fr. o. m. den 15 mars 1965);

Nilsson, S.-Å., fil. kand. (fr. o. m. den 17 mars 1965);

Ström, E. R., lönesekreterare.

Lokal: Storkyrkobrinken 7, 1½ tr., Stockholm C; tel. 20 22 84 (Ekberg) och 21 61 04 (Danielsson).

Direktiven för kommittén, se 1964: I S 44.

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 sammanträtt under sammanlagt 13 dagar.

Utredningsarbetet kommer att fortgå under år 1966.

30. 1963 års klinikutredning (1964: I 45; 1965: I 39)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 för att verkställa översyn av organisationen vid de statliga undervisningssjukhusens kliniker och avdelningar i vad avser ledningen av den sjukvårdande verksamheten och därtill knutna organisatoriska och administrativa arbets-

uppgifter ävensom av övriga därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 29 juni 1963):

Netzén, K. G., landshövding, *ordförande*.

Experter:

Biörck, K. G. W., professor;

Grönwall, A. J. T., professor;

Hamberger, C.-A., professor;

Höglund, K. T., sjukvårdsdirektör;

Järnmark, O. S., med. lic. (fr. o. m. den 20 februari 1965);

Karlén, G. H., sjukhusdirektör (fr. o. m. den 29 januari 1965);

Olsson, O. G. A., professor;

Smedby, B., med. lic. (fr. o. m. den 20 februari 1965);

Säwe, W. U., med. kand. (fr. o. m. den 20 februari 1965);

Thyresson, N., professor;

Werkö, L. A., professor.

Sekreterare:

Fogelberg, B. E. B., byråchef.

Biträdande sekreterare:

Ebenius, A. M. B., byrådirektör;

Timelin, F.-G., förste byråsekreterare (fr. o. m. den 3 november 1965).

Lokal: Universitetskanslersämbetet, Sveavägen 166, Stockholm 23; tel. växel 23 76 80.

Direktiven för utredningen, se 1964: I S 45.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 15 sammanträden med tillhoppa 13 sammanträdesdagar. Därutöver har ett antal sammanträden med skilda expertgrupper hållits.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första kvartalet 1966.

31. 1964 års nykterhetsvårdsundersökning (1965: I 40)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 december 1963 för att verkställa en kartläggning av nykterhetsvårdsklientelet och formerna för vården av detta:

Larnstedt, A. O. G., kansliråd.

Experter:

Lundquist, G. A. R., laborator, överläkare;

Holmstedt, G. F., avdelningsdirektör;

Nilsson, Tom, amanuens;

Nordström, G., t. f. byråchef.

Sekreterare:

Holgersson, L., sekreterare.

Biträdande sekreterare:

Sjöberg, T., förste byråsekreterare.

Lokal: St. Nygatan 1, II tr., Stockholm C; tel. 21 07 75, 10 60 37.

Direktiven för undersökningen, se 1965: I S 40.

Utredningsmannen har under år 1965 fram till den 1 november hållit tre sammanträden med experterna. Särskilda konferenser med experterna och överläggningar med företrädare för olika myndigheter, organisationer och kommuner har vidare förekommit.

En enkätundersökning, avseende klienteletts sammansättning och tillgängliga vårdresurser inom nykterhetsvården har genomförts. Härutöver har en kompletterande mindre enkätundersökning genomförts, avseende omfattningen av vård av alkoholmissbrukare inom sjukvårdens ram och detta klientels sammansättning.

Utredningsarbetet beräknas vara slutfört under våren 1966.

32. *Utredning av vissa frågor i samband med upprättandet av en gemensam nordisk institution för provning av dentalmaterial m. m.*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 oktober 1964 för utredning av vissa frågor i samband med upprättande av en gemensam nordisk institution för provning av dentalmaterial m. m.:

Hamdahl, B. O., rättschef.

Sekreterare:

Lagergren, I., departementssekreterare.

Lokal: Socialdepartementet; tel. 22 45 00.

Utredningsmannen har under tiden november 1964—oktober 1965 vid fem tillfällen hållit sammanträde för inhämtande av upplysningar från sakkunniga på olika områden.

Utredningsarbetet beräknas bli avslutat under år 1966.

33. *Utredningen om adoption av utländska barn (1965: I 42)*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 oktober 1964 för att verkställa utredning angående förhållandena vid adoption av utländska barn samt förutsättningarna för en ökad service från samhällets sida i dessa ärenden (se Post- och Inrikes tidn. den 12 november 1964):

Holmquist, Mary, led. av II kamm., *ordförande*;

Dennemark, S., justitieråd (avliden den 26 november 1965);

Kellberg, L. G.-A., utrikesråd.

Sekreterare:

Brunnberg, Karin, förste byråsekreterare.

Lokal: Socialstyrelsen; tel. 22 12 00 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1965: I S 42.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit tolv sammanträden samt företagit studiebesök i Danmark och Grekland. Den 27 augusti 1965 har utredningen avgett förslag till avtal mellan socialstyrelsen och barnhemmet Metera i Athen om viss ordning vid adoptioner av grekiska barn.

Utredningsarbetet beräknas bli avslutat under år 1966.

34. Kommittén för semesterspridning

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1964 för att utreda frågan om spridning av semestrarna över längre tidrymd (se Post- och Inrikes tidn. den 13 februari 1965):

Hult, B. V., f. d. justitieråd, arbetsdomstolens ordförande, *ordförande*;

Albåge, L.-G. J., direktör;

Ericsson, N. A. A., ombudsman;

Sehlin, H., direktör;

Seregard, B. I., ombudsman.

Experter:

Knutsson, P. A., hovrättsfiskal;

Nilsson, S. W., aktuarie (fr. o. m. 20 april 1965).

Sekreterare:

Lind, J. A. L., hovrättsfiskal.

Lokal: Arbetsdomstolen, St. Nygatan 2 A, Stockholm C; tel.växel 23 66 60 (ordföranden och sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Aspling till statsrådsprotokollet den 30 december 1964):

Enligt lagen den 17 maj 1963 (nr 114) om semester äger arbetsgivaren bestämma när semestern skall utgå, men semestern bör såvitt möjligt förläggas till sommaren, om arbetstagaren inte begär annat. Semestern skall enligt huvudregeln utgå i ett sammanhang, om inte överenskommelse om annan ordning träffas med arbetstagaren.

De allra flesta företag inom industrin, särskilt företag med många anställda, har sedan åtskilliga år funnit mest förenligt med sina intressen och även med önskemålen hos många anställda att avbryta driften under en tidrymd på sommaren motsvarande den lagstadgade semestern, varunder alla eller det stora flertalet anställda samtidigt får ut sin semesterledighet. Den period av sommaren, som dessa företag brukar utnyttja för semesterstängning, är kort. Den har under treveckorssemesterns tid normalt omfattat blott fyra—fem veckor med tyngdpunkten förlagd till de tre sista veckorna i juli.

Inom många företag behöver driften pågå under hela året eller i varje fall under hela den vanliga semestertiden, dvs. sommaren. Detta är det normala exempelvis inom pappersindustrin och den kemiska industrin, inom lantbruket och handeln. På grundval av överenskommelser brukar i sådana branscher de enskilda arbetstagarnas semestrar delas upp och spridas ut över en längre period än själva högsommaren.

Omkring tre fjärdedelar av landets alla industrianställda torde emellertid ha semester samtidigt under juli månad varje år. Flertalet övriga arbetstagare har också sin semester förlagd till sommaren. Även om den period varunder deras semestrar uttages är något längre, förekommer också här en koncentration till juli månad.

Sedan åtskilliga år har i skilda sammanhang framhållits, att den nu rådande koncentrationen av semestrarna till ett fåtal högsommarveckor innebär åtskilliga olägenheter främst för semesterfirarna själva. Man har påpekat, att med nuvarande ordning turist- och transportapparaten behöver dimensioneras för en resandeström, som förekommer blott under en liten del av året. De semestrande nödgas i allmänhet själva bära kostnaderna för de anläggningar och den transportapparat, som krävs till följd av den ojämna belastningen. Den kortvarigt våldsamt stegrade efterfrågan kan för övrigt inte alltid tillgodoses, bl. a. därför att man inom de berörda branscherna måste ta hänsyn till att den egna personalen i stor utsträckning också vill ta ut sin semester under högsåsongen. Högre semesterkostnader, praktiska olägenheter, trängsel och irritation bland semesterfirarna är ofta omvittnade följder av att så många semestrar samtidigt.

Möjligheterna att åstadkomma en större spridning av semestrarna har diskuterats ganska länge. Tidigare försök att påverka utvecklingen i denna riktning har inte varit särskilt framgångsrika. Svårigheterna sammanhänger främst med att företag inom en och samma produktionskedja eller inom ett och samma geografiska område av skilda anledningar inte ansetts lämpligen böra stänga för semester vid olika tider. Det kan emellertid antagas, att även förhållandevis oansenliga förskjutningar i tiden av semestrarna med en viss utjämning av toppfrekvensen skulle kunna leda till betydande fördelar, vilka i kostnads- och trivselhänseende skulle komma de semestrande till godo och även gagna samhället. Hithörande problem är värda en förnyad granskning. Mycket skulle vara vunnet om den tidrymd, till vilken huvuddelen av semestrarna förlägges, kunde utsträckas exempelvis från fem till åtta veckor. Inom en sådan ram påverkas semestermöjligheterna inte heller av skolornas sommarferier. Man kan exempelvis tänka sig tre större semesterperioder — en från mitten av juni till mitten av juli, en omfattande juli och en från mitten av juli till mitten av augusti.

Riksdagen har (rskr 1964: 10) givit Kungl. Maj:t till känna vad statsutskottet anfört (SU 10) i fråga om semestertidens säsongmässiga disponering m. m. I motioner hade framställts yrkande om att 1962 års fritidsutredning måtte erhålla uppdrag att genom samråd och överläggningar med vissa intressentgrupper söka klarlägga prognoserna i fråga om särskilt semestertidens säsongmässiga disponering och de praktiska möjligheterna för en ökad säsongspridning. Spörsmålet syntes utskottet vara av den betydelse att det tarvade en närmare undersökning. Det borde ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra huruvida detta borde ske genom 1962 års fritidsutredning eller i annan ordning.

Jag vill föreslå, att frågan om spridning av semestrarna göres till föremål för särskild utredning med uppgift att framlägga förslag till praktiska lösningar, varvid särskilt en viss förskjutning i tiden för semesterstängning mellan skilda råjonger bör övervägas. De förslag och synpunkter, som i olika sammanhang framförts på frågan under senare år, bör sammanställas och bearbetas. Intresse bör särskilt ägnas de försök att lösa hithörande problem, som i början av 1950-talet gjordes av Svenska arbetsgivareför-

eningen efter överläggningar med Landsorganisationen. Utredningen bör samråda med 1962 års fritidsutredning och med skolarbetstidsutredningen. Genom överläggningar med olika intresseorganisationer och andra av frågan berörda bör utredningen inhämta önskemål och synpunkter angående semesterns spridning. Utredningen bör med utgångspunkt från semesterlagens regler om fyra veckors sammanhängande semester utarbeta rekommendationer beträffande semestrarnas förläggning. Det får därefter ankomma på arbetsmarknadens parter att på lämpligt sätt söka åstadkomma en önskvärd spridning av semestrarna.

Utredningen har t. o. m. oktober 1965 hållit nio sammanträden. Utredningen har påbörjat en statistisk undersökning av semestrarnas förläggning under år 1965.

Utredningens arbete beräknas pågå under år 1966.

35. Utredningen för översyn av sjukförsäkringens återbäringstaxa

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 februari 1965 för att göra en översyn av taxan för beräkning av ersättning för läkarvård och tandläkarvård enligt lagen om allmän försäkring (se Post- och Inrikes tidn. den 25 februari 1965):

Hultström, L. A. I., överdirektör.

Experter:

Bergengren, B. G. H., lönesekreterare;

Frostner, I., medicinalråd;

Järnmark, S. B., förbundsdirektör;

Westmar, A. E. R., bitr. personaldirektör;

Wredmark, G. C., avdelningschef.

Sekreterare:

Wikman, C. G., t. f. förste byråsekreterare.

Lokal: Riksförsäkringsverket, Adolf Fredriks Kyrkogata 8, Fack, Stockholm 3; tel. 22 10 80.

Direktiv (anförande av statsrådet Aspling till statsrådsprotokollet den 11 februari 1965):

De i landstingskommunal tjänst anställda provinsialläkarna och läkarna vid landstingssjukhusens mottagningar för öppen vård är på grund av avtal mellan Svenska landstingsförbundet och Sveriges läkarförbund skyldiga att hålla sina arvoden inom gränser som i stort sett överensstämmer med läkarvårdstaxans. Läkarna vid storstädernas sjukhuspolikliniker är också avtalsmässigt bundna beträffande storleken av de arvoden som de får betinga sig av patienterna. Privatläkarna och i stor utsträckning även stadsdistriktsläkarna är däremot fria i sin prissättning gentemot allmänheten.

En av riksförsäkringsverket nyligen genomförd statistik undersökning rörande de allmänna försäkringskassornas utgifter för läkarvård m. m. år 1963 visar att återbäringen från försäkringen på de ersättningar som de

försäkrade erlagt till läkarna sjunkit, relativt sett, under den tid som den nuvarande läkarvårdstaxan varit i kraft. Med anledning härav har nyligen beslutats vissa ändringar i taxan. Ändringarna är avsedda som ett provisorium i avbidan på en förutsättningslös utredning, vid vilken även behovet av ändringar i själva konstruktionen av taxan borde undersökas. Denna utredning bör nu komma till stånd.

Syftet med den allmänna försäkringens förmåner i form av ersättning för läkarvård är att den försäkrade i normala fall skall kunna få återbäring med $\frac{3}{4}$ av vad han faktiskt betalat till läkaren. De taxebelopp, som fastställs för olika slag av undersökningar och behandlingar, bör med hänsyn härtill täcka omkostnaderna för läkaren och bereda honom skälig ersättning för hans arbete. Den nyssnämnda statistiska undersökningen av riksförsäkringsverket bör, eventuellt efter vissa kompletteringar, kunna ge en grund för erforderliga analyser av taxans verkningar vid olika konstruktionsalternativ.

Vid dessa analyser lär det bli nödvändigt att ägna omkostnadsfrågorna särskild uppmärksamhet. Endast en taxa som tar skälig hänsyn till omkostnaderna för vården kan skapa likartade ekonomiska förutsättningar för privatpraktiserande och andra läkare. Kostnadsfrågorna har också stor betydelse för sjukhushuvudmännens uppgörelser med läkarna om de ersättningar till huvudmännen som läkarna skall betala för att huvudmännen tillhandahåller personal, lokaler och utrustning i den öppna läkarvård, för vilken huvudmännen svarar. Om möjligt bör de olika taxebeloppen byggas upp med utgående från två särskilt för sig redovisade delar, den ena avseende omkostnader och den andra läkarens arbetsinsats.

Den nu gällande läkarvårdstaxan tar i princip ej hänsyn till om läkarvården meddelats av allmänpraktiserande läkare eller av specialist. Undantaget är röntgenundersökning samt röntgen- och radiumbehandling, där särskilda arvodesbelopp har fastställts för sådana undersökningar eller behandlingar som utföres av läkare med specialistbehörighet m. fl. I en ny läkarvårdstaxa kan det visa sig ändamålsenligt att ha särskilda specialistarvoden även för andra slag av undersökningar och behandlingar, t. ex. inom psykiatrin. Den omständigheten att införandet av nya specialistarvoden kräver en justering i 2 kap. 2 § lagen om allmän försäkring bör inte hindra utredningen att ta upp hithörande spörsmål till allsidig prövning.

Kritik har ibland riktats mot den nuvarande uppdelningen av taxebeloppen på Stockholmsområdet och riket i övrigt. Utredningen bör undersöka i vad mån regionala differentieringar av taxebeloppen alltjämt är motiverade.

För poliklinikvården vid bl. a. sjukhusen i Stockholm och Göteborg gäller särskilda bestämmelser, som avviker från läkarvårdstaxans. Utredningen bör uppmärksamma förhållandena på detta område och framlägga de förslag beträffande denna vård som utredningen kan finna lämpliga.

Utredningen bör vara oförhindrad att vid utarbetandet av en ny läkarvårdstaxa ta upp även andra frågor än dem som här särskilt nämnts. Själva grunderna för den allmänna försäkringens förmåner i samband med läkarvård bör dock inte omprövas i detta sammanhang.

Tills vidare bör inte arvodesbeloppen för tandläkarvård behandlas av utredningen.

Den av mig här förordade utredningen bör anförtros åt en utredningsman med biträde av erforderlig expertis.

Utredningsarbetet har fram till den 1 november 1965 huvudsakligen omfattat insamling av material samt överläggningar med företrädare för olika organisationer m. fl.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1966.

36. Familjepolitiska kommittén

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 februari 1965 för utredning av frågan om samhällets ekonomiska stöd åt barnfamiljerna (se Post- och Inrikes tidn. den 11 mars 1965):

Åström, L.-Å. E., statssekreterare, *ordförande*;

Carlshamre, N. O. G., led. av II kamm.;

Hilding, Ingrid, kansliråd;

Hörnlund, Gördis, led. av II kamm.;

Larsson, K. Einar A., led. av II kamm.;

Larsson, Lars E., led. av I kamm.;

Mundebo, K. A. I., led. av II kamm.

Experter:

Björne, B. G., kammarrättsassessor;

Fridh, K. G., departementsråd;

Larsson, U. O., departementssekreterare.

Sekreterare:

Lindberg, S. I., departementssekreterare.

Lokal: Socialdepartementet, Stockholm 2, tel. 22 45 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Lindström till statsrådsprotokollet den 26 februari 1965):

Hur barnfamiljerna ordnar barnens vård är både en service- och en kostnadsfråga. Detta föranledde familjeberedningen att närmare studera barnfamiljernas attityder till familjestorleken, motiven för barnbegränsning och önskemålen om ekonomiskt bistånd och arbetslättnader genom olika slag av service från samhällets sida. Resultaten framlades år 1964 i en promemoria kallad Ökat stöd till barnfamiljer (SOU 1964: 36). Däri förordar beredningen i första hand en förstärkning av de nuvarande allmänna barnbidragen. Då beredningens utredningar visar, att det ekonomiska läget för familjen försämras med varje ytterligare barn, eftersom en i stort sett oförändrad familjeinkomst måste täcka konsumtionskostnader för flera personer, anser beredningen vidare att det grundläggande stöd, som barnbidragen utgör, bör kompletteras med ett särskilt familjetillägg till flerbarnsfamiljerna, ett extra konsumtionsstöd som förutsätter en samtidig översyn av reglerna för familjebostadsbidrag. Familjeberedningen, som f. n. är sysselsatt med en studie av de vårdinsatser som barn i olika åldrar tidsmässigt kräver, har i nyssnämnda promemoria också diskuterat en eventuell ekonomisk ersättning för föräldrarnas vårdinsats. Beredningen ställer sig därvid i princip bakom tanken på ett särskilt vårdbidrag till familjer med små-

barn och rekommenderar en närmare prövning av möjligheterna att anknyta ett sådant bidrag till moderskapsförsäkringen.

Emellertid har beredningen varit på det klara med att kostnaderna måste bli avsevärda för en sådan utbyggnad av familjestödet, uppdelat på ett konsumtionsstöd och en vårdersättning, och att olika tekniska lösningar måste diskuteras mot bakgrund av samhällets samlade resurser i framtiden. Beredningen utgick därvid ifrån att familjestödets olika komponenter och möjligheterna till samordning dem emellan skulle bli föremål för fortsatt utredning, sedan allmänna skatteberedningen framlagt sitt betänkande med de förslag, som kunde äga sammanhang med familjestödet.

Familjeberedningens promemoria har hösten 1964 varit föremål för en omfattande remissbehandling och därvid i allmänhet fått ett klart positivt gensvar. Väsentliga synpunkter har framkommit på bl. a. differentieringsfrågan och effekten på mödrarnas förvärvsarbete av det tänkta nya vårdbidraget. En så gott som enhällig remissopinion synes utgå ifrån att samhällets åtgärder till förmån för barnen är de mest produktiva bland investeringar. Jag delar denna uppfattning och anser tiden nu mogen för en närmare utredning av samhällets ekonomiska stöd åt barnfamiljerna. Servicefrågorna bör dock lämnas utanför, då de prövas i annan ordning. För att verkställa utredningen om det ekonomiska familjestödet bör särskilda sakkunniga tillkallas.

För fullgörande av sitt omfattande uppdrag bör de sakkunniga skaffa sig en god överblick över förefintliga stödformer och deras effekt, studera den inbördes avvägningen och pröva behovet av ändring eller utbyggnad av dem.

Ett samlat mått på samhällets nuvarande stödåtgärder för barnfamiljerna är svårt att ge, eftersom det gäller så inkommensurabla ting som exempelvis bostadsstandard, studiemöjligheter och trygghet vid familjeförsörjarens frånfalle. Vid en prövning av vad som kan betraktas som en rimlig uppoftning från föräldrarnas sida och en »tillräcklig» samhällsinsats för barnen måste hänsyn tagas till den olika bärkraften hos olika familjetyper. Familjepolitiken bör differentieras så att stödet sätter in när och där behovet är störst. Riktmärket blir då att åstadkomma större jämlikhet i materiella villkor inte bara mellan barnfamiljer och familjer utan barn utan även mellan barnfamiljer inbördes som har barn i olika antal och åldrar. Det betyder också, att en inkomsttransferering bör eftersträvas, som utjämnar familjernas livsinkomst mellan perioder med vårdnads- och försörjningsplikter mot barn och perioder utan sådana plikter.

De stora transfereringsposterna på statsbudgeten avser barn, ungdomar som fortsätter sin utbildning efter grundskolan samt pensionärer. Dessa grupper inom befolkningen kommer av allt att döma att växa starkt. Under de närmaste tio åren beräknas vår befolkning öka med ca 600 000 personer. Av ökningen kommer ca 200 000 på barn under 16 år och ca 250 000 på ålderspensionärer. Mellangruppen av personer mellan 16 och 66 år, som väsentligen har att svara för försörjningen av barnen och åldringarna, beräknas öka med ca 150 000. Men samtidigt räknar man med att ytterligare ca 150 000 personer i åldern 16—24 år kommer att ägna sig åt fortsatt utbildning. Hela befolkningsökningen fram till 1975 kan därmed sägas falla på de tre nämnda transfereringsgrupperna.

Denna utveckling medför redan vid oförändrade bidragsregler automatiskt en ökning av inkomstöverföringarna från den förvärvsarbetande befolkningen till barn, ungdomar i utbildning och pensionärer. Den ställer

också ökade krav på investeringar i barnstugor, skolor, pensionärshem, sjukhem o. s. v. liksom på arbetskraft för lärar- och vårduppgifter. — Under perioden skall vidare en allmän arbetstidsförkortning ha genomförts.

Vi räknar med att en sådan produktionsökning kan uppnås, att det skall bli möjligt att inte blott fullgöra dessa och en rad andra uppgifter för ökad kapitaltillgång och samhällseliga tjänsteprestationer utan också samtidigt ytterligare höja den totala privata konsumtionen. Det är av denna konsumtionsökning som barnfamiljerna bör kunna tillföras en växande andel. Samtidigt måste en sådan avvägning ske, att även andra befolkningsgrupper blir delaktiga av en allmän standardförbättring, däribland folkpensionärerna. Det nu tecknade perspektivet, som anger begränsningen i det totala utrymmet för framtida förbättringar av transfereringsförmånerna, får inte förloras vid bedömningen av familjestödet.

Allmänna barnbidrag bör även i fortsättningen bilda stommen i konsumtionsstödet åt barnfamiljerna. Barnbidragen bör liksom hittills kompletteras med särskilda stödformer. De nuvarande familjebostadsbidragen bör därvid omprövas förutsättningslöst. Det är önskvärt att en såvitt möjligt enhetlig syn anlägges på det konsumtionsstöd, som bör utgå under barnens uppväxttid fram till dess att de inte längre bör anses tillhöra familjeekonomin. Vidare bör frågan om införandet av ett vårdbidrag prövas bl. a. mot bakgrunden av att de arbetsföra åldersgruppernas andel av totalbefolkningen minskar. De sakkunniga bör vara oförhindrade att även undersöka och lägga fram förslag om andra nya inslag i familjestödet. Under utredningen bör särskild uppmärksamhet ägnas åt olika kategorier ensamma barnförsörjare.

Huvuduppgiften för de sakkunniga bör vara att undersöka effektiviteten av olika stödformer och pröva deras inbördes sammansättning och avvägning inom ramen för vissa alternativ för samhällets totala stöd till barnfamiljerna. De familjepolitiska åtgärder som nu är inriktade på att direkt stödja barnfamiljernas ekonomi — barnbidragen, familjebostadsbidragen, moderskapsförsäkringen och bidragsförskotten — kan under nästa budgetår beräknas kosta drygt 2 miljarder kr. Genom att variera stödformernas sammansättning och nivå bör ett antal utbyggnadsalternativ utarbetas. De sakkunniga bör utforma sina förslag utifrån en realistisk bedömning av nationalproduktens ökning och den privata konsumtionens ökningstakt. Verkningarna av en förskjutning till barnfamiljernas favör bör således redovisas till sina konsekvenser för övriga medborgargrupper inom ramen för det totala utrymmet.

I sitt arbete har de sakkunniga att beakta det direkta samband, som råder mellan stödet till barnfamiljerna och skattesystemets utformning. I enlighet härmed bör de sakkunniga vid sitt arbete samråda med familjeskatteberedningen.

Slutligen bör uppmärksammas att de nuvarande familjepolitiska stödformerna behandlas i ett stort antal författningar. De sakkunniga bör sträva efter större överskådlighet i författningsregleringen på området och söka sammanföra bestämmelserna efter deras inbördes samhörighet.

Kommittén har under tiden mars—oktober 1965 hållit åtta sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1966.

37. Statens handikappråd

Inrättat enligt Kungl. Maj:ts beslut den 5 mars 1965. Rådets verksamhet utövas av en styrelse och ett representantskap. Styrelsen består av ordföranden i representantskapet, vilken tillika är styrelsens ordförande, och sex ledamöter:

Sterner, R. M. E., generaldirektör, *ordförande*;

Hedkvist, C. K. G., direktör;

Jacobson, G. A., häradsskrivare;

Jacobson, G. M., med. lic.;

Karlsson, F. G., led. av I kamm.;

Martinsson, B. N. O., led. av II kamm.;

Vestlund, A. G., folkhögskoleinspektör.

Suppleanter:

Edström, G. O., professor;

Eriksson, Nancy M., led. av II kamm.

Gard, S., professor;

Johannesson, E. G. V., direktör;

Olsson, Gunnel, led. av II kamm.

Representantskapet består av en av Kungl. Maj:t utsedd ordförande samt såsom medlemmar två representanter för envar av de femton organisationer, som är företrädda i rådet:

De handikappades riksförbund;

Riksföreningen mot reumatism;

Riksföreningen mot polio;

Riksföreningen mot allergi;

Svenska diabetesförbundet;

Riksförbundet för hjärt- och lungsjuka;

Hörselfrämjandets riksförbund;

De blindas förening;

Sveriges dövas riksförbund;

Riksförbundet för utvecklingsstörda barn;

Riksförbundet för cp-barn;

Multipel skleros-föreningarnas riksförbund;

Riksförbundet för svensk epileptikervård;

Svenska föreningen för psykisk hälsovård;

Föreningen för de neurosedynskadade.

Sekreterare:

Utbult, K. A. B., byrådirektör.

Lokal: Tegnérsgatan 16, Stockholm Va; tel 31 07 51, 31 07 54 och 31 07 58.

Direktiv (Kungl Maj:ts beslut den 5 mars 1965):

Kungl. Maj:t föreskriver, att ett kontakt- och samarbetsorgan, benämnt statens handikappråd, skall inrättas för att främja samverkan mellan myndigheter och handikapporganisationer, så ock mellan sådana organisationer inbördes.

I rådet skola organisationer, som ha till huvudsakligt syfte att förbättra handikappades förhållanden, äga rätt att vara företrädare — — —.

Rådet bör tid efter annan samla representanter för sammanslutningar och myndigheter ävensom andra, som äga kännedom om handikappades problem, för att gemensamt dryfta gjorda erfarenheter och frågor av betydelse för de handikappades förhållanden. Rådet bör såväl på eget initiativ som på anmodan giva Kungl. Maj:t del av en såvitt möjligt samlad bedömning av företrädesvis frågor, som äro gemensamma för flera olika handikappgrupper.

Under tiden t. o. m. oktober 1965 har styrelsen hållit sex sammanträden och representantskapet ett.

Yttranden har avgetts rörande bl. a. förebyggande åtgärder mot PKU-sjukdomen, byggnadsstadgan, radiobetänkandet, bostadsutredningens betänkande och skolöverstyrelsens förslag om kulturell upprustning för de handikappade. Därjämte har en utförlig framställning avgetts till högertrafikkommissionen.

38. Handikapputredningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1965 för att utreda frågan angående omvårdnaden av handikappade (se Post- och Inrikes tidn. den 16 juli 1965):

Bengtsson, S. B. I., led. av II kamm., *ordförande*;

Antonsson, J. M., hemmansägare, led. av II kamm.;

Bergstedt, T. L. H., departementssekreterare;

Forslund, E. B., kansliråd;

Magnusson, E. O. B., hemmansägare, led. av II kamm.;

Skantz, Anna-Greta, ombudsman, led. av II kamm.;

Sörenson, J., pastor, led. av I kamm.

Experter:

Brattgård, S.-O., prosektor;

Eriksson, I. S., byrådirektör;

Lundström, Karin, undervisningsråd;

Sköldvall, J. G., departementssekreterare;

Utbult, K. A. B., byrådirektör.

Sekreterare:

Sundmark, B. V., byrådirektör.

Lokal: Socialdepartementets kommittélokaler, Storkyrkobrinken 7, Stockholm C; tel. 21 00 99.

Direktiv (anförande av statsrådet Aspling till statsrådsprotokollet den 30 juni 1965):

Med handikappade avser jag i detta sammanhang personer, som av fysiska eller psykiska skäl möter mera betydande svårigheter i sin dagliga livsföring. Handikapp ger upphov till speciella problem. Riktpunkten för våra strävanden måste vara att de handikappade erhåller en sådan omvårdnad att de så långt det är möjligt får samma levnadsbetingelser som andra medborgare.

Samhällets åtgärder för de handikappade spänner numera över en rad olika verksamhetsområden — förtidspensioner inom folkpensioneringen och ATP, institutionsvård, rehabilitering, arbete, samhällsplanering, bostäder, hemhjälp, undervisning, tekniska hjälpmedel m. m. Att åtgärderna måste vara rikt differentierade följer redan av den omständigheten, att de handikappade omfattar många sinsemellan olika grupper med skilda förutsättningar och behov. Därtill kommer att handikappens svårighetsgrad varierar inom vida gränser. Det är inte tillräckligt att främja den enskildes anpassning till de existerande samhällsförhållandena. Man måste också så långt som möjligt utforma samhällsmiljön på sådant sätt, att de handikappade lättare kan finna sig tillrätta.

På flera hithörande områden pågår redan en omfattande utrednings- och planeringsverksamhet. Inom pensionsförsäkringskommittén pågår ett utredningsarbete av väsentlig betydelse för de handikappade. Detta tar särskilt sikte på personer som invalidiseras i unga år. I särskild ordning undersöks vidare möjligheterna att i förebyggande syfte anordna en obligatorisk hälsokontroll för barn. Förslag som avser att underlätta de handikappades anpassning på arbetsmarknaden och att bereda dem lämplig sysselsättning har nyligen framlagts av 1960 års arbetsmarknadsutredning i betänkandet Arbetsmarknadspolitik (SOU 1965: 9).

På senare tid har vid samhällsplaneringen ägnats ökad uppmärksamhet åt de handikappades problem. Statens institut för byggnadsforskning har i december 1963 erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att företa en utredning av vissa hithörande frågor. Byggnadsstyrelsen har i samråd med Svenska vanförevårdens centralkommitté (SVCK) — fr. o. m. den 1 juli 1965 kallad Svenska centralkommittén för rehabilitering — utarbetat anvisningar rörande olika anordningar som kan underlätta för de handikappade att delta i samhällslivets olika aktiviteter. Det kan i detta sammanhang nämnas, att byggnadsstyrelsen och bostadsstyrelsen av socialdepartementet i särskild ordning gjorts uppmärksamma på handikappfrågorna i syfte att få till stånd sådan kontakt med statens handikappråd, att rådet bereds möjlighet att framföra synpunkter på frågor inom verkens områden, som är av betydelse för de handikappade. På samma sätt har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gjorts uppmärksam på handikappfrågor vid planeringen och utformningen av trafikaneläggningar, likaså statens högertrafikkommission i vad avser omläggningen till högertrafik.

Socialpolitiska kommittén har i betänkandet Social omvårdnad av handikappade (SOU 1964: 43) framhållit, att det vid bostadsplaneringen bör övervägas att pröva olika slag av bostadshus med inslag av service och andra kollektiva anordningar, som kan göra det möjligt för handikappade att i ökad utsträckning leva ett självständigt liv i sina egna hem. Inackorderingshem av olika slag bör enligt kommittén prövas i samma syfte, t. ex. i anslutning till verkstäder för skyddad sysselsättning. Kommittén framhåller vidare, att reglerna för finansiering av bostadshus kan behöva ändras så att stiftelser, organisationer, kommunblock eller andra huvudmän som arbetar inom ett större område lättare kan få statliga lån till sådana bostäder. Vissa

frågor angående servicebostäder för bl. a. svårt rörelsehindrade prövas av socialpolitiska kommittén.

På flera av de verksamhetsområden som inryms i omvårdnaden av de handikappade, är sålunda nya åtgärder redan aktualiserade. Det återstår emellertid betydelsefulla reformuppgifter, som fordrar ytterligare utredningsarbete. I prop. 1965: 75 har förutskickats en särskild utredning av olika frågor angående omvårdnaden av handikappade. Jag anser att denna utredning nu bör komma till stånd. Utredningen bör inriktas på social omvårdnad av handikappade. Däremot bör utredningen inte ta upp frågor som rör socialförsäkringen eller den medicinskt betonade institutionsvården och rehabiliteringen.

Socialpolitiska kommittén har i sitt förut nämnda betänkande redovisat undersökningar om kommunernas och landstingens åtgärder för handikappade och kompletterat dessa med olika uppgifter om den verksamhet som staten och de handikappades egna organisationer bedriver. Kommittén har framhållit behovet av en bättre samordning av samhällets insatser. Jag delar den uppfattning som socialpolitiska kommittén har gett uttryck åt.

Den *kartläggning* av vårdfrågornas läge i kommunerna som socialpolitiska kommittén företog i april 1962 bör tas till utgångspunkt för den nya utredningens verksamhet. Utredningen bör i första hand följa upp socialpolitiska kommitténs arbete genom att undersöka i vilken omfattning kommuner och landsting genomfört eller avser att genomföra de åtgärder som aktualiserades genom kommitténs initiativ. Undersökningen bör läggas upp på sådant sätt, att den samtidigt ger upplysningar om de hjälpformer av olika slag som står till buds och stimulerar till ytterligare initiativ och aktivitet från kommunernas sida. Undersökningen bör sålunda ingå som ett led i en aktiv vårdpolitik på de områden socialpolitiska kommittén angett i sin sammanställning.

När det gäller *skolgången* för de handikappade har årets riksdag (prop. 1965: 75, SU 100, rskr 274) godtagit riktlinjer för vård och undervisning av rörelsehindrade barn, ävensom barn med andra fysiska handikapp, i förskoleåldern och i grundskolan. Skyldigheten att sörja för medicinsk vård och behandling av dessa barn åvilar landstingen och städerna utanför landsting på grund av bestämmelserna i sjukvårdslagen. Undervisningen i grundskola är i princip en angelägenhet för primärkommunerna. Det har särskilt framhållits, att handikappade barn bör få sin undervisning bland icke handikappade barn i så stor utsträckning som möjligt. De inte alltför svårt rörelsehindrade barnen bör kunna gå i hemortens skola och få sin undervisning i vanlig klass eller i specialklass.

För barn med svårare handikapp måste man i många fall ställa särskilda krav på skolor och undervisning. Deras medicinska vårdbehov måste tillgodoses jämsides med att de får undervisning. Möjligheter att tillgodose dessa undervisnings- och vårdbehov föreligger inte alltid i barnens hemkommuner. Speciella anordningar måste därför vidtas för att i dessa fall bereda barnen den erforderliga undervisningen och vården på platser där tillräckliga undervisnings- och vårdresurser kan åstadkommas. Särskilda elevhem bör finnas så att barn från andra orter kan få inackordering under den tid undervisningen pågår. Skyldigheten för landstingen att anordna sådana elevhem har genom årets riksdagsbeslut blivit lagfäst. Vid årets riksdag (prop. 1965: 70, SU 101, rskr 275) har också antagits ett förslag angående blind- och dövskoleväsendets organisation. För undervisningen av psykiskt utveck-

lingsstörda barn har i form av särskolor redan byggts upp en särskild skolorganisation.

Vad beträffar undervisningen av rörelsehindrade efter grundskolans slut har en försöksverksamhet med påbyggnadsundervisning påbörjats. Medel har anvisats av årets riksdag för en utbyggnad av denna verksamhet. De vid årets riksdag godtagna riktlinjerna för vård och undervisning av vissa handikappade barn i grundskolan bör kunna tjäna som utgångspunkt också när det gäller organisationen av den fortsatta undervisningen efter grundskolan.

Kungl. Maj:t har uppdragit åt skolöverstyrelsen att i samråd med medicinalstyrelsen utarbeta förslag till de åtgärder som erfordras för att i största möjliga utsträckning bereda handikappade ungdomar fackskole- och gymnasieundervisning.

Uppdraget till skolöverstyrelsen innefattar även utredning av frågor rörande metoder, tekniska hjälpmedel och personell assistans för undervisning av handikappade i och efter grundskolan samt utformning och utrustning av skollokaler för detta ändamål.

Beträffande studiestödet åt handikappade elever framstår det som angeläget att åstadkomma en samordning mellan det studiesociala systemet och nu tillämpade särskilda stödformer. Centrala studiehjälpsnämnden är i färd med att kartlägga detta område för att man bättre skall kunna bedöma hur studiestödet åt olika grupper av handikappade bör utformas.

Till de frågor rörande undervisningen som utredningen bör pröva hör anordnandet av platser av rikskaraktär för undervisning och vård av svårt rörelsehindrade barn med komplicerande handikapp. 1962 års utredning angående högstadiundervisningen för rörelsehindrade m. m. föreslog i sitt betänkande (Stencil S 1964: 5), att s. k. regionsamarbetsplatser för de allra svårast handikappade — främst barn med komplicerande skador — skulle anordnas vid Folke Bernadottehemmet i Uppsala. Därvid förutsattes, att svårt synskadade rörelsehindrade barn skulle mottas vid det nya skolhem i Örebro, som beräknas vara färdigställt sommaren 1965, samt att gravt talskadade och hjärnskadade döva barn med svåra rörelsehinder skulle mottas vid en planerad riksinstitution i Sigtuna. I prop. 1965: 75 anslöt jag mig i princip till utredningens förslag om att platser av rikskaraktär bör finnas för vissa svårt rörelsehindrade barn med komplicerande handikapp. I fråga om förläggningen av sådana platser för de hörsel- eller talskadade svårt rörelsehindrade barnen konstaterades emellertid att olika meningar framförts av remissinstanserna. Jag hänvisade också till att chefen för ecklesiastikdepartementet anmält, att förslag skulle framläggas till nästa års riksdag angående nybyggnad för en planerad riksinstitution i Sigtuna för undervisning och behandling av gravt talskadade normalbegåvade barn och döva barn med vissa komplikationer. Med hänsyn till nämnda omständigheter ansåg jag mig inte böra ta slutlig ställning till utredningens förslag. Jag utgick därvid från att Eugeniahemmet i Stockholm liksom hittills får ta vård om svårt rörelsehindrade barn med komplicerande handikapp i den mån de inte kan tas emot vid andra institutioner.

Den nya utredningen bör undersöka i vilken omfattning riksplatser av ifrågavarande karaktär erfordras, platsernas lokalisering samt huvudmannaskapet för dem. Platserna bör avse vård och undervisning såväl i förskoleåldern som i grundskolan. Undersökningen bör ske med beaktande av de möjligheter som den i prop. 1965: 75 föreslagna elevhemsorganisationen kan erbjuda

när det gäller att ta emot även svårt rörelsehindrade barn med komplicerande handikapp. Vidare bör beaktas, att Eugeniahemmets mark enligt föreliggande planer framtiden kommer att tas i anspråk för karolinska sjukhuset (prop. 1965: 59, SU 99, rskr 273). Utredningens arbete bör i denna del bedrivas i nära samarbete med medicinalstyrelsen och skolöverstyrelsen.

Principen att de handikappade i så stor utsträckning som möjligt bör få sin undervisning inom det reguljära skolväsendet bör gälla även beträffande yrkesutbildningen. Kungl. Maj:t har därför uppdragit åt skolöverstyrelsen att pröva i vad mån speciella åtgärder krävs och kan genomföras inom den ordinarie yrkesutbildningens ram för att bereda handikappade ungdomar yrkesutbildning. Skolöverstyrelsen skall därvid bl. a. behandla frågor rörande metoder och hjälpmedel för undervisningen samt utformning och utrustning av skollokaler.

På utredningen bör ankomma att särskilt pröva yrkesutbildningen för de svårast handikappade, för vilka det inte torde vara realistiskt att räkna med att de kan tas emot inom den ordinarie yrkesutbildningen. Erfarenheterna av yrkesutbildning för de svårast handikappade är mycket begränsade. De snabba medicinska och tekniska framstegen under senare år har emellertid påtagligt bidragit till att aktualisera frågan om undervisning och utbildning för delvis nya grupper med svåra fysiska och psykiska handikapp, vilka tidigare knappast kunnat komma i fråga härtill. För dessa kategorier torde behövas speciella resurser och en mera individuell inriktning av yrkesutbildning och särskild anpassningsundervisning.

Utformningen av de handikappades yrkesutbildning blir givetvis beroende av de förslag som yrkesutbildningsberedningen kommer att framlägga rörande den allmänna yrkesutbildningens uppgifter, innehåll och organisation. Utredningen bör i samråd med bl. a. yrkesutbildningsberedningen och arbetsmarknadsstyrelsen gå igenom de speciella frågor som har samband med svårt handikappade ungdomars möjligheter till yrkesutbildning. Vid denna genomgång bör utredningen systematiskt studera olika yrken som grundval för en effektiv yrkesutbildning och yrkesvägledning. Utredningen bör också utarbeta förslag om hur yrkesutbildningen för handikappade i största möjliga utsträckning skall kunna inordnas i det allmänna yrkesutbildningsväsendet. Utredningen bör mot bakgrunden härav vidare pröva behovet av utbildningsplatser av rikskaraktär, deras förläggning och huvudmannaskapet för dem. Även beträffande sådana utbildningsplatser bör en samordning med det ordinarie yrkesutbildningsväsendet eftersträvas. Vårdfrågor i samband med yrkesutbildningen bör särskilt uppmärksammas av utredningen. Det är angeläget att förslag om en lämplig organisation av yrkesutbildningen för handikappade framläggs så snart som möjligt. I anslutning härtill bör utredningen pröva på vad sätt den nuvarande yrkesutbildningsverksamheten vid vanförestalterna kan integreras i yrkesutbildningsorganisationen samt därmed sammanhängande frågor.

Statsbidragsgivningen till tekniska hjälpmedel för rörelsehindrade m. fl. har fr. o. m. den 1 juli 1964 utsträckts till att gälla inte bara ortopediska hjälpmedel utan även tekniska hjälpmedel för den dagliga livsföringen. Ett samspel mellan forskningen inom medicin och teknik ger nya möjligheter att utveckla de tekniska hjälpmedlen för handikappade. På detta område har ett visst samarbete redan etablerats mellan de medicinska och tekniska forskningsråden. Ett viktigt utvecklingsarbete i fråga om de tekniska hjälpmedlen för handikappade bedrivs av SVCK med statligt stöd. Utredningen

bör ta upp överläggningar med SVCK och de nämnda forskningsråden rörande formerna för den fortsatta verksamheten på området.

Utöver den invaliditetsersättning som inom folkpensioneringens ram kan utgå till vissa handikappade finns flera olika former av ekonomiskt stöd för anskaffning och drift av *invalidbilar*. Arbetsmarknadsstyrelsen kan från anslaget till vissa sysselsättningsfrämjande åtgärder för handikappade m. fl. lämna bidrag till anskaffande av invalidbilar för handikappade, som är beroende av bil för sitt arbete eller sin yrkesutbildning. Vidare kan genom anslaget till bidrag till hjälpmedel för rörelsehindrade m. fl. erhållas trehjuliga mopeder, s. k. invalidvagnar. I stället för invalidvagn kan den handikappade få ett motsvarande kontantbelopp för inköp av invalidbil. Höggradigt rörelsehindrad kan befrias från fordonsskatt och även få återbäring av erlagd omsättningsskatt (den s. k. bilaccisen) för fordonet. De som befriats från fordonsskatt kan få bidrag av staten med belopp motsvarande skattekostnaderna för en viss mängd drivmedel. Utredningen bör företa en översyn av dessa olika bestämmelser om bidrag till anskaffande och drift av invalidfordon och pröva ändamålsenligheten av de ifrågakvarande bestämmelserna. Därvid bör utredningen även pröva huruvida nu utgående skatterestititioner lämpligen bör omläggas till ett stöd i form av direkta bidrag. Utredningen bör i hithörande frågor samråda med bilskatteutredningen.

Utredningen bär även uppmärksamma andra frågor rörande de handikappades resor och transporter. Utredningen bör också vara oförhindrad att föreslå andra åtgärder som syftar till att bryta de handikappades isolering.

Av stor betydelse för de handikappade är att de i lämplig form får upplysning om de vård- och hjälpmöjligheter som står till buds. Föräldrar till handikappade barn behöver också genom kuratorer eller på annat sätt ha tillgång till en *rådgivningsverksamhet* beträffande sina speciella problem. Utredningen bör ägna hithörande frågor särskild uppmärksamhet. I samband därmed bör utredningen överväga frågan om organisationen av denna verksamhet inom landstingsområdena. Vidare bör utredningen pröva om behov föreligger av en mera allmänt inriktad upplysningsverksamhet, särskilt i förebyggande syfte.

Socialpolitiska kommittén har i sin sammanställning Social omvårdnad av handikappade uttalat sig om ansvarsfördelningen rörande omvårdnaden av de handikappade. Vad kommittén därvid anfört bör vara utgångspunkten för fördelningen av de ifrågakvarande samhällsuppgifterna på stat, landsting och kommuner. Det innebär, att landstingen och kommunerna i betydande omfattning svarar för omvårdnaden av de handikappade.

Frågor av betydelse för de handikappade handläggs av ett flertal statliga myndigheter. För att främja samverkan mellan myndigheter och handikapporganisationer och mellan dessa organisationer inbördes har inrättats statens handikappråd. Utredningen bör nu överväga på vad sätt en *samverkan* i organisatoriskt hänseende kan åstadkommas *mellan de berörda statliga myndigheterna*.

Utredningen bör även i övrigt eftersträva sådana lösningar av de olika frågor som gäller omvårdnaden av de handikappade att en bättre samordning av samhällets insatser åstadkommes och en smidig anpassning till nya rön och erfarenheter möjliggöres.

Utredningen bör under sitt arbete samråda med statens handikappråd.

Utredningen har under tiden fram till den 1 november 1965 hållit ett sammanträde.

Utredningens arbete beräknas fortgå under år 1966.

39. Socialdepartementets sjukvårdsdelegation

Inrättad enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1965 för att såsom en till socialdepartementet knuten delegation följa utbyggnaden av sjukvårdsresurserna i landet och verka för en samordning av sjukvårdsplaneringen:

Ledamöter

Åström, L.-Å. E., statssekreterare i socialdepartementet, tillika *ordförande*;
 Söderqvist, B. O. A., expeditionschef i socialdepartementet;
 Thapper, G. F., talman, ordförande i Svenska landstingsförbundet;
 Lindvall, H., kommunalråd, ordförande i Svenska stadsförbundets sjukvårdsdelegation.
 Paulsson, G. V. V., statssekreterare i statsrådsberedningen;
 Höök, E. S. V., planeringschef i finansdepartementet;
 Moberg, S. T., statssekreterare i ecklesiastikdepartementet;
 Tilert, C. R., statssekreterare i inrikesdepartementet;
 Engel, A. G. W., generaldirektör och chef för medicinalstyrelsen;
 Löwbeer, H., generaldirektör och chef för skolöverstyrelsen;
 Olsson, S. O. B., generaldirektör och chef för arbetsmarknadsstyrelsen;

Ersättare

Hedengren, S.-O. G., departementsråd i socialdepartementet;
 Fridh, K. G., departementsråd i socialdepartementet;
 Olsson, B. K., förbundsdirektör i Svenska landstingsförbundet;
 Romberg, N. W. A., sjukvårdsdirektör i Stockholms stads sjukvårdsstyrelse.
 Lindh, T. B. E., byråchef i centrala sjukvårdsberedningen;
 Bergstedt, T. L. H., departementssekreterare i finansdepartementet;
 Sandgren, C. L., departementsråd i ecklesiastikdepartementet;
 Fröjd, S. A., kansliråd i inrikesdepartementet;
 Lindgren, S. medicinalråd;
 Orring, J. A., överdirektör i skolöverstyrelsen;
 Rehnberg, K. B., avdelningschef i arbetsmarknadsstyrelsen;

Lokal: Socialdepartementet; tel. växel 22 45 00.

Delegationens arbete har påbörjats och beräknas fortgå under år 1966.

40. Lokal- och utrustningsprogramkommittén för karolinska sjukhuset

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1965 med uppgift att — med beaktande av vad föredragande departementschefen anfört i propositionen 1965: 59 och efter samråd med lokal- och utrustningsprogramkommittén för universitetet och högskolorna i Stockholm — upprätta lokalprogram och utrustningsförslag på grundval av de av statsmakterna god-

tagna riktlinjerna för den fortsatta planeringen av karolinska sjukhusets utbyggande:

Rexed, B. A., professor, *ordförande*;
 Bunner, T. Å. G., byggnadsråd (t. o. m. den 31 oktober 1965);
 Hallenborg, U. G. J. M., planeringschef;
 Hamberger, C.-A., professor;
 Karlén, G. H., sjukhusdirektör;
 Lindberg, U. G., t. f. avdelningsdirektör (fr. o. m. den 1 november 1965);
 Zetterblad, U. F., planeringsdirektör.

Expert:

Linneroth, Anna, förste assistent.

Sekreterare:

Gunnarsson, N. G. A., byråchef, tillika chef för kommitténs kansli.

Lokal: Karolinska sjukhuset, Stockholm 60; tel. lokalsamt. växel 34 05 00, rikssamt. växel 34 06 50.

Kommittén har under tiden september—oktober 1965 hållit tre sammanträden.

Kommitténs arbete beräknas fortgå under år 1966.

41. Utredning om förhållanden som sammanhånga med rekrytering av föredragande i försäkringsdomstolen m. m.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 oktober 1965 för att verkställa utredning om förhållanden som sammanhånga med rekrytering av föredragande i försäkringsdomstolen m. m.:

Danielson, G. H., t. f. expeditjonschef.

Expert:

Ericsson, Bengt, kansliråd.

Lokal: Socialdepartementet; tel. växel 22 45 00.

Utredningsarbetet beräknas kunna slutföras under år 1966.

42. Lokal- och utrustningsprogramkommittén för en vårdyrkesskola

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 oktober 1965 med uppgift att — med beaktande av vad som anförts i en inom socialdepartementet utarbetad promemoria samt efter samråd med skolöverstyrelsen, styrelsen för statens sjuksköterskeskola i Stockholm och yrkesutbildningsberedningen — upprätta lokalprogram och utrustningsförslag för en vårdyrkesskola:

Törnquist, H. E., byggnadsråd, *ordförande*;

Bildt, H. G., sekreterare;

Fagerberg, G., datachef;

Gårdstedt, H. B., skolråd;

Lewén-Eliasson, Anna-Lisa, led. av II kamm.;

Lundblad, Brita, byrådirektör;

Persson, S. E., rektor.

Expert:

Löfgren, Ann-Marie, byrådirektör.

Sekreterare:

Gunnarsson, N. G. A., byråchef.

Lokal: Karolinska sjukhuset, Stockholm 60; tel. lokalsamt. växel 34 05 00,
rikssamt. växel 34 06 50.

Kommittén beräknar slutföra uppdraget under år 1966.

Kommunikationsdepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1965

1. 1957 års bemanningsutredning (1963: I H 9; 1964: I K 12; 1965: I K 13)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 december 1957 för att utreda frågan om bemanningen på fartyg och därmed sammanhängande spörsmål:

Eckblom, O., f. d. landshövding.

Experter:

Forssblad, N. D., direktör;

Grenander, N., direktör, jur. dr;

Hartvig, P. Å., kansliråd;

Karlbjörn, H. S., ombudsman;

Linderstam, B. A. H., ombudsman;

Lyeke, H., direktör;

Strömberg, A. E., rektor;

Thore, J. S., förbundsordförande;

Tufvasson, K. E., byrådirektör;

Wikström, K. J., ombudsman;

Öbrink, J. H., f. d. byrådirektör.

Sekreterare:

Rune, C. L., hovrättsassessor.

Särskilda *direktiv* har ej lämnats.

Utredningsmannen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit ett sammanträde med experter i utredningen.

Utredningen har avgett en den 24 mars 1965 dagtecknad promemoria med förslag till ändring i sjöbefälskungörelsen (Stencil K 1965: 2).

Sedan Kungl. Maj:ts förslag till lag om säkerheten på fartyg m. m. (prop. 1965: 132) antagits av riksdagen beslöt departementschefen den 10 december 1965 på därom av utredningen i skrivelse den 30 november 1965 gjord framställning att utredningen skulle upphöra.

2. 1957 års trafiknykterhetskommitté (1963: I 13; 1964: I 13; 1965: I 14)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 december 1957 för att verkställa översyn av lagstiftningen om trafiknykterhet och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 3 januari 1958):

Rylander, A. O. E., landshövding, f. d. riksdagsman, *ordförande*;
Alemyr, S. R., rektor, led. av II kamm.;
Ewerlöf, Elsa H. E., fru. f. d. riksdagsledamot;
Larsson, E., hemmansägare, led. av II kamm.

Sekreterare:

Sterzel, F. A. C., preceptor.

Direktiven för kommittén, se 1958: I K 28.

Kommittén har, utöver tidigare avgivet betänkande (SOU 1963: 72), den 28 juni 1965 avgett slutbetänkande, benämnt »Nykterhet i trafik II. Luftfarten. Spårtrafiken» (SOU 1965: 35).

Uppdraget är därmed slutfört.

3. 1960 års radioutredning (1963: I 16; 1964: I 16; 1965: I 15)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1959 för att utreda frågan om de allmänna riktlinjerna för ljudradions och televisionens framtida verksamhet m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 29 januari 1960 och den 26 november 1962):

Åman, O. V., landshövding, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Eskilsson, C. E., lantbrukare, led. av I kamm.;

Heimbürger, H. A., f. d. ekonomidirektör;

Helén, N. G., landshövding, led. av II kamm.;

Larsson, H., skogsinspektör, led. av II kamm.;

Maltson, Lisa, redaktör, led. av I kamm.;

Mellqvist, S. A., förste kontorist, led. av II kamm.

Experter:

Bergström, S. B:son, professor (fr. o. m. den 25 januari 1964);

Esping, E. B., teknisk direktör;

Persson, S. B. V., kanslichef;

Rydbeck, O., radiochef;

Öhrström, K. L., ekonomidirektör.

Sekreterare:

Brodd, K. A., byrådirektör;

Lindblad, I., docent (ordf. i RAFF och RUFUS).

Under året har arbetsgruppen för folkbildning, universitetsundervisning och samhällsinformation (RUFUS) arbetat självständigt inom utredningens ram. Detsamma gäller arbetsgruppen för forskningsfrågor (RAFF).

Arbetsgruppen för folkbildning, universitetsundervisning och samhällsinformation (RUFUS).

Experter:

Franzén, N.-O., programdirektör;

Ivre, I. G. E., redaktör.

Sekreterare:

Hallingberg, G. G., lektor;
Hedlund, B. E., avdelningschef.

Arbetsgruppen för forskningsfrågor (RAFF).

Experter:

Hallingberg, G. G., lektor;
Himmelstrand, J. U. I., professor.

Direktiven för utredningen, se 1961: I K 15 och 1963: I K 16.

Utredningen har under tiden november 1964—april 1965 hållit 13 sammanträden omfattande 21 dagar.

Utredningen har, utöver tidigare avgivet betänkande (SOU 1964: 54), den 7 april 1965 avgett slutbetänkande, benämnt »Radions och televisionens framtid i Sverige» (SOU 1965: 20—21).

Uppdraget är därmed slutfört.

4. Utredning rörande vissa rättsliga spörsmål m. m. i fråga om radioanläggning och rundradioverksamhet (1963: I 28; 1964: I 26; 1965: I 24)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 juni 1962 för att utreda vissa rättsliga spörsmål m. m. i fråga om radioanläggning och rundradioverksamhet:

Bergström, S. B:son, professor.

Utredningsmannen har den 22 juni 1965 avgett betänkande, benämnt »Radiolog» (SOU 1965: 46).

Uppdraget är därmed slutfört.

5. Bilförarutredningen (1963: I 30; 1964: I 28; 1965: I 26)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 augusti 1962 för att verkställa utredning angående förarutbildningen och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 12 september 1962):

Elfving, O. G. C., landshövding, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Burén, C.-D. E., teknisk direktör;

Kallerdahl, B. U., rektor;

Levin, H. S., led. av II kamm.;

Persson, S., ombudsman;

Skiöld, L. O. R., expeditionschef (t. o. m. den 6 april 1965);

Thorson, G. A., direktör.

Experter:

Backman, G. B., kansliråd;

Bjarnholt, L. O., byrådirektör;

Cullert, B., lektor;

Engqvist, K. E. B., lönedirektör;
 Freeman, L.-E. A., byråchef;
 Hallin, G. E., krigsråd;
 Hildeberg, L., skolkonsulent;
 Jansson, A. H., kommunalråd;
 Lindbo, L. P., rektor;
 Lindqvist, S. O. K., byrådirektör;
 Rhedin, C. W. E., byråchef;
 Sundelius, O. R. S., förste länsassessor;
 Sundin, T., studierektor;
 Talls, E. Å. E:son, lektor;
 Thuresson, P. U. M., departementssekreterare.

Sekreterare:

Morath, B. A., kammaråklagare.

Biträdande sekreterare:

Sylvén, G. J. O., departementssekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1963: I K 30.

Utredningen har under tiden november 1964—april 1965 hållit tre sammanträden.

Utredningen har den 2 juli 1965 avgett dels betänkande, benämnt Körkortet och trafikutbildningen (SOU 1965: 42) dels tillsammans med körtidsutredningen betänkande, benämnt »Statens trafikverk» (SOU 1965: 43).

Uppdraget är därmed slutfört.

6. *Utredning rörande förrådshållningen inom vissa statliga verk* (1964: I 31; 1965: I 28)

Tillkallad genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 november 1962 för att utarbeta en redogörelse rörande förråds- och lagerhållningen inom postverket, televerket, statens järnvägar, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och statens vattenfallsverk, varvid jämförelse även bör ske med förhållandena inom enskild industriell verksamhet:

Lokrantz, L. A. O., direktör.

Sekreterare:

Garpefält, K. S. R., byrådirektör.

Utredningen har under år 1965 avgett en promemoria (Stencil K 1965: 5).

Uppdraget är därmed slutfört.

7. *Väg- och vattenbyggnadsstyrelseutredningen* (1964: I 36; 1965: I 30)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 för att verkställa översyn av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens organisation och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juli 1963):

Severin, E. J., direktör, *ordförande*;
Lokrantz, L. A. O., direktör;
Wetterblad, R. I. T:son, generaldirektör.

Experter:

Olsén, B., tingsdomare (fr. o. m. den 1 april 1965);
Qvarnström, B. O., byrådirektör.

Sekreterare:

Sandler, E., civilingenjör.

Biträdande sekreterare:

Görs, L. F. E:son, departementssekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1964: I K 36.

Utredningen har under tiden november 1964—juni 1965 hållit 13 sammanträden.

Utredningen har den 1 juli 1965 avgett betänkande, benämnt »Statens Vägverk» (SOU 1965: 47).

Uppdraget är därmed slutfört.

8. Körtidsutredningen (1964: I 37; 1965: I 31)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 för att verkställa utredning om regleringen av arbetsförhållandena inom landsvägstrafiken (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juli 1963):

Elfving, O. G. C., landshövding, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Elmstedt, K. E., direktör;

Karlsson, F. G., redaktör, led. av I kamm.;

Schött, L. E., häradsskrivare, led. av I kamm.;

Svensson, K. H., ombudsman.

Experter:

Falkenmark, P. A., förste byråsekreterare;

Hallin, G. E., krigsråd;

Sterzel, F. A. C., preceptor (fr. o. m. den 16 maj 1965);

Thorburn, T. W., professor.

Sekreterare:

Sterzel, F. A. C., preceptor (t. o. m. den 15 maj 1965).

Biträdande sekreterare:

Lindahl, L.-O. H., departementssekreterare.

Direktiven för utredningen, se 1964: I K 37.

Utredningen har under tiden november 1964—maj 1965 hållit åtta sammanträden.

Utredningen har dels tillsammans med bilförarutredningen den 2 juli 1965 avgett betänkande, benämnt »Statens trafikverk» (SOU 1965: 43) dels

den 27 augusti 1965 avgett betänkande, benämnt »Arbetstid och arbetsinspektion för vägtrafiken» (SOU 1965: 48).

Uppdraget är därmed slutfört.

9. *Utredning angående vagnbok för motorfordon* (1965: I 40)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 21 maj 1964 med uppdrag att verkställa utredning angående vagnbok för motorfordon: Gullnäs, S. I., departementsråd.

Experter:

Larsson, S. A. A., hovrättsassessor (fr. o. m. den 1 januari 1965);

Rällfors, H. L., överingenjör (fr. o. m. den 1 januari 1965);

Åkesson, Å., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 1 januari 1965).

Särskilda *direktiv* har ej lämnats.

Utredningsmannen har under år 1965 avgett ett betänkande (Stencil K 1965: 4).

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1966

10. *Markdelegationen* (1963: I 12; 1964: I 10; 1965: I 11)

Tillkallade genom Kungl. Maj:ts beslut den 23 november 1956 för att ingå i en delegation med uppgift att företräda staten vid förhandlingar med Stockholms stad rörande vissa mellan staten och staden föreliggande byggnads- och markfrågor samt inkomma med de förslag, till vilka förhandlingarna kan föranleda:

Johansson, J. H., överlantmätare;

Larsson, S., generaldirektör;

Mårdh, G. A., byggnadsråd;

Renlund, R. G., direktör;

Experter:

Zickerman, B. H., major;

Ahlén, B. E., ingenjör.

Sekreterare:

Arrhenius, K. G. H., kanslichef.

Biträdande sekreterare:

Elofsson, A. F., byrådirektör.

Lokal: Blasieholmstorg 11 C, Stockholm C, tel. 10 55 91, 11 46 88, 10 38 04.

Direktiven för utredningen, se 1957: I K 30. Härjämte har Kungl. Maj:t den 23 april 1964 förklarat att markdelegationens uppdrag jämväl skall innefatta uppgiften att företräda staten vid förhandlingar avseende upp-

låtelse av mark på Järvafältet till Stockholms stad och vissa andra kommuner. Den 12 mars 1965 har Kungl. Maj:t lämnat delegationen vissa direktiv i anslutning till sistnämnda uppdrag.

Delegationen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 32 sammanträden. Därjämte har fortlöpande överläggningar ägt rum med vissa experter och expertorgan hos de med delegationen förhandlande kommunerna.

Delegationen har för Kungl. Maj:ts prövning med särskilda skrivelser överlämnat dels ett mellan delegationen och delegerade för Stockholms stad den 30 januari 1965 träffat avtal angående vissa markbyten m. m., dels ett mellan delegationen och Skandinaviska Banken den 26 februari 1965 träffat avtal angående förvärv för staten av bankens centralkontorsbyggnad vid Gustav Adolfs torg i Stockholm, vilka avtal därefter godkänts av Kungl. Maj:t.

Delegationens arbete beräknas fortgå under år 1966.

11. Statens företrädare vid förhandlingar om båttrafiken i Stockholms skärgård (1963: I H 8; 1964: I K 11; 1965: I K 12)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 oktober 1956 för att delta i förhandlingar med Stockholms stad och Stockholms läns landsting rörande frågan om hur båttrafiken i Stockholms skärgård bör ordnas (se Post- och Inrikes tidn. den 7 november 1956):

Berggren, E. G. C., kansliråd.

Experter:

Ljungström, G. O., förste länsassessor;

Wennerhorn, K. O. L., departementsråd.

Lokal: Sveavägen 24—26; 3 tr., Stockholm C; tel. 10 28 06.

Statlig medlem i det trafikutskott, som enligt avtal den 10 april 1963 rörande båttrafiken i Stockholms mellersta skärgård samt den 30 juni 1964 angående trafiken i den norra skärgården skall äga följa vederbörande redares åtgärder i fråga om trafiken m. m.:

Berggren, E. G. C., kansliråd.

Särskilda *direktiv* har ej lämnats.

Statens företrädare har fortsatt förhandlingarna med Värmdö kommun angående bidrag till båttrafiken i mellersta skärgården. Mellan Roslags-Länna och Blidö kommuner har träffats avtal om båttrafiken inom förstnämnda kommuns skärgård.

Förhandlingarna beräknas vara slutförda under år 1966.

Trafikutskottet har under tiden november 1964—oktober 1965 haft sex sammanträden. Flertalet av dessa har hållits tillsammans med företrädare för Waxholms Ångfartygs AB.

12. 1960 års vägsakkunniga (1963:I 17; 1964:I 17; 1965:I 16)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 september 1960 för att verkställa översyn av väglagstiftningen (se Post- och Inrikes tidn. den 6 oktober 1960):

Vahlberg, G. E., generaldirektör, *ordförande*;

Antonsson, J. M., lantbrukare, led av II kamm.;

Bengtsson, H. V., plåtslagare, led. av II kamm.;

Jacobsson, P., socialvårdsassistent, led. av I kamm.;

Johansson, N. R., ombudsman, led. av II kamm.;

Körlof, A. H. V., regeringsråd;

von Seth, T. G. A., greve, godsägare, förutvarande andre vice talman i II kamm.

Experter:

Bouvin, J. Å., hovrättsassessor (fr. o. m. den 9 augusti 1965);

Gustafson, C. E., byrådirektör;

Hillert, S. H., preceptor;

Nellborn, S. O., byrådirektör;

Sandgren, P., ingenjör;

Sundström, B., civilingenjör;

Svengren, G.-O., avdelningsdirektör.

Sekreterare:

Helander, C., byrådirektör (fr. o. m. den 9 augusti 1965);

Runesten, S.-O. J., byrådirektör (t. o. m. den 30 juni 1965).

Biträdande sekreterare:

Bouvin, J. Å., hovrättsassessor (t. o. m. den 8 augusti 1965).

Lokal: Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, Rålambsvägen 3—5, Fack, Stockholm 12; tel. lokalsamt. växel 22 96 60, rikssamt. växel 22 98 60.

Direktiven för de sakkunniga, se 1961:I K 18.

De sakkunniga har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 6 sammanträden.

De sakkunnigas arbete beräknas bli slutfört under år 1966.

13. Parkeringskommittén (1963:I 18; 1964:I 18; 1965:I 17)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 september 1960 för att verkställa översyn av gällande rättsregler om anordnande av parkeringsplatser för motorfordon m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 6 oktober 1960):

Andersson, T. G., landshövding, *ordförande*;

Hall, G. V., överdirektör, *vice ordförande*;

Ahlgren, N., direktör;

Andersson, M. A. J., chefredaktör, led. av I kamm. (t. o. m. den 9 september 1965);

Andersson, T., chefredaktör, led. av I kamm.;

Aronsson, H., kommunalråd;

Berglund, H. J., direktör;

Mangård, N., hovrättsråd;

Träff, S. O., direktör.

Experter:

Ahlström, O., trafikingenjör;

Backman, G. B., kansliråd;

Berg, F. L. V., direktör;

Bäcklander, R., direktör;

Hernroth, U. N., polisöverintendent;

Nordqvist, S., laborator;

Sahlin, B. S., direktörsassistent;

Tynelius, S. G. A., stadsbyggnadsdirektör.

Sekreterare:

Palm, A. K., hovrättsfiskal.

Lokal: Storkyrkobrinken 11, 3 tr., Stockholm C, tel. 10 09 06.

Direktiven för kommittén, se 1961: I K 19.

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit åtta sammanträden.

Kommitténs arbete beräknas bli slutfört under år 1966.

14. Svenska ledamöterna av Nordisk vägtrafikkommitté (1963: I 20;
1964: I 20; 1965: I 19)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 december 1960 att såsom svenska ledamöter ingå i en nordisk kommitté med uppgift att utarbeta förslag till gemensam vägtrafiklagstiftning för Danmark, Finland, Norge och Sverige:

Holmquist, B. G., rättschef;

Stoltz, A. W., häradshövding.

Experter:

Ahlström, O., civilingenjör;

Burén, C.-D. E., teknisk direktör;

Hagardt, S. A. O., direktör;

Tornberg, E. A. G., vägtrafikinspektör.

Sekreterare:

Egedal, N. H., avdelningsdirektör;

Voss, B. G. P., hovrättsassessor.

Lokaler: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00,

rikssamt. växel 23 62 00 (Holmquist och Voss); Storkyrkobrinken 7, Stockholm C, tel. 11 51 27 (Egedal).

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit sex sammanträden.

Kommittén har den 31 mars 1965 avgett betänkande, benämnt »Vägmärken» (SOU 1965: 33), och räknar med att under första halvåret 1966 avge betänkande om trafikregler.

Arbetet i övrigt beräknas fortgå under år 1966.

15. Kanaltrafikutredningen (1963: I 22; 1964: I 21; 1965: I 20)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 maj 1961 för att verkställa en trafikekonomisk utredning om godstransporterna mellan väner- och vätterområdena samt västkusten (se Post- och Inrikes tidn. den 13 juni 1961):

Godlund, S. A. I., professor, *ordförande*;

Jarder, J. O., överinspektör;

Rickard, A. B. O., sjöfartsråd;

Torell, A. S., direktör;

Waller, E. A., direktör.

Experter:

Hölcke, O. K. L., avdelningsdirektör;

af Klintberg, R. H. F., direktör;

Rådberg, J. T., major;

Sidenvall, J. G., byrådirektör.

Sekreterare:

Olsson, R. I., departementssekreterare.

Lokal: St. Nygatan 1, Stockholm C; tel. 10 73 09. Sekreteraren även tel. 21 22 27, 24 88 60.

Direktiven för utredningen, se 1962: I K 27.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit nio sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under år 1966.

16. Centrala civila transportkommittén (1963: I 23; 1964: I 22; 1965: I 21)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 16 juni och den 13 oktober 1961 för att verkställa utredning och planläggning i fråga om den civila transportregleringsverksamheten i krig:

Petri, F. A., direktör, *ordförande*;

Baltzar, S.-E., avdelningsdirektör;

Bergelin, S.-E. S., byråchef;

Blidfors, T. E. J., seminarielärare, led. av II kamm.;

Brunnberg, E. A., disponent;
Danielson, N.-G. F., byråchef;
Hagander, J. H., byrådirektör (t. o. m. den 22 oktober 1965);
Hjalmarsson, S. O. R., trafikchef;
Kristensson, A. G., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 23 oktober 1965);
Montell, J. E. O., överdirektör;
Odén, C. Å., kanslichef;
Rickard, A. B. O., sjöfartsråd (t. o. m. den 13 januari 1965);
Simonsson, P. M. O. O., sjöfartsråd (fr. o. m. den 14 januari 1965);
Skarp, N. Å., överstelöjtnant;
Söderberg, H. O. E., byråchef;
Öhrn, J. B., kansliråd.

Experter:

Börjeson, K. B., byrådirektör;
Carlsten, C. J., överste;
Egedal, N. H., avdelningsdirektör;
Stephani, C. A., kamrer.

Sekreterare:

Danielsson, G. Å. D., major.

Biträdande sekreterare:

Rundström, T. E., förste byråsekreterare.

Lokal: Järntorget 84, Stockholm C; tel. 24 62 90.

Direktiven för kommittén, se 1962: I K 28.

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit sju sammanträden.

Kommittén har den 6 september 1965 till Kungl. Maj:t överlämnat ett förslag till omorganisation av kommittén, innebärande bl. a. att kommitténs arbetsuppgifter överförs till ett fristående permanent organ med myndighetsställning.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1966.

17. *Färdskrivarutredningen* (1963: I 25; 1964: I 24; 1965: I 22)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 september 1961 för att verkställa utredning angående de tekniska möjligheterna att utnyttja maskinella hjälpmedel för efterhandsgranskning av färdskrivardiagram samt därmed sammanhängande organisatoriska och andra frågor:

Odén, C. Å., kanslichef, *ordförande*;
Kullberg, O. G., överingenjör;
Rydberg, H. A. L., polisintendent.

Expert:

Broomé, B. P., civilingenjör.

Sekreterare:

Falkenmark, P. A., förste byråsekreterare.

Lokal: Statens biltrafiknämnd, Stockholm C; tel. växel 24 62 90.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit sex sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under första kvartalet av år 1966.

18. *Utredning angående organisationen av bokföringsarbetet m. m. inom byggnadsstyrelsen* (1963: I 27; 1964: I 25; 1965: I 23)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 mars 1962 för att verkställa utredning angående organisationen av bokföringsarbetet m. m. inom byggnadsstyrelsen:

Sandberg, A. G., administrativ direktör.

Experter:

Ask, B. E., avdelningsdirektör;

Attarp, T., avdelningsdirektör;

Ekdahl, S. V. B., avdelningsdirektör;

Eriksson-Öst, O. V., avdelningsdirektör;

Marknäs, N. S. V., avdelningsdirektör.

Lokal: Vattenfallsstyrelsen, Jämtlandsgatan 99, Vällingby; tel. växel 87 00 00.

Direktiven för utredningen, se prop. 1962: 98 s. 86, 87.

Utredningen har under tiden november 1964—november 1965 hållit 22 sammanträden. Under samma tid har den inom utredningen konstituerade arbetsgruppen, vari ingår experter från statskontoret och byggnadsstyrelsen, kontinuerligt arbetat med den praktiska systemutformningen.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under våren 1966.

19. *1962 års fritidsutredning* (1963: I 29; 1964: I 27; 1965: I 25)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 15 augusti och den 28 september 1962 för att utreda vissa frågor rörande fritidsområden, fritidsbebyggelse och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 12 september 1962):

Lundgren, J. B., generaldirektör, *ordförande*;

Carlsson, I., förbundsordförande, led. av II kamm.;

Fälldin, N. O. T., lantbrukare, f. d. riksdagsman;

Henrikson, C. T., stadssekreterare;

Jonsson, K. I., byggnadsråd;

Löwdin, Inga, fil. kand.;

Turesson, B., distriktslantmätare, led. av II kamm.;

Ullsten, O., förbundsordförande, led. av II kamm.

Experter:

Annevall, S., direktör;

Bolin, H. E. A., medicinalråd;

Delin, L. A., revisionssekreterare;

Enocson, J. G. R., direktör;

Erichs, S. M., länsarkitekt;

Falcken, P. J. Ö., kanslisekreterare;

Haggård, S. F., sjöfartsråd;

Kvarby, N. R., överlantmätare;

Sehlin, H., direktör;

Wetterhall, S. C. E., länsingenjör.

Sekreterare:

Norrbom, N. C.-E., byrådirektör.

Lokal: Lantbruksstyrelsen, Centralvägen 16, 4 tr., Solna (sekreteraren), tel. växel 83 05 20.

Direktiven för utredningen, se 1963: I K 29.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit åtta sammanträden.

Utredningen har den 19 mars 1965 avgett betänkande, benämnt »Friluftslivet i Sverige — Friluftslivet i samhällsplaneringen» (SOU 1965: 19).

Utredningen avser att under första halvåret 1966 avge sitt slutbetänkande.

20. 1963 års luftfartsutredning (1964: I 30; 1965: I 27)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 16 november 1962 och den 1 mars 1963 för att verkställa utredning rörande luftfartsverkets framtida ställning m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 7 mars 1963):

Andersson, T. G., landshövding, *ordförande*;

Eriksson, J. E., verkst. dir., led. av I kamm.;

Gustafsson, G. E., lantbrukare, led. av II kamm.;

Larsson, K. S. S., direktör, led. av II kamm.;

Nilsson, E., departementsråd;

Norlin, P. A., direktör;

von Seth, T. G. A., greve, godsägare, förutvarande andre vice talman i II kamm.;

Sjönander, B. J., kansliråd.

Experter:

Görs, L. F. E:son, departementssekreterare (fr. o. m. den 19 februari 1965);

Jonsson, B. B., byrådirektör (fr. o. m. den 22 april 1965);

Svanberg, S.-E., direktör;

Sörenson, S., byråchef;

Weimar, Å., direktör.

Sekreterare:

Öman, S. J., byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

ter Vehn, K. B., civilingenjör;

Östberg, P. J., civilekonom (t. o. m. den 30 september 1965).

Lokal: Grev Turegatan 38, Stockholm Ö; tel. 61 80 91 (Öman), 63 26 83 (ter Vehn) och 63 26 58 (exp.).

Direktiven för utredningen, se 1964: I K 30.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 10 sammanträden. Under tiden den 17—20 oktober 1965 företog utredningen en studieresa till Norge och Danmark.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under år 1966.

21. Lotsorganisationsutredningen (1964: I 33; 1965: I 29)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 februari 1963 för att utreda vissa organisatoriska frågor inom lots- och fyrväsendet (se Post- och Inrikes tidn. den 7 juni 1963):

Gustafsson, H. L., statsråd, led. av II kamm., *ordförande*; (t. o. m. den 19 september 1965);

Malmström, C. G., direktör, *ordförande* (fr. o. m. den 20 september 1965);

Hartvig, P. Å., kansliråd;

Simonsson, P. M. O. O., sjöfartsråd.

Experter:

Grenander, N., direktör, jur. dr.;

Rickard, A. B. O., sjöfartsråd;

Wijkman, E. G. B., universitetsråd.

Sekreterare:

Carlgren, L., byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Göransson, S., lotsinspektör (under tiden den 1 november 1964—den 30 juni 1965 och fr. o. m. den 1 september 1965).

Lokal: Kungl. Sjöfartsstyrelsen, Sehlstedtsg. 9, Stockholm NO (post-adress Fack, Stockholm 27); tel. 24 65 20 ankn. 245/246.

Direktiven för utredningen, se 1964: I K 33.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit sex sammanträden. Under verksamhetsåret har utredningen haft ett nära samarbete med den inom civildepartementet verksamma lotslöneberedningen. Samråd har ägt rum med den under året tillsatta sjöfartsutredningen be-

träffande bl. a. spørsmålet att gemensamt lösa vissa frågor rörande sjöfartsavgifter m. m.

Utredningen har i skrivelse den 8 april 1965 lagt fram förslag till vissa ändringar i lotsförordningen.

Preliminärt förslag till lotsplatsorganisation har utarbetats och med en den 14 september 1965 dagtecknad skrivelse överlämnats till chefen för kommunikationsdepartementet (Stencil K 1965: 3).

Utredningens arbete beräknas fortgå under år 1966.

22. *Statens företrädare i skärgårdstrafikutredningen* (1964: I 38;
1965: I 32)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 för att såsom företrädare för staten tillsammans med vederbörande företrädare för Stockholms stad och Stockholms läns landsting göra en utredning om den reguljära båttrafiken i Stockholms södra skärgård (se Post- och Inrikes tidn. den 9 juli 1963):

Berggren, E. G. C., kansliråd.

Experter:

Ljungström, G. O., förste länsassessor;

Wennerhorn, K. O. L., departementsråd.

Lokal: Sveavägen 24—26, 3 tr., Stockholm C; tel. 10 28 06.

Direktiven för utredningen, se 1964: I K 38.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit sex sammanträden. Ett flertal resor har företagits för besiktning av bryggor, vägar m. m.

Utredningens arbete beräknas bli slutfört under första halvåret 1966.

23. *Statens förhandlingsman för storstockholmstrafiken* (1965: I 33)

Förordnad av Kungl. Maj:t enligt beslut den 19 december 1963 såsom förhandlings- och utredningsman för den kollektiva närtrafikens ordnande i storstockholmsområdet:

Hörjel, N. J., generaldirektör.

Experter:

Grahn, F. T., byrådirektör;

Görs, L. F. E:son, departementssekreterare (t. o. m. den 22 juni 1965);

Jonsson, K. I., byggnadsråd;

Lönnqvist, S. E. V., postbankschef;

Nilsson, E., departementsråd (fr. o. m. den 23 juni 1965);

Samuelson, S. J. E., överingenjör (t. o. m. den 18 oktober 1965);

Sandberg, A. G., administrativ direktör;

Sarman, A. H., byrådirektör;
Skiöld, L. O. R., expeditionschef (t. o. m. den 7 april 1965);
Werne, G. A. K., trafikinspektör (fr. o. m. den 1 juni 1965);
Wiberg, R., departementssekreterare (t. o. m. den 22 juni 1965);
Öhrn, J. B., kansliråd.

Sekreterare:

Gårdö, K. G., förste assessor.

Lokal: Storkyrkobrinken 11, 3 tr., Stockholm C; tel. kansliet 10 51 41.

Direktiven för förhandlingsmannen, se 1965: I K 33.

Förhandlingsmannens verksamhet har resulterat i en den 17 december 1964 träffad principöverenskommelse mellan Stockholms stad och Stockholms läns landstingskommun angående samordning, utbyggnad och drift av det kollektiva trafiksystemet i Storstockholm m. m. Under år 1965 har verksamheten huvudsakligen avsett undersökningar om infogande av de större enskilda trafikföretagen i trafiksystemet.

24. 1964 års transportforskningsutredning (1965: I 34)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 februari 1964 för att verkställa utredning rörande transportforskningens organisation och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 25 februari 1964):

Svärd, N. G., generaldirektör, f. d. riksdagsman, *ordförande*;

Appelgren, L. G. S., departementssekreterare;

Erlander, S. B., fil. lic.;

Jerdenius, K. E., organisationsdirektör;

Pettersson, E. J. H., förbundsordförande;

Rexed, B. A., professor;

Sahlin, K. Å., direktör.

Experter:

Björkman, B. E. T:son, professor;

Bruzelius, N. G. A., överdirektör;

Ekberg, K. G., överingenjör;

Hansson, H. O. G., kanslichef;

Lasson, K.-I. L., överdirektör;

Nabseth, L. G., ekonomie doktor;

Samuelson, S. J. E., överingenjör.

Sekreterare:

Ottenhag, T. E., byrådirektör.

Lokal: Försvarets fabriksstyrelse, Tullgatan 8 (Fack), Eskilstuna 1; tel. 016/10200.

Direktiven för utredningen, se 1965: I K 34.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 13 sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1966.

25. Svenska öresundsgruppen (1965: I 35)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 april 1964 med uppgift att ingå i en svensk-dansk arbetsgrupp för att ytterligare bereda frågan om en fast förbindelse över Öresund:

Hörjel, N. J., generaldirektör, *ordförande*;

Upmark, E. G. J., generaldirektör.

Experter:

Buregren, T., planeringsdirektör (fr. o. m. den 15 september 1965);

Ekström, H. V., vägdirektör;

Godlund, S. A. I., professor;

Gudmundsson, N. H., teknisk direktör;

Haggård, S. F., sjöfartsråd;

Hall, G. V., överdirektör (fr. o. m. den 11 mars 1965);

Hägerstrand, S. T. E., professor;

Jacobsson, G., direktör, led. av I kamm.;

Jarder, J. O., överinspektör;

Jonsson, K. I., byggnadsråd;

Olsson, R. I., departementssekreterare (fr. o. m. den 15 september 1965);

Ström, H. B., överingenjör;

Tjällgren, P. O. L., överingenjör (t. o. m. den 10 mars 1965).

Sekreterare:

Wennerhorn, K. O. L., departementsråd.

Biträdande sekreterare:

Källström, Å., departementssekreterare;

Olsson, R. I., departementssekreterare (t. o. m. den 14 september 1965).

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (Wennerhorn och Källström).

Arbetsgruppen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 17 sammanträden varav 7 varit gemensamma med ledamöterna i den danska arbetsgruppen. Experternas utredningsarbete har fördelats på tre grupper, en för tekniska frågor, en för trafikekonomiska frågor och en för näringslivs- och planfrågor. De olika expertgrupperna har hållit totalt 49 sammanträden varav 18 varit gemensamma med motsvarande danska expertgrupper.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under år 1966.

26. Bilregisterutredningen (1965: I 36)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 april 1964 för att verkställa utredning om fordonsregistreringen och därmed sammanhängande spörsmål:

Edström, K. S., överdirektör.

Experter:

Dahlström, Å., byrådirektör;

Eriksson, Böret, kansliråd;

Ferm, A. J., departementssekreterare (fr. o. m. den 1 juli 1965);

Forss, K. J. R., förste länsassessor;

Gullnäs, S. I., departementsråd;

Pernelid, W. Å. E., t. f. överdirektör;

Rällfors, H. L., överingenjör;

Thulin, E. E:son, byråchef.

Sekreterare:

Rova, O. E., organisationsdirektör.

Lokal: Centrala folkbokförings- och uppbördsnämnden, Jakobsbergsgatan 32; postadress Box 40 142, Stockholm 40; tel. 22 89 60 (utredningsmannen och sekreteraren) och 11 50 73 (utredningsmannen direkt).

Direktiven för utredningen, se 1965: I K 36.

Utredningsmannen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit fem sammanträden med experterna. Dessutom har ett stort antal överläggningar hållits med berörda myndigheter och organisationer. Studiebesök har företagits hos flera länsstyrelser.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1966.

27. 1964 års Gotlandstrafikutredning (1965: I 37)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 april 1964 för att verkställa utredning i fråga om trafiken mellan Gotland och fastlandet:

Westerlind, E. A., landshövding.

Experter:

Gustafsson, R. E., disponent;

Jarder, J. O., överinspektör (fr. o. m. den 29 september 1965);

Lindahl, K. O. R., lönedirektör (fr. o. m. den 19 februari t. o. m. den 29 september 1965);

Pettersson, A. G., skyddskonsulent, led. av I kamm.;

Svensson, P. G. A., lantbrukare, f. d. riksdagsman.

Sekreterare:

Berg, S. G. L., byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Carlsson, K. N. E., byråassistent.

Lokal: Grev Turegatan 38, Stockholm Ö; tel. 63 79 77.

Särskilda *direktiv* har ej lämnats.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under år 1966.

28. *Trafikpolitiska delegationen* (1965: I 38)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 april 1964 att ingå i en delegation med uppgift att såsom rådgivande organ inom kommunikationsdepartementet följa upp genomförandet av det av statsmakterna beslutade trafikpolitiska reformprogrammet:

Peterson, L. E., statssekreterare, *ordförande*;

Blidfors, T. E. J., seminarielärare, led. av II kamm.;

Ericsson, K. A. G., disponent;

Grebäck, E. H., agronom, led. av II kamm.;

Himmelstrand, G. G. F., direktör;

Kolare, G. C. K., förbundsordförande;

Odén, C. Å., kanslichef;

Pettersson, E. J. H., förbundsordförande;

Sjöberg, E. A., ekonomidirektör;

Skiöld, L. O. R., expeditionschef (t. o. m. den 7 april 1965);

Sundblad, L., disponent;

Thorell, K. A. B., direktör;

Öhrn, J. B., kansliråd (fr. o. m. den 8 april 1965).

Experter:

Kritz, L. O., fil. lic.;

Lindgren, J., civilingenjör;

Sjökvist, S. A. R., ingenjör;

Tryselius, G. V., byrådirektör (avliden den 1 mars 1965);

Öhrn, J. B., kansliråd (t. o. m. den 7 april 1965).

Sekreterare:

Appelgren, L. G. S., departementssekreterare.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (Appelgren).

Delegationen har under tiden november 1964—november 1965 hållit fem sammanträden. Därjämte har en inom delegationen utsedd arbetsgrupp hållit ett flertal sammanträden. Vidare har vid olika tillfällen överläggningar ägt rum med transportutövare och transportkonsumenter. Delegationen har den 6 september 1965 avlämnat en redogörelse för det trafikpolitiska reformarbetet under tiden juli 1964—juni 1965.

Arbetet beräknas fortgå under år 1966.

29. Vägplaneutredningen (1965: I 39)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 april 1964 att verkställa utredning rörande den översiktliga vägplaneringen och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 18 juli 1964): Grafström, E. O. H., generaldirektör, *ordförande* (t. o. m. den 17 december 1965);

Skoglund, G. T., led. av II kamm., f. d. statsråd, *ordförande* (fr. o. m. den 18 december 1965);

Gerentz, S. T., direktör;

Höök, E. S. V., planeringschef;

Nilsson, E., departementsråd;

Tjällgren, P. O. L., överingenjör.

Experter:

Milstam, K. Ö., departementssekreterare;

Nordqvist, S. R., laborator (fr. o. m. den 29 mars 1965);

Olsson, R. I., departementssekreterare (fr. o. m. den 1 juni 1965).

Sekreterare:

Carlsund, H. B., civilekonom (fr. o. m. den 1 juni 1965);

Olsson, R. I., departementssekreterare (t. o. m. den 31 maj 1965).

Biträdande sekreterare:

Lindahl, L.-O. H., departementssekreterare.

Lokal: Grev Turegatan 38, Stockholm Ö; tel. 61 68 29 (Carlsund) och 63 26 58 (exp.).

Direktiven för utredningen, se 1965: I K 39.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 9 sammanträden.

Arbetsgruppen för vissa tekniska frågor m. m. (tillsatt den 16 mars 1965).

Experter:

Hjelmér, A., vägdirektör;

Edholm, K. S., överingenjör;

Gustafson, C. E., t. f. gatuinspektör;

Sundbergh, A. I., avdelningsdirektör;

Sundström, H. A., väginspektör;

Torell, A. S., direktör.

Arbetsgruppen har t. o. m. oktober 1965 hållit 13 sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1966.

30. *Arbetsgruppen för färjetrafiken mellan Finland och Sverige m. m.* (1965: I 41)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 juni 1964 för att utreda spörsmål rörande färjetrafiken mellan Finland och Sverige via Åland:

Haggård, S. F., sjöfartsråd, *ordförande*;
Peterson, L. E., statssekreterare;
Schill, O. G., vägdirektör.

Experter:

Buregren, T., planeringsdirektör;
Lindemalm, P., civilingenjör;
Ljungström, G. O., förste länsassessor;
Monthan, T. O., tulldirektör;
Samuelson, S. J. E., överingenjör;
Sidenvall, J. G., byrådirektör.

Sekreterare:

Raud, J., byrådirektör.

Lokal: Sjöfartsstyrelsen, Sehlstedtgatan 9, Fack, Stockholm 27; tel. 24 65 20 (Haggård och Raud).

Direktiven för utredningen, se 1965: I K 41.

Arbetsgruppen har under tidsperioden november 1964—oktober 1965 hållit fem sammanträden varav två med den finska motsvarigheten till den svenska arbetsgruppen. Dessutom har arbetsgruppernas sekreterare haft tre gemensamma överläggningar.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under första kvartalet 1966.

31. *Utredning angående standardisering av transportdokument*
(1965: I 42)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1964 för att verkställa utredning angående standardisering av transportdokument m. m.:

Roos, G. E., förste revisor.

Lokal: Kommunikationsdepartementet, Fack, Stockholm 2; tel. växel 22 45 00.

Särskilda *direktiv* har ej lämnats.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1966.

32. *Utredning angående befordran av farligt gods på väg m. m.*
(1965: I 43)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1964 för att utreda frågan om befordran av farligt gods på väg m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 20 november 1964):

Mangård, N., hovrättsråd, *ordförande*;

Andersson, T. C., direktör;

Ericson, H. E., ombudsman;

Gätje, F. E. N., avdelningsdirektör;

Jönsson, A., avdelningsdirektör;

Lindstedt, A., kommerseråd;

Thorell, K. A. B., direktör.

Experter:

Ekberg, K. G., överingenjör (fr. o. m. den 1 maj 1965);

Helmerson, B. I H., direktör (fr. o. m. den 1 maj 1965);

Åberg, G. B., professor (fr. o. m. den 1 maj 1965).

Sekreterare:

Björkman, A. F. M., kanslisekreterare.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00, ankn. 1275 (Björkman).

Direktiven för utredningen, se 1965: I K 43.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit tre sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1966.

33. *Sakkunniga för översyn av sjömanslagen* (1965: I 44)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 september 1964 för att verkställa översyn av sjömanslagen (se Post- och Inrikes tidn. den 14 oktober 1964):

Borggård, G. R., expeditionschef; *ordförande*;

Grenander, N., direktör, jur. dr;

Hadrup, K. E. H., direktör;

Thore, J. S., förbundsordförande;

Wiebe, S. W. O., direktör;

Wikström, K. J., ombudsman.

Experter:

Forssblad, N. D., direktör;

Karlbjörn, H. S., ombudsman.

Sekreterare:

Sjöstedt, K. L. T., hovrättsassessor.

Lokal: Sveavägen 24—26, 3 tr., Stockholm C; tel. 20 87 92.

Direktiven för utredningen, se 1965: I K 44.

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit sju sammanträden. Därutöver har hållits ett sammanträde med representanter för de nordiska länderna.

Kommittéarbetet beräknas fortgå under år 1966.

34. 1964 års sjöarbetstidsutredning (1965:I 45)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 september 1964 för att verkställa översyn av sjöarbetstidslagen (se Post- och Inrikes tidn. den 14 oktober 1964):

Wieslander, K. H. B., regeringsråd.

Experter:

Ekberg, L., hovrättsassessor;

Forsssblad, N. D., direktör;

Grenander, N., direktör, jur. dr;

Hadrup, K. E. H., direktör;

Karlbjörn, H. S., ombudsman;

Thore, J. S., förbundsordförande;

Wiebe, S. W. O., direktör;

Wikström, K. J., ombudsman.

Sekreterare:

Rittri, B. S., assessor.

Lokal: Torild Wulffsgatan 6, Göteborg SV; tel. 031/13 56 28 (Rittri).

Direktiven för utredningen, se 1965:I K 45.

Utredningen har under tiden oktober 1964—oktober 1965 hållit sex sammanträden.

Utredningens arbete beräknas fortgå under år 1966.

35. Sjöfartsutredningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 april 1965 för att verkställa översyn av sjöfartsverkets organisation och därmed sammanhängande spørsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 29 april 1965):

Malmström, C. G., direktör, *ordförande*;

Appelgren, L. G. S., departementssekreterare;

Sjöberg, E. A., ekonomidirektör.

Sekreterare:

Linder, F. G., byrådirektör.

Biträdande sekreterare:

Danielsson, J. P. T., pol. mag.

Lokal: Grev Turegatan 38, Stockholm Ö; tel. 63 26 84.

Direktiv (anförande av statsrådet Skoglund till statsrådsprotokollet den 9 april 1965):

Sjöfartsverket tillkom år 1956. Det nya ämbetsverket skulle svara för den övervägande delen av de statliga förvaltningsuppgifterna på sjöfartens område. Sjöfartsverket övertog den verksamhet, som tidigare sköttes av lotsverket och sjökarteverket, väg- och vattenbyggnadsverkets uppgifter i fråga om hamnar och farleder samt kommerskollegiets uppgifter på sjöfartens om-

råde med undantag av sjöfartsstatistiken. Det nya ämbetsverket organiserades som en central myndighet, en sjöfartsstyrelse, med underställda regionala organ. Styrelsen organiserades under ledning av en generaldirektör och en överdirektör i följande sju byråer, nämligen nautiska byrån, sjökartebyrån, fyr- och elektrobyrån, byggnadsbyrån, fartygsbyrån, kanslibyrån och juridisk-sociala byrån. Härjämte inrättades en ekonomisk sektion och ett försvarskontor. Till verket knöts de två regionala organisationerna lots- och fyrstaten samt statens fartygsinspektion för vilka styrelsen skulle vara chefsmyndighet. Till den senare organisationen sammanfördes fartygsinspektionens och skeppsmätningstväsandets distriktsorganisation samt kontrollstationerna för provning av nautiska instrument. Vidare utsågs sjöfartsstyrelsen att vara överstyrelse för sjöbefälsskolorna samt att utöva den allmänna uppsikten över sjömanshusen. Slutligen överfördes till sjöfartsstyrelsens ämbetsområde Södertälje kanalverk och Falsterbokanalen samt vissa andra kanaler och farleder, som förvaltades av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Smärre förändringar har sedermera genomförts i den ursprungliga organisationen. I samband med tillkomsten av nya regler för registrering och mönstring av sjömän inordnades sjömanshusen år 1961 i den allmänna arbetsförmedlingen med arbetsmarknadsstyrelsen som administrativ chefsmyndighet. År 1963 ombildades den ekonomisk sektionen inom styrelsen till en ekonomisk byrå. Fr. o. m. den 1 oktober 1964 ingår sjöbefälsskolorna i det nybildade skolverket.

Sjöfartsverket skall svara för såväl teknisk-nautiska som juridiska, sociala och ekonomiska uppgifter på sjöfartens område. Verkets arbetsuppgifter är sålunda av varierande art och omspanner vitt skilda fält. Inom nautiska byrån handläggs t. ex. ärenden rörande allmänna sjövägar och säkerhetsanordningar för sjöfarten samt ärenden angående lotsväsendet och isbrytning. På sjökartebyrån ankommer frågor beträffande sjömätning, sjökortsproduktion och jordmagnetisk forskning. Fyr- och elektrobyrån handhar frågor rörande inrättande och underhåll av fyrar, radionavigeringsstationer och andra signalanläggningar för sjöfarten. Bland byggnadsbyråns uppgifter kan nämnas projektering och utförande av hamnar, farleder samt fyr- och husbyggnader. Fartygsbyrån handlägger frågor rörande fartygsbyggnad och utrustning, skeppsmätning samt anskaffning och underhåll av sjöfartsverkets eget förhållandevis omfattande fartygs- och båtbestånd. Juridisk-sociala byrån handhar frågor av juridisk och social art, såsom utredningar i samband med sjöolyckor samt fartygsregistrering, behörighet att utöva befäl på svenska fartyg, arbetstidslagstiftning och annan lagstiftning på sjöfartsområdet. Bland ekonomiska byråns uppgifter kan nämnas ärenden avseende sjöfartsnäringsens långsiktiga utveckling samt samhälls-ekonomiska och transportpolitiska bedömningar rörande hamnväsendets utformning. Kanslibyrån handlägger bl. a. personalfrågor, kamerala ärenden och anslagsfrågor samt vissa lokalfrågor. De under styrelsen ställda sex lotsdistrikten och sju fartygsinspektionsdistrikten, Södertälje kanalverk, Falsterbokanalen och övriga statliga farleder samt de statliga fiskehamnarna erbjuder förvaltningsuppgifter av vitt skilda slag.

Förutsättningarna för sjöfartsverkets arbete har i viss mån ändrats under det senaste decenniet. Den allmänna tekniska utvecklingen inom sjöfarten är betydande. De fartyg som byggs är i allmänhet större, snabbare och mera

djupgående än äldre fartyg samtidigt som specialiseringen inom sjöfartsnäringen driver fram nya fartygstyper. Navigationshjälpmedlen ha blivit tekniskt mera komplicerade. Utvecklingen på fyrväsendets område har gett starkt ökade möjligheter till automatisering. Denna tekniska utveckling ställer bl. a. ökade krav på sjömättningsverksamheten och på kontrollen av säkerheten ombord på fartygen.

Genom att fartygen blir allt mera kapitalkrävande ökar olägenheterna av eventuella felinvesteringar. Till följd härav ställs större krav på planering och prognosverksamhet. Strukturuomvandlingen såväl inom sjöfarten som på landtransporternas område medför bl. a. ändrade behov i fråga om lokalisering och utformning av hamnar och farleder. Också de transportpolitiska frågor som mera allmänt berör sambandet mellan land- och sjötransporter har fått starkt ökad aktualitet. Det kan erinras om att de riktlinjer som fastställts för den statliga trafikpolitiken bl. a. innebär att en samordnad bedömning och handläggning av frågor rörande såväl land- och luft- som sjötransporter skall eftersträvas (prop. 1963: 191, SL³U, rskr 424).

Linjefarten ersätter i allt större utsträckning trampfarten och den svenska handelsflottan övergår i växande omfattning till trafik mellan utländska hamnar. Detta medför bl. a. att de sociala problemen för de ombordanställda ändrat karaktär.

Det kan också framhållas att sjöfartsstyrelsen efter sin tillkomst fått flera nya uppgifter. Här kan nämnas dess verksamhet för att förhindra vattenförorening genom olja från fartyg. I det till lagrådet den 29 januari 1965 remitterade förslaget till ny lagstiftning om säkerheten på fartyg föreslås mera fasta bemanningsregler. För varje handelsfartyg av minst 20 bruttoregister-ton skall sjöfartsstyrelsen, efter samråd med berörda sjöfartsorganisationer, fastställa den minsta besättning, som kan anses betryggande från säkerhetssynpunkt.

Sjöfartsverket har ända sedan sin tillkomst för nära tio år sedan arbetat inom ramen för en praktiskt taget oförändrad organisation. Frågan om en omorganisation av verket, helt eller delvis, har emellertid varit aktuell i olika sammanhang. Sålunda föreslog 1958 års besparingsutredning, att sjöfartsverkets organisation skulle ses över. Förslaget anmälades i 1960 års statsverksproposition (bil. 12, s. 180), varvid föredragande departementschefen anmälde sin avsikt att i annat sammanhang föranställa om en sådan utredning. Vidare tillsattes år 1963 den s. k. lotsorganisationsutredningen för översyn av bl. a. lots- och fyrväsendets organisation. Inom sjöfartsstyrelsen pågår översyn av verkets arbetsordning och av systemet för mönstring och registrering av sjömän. Undersökningar rörande rationalisering och modernisering av verkets distriktsorganisation har också påbörjats. En av statskontoret och sjöfartsstyrelsen gemensamt utförd utredning rörande fartygsinspektionens organisation har nyligen slutförts.

Det är mycket svårt att i en så stor organisationsfråga som sjöfartsverkets bildande innebar, redan från början uppnå rätt avvägning i alla avseenden. Verket har emellertid nu funnits så länge att erfarenheter som kan läggas till grund för en närmare prövning av organisationen bör föreligga. Vidare kommer den antydda utvecklingen på sjöfartens område sannolikt att fortsätta. Den medför krav på ökad specialisering och fackinriktning inom sjöfartsverket, vilket kan innebära ökande svårigheter att effektivt samordna verksamheten såväl centralt som lokalt. Partiella reformer inom ra-

men för en oförändrad huvudorganisation kan sannolikt inte lösa de organisationsproblem som sjöfartsverket redan ställts inför och som kommer att bli allt större. Särskilda åtgärder för samordning av de skilda organisatoriska enheternas verksamhet är därför enligt min mening erforderliga. Med hänsyn till det anförda anser jag, att en samlad översyn av sjöfartsverkets organisation behövs, och jag föreslår därför att en sådan kommer till stånd genom särskilda sakkunniga.

De sakkunniga bör utgå från att sjöfartsstyrelsen även i framtiden skall vara den centrala myndigheten för ärenden rörande sjöfarten och att sjöfartsverket skall omhändera huvuddelen av de statliga förvaltningsuppgifterna på detta område. Begränsade uppgifter som berör annan verksamhet bör dock kunna anförtros verket i de fall praktiska skäl skulle tala för en sådan lösning. Vissa frågor om gränsdragningen mot andra myndigheters verksamhetsområden bör prövas. Således bör undersökas huruvida nuvarande former för sjömättningsverksamheten bör behållas eller om en annan ordning bör skapas. Även frågan om den lämpligaste formen för organisationen av isbrytarverksamheten bör tas upp till bedömning. Vidare bör klarläggas huruvida sjökartebyråns nuvarande uppgifter bör ytterligare samordnas med likartad verksamhet hos andra verk och organ. Radionavigeringssystemen, de s. k. deccakedjorna, är under utbyggnad. Med hänsyn till den speciella teknik det här gäller bör de sakkunniga överväga om anläggande och skötsel av systemen bör ankomma på sjöfartsstyrelsen. Arbetsförhållandena inom sjöfarten har under senare år i allt större utsträckning kommit att anpassas till förhållandena på land. Med hänsyn härtill bör undersökas, huruvida de sociala uppgifter som nu åvilar sjöfartsstyrelsen, i första hand dess juridisk-sociala byrå, i fortsättningen bör handhas av styrelsen eller överföras till andra myndigheter. I sammanhanget bör även undersökas om sjöfartsstyrelsens uppgifter i fråga om anställande och fullföljande av åtal lämpligen bör överföras till åklagarväsendet. Slutligen bör övervägas i vilken utsträckning sjöfartsstyrelsen bör befatta sig med den under senare år starkt expanderande verksamheten rörande fritidsbåtar, småbåtshamnar och därmed sammanhängande frågor. På grund av sjöfartens karaktär har de internationella ärendena förhållandevis stor omfattning. Utredningen bör undersöka huruvida den nuvarande fördelningen av arbetsuppgifterna på detta område mellan sjöfartsverket och andra myndigheter är lämplig samt, i den mån så icke skulle vara fallet, föreslå erforderliga ändringar.

De sakkunniga bör söka entydigt definiera sjöfartsverkets uppgifter främst när det gäller de ekonomiska, administrativa och tekniska funktionerna. Övervägandena i dessa avseenden måste bli utslagsgivande för utformningen i stort av verkets organisation. I detta sammanhang vill jag erinra om att lotsorganisationsutredningen har till uppgift att bl. a. klarlägga omfattningen av den service från lotsväsendets sida som kan vara önskvärd för sjöfarten liksom förutsättningarna hos olika grenar av sjöfarten att kunna bidra till kostnaden därför. Härvid bör lotsorganisationsutredningen enligt sina direktiv bl. a. overse lotspenningarna samt fyr- och båkavgiften och därvid i princip eftersträva full kostnadstäckning. Vidare har Kungl. Maj:t den 15 januari 1965 uppdragit åt sjöfartsstyrelsen att utreda möjligheterna att genom avgifter eller andra till radionavigeringssystemens utnyttjande hänförliga intäkter erhålla full täckning för de med systemen förenade

kostnaderna. Enligt det tidigare nämnda lagförslaget rörande säkerheten på fartyg bör det allmännas kostnader för fartygstillsynen täckas genom en ändring av nu utgående fyr- och båkavgifter. I överensstämmelse med de riktlinjer som angivits för den statliga trafikpolitiken bör principen om full kostnadstäckning gälla även för sjötransportområdet. Vid den nu förordade översynen bör därför klarläggas omfattningen av de tjänster — förutom i fråga om lotsväsendet — som sjöfartsverket bör tillhandahålla. Vidare bör utredas storleken av de härmed förenade kostnaderna liksom i vad mån sjöfartsnäringsen och andra som utnyttjar dessa tjänster bör bidra till att täcka kostnaderna.

Med utgångspunkt från vad jag sålunda anført bör i första hand verksamledningens och de olika organisatoriska huvudenheterernas arbetsuppgifter klarläggas och avgränsas samt riktlinjer för arbets- och ansvarsfördelningen fastslås. Handläggningen av personfrågor bör också uppmärksammas. Formerna för föredragning, ordergivning och information mellan verksamledningen och de regionala och lokala cheferna bör övervägas närmare. Tyngdpunkten i utredningsarbetet bör läggas på de organisatoriska problem som har direkt anknytning till styrelsen. Utredningen bör emellertid behandla och föreslå även sådana ändringar i de regionala och lokala förvaltningarnas organisation som har samband med utredningens förslag rörande styrelsen.

Beträffande verksamledningen bör utredningen överväga huruvida nuvarande organisation bör bestå. Med hänsyn till sjöfartsverkets storlek bör undersökas, om verkets ledning behöver förstärkas för att bl. a. åstadkomma ett rationellt utnyttjande av verkets samlade resurser.

Det är angeläget att såväl den översiktliga och mera långsiktiga planeringen som detaljplaneringen inom sjöfartsverket vidgas och intensifieras. De sakkunniga bör undersöka omfattningen av behovet i detta avseende och hur planeringsfunktionerna lämpligen bör tillgodoses i organisationen.

Inom sjöfartsverket bedrivs ett förhållandevis omfattande rationaliseringsarbete. Det bör övervägas om de nuvarande formerna för denna verksamhet är tillfredsställande.

Den lämpliga indelningen i byråer eller motsvarande huvudenheter bör ingående och allsidigt utredas. Det är angeläget, att någon tvekan inte råder var gränsen går mellan de olika organisatoriska enheternas ansvarsområden. Därjämte är det av vikt att bästa möjliga förutsättningar skapas för ett ingående och fruktbarande samarbete mellan de olika organisatoriska enheterna. Vid sina överväganden i dessa hänseenden bör de sakkunniga samråda med lotsorganisationsutredningen, vars förslag kan komma att påverka sjöfartsstyrelsens utformning. Vidare bör de sakkunniga beakta den hos statskontoret och riksrevisionsverket pågående översynen av de delar av statsbudgeten som berör sjöfartsverkets ämbetsområde.

I anslutning till sjöbefälsskolornas överflyttning till skolöverstyrelsen samt det ökade intresset för fritidsbåtar och därmed sammanhängande frågor har till sjöfartsstyrelsen knutits det s. k. sjöfartens utbildningsråd och den s. k. sjövettskommittén. De sakkunniga bör närmare överväga dessa organs uppgifter, arbetsformer och sammansättning.

Med det anförda har jag berört vissa problem som bör närmare övervägas av de sakkunniga. Dessa bör emellertid vara oförhindrade att ta upp jämväl andra spörsmål, som hänger samman med sjöfartsverkets organisation.

Utredningsarbetet bör bedrivas skyndsamt och de sakkunniga bör närmare ange de ekonomiska konsekvenserna av olika förslag.

Utredningen har t. o. m. oktober 1965 hållit nio sammanträden. Därjämte har utredningen under tiden 25 augusti—1 september 1965 företagit en resa i Övre Norrland för att studera sjöfartsverkets regionala organisation.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1966.

36. Arbetsgruppen för vissa frågor rörande drosknäringen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 februari 1965 för att utreda vissa frågor rörande drosknäringens företagsstruktur m. m.:

Malmström, C. G., direktör, *ordförande*;

Gårdman, J. K. E., verkställande direktör;

Jonsson, W. F., förbundssekreterare;

Öhrn, J. B., kansliråd.

Expert:

Odén, C. Å., kanslichef.

Sekreterare:

Björkman, A. F. M., kanslisekreterare.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. 23 62 00, ankn. 1275 (Björkman).

Särskilda *direktiv* har ej lämnats.

Arbetsgruppen har under tiden februari—oktober 1965 hållit 29 sammanträden, företagit studiebesök i Stockholm, Göteborg, Malmö samt vissa orter i Danmark.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under år 1966.

37. Statens järvafältsdelegation

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 mars 1965 för att upprätta en översiktlig dispositionsplan för de delar av Järvafältet som avses reserverade för statliga ändamål:

Lindmark, A. L. G., generaldirektör, *ordförande*;

Hasslev, N.-O. F., departementsråd;

Högsell, S.-O. G., kansliråd;

Johansson, J. H., överlantmätare;

Smith, A. Å., planeringsdirektör.

Expert:

Nord, B. I., avdelningschef.

Huvudsekreterare:

Magnander, E. E. A., kansliråd.

Biträdande sekreterare:

Järmark, B. L., departementssekreterare.

Lokal: Kommunikationsdepartementet, tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (Järmark).

Särskilda *direktiv* har ej lämnats.

Delegationen har under tiden fram till den 1 november 1965 hållit två sammanträden.

Arbetet beräknas fortgå under år 1966.

38. 1965 års småskeppsfartsutredning

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 april 1965 för att verkställa utredning rörande lånefonden för den mindre skeppsfarten.

Rickard, A. B. O., sjöfartsråd.

Lokal: Sjöfartsstyrelsen; tel. växel 24 65 20.

Uppdraget skall verkställas i överensstämmelse med en inom Kommunikationsdepartementet upprättad, till förenämnda bemyndigande fogad promemoria *angående statens lånefond för den mindre skeppsfarten*.

I samband med framställning om anslag för budgetåret 1965/66 anmälde lånenämnden för den mindre skeppsfarten i skrivelse till Kungl. Maj:t den 11 september 1964 följande.

En typ av torrlastfartyg har successivt kommit fram, vilken är så utformad att fartygen med obetydliga åtgärder kan förvandlas från s. k. öppna till slutna shelterdäckare. Genom att sluta ett öppet fartyg kan detta ges en väsentlig ökning av det tillåtna djupgåendet och en nära fördubblad lastförmåga i viktton räknat. Samtidigt kan emellertid bruttodräktigheten öka utöver de 500 bruttoton som gäller som gräns för långivningen. Marknadsförhållandena inom fraktfarten motiverar ofta växlingar mellan öppen och slutna shelterdäckare. Nämnden har funnit att denna typ av fartyg bör falla inom ramen för nämndens långivning, även om fartygen under längre eller kortare perioder har en bruttodräktighet överstigande den i kungörelsen om lånefonden stadgade 500-tonsgreänsen.

I prop. 1965: 1 (bil. 8, s. 297) förklarade sig föredragande departementschefen inte beredd att då förorda en sådan utvidgning av låneverksamheten. I sammanhanget erinrades om att en förhandlingsdelegation tillsatts för att med företrädare för rederinäringen föra förhandlingar rörande inrättande av kreditinstitut för företag inom rederinäringen. Som resultat av förhandlingarna hade delegationen den 12 december 1964 framlagt förslag i ärendet. Förslaget förutsattes komma att föreläggas riksdagen.

I yttrande över förhandlingsdelegationens förslag, vilket innebar omorganisation av Svenska skeppshypotekskassan och inrättande av Skeppsfartens sekundärlånekassa, tog lånenämnden för den mindre skeppsfarten upp frågan om möjligheten till lån avseende shelterdäckade fartyg. Nämnden påpekade bl. a., att spörsmålet hade betydelse inte bara för nybyggda fartyg utan, kanske framför allt, för andrahandsförvärv. Fartyg av denna typ kunde enligt nämnden medföra bättre lönsamhet för vederbörande redare och samtidigt ge fonden ökad säkerhet för utlämnade lån.

I prop. 1965: 99 angående omorganisation av Svenska skeppshypoteks-

kassan, m. m. (s. 28) erinrade föredragande departementschefen om att förhandlingsdelegationen bl. a. föreslagit bibehållande av statens lånefond för den mindre skeppsfarten, vilket departementschefen tillstyrkte. Frågan om en eventuell höjning av de nuvarande maximigränserna för belåningsbart tonnage ansåg departementschefen böra närmare utredas. Han var därför inte beredd att i sammanhanget föreslå någon utvidgning av fondens låneverksamhet. Vidare erinrades om att enligt det i propositionen förordade förslaget sådana fartyg som omnämnts i lånenämndens remissyttande skulle kunna belånas i skeppshypotekskassan eller sekundärlånekassan.

En utredning bör således komma till stånd för att klarlägga vilket tonnage, som bör kunna belånas hos lånefonden för den mindre skeppsfarten och vilka allmänna villkor som bör gälla för fondens verksamhet. I samband härmed bör undersökas, huruvida grunden för långivningen lämpligen bör ändras till att överensstämma med de riktlinjer för företagareföreningarnas och kommerskollegiets kreditstöd som angivits i prop. 1964: 185 (s. 199—200) om lokaliseringsspolitiken. Fondens syfte skulle då bli att ge företagsekonomiskt betingad hjälp åt sådana framför allt mindre rederiföretag som saknar tillräckliga förutsättningar att i erforderlig utsträckning kunna anlita andra institut på den allmänna kreditmarknaden. En konsekvens av en dylik ändring skulle bli att maximigränsen för det belåningsbara tonnaget skulle kunna helt slopas. I detta avseende bör vid utredningsarbetet samråd ske med kommerskollegium och företagareföreningens utredningen.

Vid utredningsarbetet bör vidare övervägas en av Rederiföreningen för mindre fartyg den 31 december 1964 gjord framställning om förbättrade möjligheter att erhålla lån för inköp av andrahandstonnage. I den mån andra spörsmål rörande lånefonden aktualiseras under utredningsarbetet bör dessa också tagas upp till behandling.

Utredningen bör vara oförhindrad att även uppta till prövning övriga frågor som sammanhänger med fondens verksamhet och inriktning.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under år 1966.

39. Arbetsgruppen för frågor rörande mellanriksväg Kiruna—Nordnorge

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 september 1965 med uppgift att ingå i en svensk-norsk arbetsgrupp för frågor rörande mellanriksväg Kiruna—Nordnorge:

Tjällgren, P. O. L., överingenjör;

Wennerhorn, K. O. L., departementsråd.

Lokal: Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen; tel. lokalsamt. växel 22 96 60, rikssamt. växel 22 98 60 (Tjällgren).

Arbetet beräknas fortgå under år 1966.

40. Hamnutredningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 september 1965 för att utreda spörsmålet om det svenska hamnväsendets framtida utformning (se Post- och Inrikes tidn. den 7 oktober 1965):

Severin, E. J., direktör, *ordförande*;

Agrenius, G. B., borgarråd;

Christoffersen, T., direktör;

Gustafsson, G. B., ombudsman;

Hellner, E. M., expeditionschef;

Lasson, K.-I. L., överdirektör;

Nordenfalk, S. R. E. J., departementssekreterare.

Experter:

Himmelstrand, G. G. F., direktör;

Samuelson, S. J. E., överingenjör, tillika *huvudsekreterare*.

Biträdande sekreterare:

Wiberg, R., departementssekreterare.

Lokal: Grev Turegatan 38, Stockholm Ö; tel. 63 24 29.

Direktiv (anförande av statsrådet Skoglund till statsrådsprotokollet den 24 september 1965):

I anförande till statsrådsprotokollet den 18 oktober 1963 angående riktlinjer för den statliga trafikpolitiken m. m. behandlade jag i samband med trafikinvesteringarna bl. a. hamnarnas centrala roll i transportväsendet och anförde därvid i huvudsak följande. Starka skäl talar för att det under de kommande åren krävs en långtgående anpassning av sjöfarten och därmed också av hamnarna till de ändrade trafikförutsättningarna. Möjligheterna att sänka omlastningskostnaderna och förkorta fartygens liggetider blir av avgörande betydelse för hur sjöfarten skall kunna konkurrera med järnvägar och lastbilar om utrikestransporter av i varje fall mera högvärdigt gods. Även de praktiska möjligheterna att gå över till enhetslaster torde härvid spela stor roll. En belastning för sjöfarten är det stora antalet i transportkedjan ingående, fristående parter. Samordningsbehovet måste ägnas stor uppmärksamhet. Av betydelse är till vilken del nuvarande i hög grad decentraliserade hamnsystem är förenligt med rationella sjötransporter. Ett successivt allt effektivare landtransportsystem reducerar fördelarna av detsamma. De stora investeringar som en ändrad godshantering kräver lär därtill få inriktas på ett begränsat antal hamnar. De ökade kraven på farledsdjup som vissa delar av sjöfarten ställer talar också för en koncentration. De avvägningar som utformningen av det framtida hamnsystemet nödvändiggör är delvis mycket svåra att göra. Ett ökat samråd är önskvärt mellan olika intressenter inom såväl den allmänna som den enskilda sektorn. Krav ställs på ökad forskning inom både det tekniska och det ekonomiska fältet. Rådande utvecklingstendenser dels i Sverige och dels hos våra utländska handelspartners bör bättre än hittills klarläggas för att inriktningen av de framtida investeringarna inom hamnväsendet skall kun-

na bedömas. Staten torde få ta på sig en väsentlig del av ansvaret för att erforderliga undersökningar kommer till stånd. Härigenom ges också hamnarnas huvudmän förbättrat underlag för beslut i olika investeringsfrågor.

Jag anhåller att nu ånyo få ta upp vissa frågor rörande utformningen av det framtida svenska hamnsystemet.

Genom det vidgade varuutbytet med utlandet och den hårdnande konkurrensen för våra exportindustrier skärps ständigt kraven på effektivitet och ekonomi inom olika delar av transportväsendet. Den inte minst under senare år forcerade utbyggnaden av vägnätet i landet möjliggör mera rationella vägtransporter även på långa avstånd. Samtidigt anpassas järnvägsnätet successivt till nya trafikförutsättningar och kostnadssänkande strukturrationaliseringar stärker järnvägarnas möjligheter att konkurrera med övriga transportmedel om transportererna. Denna utveckling på landtransportsidan har tillsammans med utbyggnaden av färjelinjerna medfört att lastbilar och järnvägar kommit att överta en del tidigare sjöburna transporter.

Inom sjöfarten har rationaliseringen fått ett av sina uttryck i en allt längre driven differentiering av fartygen efter olika transportuppgifter. Den mycket starka ökning av de insatta fartygens lastförmåga som skett, hänför sig främst till olika transoceaniska massgodstrader men också till mera kortväga transporter t. ex. järnmalm. För andra godsslag av betydelse för svensk utrikeshandel har utvecklingen snarast fört till en minskning av de utnyttjade fartygens storlek. Detta gäller i den utrikes närtrafiken vid skeppningar i hela laster av olika skogsprodukter och också i viss mån i linjefarten. Delvis sammanhänger ändringarna med övergången till mindre, kontinuerliga sändningar. Hanteringsarbetet effektiviseras på olika sätt bl. a. genom fartygens utformning. Även för tillförseln av petroleumprodukter synes nya försörjningsmönster medföra förkortade transportsträckor och därmed utnyttjande av i genomsnitt mindre fartyg. De korta färjelinjerna kompletteras med ett system av långlinjer. Utvecklingen inom sjöfarten karaktäriseras av ökade krav på kapital och ett ökat behov av samordning mellan sjötransport-, hamn- och landtransportfunktionerna.

Den angivna utvecklingen är av betydelse för hamnarna i olika avseenden. Möjligheterna att anpassa dessa efter ändrade krav bestämmer till väsentlig del effektiviteten av olika transportlösningar. Helt allmänt torde kunna konstateras, att de pågående strukturförändringarna inom både land- och sjötransportväsendet redan ställt och framdeles i ökad omfattning kommer att ställa nya och ändrade krav på hamnarna i vad avser såväl lokalisering som teknisk utformning och funktion. Näringslivets strävanden att hålla lagerkostnaderna nere medför för det mera högvärdiga godset krav på snabba och frekventa transporter. Fartygen blir allt mer kapitalkrävande vilket gör det önskvärt att förkorta liggetiderna i hamnarna. Ny teknik för lastnings- och lossningsarbetet ställer delvis krav på stora investeringar i anläggningar och tekniska hjälpmedel.

I Sverige finns ett femtiotal handelshamnar och cirka etthundrafemtio lastageplatser. Hamnarna är på ett par undantag när kommunägda medan lastageplatserna vanligen ägs av industrier. I enbart de kommunala hamnarna har under senare år investerats ca 100 milj. kr. per år. Omfattningen av de planerade investeringarna tyder på en bibehållen eller ännu större investeringsvolym.

De fördelar som tidigare varit knutna till ett rikt förgrenat hamnsystem torde genom landtransportmedlens utbyggnad och den nya hanteringstekniken vara på väg att starkt minska. Åtskilliga hamnar kan komma i det läget att de vid en företagsekonomisk bedömning inte ser sig ha underlag för de investeringar, som framtida transportmönster och transportsätt ställer krav på. Detta kan gälla egentliga hamninvesteringar men också investeringar i anläggningar och utrustning som rationaliseringsarbetet inom transportväsendet i övrigt kräver. Det kan inte heller uteslutas att utvecklingen i vissa fall kan medföra att intäkterna inte kommer att täcka kostnaderna för kvarstående trafikuppgifter. Utnyttjandet av befintlig kapacitet kan komma att försämrats. Detta kan förorsaka undersysselsättning för den till hamnarna knutna arbetskraften, främst inom stuveriet, med därav följande sociala problem.

Den brist på arbetskraft och kapital som totalt torde komma att föreligga i Sverige under överskådlig tid gör det särskilt angeläget att kommande investeringar i hamnväsende avvägs på ett samhällsekonomiskt riktigt sätt och under beaktande av de krav som på längre sikt kommer att ställas av övriga länkar i transportkedjan. Med hänsyn till omfattningen av de problem det här gäller anser jag att frågan om den lämpliga utformningen i olika avseenden av det framtida svenska hamnväsendet bör bli föremål för utredning genom särskilt tillkallade sakkunniga.

Som ett underlag för sina överväganden bör de sakkunniga söka kartlägga utvecklingen under efterkrigstiden av de faktorer som påverkar efterfrågan och behov i fråga om lokalisering, dimensionering och utformning av hamnar i vårt land. Bland sådana faktorer kan nämnas förändringar i industrilokaliseringen, koncentrationen av produktionsenheterna, utrikeshandelns sammansättning, transportarbetets fördelning på olika landtransportmedel, containertransporter, roll on-roll off-metoden samt strukturförändringarna inom handelstonnaget. Vidare bör man söka ange utvecklingen i fråga om räntabilitet och utnyttjandegrad inom hamnarna.

På grundval av en sådan kartläggning bör de sakkunniga upprätta prognoser rörande den framtida utvecklingen av efterfrågan på hamnarnas tjänster. Härvid bör givetvis beaktas sådana ändrade förhållanden som kan tänkas uppstå till följd av t. ex. ett byggande av den föreslagna fasta förbindelsen över Öresund och det allt mera intensifierade varuutbytet inom Västeuropa. I sammanhanget bör även klarläggas den troliga utvecklingen av den långväga linjesjöfarten och av specialfartygen. Även utvecklingen inom utländska hamnar bör övervägas i den mån den kan väntas få betydelse för det svenska hamnväsendet. Vid detta prognosarbete bör de sakkunniga beakta bl. a. den information rörande den långsiktiga ekonomiska utvecklingen som kan föreligga i form av resultat helt eller delvis av den pågående långtidsutredningen om den svenska ekonomiens utveckling under 1960-talets senare del. Vidare bör de överväganden och slutsatser som kanaltrafikutredningen kommit till i vissa avseenden kunna tjäna till ledning för de sakkunnigas arbete.

Med det sålunda framkomna materialet som grund bör de sakkunniga söka ange en lämplig utformning av det framtida svenska hamnväsendet. Om det härvid befinnes vara från samhällsekonomisk och transportekonomisk synpunkt önskvärt att trafiken koncentreras till ett färre antal hamnar där erforderlig kapacitet, turtäthet och service kan erbjudas de anslutande transportmedlen, bör de sakkunniga utarbeta en översiktlig plan

för detta samt föreslå lämpliga åtgärder i syfte att främja en sådan utveckling.

De sakkunniga bör företa en översyn av gällande bestämmelser rörande hamnordningar och även i övrigt behandla de författningsfrågor som kan aktualiseras i anslutning till utredningsarbetet, varvid erforderliga författningsförslag bör utarbetas.

Mot bakgrunden av sina allmänna ställningstaganden bör de sakkunniga även undersöka och lägga fram förslag rörande en ändamålsenlig uppläggning av vintersjöfarten på Norrland.

Med det anförda har jag berört vissa problem som bör övervägas av de sakkunniga. Dessa bör emellertid vara oförhindrade att ta upp också andra spörsmål som hänger samman med hamnväsendets struktur, ekonomi och organisation.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1966.

41. Utredning rörande vägtrafikens kostnadsansvar

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 september 1965 för att utreda frågan om vägtrafikens kostnadsansvar och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 26 november 1965):

Hörjel, N. J., generaldirektör, *ordförande*;

Dahmén, E. V. H., professor;

Godlund, S. A. I., professor;

Nilsson, E., departementsråd.

Sekreterare:

Milstam, K. Ö., departementssekreterare.

Lokal: Kommunikationsdepartementet; tel lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt 23 62 00, ankn. 1862 (Milstam).

Direktiv (anförande av statsrådet Skoglund till statsrådsprotokollet den 15 september 1965):

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 februari 1965 tillkallade chefen för finansdepartementet särskilda sakkunniga med uppgift att verkställa översyn av vägtrafikbeskattningen och därmed sammanhängande frågor. I direktiven till de sakkunniga angavs som utgångspunkt för utredningsarbetet att kostnaderna för vägväsendet och vägtrafikväsendet liksom nu i princip är fallet skall bäras av vägtrafiken. Att bestämma dessa kostnader syntes emellertid vara förenat med flera djupgående problem av ekonomiskt och trafikpolitiskt slag. För att söka lösa dessa problem ansågs en särskild expertundersökning böra komma till stånd. I anslutning härtill anmäldes att jag hade för avsikt att vid senare tidpunkt begära bemyndigande att tillkalla särskilda sakkunniga härför. Jag vill nu föreslå, att en sådan undersökning kommer till stånd. Avsikten är att resultatet av denna expertutredning senare skall bli föremål för vidare behandling av en parlamentariskt sammansatt utredning.

Enligt de riktlinjer för den statliga trafikpolitiken som antogs av stats-

makterna år 1963 bör varje trafikgren i princip själv svara för de kostnader den förorsakar det allmänna. Syftet härmed är att uppnå en samhällsekonomiskt riktig uppdelning av trafiken mellan olika trafikgrenar.

Vägtrafikens kostnadsansvar är f. n. bestämt av de anslag på riksstaten, som helt eller delvis avräknas mot automobilskattemedlen. Beloppsmässigt hänför sig huvuddelen av anslagen till kostnaderna för byggande och underhåll av vägar och gator. Vidare ingår administrationskostnaderna för den statliga vägorganisationen och vissa andra kostnader för administration, kostnaderna för trafiksäkerhetsarbetet samt för forskning på det vägtek-niska och fordonstekniska området. Betydande belopp representerar kostna-derna för polisens trafikövervakande verksamhet samt för pensioner åt f. d. anställda inom vägväsendet och deras efterlevande. Slutligen räknas hit även kostnaderna för övergång till högertrafik.

De sakkunniga bör i första hand pröva vilka kostnader för det allmänna, som bör hänföras till vägtrafiken med utgångspunkt från nämnda princip. Denna prövning bör ske förutsättningslöst och oberoende av de regler som f. n. tillämpas för avräkning av vissa kostnader mot automobilskattemedel.

Frågan om hur det allmännas kostnader för vägtrafiken lämpligen bör fördelas på olika trafikantkategorier bör även övervägas av de sakkunniga. Utgångspunkten vid behandlingen av detta spørsmål bör vara att varje grupp av trafikanter skall svara för den andel av de sammanlagda kostna-derna som från principiell synpunkt bör hänföras till gruppen. Svårigheter kan emellertid föreligga att konsekvent genomföra en sådan princip, varför vissa avvikelser kan vara motiverade. De sakkunniga bör söka utforma en allmän lösning av fördelningsfrågan, som är förenlig med kravet om en konkurrens på lika villkor mellan olika trafikmedel. Därvid bör anges efter vilka grunder ifrågavarande fördelning bör ske. Då det kan antas, att väg- trafikens kostnader visar en ojämn fördelning mellan olika regioner inom landet bör de sakkunniga även undersöka i vad mån en motsvarande diffe- rentiering i fråga om kostnadsansvaret kan anses motiverad. I synnerhet trafikproblemen i de större städerna påkallar härvid uppmärksamhet. Ut- redningen bör i detta sammanhang även undersöka i vad mån utomlands tillämpade metoder för beräkning av kostnader som skall bäras av vägtrafi- ken kan ge anledning till närmare studium.

De sakkunniga bör söka finna sådana beräkningsmetoder som förutom att vara rättvisande är enkla att praktiskt tillämpa.

Utöver de problem jag här berört bör de sakkunniga vara oförhindrade att ta upp också andra spørsmål som har samband med frågan om vägtrafi- kens kostnadsansvar.

Vissa av de problemställningar jag här skisserat har nära anknytning till de spørsmål som skall behandlas av förutnämnda sakkunniga för översyn av vägtrafikbeskattningen och därmed sammanhängande frågor. Samråd bör därför ske med denna utredning. Även inom utredningen rörande den översiktliga vägplaneringen kan frågor av betydelse för bestämmande av vägtrafikens kostnadsansvar tänkas bli aktualiserade, varför samråd bör ske även med denna utredning.

Utredningsarbetet beräknas fortgå under år 1966.

42. *Expertgrupp för att leda ett utvecklingsarbete på bilavgasområdet*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 november 1965 för att genomföra ett utvecklingsarbete på bilavgasområdet:

Gerhardsson, G., civilingenjör, *ordförande*;

Ekberg, K. G., överingenjör;

Hedlund, F., överingenjör;

Larborn, Å., överingenjör;

Persson, G. A., teknologie licentiat, tillika *sekreterare*;

Svenke, J. E. K., teknologie licentiat;

Wennerhorn, K. O. L., departementsråd.

Lokal: Statens luftvårdsnämnd, Sveavägen 166^{XI}, Stockholm Va. Tel: 32 24 68 (Persson).

Uppdraget skall verkställas i huvudsaklig överensstämmelse med det program och de riktlinjer, som angetts i en inom kommunikationsdepartementet upprättad, till förenämnda bemyndigande fogad promemoria *angående utvecklingsarbete i fråga om metoder att motverka luftförorening genom bilavgaser*.

Bakgrund

Luftförorening genom bilavgaser är ett utpräglat tätortsproblem, som uppstår då en viss trafiktäthet uppnåtts.

Den kritiska gränsen för trafiktätheten ur luftföroreningssynpunkt liksom föroreningens problemets karaktär varierar avsevärt från en ort till en annan beroende på sådana faktorer som meteorologi och stadsplanering. I Los Angeles är det den fotokemiska smogen, vilken bildas under inverkan av det starka solljuset, som är det stora problemet. I Sverige är det framförallt de höga koloxidhalterna på trånga gator, särskilt i samband med trafikstockningar, som oroar. Även blyhalterna har nyligen aktualiserats som en hälsosfara. Dessa problem uppstår som en följd av att våra stadscentra är olämpliga för biltrafik.

Även om en utbyggnad av de kollektiva transportmedlen och en samtidig begränsning av biltrafiken i de centrala delarna av städerna skulle komma till stånd, framstår en sänkning av avgasernas halt av föroreningar som nödvändig. Bestämmelser för högsta tillåtet utsläpp från fordon bör därför snarast utarbetas. Hänsyn måste därvid tagas till den körcykel, för vilken svenska avgasnormer skall gälla. För att det tekniska underlaget för erforderliga bestämmelser och instruktioner med syfte att minska skadliga föroreningar i bilavgaser skall kunna erhållas bör det utöver det forskningsarbete som f. n. bedrivs beträffande avgasernas hälsovådlighet m. m. även komma till stånd ett utvecklingsarbete beträffande bilarnas motorer o. dyl.

Arbetet bör i första hand ta sikte på att överföra utländska, framförallt amerikanska rön till svenska förhållanden men ett visst mått av självständigt konstruktionsarbete bör ingå, varvid bl. a. den svenska bilindustrins erfarenheter och kunskaper på området bör beaktas.

Organisation och personalbehov m. m.

Utvecklingsarbetet bör ledas av en särskild ledningsgrupp med representanter för bl. a. kommunikationsdepartementet, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, statens luftvårdsnämnd, bilindustrin samt AB Atomenergi. Med denna sammansättning tillgodoses kravet på att utvecklingsarbetet samordnas dels med den forskning beträffande avgasernas hälsovådlighet m. m. som i övrigt bedrivs i Sverige, dels med den svenska bilindustrins insatser på området.

Med hänsyn till att utvecklingsarbetet föreslås förlagt till Studsvik, där arbeten kan läggas ut på speciallaboratorier, kan den grupp som skall utföra arbetet göras relativt liten. Den måste emellertid vara högt kvalificerad så att problemställningarna väl kan definieras. Arbetsgruppen föreslås bestå av fyra à fem personer, varav två bör vara högskoleingenjörer, den ene mekanist och konstruktör och den andre kemist och analytiker.

Arbetsgruppen bör organisatoriskt inordnas under AB Atomenergis lokala förvaltning vid Studsvik. Det bör uppdragas åt AB Atomenergi att i huvudsaklig överensstämmelse med ovan angivet program och enligt närmare riktlinjer från ledningsgruppen bedriva utvecklingsarbetet. Detta bör läggas upp på sådant sätt, att det vid nuvarande löne- och prisnivå ryms inom en kostnadsram om 0,6 milj. kr. per år.

Utvecklingsarbetet beräknas vara avslutat inom en femårsperiod. Det bör påbörjas så snart som möjligt.

Arbetet beräknas fortgå under år 1966.

Finansdepartementet**A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1965****1. Lönebeskattningsutredningen (1963: I 22; 1964: I 15; 1965: I 7)**

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1959 för att verkställa en översyn av bestämmelserna om beskattning av inkomst av tjänst (se Post- och Inrikes tidn. den 8 september 1959):

Wigert, A. G. A., f. d. landskamrerare, *ordförande*;

Björklund, K. E. A., kammarrättsråd och divisionsordförande;

Reuterswärd, E. A. P., rättschef.

Expert:

Steneborn, H. A., förste länsassessor.

Sekreterare:

Axelsson, P. A. H., häradsskrivare.

Direktiven för utredningen, se 1960: I Fi 40.

Utredningen har under tiden november 1964—augusti 1965 hållit 13 sammanträden.

Utredningen har avgett betänkanden den 22 oktober 1962 angående beskattning av traktamenten (SOU 1962: 47) samt den 24 augusti 1965 om avdrag för kostnader för användande av egen bil i tjänsten och för fortbildningskostnader m. m. (Stencil Fi 1965: 2).

Uppdraget är därmed slutfört.

2. Aktievinstutredningen (1965: I 23)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 april 1964 för att verkställa en översyn av bestämmelserna rörande beskattning av värdestegringsvinster på aktier m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 2 maj 1964):

Åqvist, N. E. M., hovrättspresident, *ordförande*;

Fridolin, H. R., byråchef;

Sandström, C. O., kammarrättsråd.

Experter:

Algotl, S. A., börschef (fr. o. m. den 6 oktober 1965);

Edlund, C. B., kansliråd.

Direktiven för utredningen, se 1965: I Fi 23.

Utredningen har avlämnat ett den 13 december dagtecknat betänkande, benämnt »Aktievinsters beskattning» (SOU 1965: 72).

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1966**3. Utredningen om universitetens egendomsförvaltning (1963: I 17; 1964: I 11; 1965: I 5)**

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 mars 1958 med uppdrag att verkställa utredning rörande universitetens egendomsförvaltning m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 13 mars 1958):

Hörjel, N. J., generaldirektör, *ordförande*;

Bohman, H. Å., kammarråd (avliden i december 1965);

Lindblad, S. H. J., bankdirektör;

Resare, B. M. C., departementsråd;

Welinder, P. E. C., professor.

Expert:

Uhlin, K.-E., byråchef.

Sekreterare:

Jacobsson, A. T., byrådirektör.

Lokal: Riksrevisionsverket, Fack, Stockholm 2; tel. 23 77 20 (sekr.).

Direktiven för utredningen, se 1959: I Fi 37.

Utredningen har den 15 mars 1965 framlagt förslag rörande förvaltningen av Uppsala och Lunds universitets institutionsfastigheter. I fråga om förvaltningen av universitetens egendomar har utredningen funnit sig böra avvakta resultatet av statsmakternas prövning av förslag till företagsform för domänverket.

4. Uppdrag att bevaka statens intressen vid tillämpningen av avtalet den 28 juni 1956 mellan staten och Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund om fortsatt samarbete i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag (1963: I 20; 1964: I 14; 1965: I 6)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 januari 1959 för att bevaka statens intressen vid tillämpningen av avtalet den 28 juni 1956 mellan staten och Trafikaktiebolaget Grängesberg-Oxelösund om fortsatt samarbete i Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag:

von Sydow, G., statssekreterare.

Expert:

Henckel, T. G., aukt. revisor.

Lokal: Handelsdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

5. Uppbördsutredningen (1963: I 23; 1964: I 16; 1965: I 8)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1959 för att verkställa utredning av vissa uppbördsfrågor (se Post- och Inrikes tidn. den 10 september 1959):

Reuterswärd, E. A. P., rättschef, *ordförande*;

Ehnbom, E. B. A., byråchef;

Lindqvist, R. L. A., landskamrerare;

Åhström, G. O., f. d. länsassessor.

Expert:

Öberg, B. A., rådman.

Sekreterare:

Linde, P. G. A. G., uppbördsintendent.

Lokal: Stockholms stads uppbördsverk, Götgatan 76 (sekr.); tel. lokalsamt. växel 24 15 00, rikssamt. växel 24 18 00.

Direktiven för utredningen, se 1960: I Fi 41.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit sex sammanträden. Sammanträden har vidare ägt rum med sekreteraren och utredningens enskilda ledamöter. Utredningens sekreterare och expert har vidare under två dagar besökt Oslo för att taga del av tillämpningen av de norska bestämmelserna om beskattning av konkursbo och konkursgäldenär m. m.

Utredningen har den 11 mars 1965 avgett betänkande med förslag till lösning av flertalet av de frågor, som omfattats av utredningsuppdraget (SOU 1965: 23). Återstående utredningsarbete, som avser frågan om lagstiftning rörande skatteavdrag under konkurs och vissa andra därmed sammanhängande spörsmål, beräknas vara slutfört under år 1966.

6. Företagsskatteutredningen (*Allmänna skatteberedningen*) (1963: I 26; 1964: I 17; 1965: I 9)

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 maj 1960 (se Post- och Inrikes tidn. den 15 och 16 juni 1960) tillkallades sakkunniga (allmänna skatteberedningen) med uppdrag att verkställa *dels* en allmän översyn av beskattningssystemet (skattesystemutredningen), *dels* utredning av frågan om den framtida utformningen av företagsbeskattningen (företagsskatteutredningen):

Skattesystemutredningen:

Hedborg, G. T., kammarrättspresident, *ordförande*;

Ericsson, J. A., direktör, led. av I kamm.;

Gustafson, S. H., bankkamrer, led. av II. kamm.;

Jungefors, S. L. S., t. f. departementsråd, tillika *huvudsekreterare*;
Meidner, R. A., fil. dr;
Nilstein, A. H., fil. lic., förste sekreterare;
Oscarsson, S., lantbrukare;
Sundin, S. E., lantbrukare, led. av I kamm.;
Welinder, P. E. C., professor;
Åqvist, N. E. M., hovrättspresident;
Östman, F. O., kanslichef.

Företagsskatteutredningen:

Hedborg, G. T., kammarrättspresident, *ordförande*;
Crabo, S. G., direktör;
Ekström, T. A., fil. kand.;
Henrikson, G. A., direktör;
Jungefors, S. L. S., t. f. departementsråd, tillika *huvudsekreterare*;
Kristersson, H., fil. dr;
Lundell, S. V., departementsråd;
Lyberg, B., direktör;
Nilsson, B. A. O., direktör;
Nilsson, R., civilekonom (fr. o. m. den 1 juli 1965);
Svensson, S. R., direktör;
Östergren, A. B., direktör (t. o. m. den 30 juni 1965).

Experter åt allmänna skatteberedningen:

Bergqvist, E. G., direktör;
Eckersten, I. E., statssekreterare;
Edlund, C. B., kansliråd;
Faxén, K.-O., docent;
Fosselius, L.-E., direktör (t. o. m. den 18 december 1964);
Fridolin, H. R., byråchef;
Hallman, E. R., byråchef (t. o. m. den 2 april 1965);
Helmers, D., docent;
Järdler, S. A., direktör (t. o. m. den 2 april 1965);
Lindberger, L., t. f. planeringschef;
Lindqvist, R. L. A., landskamrerare (t. o. m. den 2 april 1965);
Peterson, L. E., statssekreterare (t. o. m. den 2 april 1965);
Reuterswärd, E. A. P., rättschef;
Söderberg, E. A. R., direktör (fr. o. m. den 19 december 1964);
Västhagen, N. E. B., professor (avliden den 13 oktober 1965);
Aberg, C.-J., avdelningsdirektör (t. o. m. den 2 april 1965).

Biträdande sekreterare åt allmänna skatteberedningen:

Gustafson, G. A., assessor;

Rosén, J.-E. A., länsassessor.

Lokal: L. Nygatan 4, 2 tr. (postadress: Finansdepartementet, Fack, Stockholm 2); tel. 20 42 61 (Hedborg), 20 42 45 (Rosén) och 20 42 54 (Gustafson).

Direktiven för utredningarna; se 1961: I Fi 36.

Skattesystemutredningen har den 10 juni 1964 avgett betänkande med förslag till nytt skattesystem (SOU 1964: 25). Uppdraget var därmed icke till alla delar fullföljt. Kungl. Maj:t har den 26 februari 1965 emellertid förklarat, att det uppdrag som givits skattesystemutredningen skulle anses vara slutfört samt att de experter och andra som förordnats att biträda allmänna skatteberedningen i stället skulle biträda företagsskatteutredningen i dess fortsatta arbete.

Företagsskatteutredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 sammanträtt fyra dagar, varav en i Örnsköldsvik den 11 maj 1965. Därutöver har omkring 20 sammanträden hållits med en särskild expertgrupp. Vidare har överläggningar med representanter för näringslivet ägt rum.

Arbetet beräknas fortgå under hela år 1966.

7. 1961 års fastighetstaxeringsutredning (1963: I 28; 1964: I 18; 1965: I 10)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 mars 1961 för att verkställa översyn av bestämmelserna om förfarandet vid allmän fastighetstaxering, m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 6 april 1961):

Svensson, S. V., landskamrerare, *ordförande*;

Andersson, A. S., föreståndare;

Broström, R. T., landskamrerare.

Sekreterare:

Egardt, K., länsassessor.

Lokal: Länsstyrelsen, Halmstad; tel. 035/11 83 20.

Direktiven för utredningen, se 1961: I Fi 32.

Av utredningsuppdraget återstår frågan om skatteplikt för vissa samlingslokaler.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1966.

8. Konsumtionskreditutredningen (1963: I 29; 1964: I 19; 1965: I 11)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 mars 1961 för att utreda vissa spørsmål rörande konsumtionskrediter (se Post- och Inrikes tidn. den 27 mars 1961):

Cederwall, G. F., landshövding, *ordförande*;

Brodén, E. B., sekreterare;
 Dahlström, G. E., fil. lic.;
 Gillberg, K. E., direktör;
 Höglund, R., bankdirektör;
 Lindstedt, A., kommerseråd;
 Rosenquist, B. F., direktör;
 Thedin, N., direktör;
 Wallberg, Ursula, forskningssekreterare.

Experter:

Edstrand, K.-I., departementsråd;
 Wahlgren, E. G., kansliråd;
 Gustafsson, S. B., redaktör (fr. o. m. den 31 augusti 1965).

Sekreterare:

Hellström, L. T., civilekonom.

Biträdande sekreterare:

Eisler, H. M., civilekonom.

Lokal: Studieförbundet Näringsliv och Samhälle, Sköldungag. 2, Stockholm Ö; tel. 23 25 20 (bitr. sekr.).

Direktiven för utredningen, se 1962: I Fi 33.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 18 sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1966.

9. Koncentrationsutredningen (1963: I 30; 1964: I 20; 1965: I 12)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 november 1961 för att verkställa utredning rörande ägandeförhållandena och maktkoncentrationen i det privata näringslivet (se Post- och Inrikes tidn. den 18 december 1961):

Arvidsson, G. N. A., professor, *ordförande*;
 Faxén, K.-O., docent;
 Hagnell, H., fil. lic., led. av II kamm.;
 Lindberger, L., t. f. planeringschef;
 Olsson, K. H., generaldirektör;
 Tidefelt, J. S., ombudsman.

Experter:

Carling, A. G., fil. kand.;
 Gustafsson, S. G. V., docent;
 Lindgren, J. G., universitetslektor;
 Pettersson, N. L., fil. kand.;
 Wikström, Solveig R., ekon. lic.

Sekreterare:

Johansson, K. G., pol. mag.

Bitr. sekreterare:

Hagström, A. G., pol. mag.;

Wettergren, L. J. B., byrådirektör (t. o. m. den 30 juni 1965);

Gustafson, Monica E., kanslisekreterare (fr. o. m. den 1 juli 1965).

Lokal: Finansdepartementets kommittélokaler, Storkyrkobrinken 7IV; tel. 20 65 73 (Johansson), 20 40 37 (Hagström), 20 84 79 (Wikström).

Direktiven för utredningen, se 1962: I Fi 37.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit två sammanträden. Under året har utredningen fortsatt undersökningarna rörande ägandestrukturen i större företag samt den kartläggning och analys av marknadsförhållandena i några industribranscher, som företagits i samarbete med pris- och kartellnämnden. Särskilda undersökningar har genomförts i syfte att kartlägga den strukturella utvecklingen inom handeln samt att belysa ägande-, makt- och marknadsförhållandena på kreditmarknaden.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under senare delen av år 1966.

10. Affärsverksutredningen (1963: I 32; 1964: I 22; 1965: I 13)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 december 1961 med uppdrag att verkställa utredning rörande riktlinjerna för affärsverkens pris- och taxepolitik (se Post- och Inrikes tidn. den 16 januari 1962):

Grafström, E. O. H., generaldirektör, *ordförande*;

Blennow, O. I., disponent;

Sjöberg, E. A., ekonomidirektör;

Sjönander, B. J., t. f. kansliråd;

Öhrström, K. L., direktör.

Experter:

Ekdahl, S. V. B., avdelningsdirektör;

Hasslev, N. O. F., departementsråd;

Sundin, B. O. H., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 4 oktober 1965);

Swarting, S. E. V., kansliråd;

Säfsström, S. O., byråchef.

Sekreterare:

Fornstad, B. F., civilekonom.

Biträdande sekreterare:

Nordenfalk, S. R. E. J., departementssekreterare (fr. o. m. den 4 oktober 1965).

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1963: I Fi 32.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit tio sammanträden.

Utredningsarbetet kommer att fortgå under år 1966.

11. *Utredningen om metrologiska enheter* (1963: I 34; 1964: I 23; 1965: I 14)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att verkställa översyn av gällande lagstiftning rörande metrologiska enheter m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 12 juli 1962):

Lännergren, E. B., justitieråd, *ordförande*;

Edstrand, K.-I., departementsråd;

Åhström, N. Å. A., hovrättsråd.

Experter:

Laurell, K. F., avdelningsdirektör;

Malmgren, K. K.-G., assessor (fr. o. m. den 7 december 1965);

Neymark, Marit H. E., förste intendent (fr. o. m. den 11 februari 1965);

Rudberg, E. G., professor.

Sekreterare:

Personne, J. M., byrådirektör.

Lokal: Kommerskollegium, Birger Jarls torg 5, Stockholm C; tel. 22 36 00 (sekr.).

Direktiven för utredningen, se 1963: I Fi 34.

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 23 sammanträden. Vid två av dessa sammanträden har hållits överläggningar med livsmedelsstadgekommittén, vid ett med chefen för mynt- och justeringsverket samt vid ett med representanter för myndigheter och organisationer. Härjämte har företagits en resa till Göteborg, där kommittén studerat en utställning av konsument- och transportförpackningar, Scanpack 64.

Kommittén har den 16 november 1964 avgett ett delbetänkande benämnt *Måttenheter* (SOU 1965: 5).

Kommitténs arbete beräknas fortgå under år 1966.

12. *Kreditinstitututredningen* (1963: I 35; 1964: I 24; 1965: I 15)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 augusti 1962 för att verkställa en översyn av gränsdragningen mellan olika kreditinstituts verksamhetsområden m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 26 september 1962):

Dahlström, L. E. R., direktör, *ordförande*;

Callans, N. P. A., bankdirektör;

Hanström, T. V., bankinspektör;

Lindencrona, A., direktör;
Lönqvist, S. E. V., postbankschef;
Lindberger, L., t. f. planeringschef;
Svenson, S. G., direktör;
Thunholm, L.-E., bankdirektör;
Torén, L. E. H:son, överinspektör;
Åstrand, B. H., direktör.

Expert:

Wallén, A. O. A., kansliråd (fr. o. m. den 24 april 1965).

Sekreterare:

Lindahl, K. O. R., lönedirektör.

Biträdande sekreterare:

Sanell, P. Å., departementssekreterare;

Zachrisson, C.-A., civilekonom.

Lokal: Statens avtalsverk, Slottsbacken 6, Stockholm C; tel. växel 22 59 60 (sekr.).

Direktiven för utredningen, se 1963: I Fi 35.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit tio sammanträden.

Utredningens arbete beräknas fortgå under år 1966.

13. 1963 års utredning rörande underhållet av statliga fastigheter (1964: I 25; 1965: I 16)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 december 1962 för att i fråga om statens allmänna fastighetsfond verkställa utredning rörande principerna för beräkning av kostnaderna för underhållet av de till de olika delfonderna hörande byggnaderna — varvid även bör övervägas, vilka olika fastighetskostnader, som lämpligen bör hänföras till utgifter på fastighetsfondens stat och vilka, som bör bestridas av nyttjande myndigheter m. fl. — samt rörande gränsdragningen mellan arbeten, som skall hänföras till ordinarie underhåll och sådana, som avser iståndsättningsåtgärder eller är att hänföra till investeringar m. m.:

Mårdh, G. A., byggnadsråd.

Expert:

Enquist, N. T. L., byrådirektör (fr. o. m. den 24 september 1965).

Sekreterare:

Duke, K. E. Å., byrådirektör.

Lokal: Riksrevisionsverket, Birger Jarls torg 11, Stockholm C; tel. växel 23 77 20 (sekr.).

Särskilda *direktiv* har ej meddelats.

Utredningens arbete beräknas fortgå under år 1966.

14. Aktiefondsutredningen (1964: I 26; 1965: I 17)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 februari 1963 för att verkställa utredning rörande vissa former av handeln med värdepapper samt översyn av bestämmelserna angående stämpelavgift för fondpapper: Martenius, Å. B. A., regeringsråd, *ordförande*;

Dinkelspiel, M., fondhandlare;

Oredsson, S. M., sparbanksinspektör;

Strömberg, S. J. M., direktör, f. d. regeringsråd;

Wernlund, S. A., kansliråd.

Sekreterare:

Ihrfelt, P. E., hovrättsråd.

Biträdande sekreterare:

Warholm, M. Birgit, departementssekreterare.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (bitr. sekr.).

Direktiven för utredningen, se 1964: I Fi 26.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 17 sammanträden. Därjämte har mindre arbetsgrupper inom kommittén sammanträtt vid skilda tillfällen. Ordföranden och sekreteraren har under 11 dagar företagit en studieresa till Schweiz, Österrike och Förbundsrepubliken Tyskland.

Utredningsarbetet kommer att avslutas under år 1966.

15. Utredningen rörande förundersöknings- och åklagarverksamheten i tullmål (1964: I 27; 1965: I 18)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 maj 1963 för att utreda förundersöknings- och åklagarverksamheten i tullmål:

Ros, A. K. E., f. d. underståthållare.

Expert:

Herrlin, S. G. S., byråchef.

Sekreterare:

Heden, P. A. G., byrådirektör.

Lokal: Generaltullstyrelsen, Fack, Stockholm 2; tel. växel 24 00 00.

Utredningen beräknas kunna slutföras under år 1966.

16. 1963 års försäkringsskattekommitté (1964: I 28; 1965: I 19)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 med uppgift att utreda frågan om förenkling av beskattningsreglerna för försäkringsrörelse och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 11 juli 1963):

Lindquist, N. G., kammarrättsråd, *ordförande*;

Brundin, G. G., byråchef, fil. dr;

Crabo, S. G., direktör;

Ekestaf, C. B. L., direktör;

Sandström, C. O., kammarrättsråd.

Expert:

Jonsson, G. D. V., avdelningsdirektör.

Sekreterare:

Stening, F. B., kammarrättsassessor.

Biträdande sekreterare:

Lange, N. G., jur. kand., civ.ekon. (fr. o. m. den 1 oktober 1965).

Lokal: L. Nygatan 1 (postadress: Finansdepartementet, Fack, Stockholm 2); tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (sekr. och bitr. sekr.).

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 i huvudsak arbetat uppdelad i två arbetsgrupper, som var för sig sammanträtt vid skilda tillfällen. Därjämte har kommittén i dess helhet hållit ett sammanträde.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1966.

17. *Myntkommittén* (1964: I 29; 1965: I 20)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 november 1963 för att verkställa en allmän översyn av gällande myntlagstiftning och därmed sammanhängande frågor:

Åbjörnsson, C. V., regeringsråd, *ordförande*;

Ekeningren, H. K. A., bankdirektör;

Holmquist, A. Mary S., barnavårdsman, led. av II kamm.;

Lindberg, N. O., kansliråd;

Schmidt, C. S., civilingenjör, f. d. riksdagsman;

Stenberg, N. G., direktör;

Ulvfot, B. H., myntdirektör.

Expert:

Åhström, N. Å. A., hovrättsråd.

Sekreterare:

Lindgren, S. R., t. f. kammarrättsråd.

Biträdande sekreterare:

Willart, N. B., departementssekreterare.

Lokal: Finansdepartementets regeringsrättsbyrå, Storkyrkobrinken 41, Stockholm C; tel. 11 54 02 (sekr.).

Direktiven för utredningen, se 1965: I Fi 29.

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit fyra sam-

manträden. Därutöver har en särskild arbetsgrupp inom kommittén hållit sammanträden.

Kommittén avser att under januari 1966 i ett delbetänkande redovisa resultatet av sina överväganden angående myntserien och därmed sammanhängande frågor.

Utredningsarbetet i övrigt beräknas fortgå under år 1966.

18. Utredning om finansiella långtidsperspektiv inom samhällsekonomin (1965: I 21)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 januari 1964 med uppdrag att utreda finansiella långtidsperspektiv inom samhällsekonomin:

Kragh, B. R. V., överdirektör.

Expert:

van der Hoeven, W., forskningsassistent (fr. o. m. den 1 september 1965).

Sekreterare:

Eliasson, K. G., forskningsassistent.

Lokal: Konjunkturinstitutet, Nybrokajen 13, Stockholm C; tel. växel 24 07 40.

Direktiven för utredningen, se 1965: I Fi 21.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under början av år 1966.

19. Trafiklivräntekommittén (1965: I 22)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 januari 1964 för att utreda frågan om värdesäkring av trafiklivräntor och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 6 maj 1964):

Conradi, E. G. F., justitieråd, *ordförande*;

Ahlström, L. S. A., direktör;

Brundin, G. G., byråchef, fil. dr;

Eriksson, S., direktör;

Gärde Widemar, Ingrid, advokat, led. av II kamm.;

Karlsson, F. G., redaktör, led. av I kamm.;

Wahlgren, E. G., kansliråd;

Widding, N. Å. W., hovrättsråd, tillika *huvudsekreterare*.

Expert:

Land, J., kanslichef (fr. o. m. den 14 september 1965).

Sekreterare:

Svensson, Å. E. F., byrådirektör.

Lokal: Statsdepartementens organisationsavdelning, Munkbron 17^{I-II}, Stockholm C; tel. 20 42 14 (Widding) och 63 11 70 (Svensson).

Direktiven för utredningen, se 1965: I Fi 22.

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit sju sammanträden. Överläggningar har ägt rum med företrädare för Trafikförsäkringsföreningen och motororganisationer. Inom kommittén tillsatt arbetsgrupp har dessutom sammanträtt två gånger.

Kommittén beräknas kunna slutföra sitt arbete under första hälften av år 1966.

20. Skogsskattekommittén (1965: I 24)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 maj 1964 för att verkställa översyn av bestämmelserna rörande skogsbeskattningen (se Post- och Inrikes tidn. den 24 juni 1964):

Björne, F. H., regeringsråd, *ordförande*;

Svensson, S. V., landskamrerare;

Eklund, E. P. G., kammarrättsråd.

Expert, tillika sekreterare:

Thorselius, U. T., kansliråd.

Lokal: Klarabergsgatan 60^{III}, Stockholm 1; tel. 22 12 00.

Direktiven för utredningen, se 1965: I Fi 24.

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit fyra sammanträden.

Kommittén har berett vissa myndigheter och organisationer tillfälle att till kommittén framföra synpunkter i ämnet. Den 7 december 1964 har kommittén avgett yttrande över en i finansdepartementets rättsavdelning upprättad PM angående komplettering av gällande regler för beskattning av skogslikvider i samband med lantmäteriförrättning.

Utredningsarbetet beräknas kunna slutföras med utgången av år 1966.

21. Fondbyråutredningen (1965: I 25)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1964 med uppdrag att utreda frågan om den framtida förläggningen av de arbetsuppgifter som nu ankommer på statskontorets fondbyrå:

Ivarsson, S.-I., direktör.

Experter:

Kull, B., byråchef (fr. o. m. den 19 mars 1965);

Säfström, S. O., byråchef (fr. o. m. den 19 mars 1965);

Nordström, L. W., organisationsdirektör (fr. o. m. den 19 mars 1965).

Sekreterare:

Duke, K. E. Å., byrådirektör.

Lokal: Statskontoret, Box 2106, Stockholm 2; tel. växel 22 08 60.

Särskilda *direktiv* har ej meddelats.

Utredningsarbetet beräknas kunna slutföras under år 1966.

22. *Utredning av frågan om redovisning i skuldförbindelser mot säkerhet i fartygsinteckning av vissa fondmedel (1965: I 26)*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 oktober 1964 med uppdrag att utreda frågan om redovisning i skuldförbindelser mot säkerhet i fartygsinteckning av fondmedel, som avses i 274 § lagen om försäkringsrörelse och 19 § lagen om understödsföreningar, ävensom därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 4 december 1964):

Lindstedt, A., kommerseråd.

Sekreterare:

Reuterskiöld, B. H. C., byrådirektör.

Lokal: Kommerskollegium, Birger Jarls torg 5, Stockholm C; tel. växel 22 36 00.

Särskilda *direktiv* har ej meddelats.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1966.

23. *Översyn av lagen om understödsföreningar (1965: I 27)*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 oktober 1964 för att verkställa översyn av lagen den 24 mars 1938 (nr 96) om understödsföreningar huvudsakligen med utgångspunkt från de synpunkter, som upptagits i en av försäkringsinspektionen med skrivelse den 1 juli 1964 till finansdepartementet överlämnad promemoria (se Post- och Inrikes tidn. den 4 december 1964):

Wallén, A. O. A., kansliråd.

Experter:

Bergsmark, H. R., direktör (fr. o. m. den 27 februari 1965);

Brink, O. J. T., direktör (fr. o. m. den 27 februari 1965);

Wenner, Brita M., byrådirektör (fr. o. m. den 27 februari 1965).

Lokal: Justitiedepartementet, Fack, Stockholm 2; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Särskilda *direktiv* har inte meddelats.

Den sakkunnige har under tiden mars—oktober 1965 hållit tre sammanträden med experterna. Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1966.

24. *Översyn av bestämmelserna om statlig kontroll på ädelmetallarbeten m. m. (1965: I 28)*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 november 1964 för översyn av bestämmelserna om statlig kontroll på ädelmetallarbeten m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 5 december 1964):

Schultz, J. A. S., byråchef.

Sekreterare:

Larsson, L. U., byrådirektör.

Lokal: Kontrollstyrelsen, Box 7177, Stockholm 7; tel. växel 23 64 60.

Direktiven för utredningen, se 1965: I Fi: 28.

Utredningsarbetet beräknas bli slutfört under år 1966.

25. *Kommittén för översyn av bestämmelserna om resandes tull- och skattefrihet*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 februari 1965 för att — i samarbete med sakkunniga från Danmark, Finland och Norge — förut-sättningslöst överse bestämmelserna om resandes rätt att tull- och skattefritt införa och inköpa rusdrycker och tobaksvaror samt om tull och skattefri proviantering av varor i den internordiska fartygs- och flygtrafiken ävensom framlägga de förslag i dessa och därmed sammanhängande frågor, översy-nen må föranleda (se Post- och Inrikes tidn. den 19 mars 1965):

Eriksson, G. L., generaltulldirektör, *ordförande*;

Bergström, S., byråchef;

Edstrand, K.-I., departementsråd;

Willart, N. B., departementssekreterare.

Sekreterare:

Österberg, H. E., t. f. byråchef.

Lokal: Generaltullstyrelsen, Fack, Stockholm 2; tel. 24 00 00.

Kommittén har under tiden februari—oktober 1965 hållit 13 sammanträ-den, varav två gemensamt med sakkunniga från Danmark, Finland och Norge.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete i början av år 1966.

26. *Familjeskatteberedningen*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 januari 1965 för att inom finansdepartementet överse familjebeskattningen samt därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 19 mars 1965):

Reuterswärd, E. A. P. rättschef.

Experter:

Björne, B. G., t. f. kammarrättsassessor;
 Edlund, C. B., kansliråd;
 Eriksson, Nancy M., fru, led. av II kamm.;
 Mutén, L. I., professor;
 Nettelbrandt, A. Cecilia, fru, led. av II kamm.;
 Sandlund, Maj-Britt L., departementssekreterare.

Lokal: Finansdepartementet; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00.

Särskilda *direktiv* har ej meddelats.

Beredningen har under tiden januari—oktober 1965 hållit åtta sammanträden.

Beredningens verksamhet beräknas fortgå under år 1966.

27. Utredningen angående indirekta skatter och socialförsäkringsavgifter

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 januari 1965 för att överse allmänna skatteberedningens förslag angående socialförsäkringsavgifter och indirekt beskattning samt därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 19 mars 1965):

Lundell, S. V., departementsråd.

Experter:

Jungefors, S. L. S., t. f. departementsråd;
 Fridolin, H. R., byråchef;
 Edlund, C. B., kansliråd;
 Hamdahl, B. O., rättsschef;
 Brandt, E. R., f. d. ombudsman, led. av II kamm.;
 Helmers, D., docent;
 Stening, F. B., kammarrättsassessor (fr. o. m. 30 juni 1965).

Utredningen har under tiden februari—oktober 1965 hållit två sammanträden. Därjämte har ett flertal sammanträden hållits med olika grupper av experter.

Utredningsarbetet beräknas komma att avslutas under år 1966.

28. Utredningen om definitiv källskatt

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 februari 1965 för att utreda frågan om att införa en definitiv källskatt samt därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 19 mars 1965):

Hedborg, G. T., kammarrättspresident.

Experter:

Arnklint, H. S. E., häradsskrivare;
 Edlund, C. B., kansliråd;

Ekman, S. G., departementsråd;
 Lindqvist, R. L. A., landskamrerare;
 Magnusson, A. T., disponent, led. av II kamm.;
 Wårnberg, E. G., trävaruhandlare, led. av I kamm.

Sekreterare:

Gustafson, G. A., assessor.

Lokal: L. Nygatan 4, 2 tr. (postadress: Finansdepartementet, Fack, Stockholm 2); tel. 20 42 61 (Hedborg) och 20 42 54 (Gustafson).

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 maj 1960 tillkallade chefen för finansdepartementet samma dag vissa sakkunniga att verkställa en allmän översyn av beskattningssystemet, skattesystemutredningen. Inom området för denna utrednings uppdrag låg bl. a. frågan om att införa en definitiv källskatt för löntagare. Skattesystemutredningen och företagskatteutredningen (allmänna skatteberedningen) avgav den 10 juni 1964 ett betänkande med förslag till nytt skattesystem (SOU 1964: 25). I detta betänkande hade frågan om införandet av en definitiv källskatt av tidsskäl inte kunnat upptagas till behandling. Genom beslut den 26 februari 1965 förklarade Kungl. Maj:t att det uppdrag som lämnats skattesystemutredningen skulle anses slutfört, men bemyndigades chefen för finansdepartementet samtidigt att för utredning av frågan om definitiv källskatt tillkalla en sakkunnig samt ett antal experter.

Särskilda *direktiv* för utredningens arbete har inte meddelats. Emellertid torde här få hänvisas till skattesystemutredningens direktiv vad gäller frågan om definitiv källskatt, se 1961: I Fi 36.

Utredningen har t. o. m. oktober 1965 hållit tre sammanträden. Arbetet har huvudsakligen bestått i förberedande undersökningar, bl. a. har en omfattande statistisk utredning av löntagarnas inkomstförhållanden planlagts. Utredningen har hemställt om medgivande att verkställa denna genom statistiska centralbyråns försorg på grundval av de självdeklarationer för fysiska personer, som kommer att avges till ledning för 1966 års taxering.

Utredningsarbetet kommer att fortgå under år 1966.

29. Bilskatteutredningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 februari 1965 med uppgift att verkställa översyn av vägtrafikbeskattningen och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 10 april 1965):

Hörjel, N. J., generaldirektör, *ordförande*;
 Björkman, F., chefredaktör, led. av II kamm.;
 Blidfors, T. E. J., seminarielärare, led. av II kamm.;
 Eriksson, Boret, kansliråd;
 Gustafsson, N.-E., led. av I kamm.;

Sterne, G. E. V., disponent, led. av II kamm.;

Wahlgren, E. G., kansliråd.

Experter:

Grahn, F. T., byrådirektör;

Thulin, E. E:son, byråchef.

Sekreterare:

Johnsson, J. G., hovrättsassessor.

Lokal: Statsdepartementens utredningsavdelning i Malmö, St. Nygatan 52, Box 4068, Malmö 4; tel. växel 749 50.

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 26 februari 1965):

Min utgångspunkt är att kostnaderna för vägväsendet och vägtrafikväsendet liksom nu i princip är fallet skall bäras av vägtrafiken. Att bestämma dessa kostnader synes emellertid vara förenat med flera djupgående problem av ekonomiskt och trafikpolitiskt slag. För att söka lösa dessa problem torde en särskild expertundersökning böra komma till stånd. Jag har av chefen för kommunikationsdepartementet erfarit att han har för avsikt att hos Kungl. Maj:t vid senare tidpunkt begära bemyndigande att tillkalla särskilda sakkunniga härför. Tills vidare bör hittillsvarande principer för bestämmande av uttagets omfattning dock kunna ligga till grund för utredningens överväganden.

En av utredningens uppgifter, och kanske den svåraste, blir att utforma systemet för kostnadernas finansiering. Här är det inte möjligt att närmare gå in på alla de avvägningsproblem och tekniska spörsmål i övrigt som kan möta. Allmänt bör framhållas att avvägningen skall ha till syfte att underlätta genomförandet av den tidigare omnämnda kostnadsansvarighetsprincipen. I övrigt vill jag anföra följande synpunkter.

För den nuvarande vägtrafikbeskattningen anlitas som inledningsvis nämnts två olika former, nämligen *fordonsbeskattning* och *drivmedelsbeskattning*.

Utöver fordons- och drivmedelsbeskattning kan man också tänka sig *andra former* för beskattning, exempelvis en avgift beräknad efter körsträcka. Utredningen bör således inte vara bunden av nu gällande beskattningsformer och inte heller vara förhindrad att kombinera olika former för att nå en rättvis och lämplig avvägning.

De författningar som berör *fordonsskatterna* tillhör de äldsta på vägtrafikbeskattningens område. Bestämmelserna är i många avseenden, t. ex. i terminologiskt hänseende och beträffande påföljdssystemet, föråldrade och bör redan av detta skäl omarbetas.

Skatteplikten gäller inte alla fordonsslag. Automobilskatt tas ut på motorfordon eller släpvagn som registrerats här i riket. Andra fordonskategorier som traktorer, motorredskap, mopeder och cyklar omfattas däremot inte av fordonsskatt. Frågan i vad mån även dessa senare kategorier i fortsättningen bör beläggas med fordonsskatt är inte bara att bedöma mot bakgrunden av kostnadsansvarighetsprincipen. Ekonomiska, administrativa och sociala hänsyn bör även ges skäligen utrymme.

Med frågan om fordonsbeskattningens omfång sammanhänger intimt vissa andra spörsmål, som bör beaktas i detta sammanhang. För närvarande är sålunda fordonets typ och tjänstevikt av avgörande betydelse inte bara för skattepliktens inträde utan också för skattebeloppets storlek. Utredningen bör självfallet ha stor frihet vid val av kriterier för differentiering härvidlag. Jag vill erinra om de konkurrenssynpunkter som har anlagts på frågan inte bara i framställningar till Kungl. Maj:t och i den offentliga diskussionen i landet utan också i debatterna om internationella harmoniseringsproblem. I fråga om tjänstevikten som underlag för skatteberäkning föreligger dessutom den komplikationen att tveksamhet ibland kan råda om innebörden av begreppet. Jag vill här erinra om såväl utgången i rättsfallet NJA 1962 B 28 som vad som anförts i motioner vid riksdagarna år 1962, 1963 och 1964, bevillningsutskottets betänkande 1962:29 samt tredje lagutskottets utlåtanden 1963:8 och 1964:12.

Redan nu föreligger möjlighet till befrielse från automobils katt. Utredningen bör se över reglerna härom och undersöka om de kan anses tillfredsställande.

För *drivmedelsskatterna* har huvudprincipen varit den att skatten skall vara neutral med avseende på förbrukarens val av motorbränsle. Syftet därmed är att undvika snedvridningar i konkurrensen. Denna huvudprincip är emellertid ingalunda strikt genomförd. Skattesatsen för motorbrännolja är förhållandevis lägre än skattesatserna för bensin och gasol. Man har härigenom velat bereda nyttotrafiken viss förmån. Vidare har bl. a. hälsosynpunkter influerat valet av en lägre skattesats för gasol som används för bussdrift.

Enligt min uppfattning bör alltjämt principen om konkurrensneutralitet gälla vid val av drivmedelsskatter som beskattningsform. Utredningen bör emellertid se vägtrafikbeskattningen som en helhet.

Utredningen bör inte underlåta att söka bedöma den framtida utvecklingen för andra fordonsdrivmedel än de redan beskattade. Försök lär exempelvis pågå med turbinmotorer. Om det bedöms som sannolikt att andra drivmedel än de nu gängse skulle komma till större användning inom en inte alltför avlägsen framtid, bör utredningen ange riktlinjerna för att passa in även dessa drivmedel i skattesystemet.

Bland de faktorer som påverkar utformningen av vägtrafikbeskattningen bör nämnas beredskapssynpunkter. Utredningen bör i detta sammanhang samråda med de myndigheter och organ, som har ansvaret i sådana frågor.

Inom ramen för utredningens uppdrag bör, utöver vad hittills sagts, ligga prövningen av diverse spörsmål som intimt sammanhänger med vägtrafikbeskattningens nuvarande utformning. Bland sådana spörsmål vill jag särskilt nämna följande.

Drivmedelsskatterna belastar, som nämnts, vissa näringsgrenar utöver den direkta nytta de har av vägväsendet. Till viss del kompenseras dessa näringsgrenar genom olika former av *restitution*. Utredningen bör försöka finna en lämplig lösning av hithörande frågor under beaktande av att de näringsgrenar som nu erhåller kompensation inte bör försättas i sämre läge genom en reform av vägtrafikbeskattningen.

Redan i det föregående nämnde jag att utredningen bör se över reglerna om möjlighet till befrielse från automobils katt. Bland dessa regler finns

särskilda bestämmelser rörande *handikappade*. Även beträffande drivmedelsbeskattningen tillämpas särskilda bestämmelser för denna kategori. De sistnämnda bestämmelserna är utformade som ett provisorium. Utredningen bör eftersträva en lösning för de handikappades vidkappande av mer definitiv karaktär. Möjligheterna att tillgodose de handikappade genom andra former av sociala förmåner bör därvid undersökas.

Översynen av vägtrafikbeskattningen reser givetvis frågor om *debitering och uppbörd*. Innan slutlig ställning tagits till systemets utformning kan inte sägas något närmare om lösningen av dessa frågor. Jag vill emellertid erinra om den år 1964 tillsatta bilregisterutredningen, som bl. a. har i uppdrag att överväga ett rationellare uppbördsförfarande inom ramen för gällande fordonsskatteregler. Samråd bör ske med bilregisterutredningen såväl i detta som i andra spörsmål som berör gemensamma ämnesområden.

Det är naturligt att de olika utvägar som utredningen kan komma att överväga bör ses även mot bakgrunden av önskemålet om en så rationell och billig *administration* som möjligt. Även i administrativa frågor bör utredningen samråda med bilregisterutredningen. Förslag till lösning av dessa frågor bör utredningen dock endast framlägga i den mån det inte faller inom ramen för bilregisterutredningens uppdrag.

Ett önskemål är att utredningen undersöker möjligheterna till *samordning inom de nordiska länderna* av de regler som i förevarande sammanhang blir föremål för övervägande. I varje fall bör eftersträvas att den lagstiftning som kan komma att föreslås inte leder till ökade svårigheter för den internordiska trafiken eller handeln över gränserna inom Norden. Även andra frågor som sammanhänger med den internationella biltrafiken bör beaktas.

Utredningen kommer sannolikt att — utöver de frågor som jag berört i det föregående — möta åtskilliga andra spörsmål av betydelse för vägtrafikbeskattningens utformning. Det bör därvid stå utredningen fritt att även i dessa hänseenden föreslå de åtgärder som utredningen finner lämpliga.

Utredningen har intill den 1 november 1965 hållit tre sammanträden. Dessutom har ett arbetsutskott inom utredningen sammanträtt fem gånger.

Utredningen har efter remiss avgett yttrande till Kungl. Maj:t över kontrollstyrelsens förslag till anordningar för förbättrad kontroll avseende brännolja- och bensinbeskattningen.

Utredningens arbete beräknas pågå under år 1966.

30. Villabeskattningsutredningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 mars 1965 för att verkställa en översyn av de schablonmässiga regler, som vid taxeringen gäller för inkomstberäkningen av egnahem och vissa andra fastigheter samt därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 26 mars 1965):

Ekman, S. G., departementsråd, *ordförande*;

Lindberg, A. L., kammarrättsassessor;

Sundin, S. E., lantbrukare, led. av I kamm.;

Andersson, A. E., fabriksarbetare, led. av II kamm.

Expert:

Fries, I. F., departementssekreterare.

Lokal: Finansdepartementet, Fack, Stockholm 2; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (ordföranden).

Kommittén har under tiden den 26 mars—den 15 november 1965 hållit fyra sammanträden. Därutöver har en arbetsgrupp inom kommittén sammanträtt vid skilda tillfällen.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under första halvåret 1966.

31. *Sakkunniga för att utreda frågan om rationalisering av svensk obligationsteknik*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 februari 1965 för att utreda frågan om rationalisering av svensk obligationsteknik (se Post- och Inrikes tidn. den 28 februari 1965):

Ringström, K. G., riksgäldsdirektör, *ordförande*;

Dahlström, L. E. R., direktör;

Forsberg, G. E., direktör;

Haraldsson, H., bankokommissarie;

Hägerstedt, S. E., bankdirektör;

Lönnquist, B. C., bankdirektör;

Åsell, B. O., byråchef.

Lokal: Riksgäldskontoret, Box 16306, Stockholm 16; tel. växel 22 12 20 (ordf.).

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 26 februari 1965):

Ett växande inslag på kreditmarknaden utgöres av s. k. masspapper, dvs. huvudsakligen obligationer och förlagsbevis. Man får en god uppfattning av utvecklingen under det senaste decenniet av de uppgifter som föreligger om obligations- och förlagslånemarknadens storlek i förhållande till den totala kreditmarknaden. År 1951, då den totala kreditmarknadens netto (dvs. utlåningen minskat med återbetalningen) uppgick till 3,3 miljarder kronor, var obligations- och förlagslånemarknadens andel härav omkring 6 %. År 1963 hade obligations- och förlagslånen stigit till omkring 38 % av den totala nettokrediten, som uppgick till 8,5 miljarder kronor.

Att obligations- och förlagslån kommit att spela denna roll för kreditförsörjningen sammanhänger delvis med utvecklingen av den organiserade handeln med obligationer och förlagsbevis. En av fördelarna härmed är att dessa fordringsbevis ofta kan användas som likvida tillgångar trots att lånen inte sällan är av långfristig natur. Handeln med obligationer och förlagsbevis främjas i sin tur bl. a. av de rättsregler som gäller för nämnda typer av skuldebrev. Till dessa rättsregler återkommer jag närmare i det följande.

Varje obligation — här och i det följande bortses från premieobligationer och sparobligationer — liksom förlagsbevis består av det av låntagaren underskrivna skuldebrevet, »manteln», och kupongarket. Manteln innehåller uppgifter om skuldebrevets valör, räntefot och tidpunkt för återbetalning samt utdrag ur lånekontraktet. Kupongarket omfattar ett antal vid bestämda tidpunkter förfallande räntekuponger. Räntan förfaller vanligen två gånger om året. På statsobligationer brukar dock ränta utbetalas endast en gång om året. Såväl mantel som kupong är numrerad.

Redan före första världskriget fann man inom riksgäldskontoret lämpligt att underlätta för obligationsägarna i olika avseenden. I denna situation skapades efter förebild från utlandet möjligheten till inskrivning i den s. k. statsskuldboken, vilken inrättades år 1907. Detta innebar att de köpare av statsobligationer som så önskade fick möjlighet att välja mellan den gängse typen av obligationer med kupongark och ett certifikat med automatisk överföring av räntan. Åtgärden medförde fördelar även för obligationsemittenten. Ett motsvarande inskrivningsförfarande infördes av Sveriges allmänna hypoteksbank år 1919, av Svenska bostadskreditkassan år 1930 och av Konungariket Sveriges stadshypotekskassa år 1941. Under åren 1963 och 1964 har dessutom några kreditaktiebolag infört inskrivning för sina obligationer. För industriobligationer och kommunobligationer har emellertid ännu inte ordnats något inskrivningsförfarande. Inte heller för föriagsbevis, som i sammanhanget spelar en förhållandevis mindre roll, har hittills utbildats något inskrivningsförfarande i nämnvärd utsträckning.

De möjligheter till inskrivning som genomförts för vissa slag av obligationer har allmänt ansetts innebära en avsevärd rationalisering av obligationshanteringen. Man slipper härigenom kuponghanteringen, som kan vara en avsevärd arbetsbelastning särskilt för obligationsemittenten och för större placerare. En utvidgning av inskrivningsmöjligheterna ter sig önskvärd men har hittills av olika skäl stött på svårigheter. AP-fondens tillkomst och dess framskjutna ställning som placerare på obligationsmarknaden har accentuerat behovet av en rationellare obligationsteknik. Jag finner sålunda tiden vara mogen att utreda denna fråga och därmed sammanhängande problem.

Vad som bör utredas är således i första hand hur en utvidgning av inskrivningsmöjligheterna skall kunna ske. I samband härmed uppkommer naturligen frågan om den lämpligaste formen för inskrivningsförfarandet. Spörsmålet om statens intresse bör särskilt beröras. Vidare finns anledning att uppmärksamma de civilrättsliga aspekterna.

En utvidgning av de nuvarande inskrivningsmöjligheterna kan, principiellt sett, ske enligt två olika alternativ. Ett alternativ är utbyggnad under hittillsvarande betingelser. Nuvarande system har anordnats av emittenterna själva. Enligt uppgift utnyttjas det tack vare dess fördelar i mycket stor utsträckning av obligationsplacerarna. För att kunna gå vidare på denna väg fordras att man finner en tillfredsställande lösning på frågan om tillsyn och kontroll. Alternativet medför emellertid vissa andra svårigheter, särskilt frågan hur man skall nå enhetliga regler inom landet för inskrivningsförfarandet. Det andra alternativet är att för ändamålet inrätta ett särskilt institut, som skulle ersätta de nuvarande inskrivningsformerna. Väljer man detta alternativ måste övervägas om man kan förena anslutningsfrihet för emittenten med önskad grad av rationellt utnyttjande.

Vid prövningen av nyssnämnda fråga måste hänsyn tagas till de särskilda egenskaper, som med nuvarande rättsregler kännetecknar obligationen respektive certifikatet och som i hög grad sätter sin prägel på obligationsmarknaden. Obligationen är liksom räntekuponen ett s. k. innehavarpapper, dvs. civilrättsligt sett konstruerad som ett löpande skuldebrev. Härigenom vinnes stor smidighet i den allmänna omsättningen. Innehavet av fordringsbeviset legitimerar innehavaren såsom rätt borgenär vilket innebär att vid överlåtelse och pantsättning ej fordras underrättelse till gäldenären. Nu tillämpade system med inskrivning av obligationsinnehavare medför däremot sådan underrättseskyldighet. Det har nämligen, av skäl som jag inte här närmare skall gå in på, hittills vid alla former av inskrivning befunnits lämpligt att i civilrättsligt hänseende utrusta certifikatet med de egenskaper som tillkommer s. k. enkla skuldebrev, dvs. skuldebrev ställda till viss man. Utredningen bör dock inte — såsom jag kommer att framhålla i samband med att jag redovisar de civilrättsliga aspekterna — vara bunden av att certifikatet skall betraktas som ett enkelt skuldebrev. Förevarande frågor bör således belysas även med utgångspunkt från att certifikatet göres till en löpande handling.

Frågan om inskrivningens konsekvenser för den enskilde obligationsköparen hänger nära samman med det nu anförda och bör särskilt utredas vare sig ett obligatoriskt inskrivningsförfarande förordas eller inte. Det krav på underrättelse vid överlåtelse och pantsättning som följer med nuvarande inskrivningsförfarande minskar certifikatets användbarhet i den allmänna rörelsen. Så länge stora obligationsposter placeras hos ett fåtal köpare, vilket numera är vanligen förekommande, blir emellertid olägenheterna av systemet med certifikat mindre framträdande.

Sammanfattningsvis kan sålunda allmänt sägas, att mot vinsterna av en rationellare obligationsteknik bör vägas de konsekvenser i övrigt för obligationsmarknaden som kan bli följden genom en utvidgning av inskrivningsmöjligheterna.

För det fall utredningen finner lämpligt att föreslå inrättandet av ett särskilt inskrivningsinstitut blir en naturlig uppgift att ta upp frågan vilka intressenter och vilken organisationsform institutet bör ha. Utredningen bör därvid samtidigt ha uppmärksamheten riktad på eventuella möjligheter till vidgade användningsområden för institutet inom ramen för verksamhetsfältet inskrivning av värdepappersinnehav. Frågan om de former i vilka staten bör medverka inrymmer särskilda problem. Utredningen måste vidare tillgodose det berättigade intresset av att ekonomiska transaktioner skall kunna ske under betryggande skydd mot obehörig insyn.

De civilrättsliga aspekterna av inskrivningsförfarandet är viktiga med hänsyn till det allmänna förtroendet för masspapper. Det är med andra ord betydelsefullt att rättsverkningarna i olika hänseenden av ett mera allmänt genomfört inskrivningssystem, t. ex. i fall av låntagares obestånd, kartlägges utförligt så att osäkerhetsmoment i möjligaste mån undanröjes. I samband därmed bör utredningen, såsom framgår av det tidigare, ta ställning till frågan huruvida certifikatet bör vara en handling av löpande natur eller ej. Självfallet bör alla möjligheter tillvaratagas för åstadkommande av enhetliga regler beträffande inskrivning.

Med de framförda synpunkterna har jag velat antyda några av de problem, som kan möta utredningen. Det är givetvis svårt att förutse dem alla.

Det bör vara utredningen obetaget att på eget initiativ pröva alla de frågor som sammanhänger med ett inskrivningssystem och komma med de förslag som föranledas av utredningsarbetet.

Kommittén har t. o. m. oktober hållit två sammanträden.

Utredningsarbetet kommer att pågå under år 1966.

32. Tullagstiftningskommittén

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 mars 1965 för att verkställa en översyn av bestämmelserna om tullklarering och tullkontroll samt därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 23 juni 1965):

Fahlander, V. M. J., f. d. generaltulldirektör, *ordförande*;

Bergström, S., byråchef;

Blom, S. T. L., direktör;

Croneborg, K. O. R., t. f. kommerseråd;

Löwbeer, T., departementsråd;

Nyström, H. R. B., direktör;

Willart, N. B., departementssekreterare.

Experter:

Bose, C. E., direktör;

Brindner, P. E., direktör;

Jungefors, S. L. S., t. f. departementsråd;

Kristensson, B. A., direktörsassistent;

Myrsten, J. L., departementssekreterare;

Nyrén, B., direktörsassistent;

Olsson, N. B., direktör;

Wennergren, C. B. O., kammarrättsassessor;

Åkerlund, K. A. L., direktör.

Sekreterare:

Jansson, N. L., regeringsrättssekreterare.

Biträdande sekreterare:

Erixon, R. W., förste byråsekreterare (fr. o. m. den 3 september 1965).

Lokal: Generaltullstyrelsens ämbetsbyggnad, Fack, Stockholm 2; tel. 24 00 00.

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 26 mars 1965):

Tullagstiftningen har under senare år varit föremål för genomgripande överarbetning i skilda hänseenden. I anslutning till att en för flertalet industriländer gemensam internationell tullnomenklatur infördes, har en ny tulltaxa med däri ingående bestämmelser fastställts. En ny tulltaxeförordning med de grundläggande föreskrifterna om tullbehandlingen har antagits. Också andra lagstiftningsåtgärder av betydelse har vidtagits.

De bestämmelser — främst i tullstadgan samt frihamns- och provianteringsfrilagerförfattningarna — som reglerar tullklareringsförfarandet, tullkontrollen och därmed sammanhängande förhållanden, kvarstår emellertid sedan länge till stor del oförändrade. Mot bakgrunden av den utveckling som ägt rum på utrikeshandelsområdet — inte minst i fråga om formerna för den kommersiella verksamheten — har de också kommit att framstå som alltmer otidsenliga. De ifrågavarande författningarna, med ofta mycket detaljerade föreskrifter, står i stor utsträckning inte heller i överensstämmelse med de aktuella strävandena att så långt möjligt rationalisera och förenkla tullverksamheten. Hittills vidtagna åtgärder i sådant hänseende har också på grund av svårigheten att anpassa de gamla författningarna efter nya förfaranden i stor utsträckning krävt införande av undantagsbestämmelser i särskild ordning, vilket i sin tur skapat problem i olika hänseenden. Vad slutligen angår den allmänna utformningen kan de nu gällande författningarna inte längre anses motsvara de krav som måste ställas på en modern lagstiftning.

Nu anförda förhållanden påkallar enligt min mening en allmän översyn av de berörda författningsbestämmelserna. En sådan översyn synes lämpligen bära anförtros en särskild utredning.

Utredningen bör i första hand inriktas på en översyn av de bestämmelser som nu ingår i tullstadgan, frihamnsförordningen och frihamnsstadgan samt förordningarna om provianteringsfrilager och angående förfarandet i vissa fall vid oriktig avgiftsberäkning hos tullverket samt de övriga bestämmelser som har anknytning till dessa författningar. Arbetet bör utmynna i förslag till en modern, systematiskt utformad lagstiftning som tillgodoser såväl behovet av en fortsatt rationalisering av tullverksamheten som de enskilda trafikanternas intresse av en enkel och effektiv tullbehandling. Förfarandet bör, om så är möjligt och lämpligt, anpassas till de principer, som kommit till uttryck i senare års lagstiftning på beskattningsområdet, bl. a. i 1959 års förordning om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning. Vid utformningen av förfarandet bör utredningen uppmärksamma även det betänkande om förvaltningsförfarandet som besvärssakkunniga lagt fram. I övrigt bör särskild uppmärksamhet ägnas utformningen av frihamns- och provianteringsfrilagerinstitutionerna liksom anordnandet av tullager och annan upplagring av gods under tullverkets kontroll. Under utredningsarbetet bör också den pågående försöksverksamheten med nya former för godsmottagning studeras närmare och förslag till en definitiv reglering utarbetas. När det gäller författningsförslagets allmänna utformning, slutligen, bör eftersträvas en rationell fördelning av bestämmelserna på författningar som skall underställas riksdagens prövning resp. beslutas av Kungl. Maj:t eller av generallullstyrelsen.

Utredningen bör vara förhindrad att till behandling upptaga även andra frågor än jag nämnt i det föregående, som föranledes av utredningsuppdraget och ej tillhör annan utredningsområde.

I den mån behov uppkommer av rationaliseringsexpertis, förutsätter jag att statskontoret ställer sådan till förfogande.

Vid uppdragets fullgörande bör utredningen beakta tullagstiftningens utformning i våra grannländer.

Om så befinnes lämpligt bör utredningen successivt redovisa resultatet av sitt arbete.

Kommittén har under tiden fram t. o. m. oktober 1965 hållit åtta sammanträden.

Utredningsarbetet kommer att fortgå under år 1966.

33. Alkoholpolitiska utredningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 oktober 1965 för översyn av alkohol- och nykterhetspolitiken:

Lindholm, P. S., f. d. statsråd, led. av II kamm., *ordförande*;

Bergegren, Astrid, kontorist, led. av II kamm.;

Boo, K. G. H., assistent, led. av II kamm.;

Burman, O., direktör;

Erbacke, K. G., direktör;

From, J. G., bankkamrer, led. av II kamm.;

Hillbo, A. O., byråchef;

Jungefors, S. L. S., t. f. departementsråd;

Wennerfors, A. A:son, studierektor, led. av II kamm.

Sekreterare:

Larsson, K. G., byrådirektör (fr. o. m. den 24 november 1965).

Lokal: Finansdepartementet, Fack, Stockholm 2; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (sekr.).

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 8 oktober 1965):

1954 års nykterhetsreform innebar genomgripande ändringar för den fortsatta alkohol- och nykterhetspolitiken. Motbokssystemet avskaffades. Tyngdpunkten i nykterhetspolitiken lades på positiva åtgärder. Forskning, undervisning och upplysning i nykterhetsfrågan avsågs bli intensifierade. Nykterhetsvården skulle upprustas. Särskild vikt skulle läggas vid nykterhetstillståndet bland ungdomen. Ungdomsvården skulle stimuleras i olika avseenden. Reformen innebar ingen ändring i principerna för beskattning av sprit och vin. I syfte att främja övergång från starkare till svagare drycker bibehölls vid 1954 års reform principen om differentierad beskattning. Detta gällde särskilt i fråga om maltdryckerna. I samma syfte infördes åter rätt till försäljning av starköl.

1954 års reform avsåg att så långt möjligt ge den enskilde större frihet under större ansvar. Man sökte göra reglerna enklare och efterlevnaden lättare att kontrollera. I princip blev inköpsrätten fri för den som uppnått myndig ålder. Utrednings- och kontrollarbetet beträffande utskänkningskoncentrerades hos detaljhandelsbolagets distriktschefer. Det kommunala vetot bibehölls och utsträcktes i vissa fall. Utskänkningsbestämmelserna fick väsentligt ändrat innehåll. Såväl skärpningar som förenklingar genomfördes. Utminuteringsen av öl gjordes friare genom att rätt medgavs till för-

säljning i fasta butiker. Kommunernas vetorätt borttogs i detta sammanhang men bibehölls i fråga om utskänkning av öl.

Även efter 1954 års reform vidtogs ett flertal åtgärder av betydelse på alkohol- och nykterhetspolitikens område. De innebar i väsentliga delar en utbyggnad av 1954 års reform. På grundval av utredning av 1961 års nykterhetslagkommitté beslöt statsmakterna år 1963 (prop. 1963: 82, BevU 41, rskr 314) emellertid vissa skärpningar i reglerna för rusdrycksinköpen och i ansvarsbestämmelserna beträffande olovlig försäljning av rusdrycker.

De principer, på vilka 1954 års reform bygger, har nu verkat i tio år. Det torde stå klart att alkoholfrågan alltjämt utgör ett allvarligt samhällsproblem i vårt land och att åtskilliga därmed sammanhängande spørsmål ännu står olösta. Anledning torde därför finnas att närmare granska effekten av 1954 års reformåtgärder. Jag får därför föreslå att den av riksdagen begärda utredningen nu kommer till stånd. Ehuru utredningen bör bedrivas allsidigt och förutsättningslöst, bör dock ett fortsatt reformarbete vila på de principer som var vägledande år 1954. En återgång till det tidigare restriktionssystemet bör därför anses utesluten.

Utredningen bör givetvis behandla alla de spørsmål som är av betydelse för alkohol- och nykterhetspolitiken. Prispolitikens samband med alkoholkonsumtionen bör belysas, och prissättningens relation till alkoholstyrkan bör övervägas.

Olika samhällsgruppers alkoholvanor bör kartläggas. Särskilt bör detta gälla ungdomen, där alkoholmissbruket innebär ett allvarligt samhällsproblem. Missbruk av alkohol förekommer emellertid även bland andra grupper inom samhället. Statistiken — även om denna bör användas med viss försiktighet — ger vid handen att kvinnornas alkoholkonsumtion ökat i påfallande grad.

En mycket stor del av alkoholmissbruket förekommer hos personer som redan med nuvarande regler saknar inköpsrätt, och det förefaller mindre troligt att missbruket kan hindras genom ett utbyggt system av inköpsrestriktioner. Det måste emellertid anses angeläget att utredningen prövar tänkbara vägar att begränsa möjligheterna till olaga överlåtelse av rusdrycker. Även om ett effektivt ingripande mot langarna ej löser alkoholmissbrukets problem, så är nämligen langningen som sådan så allvarlig och till sin natur ett sådant samhällsont att samhällsreaktionen måste vara bestämd och otvetydig.

Sedan 1954 års reform trädde i kraft, har allmänheten genom trafiken med utlandet i betydligt ökad utsträckning kommit i kontakt med länder med andra alkoholvanor och regler för hanteringen av rusdrycker än i vårt land. Denna utveckling bör beaktas av utredningen.

En väsentlig betydelse för ett förbättrat nykterhetstillstånd bör tillmätas positiva åtgärder i skilda former, varvid bl. a. en förändring av attityden till alkoholbruket bör eftersträvas. En sådan utveckling ligger enligt min uppfattning mer i överensstämmelse med en faktisk verklighetssyn är en förmodan att en allmän avhållsamhet från alkoholkonsumtion skulle vara genomförbar. Utredningen bör sålunda ägna uppmärksamhet åt frågor rörande undervisnings- och upplysningsverksamhet, försäljningsorganisation, bruk av alkoholsvaga drycker m. m.

Vissa frågor på området för nykterhetspolitiken befinner sig f. n. under utredning. Sålunda överväger 1963 års fylleristrafikutredning och 1964 års

nykterhetsvårdsundersökning möjligheterna till förbättrade insatser i fråga om behandlingen av alkoholmissbrukare. Dessa kommittéers arbete är relativt långt framskridet. Den nu föreslagna allmänna översynen av nykterhetspolitiken skall inte avse de behandlingsfrågor som omfattas av de nämnda kommittéernas utredningsuppdrag. Den närmare gränsdragningen mellan å ena sidan de redan igångsatta undersökningarna och å andra sida den här avsedda allmänna översynen torde få göras genom samråd mellan de berörda utredningarna. Även i övrigt bör sådant samråd ske för att finna olika vägar till förebyggande åtgärder av nykterhetspolitiskt värde.

Slutligen må nämnas, att en betydande medicinsk forskningsverksamhet bedrivs på alkoholskadeområdet. Även frågan om en ytterligare aktivering av denna verksamhet bör uppmärksammas av utredningen.

Med det nu anförda har jag velat peka på några av de viktigare frågor som bör omfattas av utredningens uppdrag. Den bör framlägga de förslag till utformning av alkohol- och nykterhetspolitiken och därav betingade författningsändringar som den finner lämpliga.

Det bör slutligen stå utredningen fritt att under utredningsarbetets gång föreslå delreformer.

Utredningsarbetet beräknas pågå under år 1966.

34. Skattestrafflagutredningen

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 december 1965 för att verkställa en översyn av skattestrafflagstiftningen och därmed jämförlig lagstiftning:

Jungefors, S. L. S., t. f. departementsråd, *ordförande*;

Alexanderson, K. E., häradshövding, led. av I kamm.;

Kristenson, E. V., metallarbetare, led. av II kamm.;

Johansson, A. E. M., taxeringsintendent;

Thornstedt, H. G., professor.

Experter:

Asplund, G. L., chefsåklagare;

Järnbrink, H. G., avdelningschef;

Thelander, N. E., avdelningsdirektör.

Lokal: Finansdepartementet, Fack, Stockholm 2; tel. lokalsamt. växel 22 45 00, rikssamt. växel 23 62 00 (ordf.).

Direktiv (anförande av statsrådet Sträng till statsrådsprotokollet den 3 december 1965):

Bestämmelser om straff för brottsliga förfaranden, vilka leder till eller kan leda till att det allmänna undandras skatt eller därmed jämförlig inkomst, samt om särskilda rättsverkningar av sådana förfaranden är intagna

i ett flertal författningar. Även i sådana fall, då dessa förfaranden skulle kunna hänföras under bedrägeribegreppet eller eventuell annan brottsbeskrivning i brottsbalken, är de åtminstone i regel genom speciallagstiftning undantagna från brottsbalkens tillämpningsområde.

De centrala författningarna med bestämmelser om straff m. m. för nu avsedda brott är skattestrafflagen den 11 juni 1943 (nr 313), förordningen den 18 december 1959 (nr 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m. (avgiftsförordningen) samt lagen den 30 juni 1960 (nr 418) om straff för varusmuggling. Därutöver innehåller flera författningar inom skattelagstiftningen särskilda bestämmelser om straff för brott mot ifrågavarande författning, t. ex. förordningen den 6 november 1908 (nr 129) angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper.

Lämnandet av oriktiga uppgifter i deklaration eller annan handling till ledning för fastställandet av skatt eller avgift uppfattas otvivelaktigt av många medborgare som en relativt lindrig förseelse. Tillförlitliga uppgifter om hur mycket som genom olagliga åtgärder av skilda slag årligen undandras det allmänna kan självfallet inte erhållas men utan tvivel är det avsevärda belopp, som på detta sätt undgår beskattning. Samtidigt som frestelsen att söka undandra sig beskattning blivit större till följd av att skatte- och avgiftsuttaget stigit, har det alltmer kommit att uppfattas som ett rättvisekrav från de lojala skattebetalarnas sida att fördelningen av skatter och avgifter mellan olika grupper och enskilda i samhället äger rum på av statsmakterna avsett sätt.

Man kan inte komma till rätta med skattefusk enbart genom skärpningar av strafflagstiftningen. Härutöver krävs åtgärder även av annat slag såsom förbättrad deklarationskontroll, upplysningsverksamhet rörande den allvarliga karaktären av dessa brott etc. Å andra sidan fyller ändamålsenligt utformade bestämmelser om straff och särskilda rättsverkningar en mycket viktig funktion, när det gäller att ge eftertryck åt kravet på ärlighet och omsorg vid deklarationernas eller arbetsgivaruppgifternas upprättande.

Bestämmelserna i skattestrafflagen undergick vissa, huvudsakligen mindre ingripande ändringar år 1961. I övrigt har denna lagstiftning varit oförändrad alltsedan lagens tillkomst. Avgiftsförordningens bestämmelser om straff och särskild rättsverkan har — med vissa avvikelser — utformats i nära överensstämmelse med motsvarande stadganden i skattestrafflagen. Bestämmelserna på smugglingslagstiftningens område var föremål för en genomgripande reform i samband med tillkomsten av lagen om straff för varusmuggling. Under förarbetena till brottsbalken upptogs nu ifrågavarande brott över huvud ej till närmare behandling.

I anslutning till 1961 års ändringar i skattestrafflagen underströks från vissa remissmyndigheters sida behovet av en allmän översyn av lagen beträffande såväl brottsrekvisit som påföljder. I olika sammanhang har under senare år framförts likartade krav. Även enligt min mening bör skattestrafflagen och därmed sammanhängande författningsbestämmelser nu bli föremål för en samlad översyn, som lämpligen bör anförtros en särskild utredning.

En fråga som utredningen bör ta ställning till avser tillämpningsområdet för en reformerad lagstiftning. En mera enhetlig straffrättslig reglering kan

i vissa avseenden böra övervägas. Det kan sålunda ifrågasättas om undandragandet av skatter, å ena, och av arbetsgivaravgifter till socialförsäkringens finansiering, å andra sidan, utgör så olika brottstyper att de, såsom f. n. sker, bör bestraffas enligt skilda straffskalor. Det bör vidare övervägas om inte i vissa specialförfattningar intagna bestämmelser om straff och särskild rättsverkan kan upphävas och ersättas av en allmän reglering i ämnet. Dock får man sannolikt räkna med att speciella sådana bestämmelser i viss utsträckning alltjämt bör ifrågakomma, t. ex. beträffande sådana brott som f. n. regleras i lagen om straff för varusmuggling.

Under förarbetena till skattestrafflagen var deklaraionsbrottens systematiska ställning föremål för övervägande, främst i vad avser frågan om dessa brott borde infogas i allmänna strafflagen — och då väl närmast i dess be-
drägerikapitel — eller om de skulle erhålla sin plats i specialstraffrättsliga författningar. Det är inte utan vidare givet att den lösning som då valdes alltjämt är den mest lämpliga. Skäl kan anföras för att inordna denna brottstyp i något kapitel i brottsbalken. En sådan åtgärd skulle måhända kunna medverka till att hos allmänheten åstadkomma en annan och allvarligare syn på deklaraionsbrotten. Det får bli en uppgift för utredningen att analysera och diskutera de fördelar och nackdelar som kan vara förbundna med det ena eller det andra ställningstagandet i förevarande hänseende.

Oavsett vilken lösning utredningen anser sig böra förorda i vad avser deklaraionsbrottens systematiska ställning bör frågan om bötesystemet övervägas. Åtskilliga skäl torde kunna anföras för att — i likhet med vad som skett på vissa andra områden inom specialstraffrätten — ersätta det nuvarande systemet med normerade böter med dagsbotssystemet. Det har gjorts gällande att dagsböter från allmänpreventiv synpunkt inte skulle vara lika effektiva som normerade böter. Eftersom deklaraionsbrotten i särskild grad karakteriseras av ett vinningssyfte kan det vara angeläget att samhället reagerar mot denna brottslighet på sådant sätt att den brottslige inte endast går miste om vinsten av sitt brott utan därutöver tillfogas en kännbar ekonomisk förlust. Det kan därför böra ifrågakomma att komplettera en straffskala, som upptar dagsböter eller fängelse, med särskild rättsverkan i form av straffskatt eller straffavgift. En dylik anordning torde vara särskilt ändamålsenlig på förevarande område. Den sammanlagda reaktionen av straff och straffskatt eller straffavgift bör givetvis vara så avvägd, att den hos allmänheten inskräper den allvarliga karaktären av dessa brott.

Brottsbeskrivningarna bör vara enkelt och klart avfattade. Jag vill erinra om att innebörden av uttrycket »allmän avgift» i skattestrafflagen är föremål för viss tvekan. Fastställandet av det subjektiva rekvisitet i fråga om deklaraionsbrotten kan i rättstillämpningen erbjuda särskilda svårigheter. Gränsdragningen mellan uppsåtligt och icke uppsåtligt brott är sålunda ej sällan komplicerad. Behovet av en effektiv lagtillämpning har lett fram till att i praxis »grov oaktsamhet» tolkats på ett vidsträckt sätt. Utredningen bör ingående pröva den närmare utformningen av de subjektiva rekvisiten för straffbarhet.

Utredningen bör vara oförhindrad att till behandling uppta även andra frågor än jag i det föregående nämnt, som föranleds av utredningsuppdraget och ej tillhör annan utrednings område. Såsom exempel kan nämnas speciella regler i vad avser preskription och forum samt samordningsfrågor mel-

lan taxeringsprocess och straffprocess. Även taxeringsförordningens och uppborðsförordningens straffbestämmelser kan komma att beröras av utredningsuppdraget.

Av nu arbetande utredningar med vilka samråd kan ifrågakomma må särskilt nämnas företagsskatteutredningen, utredningen för översyn av bokföringslagen, utredningen rörande frågan om s. k. definitiv källskatt samt utredningen rörande specialstraffrätten.

Utredningen bör i erforderlig utsträckning beakta utformningen av motsvarande lagstiftning i andra länder.

Utredningsarbetet kommer att pågå under år 1966.

Ecklesiastikdepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1965

1. Kommissionen för förhandlingar om högre utbildning i Göteborg
(1963: I 18; 1964: I 19; 1965: I 23)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 mars 1958 för att på statens vägnar upptaga förhandlingar med Göteborgs stad och andra vederbörande angående *dels* vissa i bemyndigandet särskilt angivna frågor, *dels* de övriga frågor, som av departementschefen hänskjutes till de sakkunniga för handläggning:

Wulff, K. E., generaldirektör; *ordförande*;

Ingelmark, B. E., professor;

Rydbeck, A. V. L., överdirektör.

Sekreterare:

Jansson, Sture E., byråchef.

Biträdande sekreterare:

Risberg, S. A., förste byråsekreterare.

Kommissionen har under tiden den 1 november 1964—den 18 mars 1965 hållit tre sammanträden.

Genom beslut den 19 mars 1965 har Kungl. Maj:t förordnat *dels* att kommissionen från och med sagda dag skulle upphöra, *dels* ock att kommissionen åvilande kvarstående uppdrag skulle övertagas av statens nämnd för förhandlingar med kommuner.

2. Sakkunnig för översyn av förslag till alternativt aftonsångsritual
(1963: I 21; 1964: I 20; 1965: I 24)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juli 1958 för att verkställa den av kyrkomötet i skrivelse den 1 oktober 1957, nr 27, begärda ytterligare bearbetningen av föreliggande förslag till alternativt aftonsångsritual:

Lindquist, G. D., biskop.

Experter:

Andrén, Å., professor;

Askmark, K. F. R., biskop;

Edwall, P. A. R., kyrkoherde.

Den sakkunnige har i juli 1965 avgett betänkandet »Översyn av förslag till alternativt aftonsångsritual» (Stencil E 1965: 3).

Uppdraget är därmed slutfört.

3. *Utredning rörande de svenska utlandsförsamlingarnas ekonomi m. m.*
(1963: I 22; 1964: I 21; 1965: I 25)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juli 1958 för att verkställa utredning rörande de svenska utlandsförsamlingarnas ekonomi och deras behov av bidrag till församlingsverksamheten:

Morén, O. A., stiftssekreterare.

Expert:

Tingström, A. L., förste stiftsnotarie.

Utredningsmannen har den 14 december 1964 avgett betänkande, benämnt »De svenska utlandsförsamlingarnas ekonomi» (SOU 1965: 15).

Uppdraget är därmed slutfört.

4. *Utredning rörande operaverksamheten* (1963: I 24; 1964: I 23;
1965: I 27)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1959 för att verkställa utredning rörande kungl. teaterns ekonomi och därmed sammanhängande förhållanden (se Post- och Inrikes tidn. den 6 juli 1959):

Söderlund, S. Y., justitieråd.

Experter:

Engländer, R., fil. dr;

Grauers, R., reklamchef;

Hansson, N. L., byrådirektör;

Hähnel, F., redaktör;

Pergament, M., tonsättare;

Wallner, B., lektor;

Wärneryd, K.-E., docent.

Sekreterare:

Lindenbaum, G. M., byrådirektör.

Direktiven för utredningen, se 1960: I E 43.

Utredningen har den 28 juni 1961 avlämnat betänkande angående »Kungl. teatern. Verksamhet och ekonomi» (SOU 1961: 28).

I betänkandet har bl. a. framhållits behovet av en annexscen för kungl. teatern, vilken borde vara placerad inom operabyggnaden. En preliminär undersökning har visat, att vissa möjligheter finns att åstadkomma en dylik scen. Närmare undersökningar beträffande möjligheterna att på ett tillfredsställande sätt ordna erforderliga publikutrymmen m. m. är emellertid

nödvändiga. Utredningsmannen hemställde i skrivelse den 19 juli 1963 hos byggnadsstyrelsen, att sådana undersökningar måtte utföras genom styrelsens försorg.

Byggnadsstyrelsen har därefter i framställningar till Kungl. Maj:t den 5 december 1963 och den 16 augusti 1965 redovisat sina synpunkter och förslag rörande operans lokalfråga i olika hänseenden. Kungl. Maj:t har genom beslut den 8 oktober 1965 ställt medel till förfogande för vissa ombyggnadsarbeten. Inom byggnadsstyrelsen pågår utredning rörande behovet av ytterligare byggnadsåtgärder inom operan. I skrivelse den 16 augusti 1965 har byggnadsstyrelsen vidare hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om sådan ändring av gällande avtal mellan staten och operan, att förvaltning och byggnadsunderhåll i huvudsak överföres till byggnadsstyrelsen.

På därom av utredningsmannen gjord ansökning beslöt departementschefen den 25 november 1965, att utredningen skulle upphöra.

5. 1960 års arbetsterapeututredning (1963: I 29; 1964: I 28; 1965: I 31)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 april 1960 för att verkställa utredning rörande utbildningen av sysselsättnings- och arbetsterapeuter (se Post- och Inrikes tidn. den 2 juni 1960):

Sönnerlind, A. S., skolråd; *ordförande*;

Degerman, Kerstin, arbetsterapeut;

Friberg, A. A., förste inspektör;

Nilsson, L. G., landstingsdirektör;

Åmark, C. E., överläkare.

Experter:

Bjerner, B. E., överläkare;

Broman, T., professor;

Carlsten, C. A., professor;

Ekholm, K. W., rektor;

Fällström, C.-E., biträdande överläkare;

Gillner, Anita, arbetsterapeut;

Hirsch, C., professor;

Ingelmark, B. E., professor;

Inghe, P. G., professor;

Källén, E., lektor;

Lindegård, B., professor;

Nelson, Gunnel, arbetsterapeut;

Petersén, K. G. I., docent;

Påhlsson, Ingrid, lärare vid institutet vid Aarhus universitet för terapiassistenter;

Sjöström, Å. B., förste aktuarie;

Wassén, K. E., professor;

Åkerblad, B. I., överläkare.

Sekreterare:

Ribbing, E. M., departementsråd.

Direktiven för utredningen, se 1961: I E 39.

Utredningen har den 2 november 1962 avlämnat betänkandet »Utbildning av arbetsterapeuter» (SOU 1962: 50) samt den 10 juli 1964 förslag till undervisningsplaner för utbildning av undervisningsterapeuter, vilken utbildning under året genomförts i Göteborg. Slutligen har utredningen den 1 april 1965 överlämnat förslag till läroplaner för den nya arbetsterapeututbildningen.

Utredningen har därmed fullgjort sitt uppdrag.

6. *Gymnasieutredningen* (1963: I 33; 1964: I 32; 1965: I 33)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1960 för att verkställa utredning rörande den gymnasiala utbildningens uppgifter, innehåll och organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 13 juli 1960):

Öhman, G. B., överdirektör; *ordförande*;

Alemyr, S. R., rektor, led. av II kamm.;

Andersson, Torsten, redaktör, led. av I kamm.;

Berg, C. G. H., byråchef;

Haldén, J. O. F., direktör;

Hulthén, L., professor;

Hultin, M. G., skolråd (t. o. m. den 30 mars 1965);

Magnusson, T. A. S., lektor;

Sandgren, C. L., departementsråd;

Vestin, F. E. Margareta, byrådirektör.

Experter:

Adlerborn, O., ämneslärare;

Agdur, N. B., professor;

Ager, Ruth M., undervisningsråd;

Ahlberg, C. A., musikedirektör;

Ahlström, B. E., rektor;

Ahnmé, B., fil. lic.;

Alfort, A. M., direktör;

Allebeck, S. S., programdirektör;

Almberger, K. E., rektor;

Alvemark, T. G. R., rektor;

Ander, E. G. N., adjunkt;

Anderson, Gustaf V., rektor;

Andersson, Erik R., ämneslärare;

Angsmark, G., fil. kand.;
 Anrup, N. E., rektor;
 Arpi, G., professor;
 Aschan, R. V. Ingegerd, adjunkt;
 Assarsson, A. A., skoldirektör;
 Bager, S. E. O., civilingenjör;
 Bentzel, R. H., professor;
 Berggren, N. L. E., adjunkt;
 Bergsman, E. B., överingenjör;
 Bergsten, I. Kajs G., musikdirektör;
 Bergström, E. G., rektor;
 Bjellerup, L., lektor;
 Björkquist, Margit, rektor;
 Borén, L. B., lektor;
 Borg, L. G., professor;
 Boström, N. E. I. F., universitetslektor;
 Brandgård, E., sekreterare;
 Bromsjö, B., lektor;
 Brunzell, F.-O., studierektor;
 Bäcklund, B., lektor;
 Böre, C. O. H., rådman;
 Carlberg, B. A., professor, rektor;
 Dahlin, A. R., lektor;
 Dahllöf, U. S., docent;
 Danielsson, A., fil. lic.;
 Duvhammar, P. B. O., adjunkt;
 Ekelund, Marianne, gymnastikdirektör;
 Ekerman, S. A. L., riksdagsstenograf;
 Ekholm, P. E. I., rektor;
 Ekman, A. G., professor;
 Ekström, Evy E. M., ämneslärare;
 Ellegård, H. A., professor;
 Embring, A. G., lektor;
 Engström, O. S. F., lektor;
 Ericsson, N. A. F., lektor;
 Fjellström, Ingrid M., byrådirektör;
 Fjelner, Arne, rektor;
 Forsberg, S. B., rektor;
 Frick, G., universitetslektor;
 Fries, N. T. E., professor;
 Garland, S.-O., rektor;
 Gerhard, E. B. E. P. I., docent;

Gerhardsson, G., civilingenjör;
Glad, S. T., lektor;
Gouiedo, L. H., byrådirektör;
Grunewald, G. V., lektor;
Gustafsson, C.-E. H., redaktör;
Hammarström, Ingrid, L., docent;
Hansson, N. G. T., rektor;
Hedström, B. F., lektor;
Henriksson, A., direktör;
Henriksson, G. A., professor;
Henrysson, S., laborator;
Hermansson, H. V., rektor;
Hessler, J. T. H., byrådirektör;
Holmberg, B., rektor;
Holmberg, K. E. G., lektor;
Hubendick, P. E., överinspektör;
Husén, T., professor;
Hybinette, Anna-Greta, direktör;
Håstad, G. M. J., lektor;
Härnqvist, K., professor;
Högberg, J. P., rektor;
Höistad, G. R., rektor;
Hörnström, E. J., lektor;
Jacobson, B. A., undervisningsråd;
Jacobsson, G. F. A., professor;
Jergling, A. G., lektor;
Johannesson, Ingvar V., docent;
Johansson, Östen, fil. lic.;
Junel, K. B., skolråd;
Kaby, N. A., byråchef;
Karling, S. I., professor;
Kastman, M. Margareta, rektor;
Kruse, O. S. N., lektor;
Lager, Brita, instruktionssköterska;
Larsson, H., direktör;
Larsson, Ulf O., departementssekreterare;
Lauritzen, B., fil. lic.;
Leander, K. Å., rektor;
Lindbeck, A., professor;
Linderoth, K. A., personalchef;
Lindgren-Fridell, Marita, intendent;
Ljung, B.-O., docent;

Ljungkvist, E., direktör;
 Ljunglöf, S. G., lektor;
 Lundberg, B. K. O., generaldirektör;
 Lundgren, N. P. V., professor;
 Lundman, Ulla-Britta, lektor;
 Lundqvist, D., fil. lic.;
 Lundquist, N. L., direktör;
 Luthman, G. F., direktör;
 Lägnert, F. A., lektor;
 Löfkvist, H. E., överingenjör;
 Lövgren, E. T. C., lektor;
 Magnusson, D. N., universitetslektor;
 Maler, B. J., professor;
 Malm, K. S:son, lektor;
 Malmström, S., civilingenjör;
 Meijer, H. A. B., rektor;
 Melander, E. A. M., lektor;
 Melin, B. J. G., lektor;
 Molin, O. B. E., lektor;
 Moll, O. G., lektor;
 Mueller, J. P., kansliråd;
 Munck af Rosenschöld, J. R., direktör;
 Mundebo, K. A. I., byrådirektör, led. av II kamm.;
 Månsson, N. K. I., direktör;
 Mörtstedt, S.-E., lektor;
 Naeslund, J. S., lektor;
 Neymark, N. G. E., byråchef;
 Nilsson, J. V. E., lektor;
 Nordell, E. H., rektor;
 Nordin, G. E., undervisningsråd;
 Norinder, Y. H. T., professor;
 Olderin, G. O., byrådirektör;
 Ohlson, B. O., lektor;
 Palmér, E. G. L., teckningslärare;
 Perlmann, H. P., docent;
 Persson, E. V., civilingenjör;
 Quensel, C.-E., professor;
 Rankloo, G. H. J., lektor;
 Rosenblad, F. G., professor;
 Råde, P. J. L., universitetslektor;
 Rånby, B. G., professor;
 Sandberg, E. O., rektor;

Sandell, A. E. H., rektor;
Schoster, P. S. G. L., lektor;
Sidén, S. B., lektor (fr. o. m. den 1 april 1965);
Sjöberg, A. B. G. J., rektor;
Sjöblom, N., civilekonom;
Sternrup, E. H., lektor;
Stetler, E. F., avdelningsdirektör;
Storm, C. O., undervisningsråd;
Särilvik, N. G. B., konsulent;
Thorburn, T. W., professor;
Thorén, I. K. A., lektor;
Thyberg, A. Stina M., fil. kand.;
Ulné, J. O., undervisningsråd;
Wahrby, H. O., skolkonsulent;
Wallberg, K. Hj. S., byråchef;
Wallerius, O., förste forskningsingenjör;
Waril, E., lektor;
Wedberg, A. E. O., professor;
Welandér, E. O., lektor;
Wernlund, Brita K., byrådirektör;
Westerlund, G., professor;
Westöö, C. J. R., lektor;
Wickbom, T. A., rektor;
Wickström, B. G., docent;
Wildeman, N. C. E., försäkringsdomare;
Virdebrant, B. C.-E., kansliråd;
Wirdenius, H. O., docent;
Vrethammar, K. H., undervisningsråd;
Wärnfeldt, A. O., direktör;
Åhlén, K., rektor;
Åstrand, K. P.-O., docent;
Åstrand, S., f. d. rektor;
Öhman, L.-O., lektor;
Österberg, L., lektor;
Östlundh, H. E., undervisningsråd.

Sekretariat:

Lidvall, S. J., avdelningsdirektör; *huvudsekreterare*;
Zetterlund, S. H., skolinspektör.

Direktiven för utredningen, se 1961: I E 44.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit elva protokollförda sammanträden med tillhoppa 20 sammanträdesdagar.

Med underdånig skrivelse den 19 mars 1965 framlade gymnasieutredning-

en vissa förslag angående bergsskolan i Filipstad. Vidare har utredningen avgett sitt den 4 september 1965 dagtecknade sjätte betänkande »Vuxenutbildning i gymnasium och fackskola» (SOU 1965: 60).

I och med sistnämnda betänkande har utredningen avslutat sitt arbete.

7. 1960 års lärarutbildningssakkunniga (1963: I 34; 1964: I 33; 1965: I 34)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 september 1960, den 6 juni 1962 och den 12 juli 1962 med uppdrag att utreda dels ämnes- och klasslärarutbildningens organisation m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 14 oktober 1960), dels ock lärarutbildningens mål och innehåll m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 26 juni 1962):

Karleby, O., bankdirektör; *ordförande*;

Arvidson, E. S. Å., rektor, led. av II kamm.;

Hoppe, E. G., professor;

Husén, T., professor;

Junel, K. B., skolråd;

Källquist, K. G. E., rektor;

Lunde, Ingrid M., kanslichef;

Marklund, O. S. A., undervisningsråd, tillika *huvudsekreterare*;

Svensson, K. O. Börje, rektor;

Sävnhagen, Ruth I., rektor;

Sönnerlind, A. S., skolråd.

Experter:

Ander, E. G. N., adjunkt;

Andersson, K. A. Stig, lektor;

Andrén, N. B. E., preceptor;

Anrup, N. E., rektor;

Ardö, P. A. E., lektor;

Aschan, R. V. Ingegerd, adjunkt;

Aulin, G. A. E., musikdirektör;

Aurell, C.-G. P., professor;

Axnäs, K. F., lektor;

Bargholtz, P., fil. kand.;

Bengtson, S. Ch., rektor;

Bergendal, G. S., universitetslektor;

Berggren, N. L. E., adjunkt;

Bjarnholt, L. O., byrådirektör;

Blix, E. O., undervisningsråd;

Boierth, A., lektor;

Borén, L. B., lektor;

Brolin, P.-E., lektor;

Clasberg, Gulli E., textillärare;
Cullert, B., lektor;
Dahl, A. E., professor;
Dalén, N. L., lektor;
Dahlin, A. R., lektor;
Davidsson, Greta, facklärare;
Ekström, Monica, fil. mag.;
Elgqvist-Saltzman, Inga, byrådirektör;
Ellegård, H. A., professor;
Elvers, I. J. F., lektor;
Etzel-Mattsson, Margareta, speciallärare;
Forsner, C. T. L., rektor;
Franzén, B. K. V., professor;
Fredrikson, Karin, byrådirektör;
Frykholm, Gietta A. M., lektor;
Ganelius, T. Hj., professor;
Glad, S. T., lektor;
Gorosch, M., lektor;
Grunewald, G. V., lektor;
Grönfors, K. G. W., professor;
Hallendorff, C. J. H., professor;
Hammarberg, I. E., lektor;
Hannerberg, C. D., professor;
Hansson, N. G. T., rektor (fr. o. m. den 11 januari 1965);
Hedman-Sjögren, Ingrid, hushållslärare;
Helmfrid, S., docent;
Hemer, O., lektor;
Hensjö, E. P.-E., lektor;
Hermansson, Ester A. S., lektor;
Hilding, S. H., lektor;
Hof, H. B., lektor;
Holmström, G., adjunkt;
Hultman, C., lektor;
Hårde, R. F., bitr. rektor;
Håstad, G. M. J., lektor;
Högberg, J. P., rektor;
Höistad, G. R., rektor;
Hörnblad, E. A., rektor;
Jaenson, Thore G. J., lektor;
Jergling, A. G., lektor (t. o. m. den 3 februari 1965);
Johansson, B. Östen, lektor;
Jonasson, Gustaf V., docent;

Jörberg, G. L., e. preceptor;
Karlström, H. Å., byrådirektör;
Klera, N. Ingrid, övningsskollärare;
Korlén, H. G. V., professor (t. o. m. den 3 februari 1965);
Kroona, B. G., lektor;
Larsson, Karin, övningsskollärare;
Lemke, Dagmar E., lektor;
Lewander, T. E. M., lektor;
Lindahl, A. R. A., f. d. rektor;
Lindahl, P. E. E. A., professor;
Lindbo, L. P., rektor;
Lindelöw, Birgit M., t. f. rektor;
Linder, E. B., lektor;
Lindström, Gurli, konsulent;
Linnér, Birgitta, jur. kand., familjerådgivare;
Lofterud, Curt W., övningsskollärare;
Lundberg, P. J. T., rektor;
Lägnert, F. A., lektor;
Magnusson, D. N., universitetslektor;
Magnusson, R. I., laborator (fr. o. m. den 11 januari 1965);
Malm, K. S:son, lektor;
Marc-Wogau, K., professor;
Melander, E. A. M., lektor;
Melin, B. J. G., lektor;
Moberg, A. E. W., lektor;
Moberger, A. Karin E., lektor;
Moll, O. G., lektor;
Naeslund, J. S., lektor;
Nilsson, Marta, konsulent;
Nilsson, Sven A., professor;
Norberg, D. L., professor;
Nordhemmer, M. M. E., lektor;
Nordin, Anna-Greta, facklärare;
Nordlund, A., gymnastikdirektör;
Nordqvist, Birgit M., barnavårdslärare;
Nordström, A. O., lektor;
Nordström, C.-E. V., musikdirektör;
Norén, Ulla, barnavårdslärare;
Norman, H. T., rektor;
Nyman, P. A. B., universitetslektor;
Oldermark, B. N., musikdirektör;
Olsson, Carl-Erik, lektor;

Olsson, Y. B., universitetslektor;
Orstadius, P. A., civilekonom;
Parkman, A. G. S., rektor;
Perlmann, H. P., docent (t. o. m. den 3 februari 1965);
Persson, P. E., professor;
Rodhe, G., skolöverläkare;
Rosander, A. G. O., rektor;
Sandgren, C. L., departementsråd;
Sandhammar, E. T., lektor;
Sandqvist, A. O. A., lektor;
Sandström, C.-O. H., adjunkt;
Schlyter, B. R., lektor;
Sjöberg, A. B. G. J., rektor;
Slettengren, K. A. W., lektor;
StAAF, K. G., skolkonsulent;
Staffansson, E., rektor;
Stahre, N.-G., universitetslektor;
Starrsjö, S. J. V., lektor;
Stenquist, E. G., rektor;
Sternås, B. L., slöjdinspektör;
Stetler, E. F., avdelningsdirektör;
Storm, P. D. G., byrådirektör;
Strand, Margit E., ämneslärare;
Ström, G. O. F., professor;
Sundborg, Å. O. F., docent;
Sunner, S. A., laborator;
Svensson, S. Ingvar, lektor (t. o. m. den 3 februari 1965);
Svensson, Sven, lektor;
Swedner, H. H. R. H., universitetslektor;
Sylvan, N., lektor;
Talls, E. Å. E., lektor;
Tarschys, B., universitetslektor;
Thorén, I. K. A., lektor;
Tormod, G. R., övningskollärare;
Tyrén, G. F., lektor;
Ullstad, B. E., undervisningsråd;
UngermaN, E. H., lektor;
Vinterbäck, C. Å., byråchef;
Virgin, Ebba E. S., byrådirektör;
Västhagen, N. E. B., professor;
Wahrby, H. O., skolkonsulent;
Walås, Dagmar, småskollärare;

Westholm, Barbro Ch., fil. kand.;
 Wickström, B. G., docent;
 Åhnebrink, J., lektor;
 Åkerman Johansson, Brita, fil. lic.;
 Örtenholm, T., teckningslärare;
 Östlundh, H.-E., undervisningsråd.

Biträdande sekreterare:

Hedberg, Gunvor E. M., förste byråsekreterare.

Byrådirektören E. O. Höglund har biträtt kommittén med vissa sekretärargöromål i samband med arbetet rörande en ny examensstadga för de filosofiska fakulteterna.

Direktiven för utredningen, se 1961: I E 45 och 1963: I E 34.

De sakkunniga har under tiden den 1 november 1964—den 20 september 1965 hållit elva sammanträden om tillhoppa 18 dagar. Därutöver har vissa arbetsgrupper sammanträtt ett flertal gånger.

De sakkunniga har avgett betänkandena »Studieplaner för lärarutbildning» (SOU 1965: 25) den 5 april 1965, »Lärarutbildningen» del 1 (SOU 1965: 29) den 16 maj 1965 och del 2 (SOU 1965: 30) den 25 maj 1965 samt »Specialundersökningar om lärarutbildning» (SOU 1965: 31) den 25 maj 1965.

Uppdraget är därmed slutfört.

8. *Kyrkoberedskapsutredningen* (1963: I 35; 1964: I 34; 1965: I 35)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 oktober 1960 för att verkställa utredning rörande svenska kyrkans och de frikyrkliga samfundens beredskap för och verksamhet under krig:

Rosenblad, U. S., byråchef.

Experter:

Råberger, E. N., kontraktsprost;

Swedberg, B. G. R., pastor;

Terstad, I. G. A., civilförsvarsdirektör, t. f. kansliråd;

Åkerhielm, H. G., frih., kontraktsprost, fältprost.

Sekreterare:

Kamph, B. C. J., överstelöjtnant.

Utredningsmannen har under tiden november 1964—oktober 1965 sex gånger sammanträtt med alla experterna samt ett flertal tillfällen med en eller flera experter m. fl. Utredningen har vidare under året deltagit i konferenser och övningar rörande totalförsvaret.

Den 17 november har utredningen överlämnat betänkande och förslag »Kyrklig beredskap» (SOU 1965: 59).

Uppdraget är därmed slutfört.

9. *Antikvarieutredningen* (1963: I 41; 1964: I 39; 1965: I 38)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 december 1961 med uppdrag att verkställa utredning rörande riksantikvarieämbetets och statens historiska museums arbetsuppgifter och organisation samt därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 26 februari 1962):

Hjern, B. K. L., regeringsråd; *ordförande*;

Alemyr, S. R., rektor, led. av II kamm.;

Regnéll, C. G., bankdirektör, led. av II kamm.

Experter:

Selling, C. G. A., riksantikvarie;

Thordeman, B. J. N., f. d. riksantikvarie.

Sekreterare:

Högner, K. E., byrådirektör.

Direktiven för utredningen, se 1963: I E 41.

Utredningen har under tiden november—december 1964 hållit tre sammanträden under tillhoppa tre sammanträdesdagar. Därjämte har ordföranden, experterna och sekreteraren regelbundet sammanträffat för överläggningar rörande skilda utredningsspörsmål.

Utredningen har den 31 december 1964 avgett betänkande, benämnt »Antikvitetskollegiet, Centralorgan för svensk kulturminnesvård» (SOU 1965: 10).

Uppdraget är därmed slutfört.

10. *Utredning rörande utbildningen inom teaterns, filmens, radions och televisionens områden m. m.* (1964: I 51; 1965: I 44)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 mars 1963 för att verkställa utredning rörande utbildningen inom teaterns, filmens, radions och televisionens områden m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 12 mars 1963):

Lutteman, S. E., borgmästare; *ordförande*;

Bergman, G. M., professor;

Lauritzen, B., fil. lic.;

Rembe, R., ombudsman;

Rosén, N. A., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 4 oktober 1965);

Torsslow, S., fil. doktor;

Uhlin, N. L., professor (t. o. m. den 4 oktober 1965);

Unsgaard, H., utbildningschef.

Experter (fr. o. m. den 1 september 1965):

Lundh, B., perukmakare;

Ribach, G., civilingenjör;

Ström, C. J., teknisk chef;
 Vos, Marik, dekorationschef;
 Zetterberg, N., konstnär;
 Åberg, E. L., f. d. teknisk chef.

Sekreterare:

Hilton, H., sekreterare i Handelsn arbetsgivareorganisation.

Direktiven för utredningen, se 1964: I E 51.

Förutom enskilda överläggningar mellan ordföranden och sekreteraren och enskilda kommittéledamöter och särskilt tillkallade experter, har kommittén under tiden november 1964—oktober 1965 haft tio sammanträden.

Kommittén har den 6 oktober 1965 till chefen för ecklesiastikdepartementet ingett ett preliminärt lokalprogram för den verksamhet som planeras av utredningen.

Kommittén har i december 1965 avgett sitt betänkande.

Uppdraget är därmed slutfört.

11. 1963 års universitets- och högskolekommitté (1964: I 55; 1965: I 45)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 maj 1963 att verkställa vissa undersökningar rörande den fortsatta utbyggnaden av universitet och högskolor m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 29 maj 1963):

Moberg, S. T., statssekreterare; *ordförande*;

Luthman, G. F., direktör;

Rexed, B. A., professor;

Siegbahn, K. M. B., professor;

Sundberg, F., direktör;

Sunner, S. A., laborator;

Uhlin, N. L., professor;

Woxén, R., generaldirektör, professor.

Experter:

Agdur, N. B., professor;

Ahlberg, C.-F. J., professor;

Ahrbom, N. O., f. d. professor;

Björkman, B. E. T:son, professor;

Brising, L. H., direktör;

Brunnberg, H. A., professor;

Carleson, L. A. E., professor;

Carlsson, Gösta, professor;

Dahl, A. E., professor;

Fischer, H. Chr., laborator;

Forbat, F., arkitekt;

Fors, S. R., byråchef;

Fries, N. T. E., professor;
Grenander, U., professor;
Hansson, E. A., universitetslektor;
Henriksson, G. A., professor;
Hidemark, B., arkitekt;
Hildebrand, K.-G. H., professor;
Holm, J. L., docent;
Holm, P., fil. lic.;
Hoppe, E. G., professor;
Hägerstrand, S. T. E., professor;
Härnqvist, K., professor;
Jacobæus, A. Chr., teknologie doktor, direktör;
Johnson, A. I., docent;
Jonsson, K. Ivar, byggnadsråd;
Jung, K. E. I., teknologie doktor, direktör;
Kierkegaard, C. P. J. H., docent;
Kihlstedt, C. A., professor;
Lamm, A. U., direktör;
Larsson, F. Gerhard, professor;
Larsson, Karl-Erik A., professor;
Leden, I. E., professor;
Liander, N. H., fil. lic., direktör;
Lindbeck, C. A. E., professor;
Lundgren, G. E. H., professor;
Lundquist, N.-H., avdelningschef;
Lüning, K. G. T. G:son, professor;
Magnéli, P. A., professor;
Malmström, B. G., professor;
Melandar, L. C. S., professor;
Mileikowsky, C., teknologie doktor, direktör;
Moll, O. G. lektor;
Nilsson, Alde E., direktör;
Norén, A. B., universitetslektor;
Nydahl, F., professor;
Nyholm, K.-G., professor;
Orring, J. A., överdirektör;
Quensel, C.-E., professor;
Sandström, J. O., docent;
Smith, A. Å., avdelningschef;
Stenfors, B. I. L., departementssekreterare;
Söderström, K. F. N., professor;
Westerståhl, H. J., professor;

Wickman, F. E., professor;
 Willers, U. E. W., riksbibliotekarie;
 Vinterbäck, C. Å., byråchef;
 Wulff, H. B., professor;
 Vänngård, T. I., universitetslektor.

Sekreterare:

Wallberg, K. Hj. S., byråchef.

Biträdande sekreterare:

Enmark, A. Margaretha, förste byråsekreterare;
 Johansson, Lars G., departementssekreterare;
 Wennström, K. G., avdelningsdirektör.

Direktiven för utredningen, se 1964: I E 55.

Kommittén har under tiden den 1 november 1964—den 6 februari 1965 hållit fyra sammanträden med tillhoppa tio sammanträdesdagar.

Kommittén har i mars 1965 avlämnat sitt betänkande »Utbyggnaden av universitet och högskolor. Lokalisering och kostnader I» (SOU 1965: 11). Visst utredningsmaterial har sammanställts i »Utbyggnaden av universitet och högskolor. Lokalisering och kostnader II Specialutredningar» (SOU 1965: 12).

Kommitténs uppdrag är därmed slutfört.

12. ADB-utbildningssakkunniga (1965: I 52)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 maj 1964 för att bereda frågan om utbildning i automatisk databehandling:

Selldén, Å. S. E., departementssekreterare; *ordförande*;

Lundberg, J. B. F., avdelningschef;

Moll, O. G., lektor;

Nordström, L. W., organisationsdirektör.

Expert:

van Tongeren, H., byrådirektör.

Sekreterare:

Cedheim, B. O., byrådirektör.

Direktiven för utredningen, se 1965: I E 52.

Under tiden den 1 november 1964—den 12 september 1965 har de sakkunniga hållit tio sammanträden om tillhoppa 17 sammanträdesdagar.

De sakkunniga har i september 1965 avlämnat betänkandet »Fackutbildning i automatisk databehandling» (SOU 1965: 56).

Uppdraget är därmed slutfört.

13. *Folkhögskolans statsbidragsutredning*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 mars 1965 för att inom ecklesiastikdepartementet biträda med beredning av frågan om utformningen av statsbidragsreglerna för folkhögskolor m. m.:

Alemyr, S. R., rektor, led. av II kamm.; *ordförande*;
Larsson, Ulf O., departementssekreterare; tillika *sekreterare*;
Ramstén, N. E., ombudsman;
Säfström, S. O., byråchef;
Vestlund, A. G., folkhögskolinspektör.

Några särskilda *direktiv* för utredningen har ej meddelats.

Utredningen har hållit 14 sammanträden.

Utredningen har i november 1965 avlämnat betänkandet »Statsbidrag till folkhögskolor» (Stencil E 1965: 5).

Uppdraget är därmed slutfört.

14. *Sakkunniga rörande statsbidrag till de gymnasiala skolformerna*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 mars 1965 för att utarbeta förslag till statsbidragsbestämmelser rörande de gymnasiala skolformerna m. m.:

Lindmark, A. L. G., generaldirektör; *ordförande*;
Danielsson, G. G., sekreterare;
Eriksson, B. Sune, sekreterare;
Grendin, K. V., undervisningsråd;
Landström, S.-S. H., kanslichef;
Lindén, L. G., departementssekreterare, tillika *sekreterare*;
Sandgren, C. L., departementsråd;
Sohlman, R. W. A. R:son, departementssekreterare;
Säfström, S. O., byråchef;
Ulne, J. O., undervisningsråd.

De sakkunniga har intill den 31 oktober 1965 hållit fem sammanträden.

De sakkunniga har i december 1965 avlämnat förslag till kungörelse om statsbidrag till driftkostnader för vissa gymnasiala skolor.

Uppdraget är därmed slutfört.

15. *1965 års utredning om socialhögskola i Örebro*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 april 1965 för att verkställa utredning rörande ökad utbildning av socionomer (se Post- och Inrikes tidn. den 24 maj 1965):

Orring, J. A., överdirektör; *ordförande*;

Nilsson, L. G., landstingsdirektör;

Sköld, L. G., rektor.

Experter:

Krantz, Ingrid, lektor;

Lindberger, A., förste bibliotekarie.

Sekreterare:

Hellström, G., universitetslektor.

Biträdande sekreterare:

Granberg, Karin, soc. stud.

Direktiv (anförande av statsrådet Edenman till statsrådsprotokollet den 23 april 1965):

Tillströmningen av studerande till universiteten har under de senaste åren ökat i snabbare takt än vad som tidigare kunnat förutses. Detta gäller i synnerhet de filosofiska fakulteterna. Med hänsyn till arbetsmarknadens behov beslöt statsmakterna redan år 1960, att en rad åtgärder skulle vidtagas för att avlänka studerande mot icke-akademiska yrkesutbildningslinjer (prop. 1960:119, SÄU 1, rskr 327). Även i samband med statsmakternas beslut år 1963 angående riktlinjer för fortsatt utbyggnad av universitets- och högskoleväsendet förutsattes en väsentlig utbyggnad av den postgymnasiala icke-akademiska fackutbildningsorganisationen (prop. 1963:172, SU 212, rskr 405). Enligt vad 1963 års universitets- och högskolekommitté uttalat i sitt betänkande, »Utbyggnaden av universitet och högskolor. Lokalisering och kostnader» (SOU 1965:11) bör man för framtiden räkna med en kraftigare relativ ökning av antalet studerande vid nämnda typ av postgymnasiala utbildningslinjer än vid universitet och högskolor. I det följande vill jag närmare beröra möjligheterna att öka utbildningskapaciteten på två sådana utbildningslinjer.

A. Ökad utbildning av socionomer.

Enligt vad *socionomutbildningskommittén* framhöll i sitt huvudbetänkande, »Socionomutbildningen» (SOU 1962:43), talar en rad omständigheter för att behovet av socionomer kommer att öka. Kommittén erinrade bl. a. om den inom socialvården pågående förskjutningen mot förebyggande åtgärder samt om utbyggnaden av rehabiliteringsverksamheten. Vidare betonades den pågående upprustningen inom vårdområdena samt primär- och landstingskommunernas vidgade arbetsuppgifter och växande ekonomiska engagemang. Kommittén, som förordade att i första hand de befintliga läroanstalterna — i Stockholm, Göteborg, Lund och Umeå — skulle byggas ut till en intagningskapacitet av sammanlagt 480 studerande per år fr. o. m. läsåret 1963/64, fann det inte osannolikt, att det i framtiden kunde bli aktuellt att inrätta en femte läroanstalt för socionomutbildning.

Vid *remissbehandlingen* av betänkandet framhöll bl. a. socialstyrelsen, att den föreslagna ökningen borde betraktas som endast ett första steg i en utveckling mot ökad utbildning av socionomer.

I *prop. 1963:79* angående anslag för budgetåret 1963/64 till socionomutbildning uttalade jag, att ett i huvudsak fritt tillträde till socionomutbildning vore att i princip föredraga. Med hänsyn till svårigheten att skaffa erforderligt antal lämpliga praktikplatser och att engagera lämpliga praktik-

handledare måste utbildningskapaciteten tills vidare begränsas. Kommitténs förslag i fråga om antalet nybörjarplatser borde läggas till grund för utbyggnaden. Även riksdagen fann den föreslagna ökningen lämplig (SU 110, rskr 237).

Prognos- och planeringsgruppen inom ecklesiastikdepartementet räknade i utredningen »Tendenserna på akademikernas arbetsmarknad fram till mitten av 1970-talet» (SOU 1962: 55) med att det erforderliga årliga elevintaget till socionomutbildning sannolikt skulle uppgå till ca 700 år 1970.

Ett program för ökad utbildning av socionomer presenterades i november 1963 i en inom ecklesiastikdepartementet upprättad *departementspromemoria*, vilken utarbetats av särskilt tillkallade experter (jfr prop. 1964: 48). Under förutsättning att lokalfrågorna kan lösas borde det enligt experterna vara möjligt att vid de befintliga läroanstalterna nå upp till 700 nybörjarplatser per år mot slutet av 1960-talet, möjligen redan fr. o. m. läsåret 1967/68. Spörsmålet om anordnande av socionomutbildning på ytterligare en ort borde enligt experterna prövas i samband med frågan om ett sjätte universitet.

I *prop. 1964: 48* angående reformering av socionomutbildningen fann jag den pågående utbyggnaden av utbildningskapaciteten böra fortsätta. En av experterna angiven riktpunkt för socialhögskolornas utbildningskapacitet läsåret 1970/71 — ca 750 nybörjarplatser fördelade på de befintliga högskolorna — borde läggas till grund för planeringen av nya lokaler. Mot detta ställningstagande riktade riksdagen ingen erinran (SU 71, rskr 190).

Enligt vad som framhållits bl. a. vid remissbehandlingen av socionomutbildningskommitténs huvudbetänkande svarar socionomutbildningen väl mot de krav som på en rad olika arbetsråden ställs på personal för administrativ och kameral samt kurativ och annan social verksamhet. Bristen på dylik personal har under senare år accentuerats. Härtill kommer att socialhögskoleutbildad arbetskraft framgent torde röna betydande efterfrågan även på områden, där personal med dylik utbildning hittills använts endast i mindre utsträckning, exempelvis inom skolväsendet. På detta område kommer sålunda i enlighet med *prop. 1964: 171* angående reformering av de gymnasiala skolorna m. m. personalorganisationen för elevvårdande uppgifter att kraftigt utbyggas. Det ter sig med hänsyn bl. a. härtill angeläget, att intagningskapaciteten till socionomutbildning ökas utöver vad som förutsattes i *prop. 1964: 48*. Jag förordar därför, att en utredning rörande ökad utbildning av socionomer kommer till stånd genom särskilda sakkunniga.

Då lokalproblemen vid de nuvarande läroanstalterna utgör ett hinder för en ökning av socionomutbildningen, synes tiden nu vara inne att mera ingående pröva den tidigare framförda tanken på att inrätta en femte socialhögskola. De sakkunniga bör därför undersöka förutsättningarna för att åstadkomma den erforderliga kapacitetsökningen genom anordnande av socionomutbildning vid en ny högskola. En sådan bör ges samma storlek som de befintliga i Göteborg och Lund, dvs. en årlig intagningskapacitet av ca 150 studerande.

Utbildningsgången vid en ny socialhögskola bör i allt väsentligt följa den som tillämpas vid de befintliga högskolorna, dvs. omfatta en ettårig samhällsvetenskaplig grundkurs, tre terminers studier i yrkesinriktade examensämnen samt en ettårig studiepraktik. Av de tre linjer som förekommer vid socialhögskolorna — social linje, teoretisk linje och förvaltningslinje — bör de båda förstnämnda inrättas vid den nya högskolan.

Bl. a. det nyss nämnda beslutet om utbyggnad inom skolväsendet av personalorganisationen för elevvårdande uppgifter bör få till följd att behovet av socionomer med inriktning på kuratorsverksamhet kommer att öka förhållandevis kraftigt under de närmaste åren. För att skolväsendets växande behov skall kunna tillgodoses bör de sakkunniga undersöka möjligheterna att inom socialhögskolan anordna en utbildningsgång lämplig som förberedelse för de arbetsuppgifter som åvilar en skolkurator. Särskilt bör prövas om de blivande socionomernas intresse kan riktas mot kuratorsverksamhet på skolans område genom förläggning av studiepraktiken till skolor av skilda slag. Därjämte bör de sakkunniga utröna, om studierna vid högskolan kan ges inriktning mot ifrågavarande yrkesområde genom kombination av lämpliga alternativkurser i examensämnena.

I detta sammanhang kan erinras om att vissa frågor rörande praktikutbildningen av socionomer f. n. överses inom ecklesiastikdepartementet.

B. Ökad utbildning av gymnastikdirektörer m. m.

C. Vissa gemensamma frågor.

De båda grupper av sakkunniga som här föreslagits tillkallade, den ena för utredning rörande ökad utbildning av socionomer, den andra för utredning rörande ökad utbildning av gymnastikdirektörer m. m., bör i vissa frågor bedriva sitt arbete gemensamt. Till dessa frågor hör bl. a. utbildningens förläggning samt möjligheterna till sambruk av lokaler och lärarkrafter.

De sakkunniga bör i första hand överväga en lokalisering av ifrågavarande utbildningsanstalter till en ort i Mellansverige utanför de nuvarande universitets- och högskoleorterna. Därvid bör främst Örebro ifrågakomma.

Utredningarna bör bedriva sitt arbete med sådan skyndsamhet att resultatet av detsamma kan ligga till grund för ställningstagande av 1966 års riksdag. Den finansiella innebörden av de båda utredningarnas förslag bör redovisas med fördelning av kostnaderna på olika budgetår t. o. m. förslagens fullständiga genomförande.

Utredningen har under tiden maj—november 1965 hållit tolv sammanträden.

Utredningen har i november 1965 avgett betänkande, benämnt »Ökad socionomutbildning» (Stencil E 1965: 4).

Uppdraget är därmed slutfört.

16. *Gymnastik- och idrottsläroretredningen*

Sakkunniga tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 april 1965 för att utreda frågan om ökad utbildning av gymnastikdirektörer m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 24 maj 1965):

Allard, K. Å. H., f. d. annonschef, led. av II kamm.; *ordförande*;

Högberg, J. P., rektor;

Lindbo, L. P., rektor;

Schelin, B. A. E., idrottsdirektör;

Sehlin, H., direktör.

Expert:

Ahlström, A., riksidrottskonsulent.

Sekreterare:

Bolinder, H. O. V., e. o. byråchef (t. o. m. den 31 oktober 1965);

Högberg, J. P., se ovan (fr. o. m. den 1 november 1965).

Direktiv: (anförande av statsrådet Edenman till statsrådsprotokollet den 23 april 1965):

»I prop. 1964: 1 (bil. 10, punkt 281, s. 578) förordades en ökning av intagningskapaciteten vid gymnastiska centralinstitutet från 100 till 150 studerande per år. Härvid anförde jag bl. a. följande.

Någon aktuell prognos rörande det framtida gymnastiklärarbehovet finns inte. Inom arbetsmarknadsstyrelsen fortsätter emellertid det arbete med beräkningar rörande övningslärarbehovet, som inletts med den nyligen publicerade prognosen rörande lärare på det husliga området. Nu pågående utredningsarbete avser just gymnastiklärarna. Det ökade behovet av sådana lärare är emellertid så uppenbart, att beslut redan nu bör fattas om en utbyggnad av gymnastiska centralinstitutets utbildningskapacitet. Syftet med prognosarbetet är att få fram ett underlag för att på längre sikt avväga gymnastiklärarexaminationen, så att behovstäckning kan uppnås.

I överensstämmelse med det i propositionen framlagda förslaget ökades den årliga intagningen vid institutet från och med läsåret 1964/65 med 50 till 75 manliga och 75 kvinnliga elever.

Arbetsmarknadsstyrelsen har numera framlagt en prognos rörande det framtida utbildningsbehovet av lärare i bl. a. gymnastik. I prognosen konstateras, att det råder en avsevärd brist på behöriga gymnastiklärare. Hösten 1962 motsvarade hela undervisningsvolymen ca 1 800 tjänster, varav ca 25 % — dvs. ca 450 tjänster — bestreds av icke-behöriga lärare. Behovet av gymnastiklärare inom skolväsendet i dess helhet har i prognosen beräknats för läsåren 1972/73 och 1980/81. Vid oförändrad utbildningskapacitet skulle ett betydande underskott finnas båda dessa år. Detta gäller främst i fråga om de kvinnliga gymnastiklärarna, vilket sammanhänger med att dessa har en avsevärt lägre yrkesverksamhetsgrad än de manliga lärarna.

Det är enligt min mening ofrånkomligt att en prognos av detta slag innehåller betydande osäkerhetsmoment. Elevtillströmningen, elevernas fördelning på ämnen, linjer etc. utgör de främsta osäkerhetsfaktorerna. Härtill kommer svårigheten att bedöma lärarnas tjänstgöringsvolym, då man i detta ämne måste räkna med ett tämligen omfattande bortfall av lärare, som utnyttjar sina kunskaper på andra områden än skolans. Det ökade behovet av gymnastiklärare är emellertid klart dokumenterat genom prognosen.

Även utanför skolans område torde man emellertid ha att räkna med en stegrad efterfrågan på gymnastikdirektörer. Genom kommunernas och vissa företags ökade fritidsprogram öppnas nya verksamhetsområden för denna yrkeskategori. Hänsyn måste givetvis tagas även till förändringar i detta avseende.

Såsom jag framhållit i prop. 1965: 79 angående vissa frågor rörande lärarutbildning (s. 43) torde det — ehuru prognosen måste tolkas med försiktighet med hänsyn till svårigheterna att bedöma hur eleverna i grund-

skolan, fackskolan och gymnasiet kommer att välja ämnen och utbildningsvägar — knappast råda någon tvekan om att det är mycket angeläget att snarast skapa förutsättningar för att ytterligare öka utbildningskapaciteten i fråga om gymnastiklärare. En sådan ökning är enligt min mening nödvändig, om de mål för gymnastikundervisningen, som angivits i läroplanerna för grundskolan, fackskolan och gymnasiet, skall kunna uppnås. Man torde vidare ha att räkna med ett ökat behov av gymnastiklärare för yrkesskolornas del.

Utbildningskapaciteten beträffande gymnastikdirektörer bör ökas genom upprättande av en ny utbildningsanstalt för gymnastikdirektörer. Planeringen för en sådan bör med hänsyn till föreliggande utredningsmaterial ske utifrån en beräknad intagning av ca 125—150 elever per år. Särskilda sakkunniga bör nu tillkallas för att utreda hur ökningen av gymnastikdirektörsutbildningen skall genomföras.

Det bör ingå i de sakkunnigas arbete att undersöka förutsättningarna för att genom en viss variation av utbildningen av läroanstalten också tillgodose ett ökande behov av idrotts- och fritidsledare. Det måste anses rimligt att staten påtager sig ett visst ansvar även för utbildningen av organisatörer och ledare för den ökade idrotts- och fritidsverksamheten. För närvarande finns endast av vissa organisationer anordnade kurser på några få veckor att tillgå, vilket inte är tillfyllest. De sakkunniga bör också överväga huruvida kvalificerad personal för den ökande turistverksamheten lämpligen kan ges utbildning inom ramen för det nya institutet.

Gymnastiklärarutbildningens innehåll och utformning samt gällande intagningsbestämmelser bör inte beröras av de sakkunniga i annan mån än som kan föranledas av behovet av utbildning av personal för idrotts-, fritids- och turistverksamhet.»

Parallellt med gymnastik- och idrottslärarutredningen har 1965 års utredning om socialhögskola i Örebro arbetat. I direktiven för de båda utredningarna, vilka anmälts till statsrådsprotokollet dels för vardera utredningen för sig, dels gemensamt för båda, framhåller departementschefen:

»De båda grupper av sakkunniga som här föreslagits tillkallade, den ena för utredning rörande ökad utbildning av socionomer, den andra för utredning rörande ökad utbildning av gymnastikdirektörer m. m., bör i vissa frågor bedriva sitt arbete gemensamt. Till dessa frågor hör bl. a. utbildningens förläggning samt möjligheterna till sambruk av lokaler och lärarkrafter.

De sakkunniga bör i första hand överväga en lokalisering av ifrågavarande utbildningsanstalter till en ort i Mellansverige utanför de nuvarande universitets- och högskoleorterna. Därvid bör främst Örebro ifrågakomma.

Utredningarna bör bedriva sitt arbete med sådan skyndsamhet att resultaten av detsamma kan ligga till grund för ställningstagande av 1966 års riksdag. Den finansiella innebörden av de båda utredningarnas förslag bör redovisas med fördelning av kostnaderna på olika budgetår t. o. m. förslagens fullständiga genomförande.»

Utredningen har under tiden maj—november 1965 hållit tolv sammanträden. Samråd har skett med främst 1965 års utredning om socialhögskola i Örebro (jfr direktiven för utredningen).

Utredningen har den 23 november 1965 avgett betänkande, benämmt »Gymnastik- och idrotthögskola i Örebro m. m.» (stencil E 1965: 7).

Uppdraget är därmed slutfört.

B. Kommittéer som fortsätter sin verksamhet vid ingången av 1966

17. Chalmerska byggnadskommittén (1963: I 5; 1964: I 12; 1965: I 17)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 14 augusti 1936, den 15 juni 1937 och den 18 november 1938 för handhavande av de byggnadsföretag vid Chalmers tekniska högskola, som Kungl. Maj:t kunde komma att uppdraga åt kommittén (instruktion den 18 november 1938):

Larsson, E. G., direktör; *ordförande*;

Asplund, S. O., professor;

Friberger, E. G., f. d. länsarkitekt;

Hössjer, K. G. N., f. d. professor, f. d. rektor, kassaförvaltare;

Rönmark, L. C. A., professor, rektor.

Sekreterare:

Nordwall, K. E., byrådirektör.

Lokal: Chalmers tekniska högskola, Sven Hultins Gata, Göteborg S; tel. 031/81 02 00.

Kommittén kommer att avsluta sin verksamhet under år 1966.

18. Tekniska högskolans i Stockholm byggnadskommitté (1963: I 6; 1964: I 13; 1965: I 18)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 12 augusti 1944:

Woxén, R., generaldirektör, professor; *ordförande*;

Ahrhom, N. O., f. d. professor;

Alexanderson, K. E., häradshövding, led. av I kamm.;

Ekdahl, L. L. G., t. f. byggnadsråd;

af Malmborg, R., byggnadsråd;

Näsström, E. E., kommunaldirektör, led. av I kamm.;

Stockman, L. G., rektor, professor;

Österberg, D. V., professor.

Arkitekt:

Henriksson, G. A., professor.

Sekreterare och kassaförvaltare:

Swedenborg, J. E., byrådirektör.

Lokal: Tekniska högskolan i Stockholm: tel. växel 23 65 20.

Direktiven för kommittén, se 1945: I E 30 och 1947: I E 21; instruktion den 29 juni 1946.

Under året har byggnads- och installationsarbeten till nybyggnader för sektionen för maskinteknik fortgått. Vidare har under året schakt- och grundläggningsarbeten till nybyggnad för sektionen för bergsvetenskap påbörjats.

På kommitténs arkitektkontor har under året varit anställda fem arkitekter, två inredningsarkitekter, en byggnadsingenjör, en ritare samt en kontorist.

Under tiden november 1964—oktober 1965 har kommittén hållit tre sammanträden.

19. *Utrustningskommittén för Göteborgs universitet* (1963: I 11; 1964: I 14; 1965: I 19)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 april 1956 för att handhava frågor om utrustning av nybyggnaderna för medicinska fakulteten vid universitetet i Göteborg och de övriga frågor om utrustning vid universitetet, som chefen för ecklesiastikdepartementet bestämmer:

Arén, T. S., kanslichef; *ordförande*;

Broman, T., professor;

Fors, S. R., byråchef;

Rexed, B. A., professor.

Experter:

Kihlman, K. H., byrådirektör;

Malmgren, B. R., professor;

Olsson, O. G. A., professor;

Teorell, E. T. A., professor;

Ågren, K. G., professor.

Sekreterare:

Hilding, B. B. I., kapten.

Lokal: Göteborgs örlogsvarv, Göteborg 41; tel. 031/29 20 00 (växel).

Direktiven för utredningen, se 1965: I E 19.

Under tiden november 1964—oktober 1965 har hållits ett flertal sammanträden med kommitténs arbetsutskott.

Kommittén beräknas slutföra sitt arbete under år 1966.

20. *Utredning rörande vissa medicinska utbildningsfrågor m. m.* (1963: I 14; 1964: I 16; 1965: I 20)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 juni 1957 för att utreda vissa medicinska utbildningsfrågor m. m.:

Rexed, B. A., professor.

Experter (för utredning rörande blandad medicinsk och annan utbildning):

Johnels, J. A. G., professor;

Lindahl, P. E. E. A., professor;

Magnéli, P. A., professor;

Reichard, P. A., professor;

Ström, G. O. F., professor.

Sekreterare:

Wennström, K. G., avdelningsdirektör.

Biträdande sekreterare:

Ulfendahl, H. R., docent;

Wernlund, Brita K., byrådirektör (fr. o. m. den 1 september 1965).

Lokal: Forskningsberedningen, Fack, Stockholm 2; tel. 20 91 58.

Utredningen har under arbetsåret biträtt ecklesiastikdepartementet vid beredningen av skilda medicinska utbildningsfrågor.

Inom ramen för uppdrag den 2 juni 1962 att biträda med utredning rörande blandad medicinsk och annan utbildning har utredningen tagit upp frågan om förutsättningarna att anordna sådan utbildning bl. a. vid Uppsala universitet. Ett preliminärt förslag till utbildningsplan utsändes under våren 1965 på remiss. Förslaget har senare översetts på grundval av de inkomna svaren.

Den 22 december 1964 överlämnades till utredningen betänkandet »Forskning, undervisning och information inom näringslärans område» (SOU 1963: 77), avgivet av 1953 års lärarinneutbildningskommitté, samt remissyttrandena i ärendet för översyn — utom i fråga om dietassistentutbildningen. Med anledning härav har utredningens undersökningar vidgats till att även omfatta utbildning och forskning inom näringsläran.

Utredningen avser att inom kort inkomma med konkreta förslag i ovan nämnda ärenden.

Utredningens arbete beräknas fortsätta under år 1966.

21. Utredning rörande dispositionen av donationshemman och andra lönetillgångar vid de allmänna läroverken (1963: I 16; 1964: I 17; 1965: I 21)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 november 1957 för att verkställa utredning rörande dispositionen av donationshemman och andra lönetillgångar vid de allmänna läroverken samt därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 12 december 1957):

Uhlin, K.-E., byråchef.

Sekreterare:

Reuterswärd, G. F. P., advokatfiskal.

Lokal: Justitiekanslersämbetet; tel. 10 29 89 (den sakkunnige); kammarkollegiet; tel. 23 45 60 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1958: I E 50.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1966.

22. 1958 års utredning kyrka-stat (1963: I 17; 1964: I 18, 1965: I 22)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 januari 1958 för att utföra en första etapp av en utredning av frågan om den framtida gestaltningen av förhållandet mellan staten och den svenska kyrkan (se Post- och Inrikes tidn. den 30 januari 1958):

Tammelin, N. E., justitieråd; *ordförande*;

Bolin, A. B., sekreterare i LO;

Engström, K. Olof N., rektor;

Josefson, P. L. R., biskop;

Zetterberg, K. Å. H., pastor primarius, led. av II kamm.

Experter:

Hedelius, F. E. O., f. d. kammarrättsråd (avliden den 28 juni 1965);

Heldtander, T., lektor;

Ivarsson, E. Henrik, kyrkoherde;

von Otter, S. F., kammarrättsråd;

Palmqvist, P. O. A., docent;

Rodhe, Sten, lektor;

Silén, S. F. P., biskop;

Svenungsson, D. C., kyrkoherde (fr. o. m. den 1 oktober 1965);

Swedberg, B. G. R., pastor;

Waller, S. M., docent;

Åberg, E. V. R., kammarråd.

Huvudsekreterare:

Lindelöw, K.-G., hovrättsråd.

Övriga sekreterare:

Andersson, Hans B., tingsdomare;

Lindh, I. E., hovrättsassessor;

Lindahl, J. M., departementssekreterare (t. o. m. den 30 september 1965);

Nykvist, G. N., byrådirektör;

Wilhelmson, L. E., revisionssekreterare.

Lokal: Svartmangatan 9, 2 tr., Stockholm C; tel. 20 39 26 (ordf.), 21 59 25 (huvudsekr.), 21 59 27 (sekr. Wilhelmson), 20 38 18 (sekr. Nykvist) och 21 56 24 (kansliet); ävensom St. Nygatan 52, Box 4068, Malmö 4; tel. 040/74950 (huvudsekr. och sekr. Lindh).

Direktiven för utredningen, se 1959: I E 44.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 sammanträtt 25 dagar i Sverige. Därjämte har utredningen studerat förhållandet mellan kyrka och stat vid resa till U.S.A. 22 dagar.

Utredningen har under senare delen av året arbetat i delegationer för skilda rättsområden. Sammanträden i delegationer har ägt rum under sex dagar.

Under år 1965 har utredningen avlämnat ett betänkande, VI: »Lagstiftning. Rättsskipning» (SOU 1965: 70).

Utredningsarbetet kommer att fortgå under år 1966.

23. *Utredningen rörande naturhistoriska riksmuseet m. m. (riksmusei-utredningen)* (1963: I 23; 1964: I 22; 1965: I 26)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 maj 1959 med uppdrag att inom ecklesiastikdepartementet biträda med utredning rörande naturhistoriska riksmuseets och vissa andra institutioners framtida ställning till universitetet i Stockholm jämte därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 28 maj 1959):

Thomson, A. N., f. d. universitetskansler; *ordförande*;

Andersson, M. Axel J., chefredaktör, led. av I kamm. (t. o. m. den 4 oktober 1965);

Arén, T. S., kanslichef;

Blidfors, T. E. J., övningsskollärare, led. av II kamm.

Experter:

Hedström, A., hovrättsassessor;

Hellner, K. B., fil. dr;

Poppius, H. D., byråchef;

Rosén, N. A., avdelningsdirektör.

Sekreterare:

Hjorth, J. L. S., departementssekreterare.

Biträdande sekreterare:

Ahrling, Sonja M., kanslisekreterare (fr. o. m. den 1 mars 1965).

Lokal: Ecklesiastikdepartementet, Fack, Stockholm 2; tel. växel lokalsamt. 22 45 00, rikssamt. 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1960: I E 41.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 17 sammanträden.

Utredningen har den 2 juli 1965 avgett sitt tredje betänkande, benämnt »Statens etnografiska museum. Framtida ställning och verksamhetsformer» (Stencil E 1965: 2) och den 1 november 1965 sitt fjärde betänkande, benämnt »Bergianska stiftelsen. Förslag ang. marköverlåtelse och viss sam-

verkan mellan Vetenskapsakademien och universitet i Stockholm» (Stencil E 1965: 6).

Utredningen beräknas slutföra sitt uppdrag under år 1966.

24. *Utredning rörande den försvarsmedicinska forskningen* (1963: I 25; 1964: I 24; 1965: I 28)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 oktober 1959 för att utreda den försvarsmedicinska forskningen:

Rexed, B. A., professor.

Experter:

Clemedsson, C.-J., generalläkare;

Engström, A. V., professor;

Fehrm, E. M., generaldirektör;

Hesselblad, G., arméöverläkare;

Schmidt, T., överste;

Ström, G. O. F., professor;

Troell, L., marinöverläkare;

Uvnäs, B., professor.

Sekreterare:

Blomquist, B. E. L., byråöverläkare.

Biträdande sekreterare:

Bergsten, N. G., departementssekreterare.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet, Stockholm 2; tel. växel lokalsamt. 22 45 00, rikssamt. 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1960: I E 45.

Utredningsuppdraget beräknas slutföras under år 1966.

25. *1960 års blindvårdsutredning* (1963: I 27; 1964: I 26; 1965: I 29)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 februari 1960 för att verkställa utredning rörande anpassnings- och yrkesundervisning för vuxna synskadade jämte därmed sammanhängande spörsmål:

Bergh, E.-A., byråchef; *ordförande*;

Granström, K. O., professor, överläkare;

Hedkvist, C. H., direktör;

Hedlén, B. R., socialdirektör;

Tegström, A. R., rektor.

Expert:

Andersson, Bo G., biträdande överläkare.

Sekreterare:

Thorell, R., förste byråinspektör.

Lokal: Kungl. Arbetsmarknadsstyrelsen, Lindhagensgatan 74—76, Stockholm K.; tel. växel lokalsamt. 54 05 20, rikssamt. 54 05 80.

Direktiven för utredningen, se kungl. brev den 5 februari 1960 till statskontoret.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 16 sammanträden.

Utredningen beräknas vara avslutad under år 1966.

26. *Utredning rörande Skeppsholms församling i Stockholm m. m.* (1963: 1 28; 1964: I 27; 1965: I 30)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 mars 1960 för att verkställa utredning rörande Skeppsholms församling i Stockholm m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 7 mars 1960):

Ericsson, K. G. V., rättschef.

Expert:

Olsson, Sten Gunnar, stiftssekreterare.

Sekreterare:

Ericson, L. G., byrådirektör.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet, Stockholm 2; tel. växel lokalsamt. 22 45 00, rikssamt. 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1961: I E 37.

Ett sammanträde har hållits i Karlskrona med representanter för amiralitetsförsamlingen, staden och de marina myndigheterna.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under våren 1966.

27. *Organisationskommittén för teknisk högskola i Lund* (1963: I 30; 1964: I 29; 1965: I 32)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 juni 1960 för att verkställa närmare utredningar och avgiva förslag angående anordnande av högre teknisk utbildning och forskning i Lund (se Post- och Inrikes tidn. den 20 juni 1960):

Olson, O. Hjalmar, tekn. dr; *ordförande*;

Broberg, K. B., professor;

von Friesen, S., professor;

Gralén, N. G. J., professor;

Gustafson, Torsten V., professor;

Laudon, A., disponent;
 af Malmborg, R., byggnadsråd;
 Pettersson, N. Ove, professor (fr. o. m. den 26 april 1965);
 Pleijel, Å. V. C., professor;
 Woxén, R., generaldirektör, professor (t. o. m. den 30 september 1965).

Sekreterare:

Ingvar, L. O. A. H., byrådirektör.

Lokal: Tekniska högskolan i Lund, Sölvegatan 18, Lund 7; tel. 0412/246 00.

Vid uppdragets fullgörande har kommittén att beakta innehållet i en inom ecklesiastikdepartementet upprättad *promemoria rörande högre teknisk utbildning och forskning i Lund*; se 1961: I E 40.

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit fem plenarsammanträden. Löpande ärenden har handlagts av tekniska fakultetens dekanus jämte kommitténs sekreterare såsom högskolans verkställande organ.

Kommitténs arbete kommer att pågå under år 1966.

28. 1960 års ecklesiastika boställsutredning (1963: I 36; 1964: I 35;
 1965: I 36)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 november 1960 för att verkställa utredning rörande förvaltningen av ecklesiastika löneboställen m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 12 december 1960):

Persson, Ivar, landshövding; *ordförande*;

Gynnerstedt, T. K. V., f. d. stiftssekreterare;

Lindström, H. B., hemmansägare, led. av II kamm.;

Pettersson, G., jordbruksinstruktör, led. av I kamm.;

Turesson, B., distriktslantmätare, led. av II kamm.

Experter:

Anderson, K. Å., lantbruksdirektör;

Ericsson, K. G. V., rättschef;

Nilsson, P.-O. V., förbundsjurist;

Wigren, B. G., stiftsjägmästare;

Åberg, E. V. R., kammarråd.

Sekreterare:

Göransson, C. G. N., stiftssekreterare.

Biträdande sekreterare:

Stolt, L., förste stiftsnotarie (fr. o. m. den 1 december 1965).

Lokal: Domkapitlet, Lund; tel. 0412/106 20 (sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1961: I E 47.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit fem sammanträden, varav ett gemensamt med 1960 års jordbruksutrednings rationaliseringsgrupp. Härjämte har ett antal överläggningar hållits med utredningens experter, bl. a. i samband med ett studiebesök den 5—7 juli 1965 i norra delen av Kalmar län i anslutning till den där verkställda specialundersökningen.

Av största betydelse för utredningens ställningstaganden är de överväganden som görs av 1960 års jordbruksutredning och det fortsatta arbetet inom arrendelagsutredningen. Bl. a. med hänsyn härtill kan utredningsarbetet beräknas fortgå också under år 1966.

29. *Utredning rörande sjukgymnastutbildningen* (1963: I 37; 1964: I 36; 1965: I 37)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 februari 1961 för att verkställa utredning rörande ökad utbildning av sjukgymnaster och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 22 mars 1961):

Sjöstrand, O. T., professor.

Lokal: Kliniskt fysiologiska avdelningen, Karolinska sjukhuset, Stockholm; tel. växel lokalsamt. 34 05 00, rikssamt. 34 06 50, ankn. 1947.

Direktiven för utredningen, se 1962: I E 41 och 1965: I E 37.

Den sakkunnige beräknas slutföra sitt arbete under år 1966.

30. *Konsertbyråutredningen* (1963: I 45; 1964: I 42; 1965: I 39)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 maj 1962 med uppdrag att verkställa utredning angående inrättande av en statlig konsertbyrå och därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 7 juni 1962):

Nordmark, H. A., direktör; *ordförande*;

Andersson, Freddy V. E., förbundsordförande;

Hahn, G. A., kapellmästare;

Malmgren, B. A., studieombudsman;

Poppius, H. D., byråchef;

Tegen, M., byråchef.

Experter:

Enhörning, K. M., intendent;

Forsström, E. G. A., sekreterare;

Ljungman, K. S. B., professor;

Wallner, B., lektor.

Sekreterare:

Wallin, N. L., rektor.

Biträdande sekreterare:

Johansson, O. T., ombudsman.

Lokal: Kungsgatan 28, 3 tr., Stockholm C; tel. 24 04 25.

Direktiven för utredningen, se 1963: I E 45.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 13 sammanträden. Dessa sammanträden har gällt dels uppföljning av försöksverksamheten med rikskonserter och dels fortsatt utredningsarbete angående förmedling av artister. Utöver här nämnda sammanträden har experter och olika arbetsgrupper sammanträtt ett flertal gånger. Under arbetsåret har avgetts remissvar bl. a. över det av lektorn Bo Wallner framlagda betänkandet »Den högre musikutbildningen».

Utredningen har i juni 1965 avgett sitt betänkande II »Förmedling av tonkonstnärer» (Stencil E 1965: 1).

Utredningen beräknas slutföra sitt uppdrag under år 1966.

31. 1962 års ungdomsutredning (1963: I 50; 1964: 46; 1965: I 40)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1962 för att utreda frågan om det statliga stödet till ungdomsverksamheten (se Post- och Inrikes tidn. den 21 augusti 1962):

Ward, K. K. B., chefredaktör; *ordförande*;

Gustafsson, Anna-Greta, ungdomsintendent;

Hellberg, K.-E., förbundssekreterare;

Mattsson, R. N. G., gymnastikdirektör;

Ohlsson, Nils Lennart, folkhögskollärare.

Experter:

Halldén, O., fil. lic.;

Johannesson, I. V., docent;

Johansson, K. Inge, studierektor.

Sekreterare:

Dahlin, S. M., studieombudsman.

Biträdande sekreterare:

Romanus, N. S. R., departementssekreterare (t. o. m. den 5 februari 1965);

Hjorth, J. L. S., departementssekreterare (fr. o. m. den 6 februari 1965);

Halldén, J., fil. kand. (fr. o. m. den 8 oktober 1965).

Lokal: Ecklesiastikdepartementets kommittélokaler, Svartmangatan 9, Stockholm C; tel. sekreteraren 20 97 94, bitr. sekreteraren växel lokalsamt. 22 45 00, rikssamt. 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1963: I E 50.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit tolv sammanträden med sammanlagt 14 sammanträdesdagar. Därtill kommer ett flertal delegations- och expertgruppsöverläggningar.

Utredningen har den 28 januari 1965 i skrivelse till chefen för inrikesdepartementet framfört vissa synpunkter på frågan om kommunernas kompetens vad beträffar anslagsgivning till politiska ungdomssammanslutningar. Utredningen har vidare avgett yttranden dels den 30 september 1965 över 1962 års radioutrednings betänkanden, dels den 8 oktober över skolöverstyrelsens förslag till bidrag till de handikappades kulturella verksamhet.

De under 1964 påbörjade undersökningarna rörande bl. a. fritidsgruppsverksamhetens och ledarutbildningens betydelse för ungdomsarbetet har i huvudsak slutförts. En undersökning har gjorts av föreningslivet och ungdomsverksamheten i Västerås stad. I vissa delar av undersökningsarbetet har, förutom experterna Johannesson och Halldén, deltagit sekreteraren O. S. Sjögren och ungdomskonsulenten L. Gråby.

Utredningen har i början av november 1965 avgett delbetänkande II, benämnt »Lokaler för ungdomsverksamhet» (SOU 1965: 63).

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1966.

32. 1962 års arbetspsykologutredning (1963: I 51; 1964: I 47; 1965: I 41)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 november 1962 för att verkställa utredning av den psykotekniska verksamhetens organisation och vissa därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 20 november 1962):

Geijer, J. L., jur. doktor, led. av I kamm.; *ordförande*;

Ekman, A. G., professor;

Jerdenius, K. E., byråchef;

Lahnhausen, R., direktör;

Neymark, N. G. E., byråchef.

Experter:

Sandstedt, B., byrådirektör;

Walck, K. J., byråchef;

Rubenowitz, S., docent (fr. o. m. den 9 februari 1965).

Sekreterare:

Johanson, Elvy H. K., fil. lic.

Lokal: Militärpsykologiska institutet, Valhallavägen 117, Stockholm; tel. 24 25 60 ankn. 219.

Direktiven för utredningen, se 1963: I E 51.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 14 sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1966.

33. Skolarbetsutredningen (1964: I 48; 1965: I 42)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 januari 1963 för att verkställa utredning rörande femdagars arbetsvecka i skolan m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 27 februari 1963):

Renlund, R. G., bankdirektör; *ordförande*;

Forssell, E. E., förste skolinspektör;

Karlsson, Elvy M., fru;

Landström, S.-S. H., kanslichef;

Rodhe, G., skolöverläkare;

Westman, J. G., läns skolinspektör.

Experter:

Andersson, E., ombudsman;

Gustafsson, L., universitetslektor;

Ljunggren, F. T., rektor;

Lunde, Ingrid M., kanslichef;

Malmquist, E., docent;

Myrdal, H.-G., fil. lic.;

Sandberg, A. B., lönedirektör.

Sekreterare:

Askeberg, S. H. J., byråchef.

Lokal: Svartmangatan 9, 3 tr., Stockholm C; tel. 20 97 64.

Direktiven för utredningen se 1964: I 48.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit nio sammanträden.

På utredningens initiativ har särskild försöksverksamhet med femdagars skolarbetsvecka läsåret 1964/65 bedrivits i sex kommuner. Läsåret 1965/66 pågår dylik försöksverksamhet i kommunerna inom tre gymnasieupptagningsområden och 14 högstadierregioner, tillsammans 66 kommuner. Utredningen har under året besökt två försökskommuner samt därvid haft överläggningar med företrädare för skolan och skolhälsovården, föräldraföreningar och elevorganisationer, barnavårdsnämnd, näringsliv och arbetsmarknad m. fl.

I anslutning till nyssnämnda försöksverksamhet genomföres pedagogiska, psykologiska och sociologiska undersökningar.

Utredningens arbete kommer att fortgå under år 1966.

34. 1963 års bibelkommitté (1964: I 149; 1965: I 43)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndiganden den 1 februari och den 5 april 1963 för att verkställa utredning rörande förutsättningarna för en

ny bibelöversättning m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 21 mars 1963):
Quensel, N. J. E., f. d. president; *ordförande*;

Düring, H. I., professor;

Edlund, C. A. E., domprost;

Eeg-Olofsson, A. O. C., lektor;

Gierow, K. R. K., författare, Svenska akademiens ständige sekreterare;

Riesenfeld, E. H., professor;

Stähle, C. I., professor.

Sekreterare:

Olsson, Birger O., teol. kand. och fil. mag.

Biträdande sekreterare:

Lindahl, J. M., departementssekreterare (vissa sekreterargöromål).

Lokal: Ecklesiastikdepartementet, Fack, Stockholm 2; tel. växel lokal-
samt. 22 45 00, rikssamt. 23 62 00 (bitr. sekreteraren).

Direktiven för utredningen, se 1964: I E 49.

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit sex sam-
manträden under tillhoppa 14 sammanträdesdagar.

Kommitténs arbete kommer att fortgå under år 1966.

35. 1963 års forskarutredning (1964: I 56; 1965: I 46)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 juni 1963 för att
verkställa utredning rörande forskarutbildningen och forskarkarriären jäm-
te därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn., den 19
juni 1963):

Westerlind, E. A., landshövding; *ordförande*;

Agdur, N. B., professor;

Alemyr, S. R., rektor, led. av II kamm.;

Brinck, I. G., universitetslektor;

Ellegård, H. A., professor;

Elvander, N. A. I., docent;

Gabrielson, C. O., tekn. doktor;

Nilsson, Sven A., professor;

Strand, S.-E., fil. mag.;

Sävahlen, Ruth I., rektor.

Experter:

Arwidsson, Greta, professor;

Bergman, E. T. G., professor;

Bolding, P.-O., professor;

Carlson, L. A., docent;

Dahl, A. E., professor;

Dahllöf, U. S., docent;

Fogelberg, B. E. B., byråchef;
 Fries, N. T. E., professor;
 Grevsten, S., med. och fil. kand. (fr. o. m. den 1 oktober 1965);
 Grönberg, B. G. L., förste bibliotekarie;
 Hellwig, H., intendent;
 Helmfrid, S., docent;
 Johansson, J. I. S., tryckeriintendent;
 Kihlstedt, C. A., professor (fr. o. m. den 20 februari 1965);
 Kleman, B., forskningschef;
 Mueller, J. P., kansliråd;
 Murray, M., departementssekreterare;
 Palmqvist, P. O. A., docent (fr. o. m. den 23 januari 1965);
 Rubarth, C. S., professor (fr. o. m. den 23 januari 1965);
 Rydin, C. H., professor (fr. o. m. den 23 januari 1965);
 Rånby, B. G., professor;
 Tamm, C. O. S., professor (fr. o. m. den 23 januari 1965);
 af Trolle, U., professor (t. o. m. den 20 februari 1965);
 Wallman, H., professor;
 Werkö, L. A., professor;
 Wretman, J. H., pol. mag. (fr. o. m. den 1 oktober 1965);
 Åberg, A. E., professor (fr. o. m. den 23 januari 1965);
 Åhgren-Lange, Ulla H. A., avdelningsdirektör.

Sekreterare:

Svensson, B. G., fil. lic. (t. o. m. den 31 augusti 1965);
 Hemlin, H. E., fil. lic. (fr. o. m. den 1 september 1965).

Biträdande sekreterare:

Göransson, L. O., sekreterare (fr. o. m. den 15 september 1965);
 Hemlin, H. E., fil. lic. (t. o. m. den 31 augusti 1965);
 Lindholm, E. E. K.-A., lönesekreterare;
 Orava, O. A., fil. mag.

Lokal: Sturegatan 4 B, Uppsala; tel. 018/13 00 48 (Hemlin), 018/13 06 86 (Göransson), 018/13 03 61 (Orava) och 018/13 02 79 (kansli).

Direktiven för utredningen, se 1964: I E 56.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit tolv sammanträden in pleno, varav ett veckosammanträde.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1966.

36. Yrkesutbildningsberedningen (1964: I 57; 1965: I 47)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 juni 1963 för att verkställa utredning rörande yrkesutbildningens uppgifter, innehåll och organisation (se Post- och Inrikes tidn. den 23 oktober 1963):

Öhman, G. B., överdirektör; *ordförande*;
Gårdstedt, H. B., skolråd;
Haldén, J. O. F., direktör;
Hallbeck, O. A., kommunalråd;
Isling, B. Å. J., sekreterare;
Karlson, Tore E., ombudsman;
Kellgren, N. E., fil. kand., led. av II kamm.;
Nilsson, J. I. N., lantbrukare, led. av II kamm.;
Olsson, Bengt K., förbundsdirektör;
Stefanson, R. S. S., optikermästare, led. av I kamm.;
Stålnacke, E. O., skolinspektör;
Wetterström, Karin H., kamrer, led. av II kamm.

Experter:

Ager, Ruth M., undervisningsråd;
Alfort, A. M., direktör;
Andersson, Karin, redaktör (fr. o. m. den 1 maj 1965);
Assarsson, A. A., skoldirektör;
Binett, E., förbundssekreterare;
Blomberg, E., personaldirektör;
Brandgård, E., sekreterare;
Bäckström, S., förbundsordförande;
Caping, B. R., byrådirektör;
Claesson, Gunnel, rektor;
Dahlander, E. G., rektor;
Dahllöf, U. S., docent;
Ekholm, H., rektor (fr. o. m. den 16 augusti 1965);
Elander, K. O., utbildningschef;
Engström, Stina, civilekonom;
Eriksson, Gösta, byråchef;
Falk, E. G. R., länsjägmästare;
Folkmarson, J. A., undervisningsråd;
Forsberg, U., rektor;
Forssell, E. E., förste skolinspektör (fr. o. m. den 1 februari 1965);
Fredriksson, B., sekreterare (fr. o. m. den 1 februari 1965);
Fäktenmark, E., ingenjör;
Grabö, P. E., agron. lic.;
Gumaelius, H., rektor;
Hagander, S., assistent;
Hallberg, R. S., rektor;
Hallgren, Susanne, fortbildningskonsulent;
Helling, O., rektor;
Helte, G. V., sekreterare;

Hurtig, F., skolinspektör;
Husén, T., professor;
Härnqvist, K., professor;
Jacobson, B. A., undervisningsråd;
Johansson, Gotthard, rektor;
Johansson, K. Inge, studierektor;
Jönsson, Börje, ombudsman;
Jönsson, Gustaf, departementssekreterare (fr. o. m. den 1 februari 1965);
Karlsson, Einar, ombudsman;
Karlsson, Erik, skolchef;
Lagerstedt, L., civilekonom (t. o. m. den 16 juli 1965);
Landahl, K. L., byrådirektör;
Larsson, Rune, rektor;
Lindgren, S., medicinalråd;
Lindman, P. O. G., kanslichef;
Ljungberg, L., rektor;
Lundeberg, Ch. N. S., undervisningsråd;
Malmgren, Helge, fil. kand.;
Mjörnberg, A., studierektor;
Nilsson, Allan, rektor;
Nilsson, Thora, byråchef (fr. o. m. den 5 april 1965);
Nordenskjöld, G., direktör;
Nybom, P. P. A., ombudsman;
Odebäck, P., skolkonsulent (fr. o. m. den 15 juli 1965);
Olderin, G. O., byrådirektör;
Olsson, Osborn, rektor;
Pellbäck, S., ombudsman;
Petri, Ingemar, studiesekreterare (fr. o. m. den 1 februari 1965);
Ringdal, H., studierektor;
Rüdhmer, G., överingenjör;
Sandberg, P., studierektor;
Sjöbeck, Ch., intendent;
Sjöberg, H., ombudsman;
Staf, K.-R., ingenjör;
Stetler, E. F., avdelningsdirektör;
Ström, Gunne, konsulent;
Strömgren, H., yrkeslärare;
Tegman, O., konsulent;
Tegner, G., direktör;
Thorvinger, Hjördis, rektor;
Wahlström, L., ombudsman;
Vrethammar, K. H., undervisningsråd;

Vestin, F. E. Margareta, byrådirektör (fr. o. m. den 16 augusti 1965);

Westman, E., ingenjör;

Wikström, H., rektor (fr. o. m. den 28 juli 1965);

Virdebrant, B. C.-E., kansliråd;

Åberg, C.-J., byråchef (t. o. m. den 4 april 1965);

Åhlén, K., rektor.

Sekreterare:

Persson, Stig, rektor.

Biträdande sekreterare:

Wernlund, Brita K., byrådirektör.

Lokal: Sandelsgatan 12, Stockholm No; tel. 67 69 16 (ordföranden), 67 87 32 (sekreteraren), 67 60 54 (bitr. sekreteraren), 61 89 44 (kansli).

Direktiven för utredningen, se 1964: I E 57.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 21 sammanträden med tillhoppa 34 sammanträdesdagar. Därutöver har expertgrupperna sammanträtt ett flertal gånger.

Utredningsarbetet beräknas komma att fortgå under år 1966.

37. Sakkunnig för översyn av kyrkomusikerstadgan (1964: I 59; 1965: I 48)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts beslut den 1 november 1963 för att verkställa översyn av kyrkomusikerstadgan i de i riksdagens skrivelse den 26 april 1963, nr 164, samt kyrkomötets skrivelser den 27 september 1963, nr 16 och 17, samt den 2 oktober 1963, nr 31, angivna hänseendena med beaktande jämväl av eljest uppkommande frågor i samband därmed: Norberg, R. E., kansliråd.

Experter:

Halle, B. T., kansliråd;

Colstrup, Inga M., f. Fürst, förste stiftsnotarie.

Lokal: Linnégatan 12—14, Stockholm 5; tel: 22 17 60.

Under tiden november 1964—oktober 1965 har 18 sammanträden hållits med experterna.

Utredningsarbetet beräknas avslutas under första kvartalet år 1966.

38. Utredningen om svenska ortnamnsarkivets och landsmålsarkivets verksamhet (1965: I 49)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 december 1963 för att verkställa utredning rörande svenska ortnamnsarkivets, landsmåls- och folkminnesarkivets i Uppsala samt landsmålsarkivets i Lund framtida ställning och organisation:

Meyerson, K. Å. W., fil. lic.; *ordförande*;
Moberg, L. A., professor;
Munthe, R. E. L., avdelningsdirektör, tillika *sekreterare*.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet, Stockholm 2; tel. 22 45 00 (Meyerson),
22 95 60 (Munthe).

Direktiven för utredningen, se 1965: I E 49.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit fem sammanträden samt avlagt studiebesök vid vissa av de arkiv som uppdraget avser. Remissutlåtande har avgetts ang. lokalfrågan för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala.

Utredningen beräknas bli avslutad under år 1966.

39. 1964 års utlands- och internatskoleutredning (1965: I 50)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 7 februari 1964 för att verkställa utredning rörande de utlandssvenska barnens skolgång, behovet av internatskolor och elevhem i Sverige samt till Sverige inflyttade utländska minoriteters skolgång (se Post- och Inrikes tidn. den 29 februari 1964):

Helén, N. G., landshövding, led. av II kamm.; *ordförande*;

Fälthelm, Å. A., undervisningsråd;

Gustafsson, B. I., redaktör;

Hillman, R. A., rektor;

Karling, S. I., professor (fr. o. m. den 18 mars 1965);

Myrdal, Alva, ambassadör, led. av I kamm.;

Zethelius, P. H. G., direktör.

Experter:

Dahllöf, U. S., docent;

Gordan, K., psykolog;

Reinans, S., förste aktuarie;

Ulne, J. O., undervisningsråd.

Sekreterare:

Enander, S. E., skolinspektör.

Biträdande sekreterare:

Reinans, S., se ovan (fr. o. m. den 1 april 1965).

Lokal: Ecklesiastikdepartementets kommittélokaler, Linnégatan 12—14, postadress: Fack, Stockholm 5; tel. växel 22 17 60, ankn. 182 (sekreteraren), 185 (bitr. sekreteraren), 184 (kansli).

Direktiven för utredningen, se 1965: I E 50.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit tio sammanträden om tillsammans 15 dagar, varjämte flera sammanträden mellan

grupper av experter och ledamöter hållits. Studieresor har företagits till svenska skolor utomlands, internatskolor och elevhem.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1966.

40. *Utredningen rörande lärarnas arbetsförhållanden (1965: I 51)*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 april 1964 för att verkställa utredning rörande lärarnas arbetsförhållanden m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 11 april 1964):

Ohlsson, P. T. Ingvar, generaldirektör; *ordförande*;

Alfredsson, K.-E. N., förbundsjurist;

Björinder, H. K. E., sekreterare (fr. o. m. den 30 mars 1965);

Bodell, K. G., skolinspektör, tillika *sekreterare*;

Eriksson, B. Sune, sekreterare;

Hellers, P. A. H., ombudsman;

Nord, B. I., avdelningschef;

Sandberg, A. B., lönedirektör;

Stenerudh, K.-E. H., direktör (t. o. m. den 30 mars 1965);

Tylén, H., rektor.

Experter:

Almefelt, P. V., avdelningsdirektör;

Karlin, B. G., avdelningsdirektör;

Rapaport, E., byråchef;

Svensson, Nils-Eric, undervisningsråd.

Lokal: Linnégatan 87, postadress: Statistiska centralbyrån, Fack, Stockholm 27; tel. 63 06 80 ankn. 239—242.

Direktiven för utredningen, se 1965: I E 51.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 15 sammanträden samt därjämte gruppsammanträden.

Utredningens arbete beräknas fortgå under år 1966.

41. *Sakkunnig för utredning av vissa frågor i samband med tillkomsten av universitetsbiblioteket i Umeå (1965: I 53)*

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1964 för att utreda i vilken utsträckning det i 4 kap. 7 § tryckfrihetsförordningen omförmälda granskningsexemplaret bör överlämnas till universitetsbiblioteket i Umeå jämte därmed sammanhängande frågor:

Tynell, L. V., förste bibliotekarie.

Lokal: Kungl. biblioteket, Box 5039, Stockholm 5; tel. 24 10 40.

Direktiven för utredningen, se kungl. brev den 29 juni 1964 till statens

nämnd för förhandlingar med kommuner angående uppdrag åt nämnden rörande universitetsbiblioteket i Umeå m. m.

Den sakkunnige beräknas slutföra sitt arbete under år 1966.

42. Lokal- och utrustningsprogramkommittéer för universitet och högskolor (1965: I 54)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1964 för att utarbeta lokalprogram och utrustningsprogram för universitet och högskolor (se Post- och Inrikes tidn. den 21 juli 1964):

Kommittén för Uppsala

Wijkman, E. G. B., universitetsråd; *ordförande*;

Lindstrand, Leif, avdelningsdirektör;

Lindquist, B. R. L., byråchef;

Moll, O. G., lektor, tillika *huvudsekreterare*;

Rudhe, R. S., organisationsdirektör.

Experter:

Öbrink, K.-J., laborator;

Dahlbom, J. R., professor (fr. o. m. den 1 oktober 1965).

Biträdande sekreterare:

Holmborn, G. B., fil. kand. (fr. o. m. den 1 maj 1965).

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit tolv sammanträden.

Kommittén för Lund

Hammar, S. H., universitetsråd; *ordförande*;

Broberg, K. B., professor;

Lindquist, B. R. L., byråchef;

af Malmborg, R., byggnadsråd;

Moll, O. G., lektor, tillika *huvudsekreterare*;

Rudhe, R. S., organisationsdirektör.

Experter:

Borgström, E. B. G., professor (fr. o. m. den 15 januari 1965);

Fronaeus, S. A., professor (fr. o. m. den 15 januari 1965);

Gralén, N. G. J., professor (fr. o. m. den 15 januari 1965);

Kjellén, L., docent (fr. o. m. den 8 februari 1965);

Sunner, S. A., laborator (fr. o. m. den 15 januari 1965).

Biträdande sekreterare:

Hörlin, P.-O., byrådirektör.

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit tio sammanträden.

Kommittén för Göteborg

Rönmark, L. C. A., professor, rektor; *ordförande*;

Ingelmark, B. E., professor;

Lindquist, B. R. L., byråchef;

af Malmborg, R., byggnadsråd;

Moll, O. G., lektor, tillika *huvudsekreterare*;

Rudhe, R. S., organisationsdirektör.

Experter:

Careborg, L. O., byrådirektör (fr. o. m. den 15 oktober 1965);

Grönfors, K. G. W., professor;

Kihlman, K. H., byrådirektör (fr. o. m. den 1 januari 1965);

Lysell, E. G. S. L., professor (fr. o. m. den 1 januari 1965);

Markén, K.-E., docent (fr. o. m. den 1 januari 1965);

Wickberg, B. T. M., kamrerare (fr. o. m. den 1 januari 1965 t. o. m. den 15 oktober 1965).

Biträdande sekreterare:

Johnsson, R. G., civilekonom (fr. o. m. den 16 januari 1965).

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit nio sammanträden.

Kommittén för Stockholm

Woxén, R., generaldirektör, professor; *ordförande*;

Bergström, K. S. D., professor;

Henriksson, G. A., professor;

Lindquist, B. R. L., byråchef;

Moll, O. G., lektor, tillika *huvudsekreterare*;

Nial, S. H., professor, rektor;

Olrog, O. Ch., byggnadsråd;

Rudhe, R. S., organisationsdirektör.

Experter:

Brommesson, P.-A., direktör;

Hagbergh, G. G. E., avdelningsdirektör;

Holm, E. O., jur. kand.;

Ingvar, L. O. A. H., byrådirektör;

Kierkegaard, C. P. J. H., docent;

Laurin, K., byrådirektör;

Sköld, L. G., rektor;

Törnlund, S. G., assessor;

Weibull, M. C., docent.

Biträdande sekreterare:

Bergman, B. T., byrådirektör (t. o. m. den 6 juli 1965);

Nygren, J. B., byrådirektör (fr. o. m. den 1 september 1965);

Ringborg, S. E., fil. kand. (fr. o. m. den 16 juni 1965).

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit sju sammanträden.

Arbetsutskottet för bespisinglokaler har den 9 mars 1965 avgett promemoria, benämnd »Bespisinglokaler vid universiteten och vissa högskolor I» (stencil).

Kommittén för Umeå

Larsson, L.-G., professor, rektor; *ordförande*;

Fors, S. R., byråchef;

Lindstrand, L., avdelningsdirektör;

Moll, O. G., lektor, tillika *huvudsekreterare*;

Rudhe, R. S., organisationsdirektör.

Experter:

Andersson, N. E., professor;

Björkman, M., docent;

Frankenhaeuser, C. B., professor;

Hellmér, S.-O., stadsbibliotekarie;

Johnels, J. A. G., professor;

Lennander, S. K., universitetslektor;

Lindahl, P. E. E. A., professor;

Lüning, K. G. T. G:son, professor (t. o. m. den 21 april 1965);

Minnhagen, E. L. W., professor;

Nyholm, K.-G., professor;

Odeblad, E. E., docent;

Ramel, C. O. M. O., frih., docent (fr. o. m. den 21 april 1965);

Sjörs, H. M., professor;

Sköld, L. G., rektor;

Virgin, H. I., professor.

Biträdande sekreterare:

Johnsson, R. G., civilekonom (fr. o. m. den 16 januari 1965).

Kommittén har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit tio sammanträden.

Samarbetsnämnden för kommittéerna

Woxén, R., generaldirektör, professor; *ordförande*;

Hammar, S. H., universitetsråd;

Larsson, L.-G., professor, rektor;

Rönnmark, L. C. A., professor, rektor;

Wijkman, E. G. B., universitetsråd.

Experter:

Andersson, A. O., tekn. lic. (fr. o. m. den 15 januari 1965);

Dahlin, N. Å. S., avdelningsdirektör (fr. o. m. den 15 januari 1965);

Fors, S. R., byråchef (fr. o. m. den 1 mars 1965);

Ryner, L. A. R., överingenjör (fr. o. m. den 1 september 1965);

Wiklund, O. E., skolkonsulent (fr. o. m. den 15 januari 1965).

Sekreterare:

Moll, O. G., lektor.

Lokal: Wenner-Gren Center, Sveavägen 166; tel. växel 23 76 80 (post-adress: Box 23 037, Stockholm 23).

Direktiven för utredningen, se 1965: I E 54.

Samarbetsnämnden har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit sju sammanträden.

Kommittéernas och nämndens arbete beräknas fortgå under år 1966.

43. Utredningen rörande det Hallwylska museet

Genom beslut den 29 juni 1964 uppdrog Kungl. Maj:t åt direktionen för det Hallwylska museet att verkställa en översyn av museets organisation och ekonomiska ställning m. m. samt att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill sagda översyn gäve anledning.

Direktionens ledamöter:

Reuterswärd, B. E., expeditionschef; *ordförande*;

Wachtmeister, H. W. A., greve, godsägare, f. d. riksdagsman; *verkställande ledamot*;

Widman, D. H. R., e.o. intendent, direktör.

Experter:

Bergman, Eva A. M., fil. dr;

Häger, B. N. R., intendent (fr. o. m. den 1 mars 1965).

Sekreterare:

Lindahl, J. M., departementssekreterare.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet, Fack, Stockholm 2; tel. växel lokal-samt. 22 45 00, rikssamt. 23 62 00 (sekreteraren).

Direktionen har i sin egenskap av utredningsorgan under tiden fram till den 1 november 1965 hållit åtta sammanträden.

Utredningsarbetet beräknas avslutas under år 1966.

44. Utredningen rörande sexual- och samlevnadsfrågor i undervisnings- och upplysningsarbetet (1965: I 55)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 9 oktober 1964 för att överväga och framlägga förslag rörande *dels* sexualundervisningens och sexualupplysningens omfattning, innehåll och mål, *dels* åtgärder till förbättrande av undervisningen och upplysningsverksamheten på ifrågavarande område: Lund, Ragnar F., undervisningsråd; *ordförande*;

Bergström-Walan, Maj-Briht, fil. lic.;
Boëthius, C. G., redaktör;
Granstrand, R., studerande;
Heeger, Birgitte, fil. mag.;
Ottersen, J. O., rektor;
Rodhe, G., skolöverläkare;
Sjövall, T., leg. läkare;
Wickbom, T. A., rektor.

Huvudsekreterare:

Bergström-Walan, Maj-Briht, se ovan (fr. o. m. den 1 maj 1965).

Biträdande sekreterare:

Johnson, Inez, förste byråsekreterare.

Lokal: Skolöverstyrelsen, Fack, Stockholm 22; tel. 22 70 00.

Direktiven för utredningen har angivits i kungl. brev den 9 oktober 1964.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit sex sammanträden.

Utredningens arbete beräknas fortsätta under år 1966.

45. Filmcensurutredningen (1965: I 56)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 oktober 1964 för att verkställa utredning rörande den statliga filmcensurenns ställning jämte därmed sammanhängande spörsmål (se Post- och Inrikes tidn. den 4 november 1964):

Ekblad, S. G., rättschef; *ordförande*;

Gustavsson, K. Rune, ombudsman, led. av II kamm.;

Gärde Widemar, Ingrid, advokat, led. av II kamm.;

Möller, Y. A., chefredaktör, led. av I kamm.;

Peterson, Thage, E. G., förbundssekreterare;

Wennerfors, A. A:son, studierektor, led. av II kamm.

Experter (fr. o. m. den 1 april 1965):

Börjesson, Bengt, fil. lic.;

Furhammar, L., fil. lic.;

Sveri, K. O., professor.

Sekreterare:

Ekman, G. O. S., kansliråd.

Biträdande sekreterare:

Johnson, Olle P., departementssekreterare.

Lokal: Ecklesiastikdepartementet, Stockholm 2; tel. växel lokalsamt. 22 45 00; rikssamt. 23 62 00.

Direktiven för utredningen, se 1965: I E 56.

Utredningen har under tiden november 1964—oktober 1965 hållit 16 in-

terna sammanträden, varav nio i samband med filmvisningar. Utredningen har därjämte sammanträtt dels i Köpenhamn med den danska filmcensur-utredningen, dels två gånger med Svenska filminstitutets filmforskningsgrupp och en gång med representanter för riksförbundet för sexuell upplysning. Utredningen har vidare anordnat sammanträden med biografbyrån, filmgranskningsrådet, barnfilmkommittén, Sveriges Radio/TV samt företrädare för filmbranschen (producenter, regissörer, skådespelare, biografägare m. fl.) och filmkritikerna.

Utredningens experter har påbörjat dels en genomgång av vetenskapliga undersökningar om samband kan påvisas mellan brott och film, dels vissa undersökningar i samarbete med filminstitutet, dels studier av vissa brottmål av intresse.

Utredningen har den 13 juli 1965 avgett remissyttrande över Nordiska rådets rekommendation den 15 februari 1965 angående en undersökning av filmens inverkan på åskådarna, m. m.

Utredningens arbete beräknas fortsätta under år 1966.

46. Sakkunnig för utredning om de nationella kyrkoförsamlingarna (1965: I 57)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts beslut den 6 november 1964 för att verkställa utredning angående de spörsmål av organisatorisk och ekonomisk art, som kunna vara förknippade med frågan huruvida de nationella kyrkoförsamlingarna skola äga bestånd med beaktande jämväl av eljest uppkommande frågor i samband därmed:

Norberg, R. E., kansliråd.

Lokal: Linnégatan 12—14, Stockholm 5; tel. 22 17 60.

Utredningsuppdraget beräknas kunna slutföras under år 1966.

47. Sakkunnig för översyn av almanacksprivilegiet

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 december 1964 för att företa översyn av reglerna för almanacksprivilegiet och formerna för dess utövande:

Jönsson, L. I., hovrättsråd.

Sekreterare:

Hermanson, K. G., hovrättsfiskal.

Biträdande sekreterare:

Rundquist, G. J. A., departementssekreterare.

Lokal: Storkyrkobrinken 7 n. b., Stockholm C; tel. 11 42 17.

Särskilda direktiv har ej meddelats.

Den sakkunnige beräknas slutföra sitt arbete under år 1966.

48. *Översyn av väckelsetidens melodier till i psalmboken upptagna sånger*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 januari 1965 för att verkställa den av kyrkomötet i skrivelse den 1 oktober 1963, nr 19, begärda översynen av väckelsetidens melodier till i psalmboken upptagna sånger:

Weman, N. H. P., f. d. domkyrkoorganist; *ordförande*;

Göransson, Harald, musikdirektör;

Åberg, J. H., organist.

Lokal: Götavägen 1, Uppsala; tel. 018/13 44 79.

Kommittén har hållit ett konstituerande sammanträde våren 1965. Sedan dess har ordföranden och ledamöterna var för sig bearbetat materialet, som omfattar ett 30-tal aktuella melodier.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1966.

49. *Sakkunniga för översyn av den till evangelieboken hörande »En liten bönbok»*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 januari 1965 för att inom ecklesiastikdepartementet biträda med den i kyrkomötets skrivelse av den 4 oktober 1963, nr 42, avsedda översynen av »En liten bönbok»:

Hildebrand, K.-G. H., professor; *ordförande*;

Hallqvist, Britt G., författarinna;

Holte, K. R., docent.

Lokal: Norrlandsgatan 28, Uppsala; tel. 018/13 67 85 eller Ekonomisk-historiska institutionen, S:t Olofsgatan 10 A, Uppsala; tel. 018/14 42 10 (ordföranden).

Kommittén har hittills arbetat som en studiegrupp med informella kontakter mellan medlemmarna. Det första sammanträdet i egentlig mening har hållits i november månad.

Utredningens arbete beräknas fortskrida under år 1966.

50. *Sakkunniga för utredning rörande fideikommisset Skoklosters kulturvärden*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 22 januari 1965 för att undersöka om staten bör medverka till att fideikommisset Skoklosters kulturvärden bevaras för framtiden och i så fall på vilket sätt detta bör ske och de till fideikommisset hörande samlingarnas vård tryggas (se Post- och Inrikes tidn. den 23 februari 1965):

Hagander, J., f. d. överståthållare; *ordförande*;

Fjellander, N. E. B., expediteschef;

Nordenfalk, C. A. J., professor, överintendent.

Experter (fr. o. m. den 1 september 1965):

Andrén, E., förste intendent;

Dalén, S., konservator;

Harryan, Karin, textilkonservator;

Holm, C. A., möbelsnickare;

Schiller, G., konservator.

Sekreterare:

Mollstedt, S. R. B., hovrättsråd.

Lokal: St. Nygatan 2 A n. b., Stockholm C; tel. 23 66 60.

De sakkunniga har intill den 1 november 1965 hållit fyra sammanträden, varjämte två resor företagits till Skokloster.

De sakkunniga beräknas slutföra sitt arbete under år 1966.

51. *Sakkunnig för överläggningar med Stockholms stad angående stadens bidrag till kostnaderna för konstfackskolan*

Tillkallad — med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 januari 1957 — av chefen för ecklesiastikdepartementet den 19 mars 1965 för att upptaga överläggningar med Stockholms stad angående stadens bidrag till kostnaderna för konstfackskolan:

Öhman, G. B., överdirektör.

Lokal: Sandelsgatan 12 n. b., Stockholm NO; tel. 67 69 16.

Det nuvarande sakkunniguppdraget avser överläggningar med Stockholms stad angående *dels* utformningen av texten till det avtal som skall ingås med staden för tiden intill utgången av juni 1966, *dels* frågan om eventuell förlängning av ifrågavarande avtal efter nämnda datum jämte sammanhängande frågor.

Sedan den sakkunnige avgett förslag till avtalstext för tiden intill den 30 juni 1966, har Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1965 för sin del godkänt avtalet i enlighet med detta förslag.

Överläggningar med staden beträffande kostnadsfördelningen för tiden efter juni 1966 pågår.

Uppdraget beräknas bli slutfört under år 1966.

52. *1965 års musei- och utställningssakkunniga (MUS 65)*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 mars 1965 för att verkställa utredning rörande museiväsendet och verksamhet med riksutställningar m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 29 april 1965):

Holm, J. L., docent; *ordförande*;

Hubendick, B. L., museichef;

Jerdenius, K. E., byråchef;
Lagercrantz, B. U., stadsantikvarie;
Meyerson, K. Å. W., fil. lic., tillika *huvudsekreterare*;
Nordenfalk, C. A. J., professor, överintendent;
Ullberger, K., konstnär;
Westin, G. A. E., landsantikvarie.

Biträdande sekreterare:

Hjorth, J. L. S., departementssekreterare;
Hedqvist, E. H., intendent (fr. o. m. den 20 september 1965).

Lokaler: Ecklesiastikdepartementet, Fack, Stockholm 2; tel. lokalsamt. 22 45 00, rikssamt. 23 62 00 (Meyerson och Hjorth); Riksställningar, Gumshornsgatan 6¹, Stockholm Ö; tel. 61 83 48 (Westin), 61 87 26 (Hedqvist).

Direktiv (anförande av statsrådet Edenman till statsrådsprotokollet den 26 mars 1965):

Det handlingsprogram för statens kulturpolitik som godkändes av 1961 års riksdag upptar som en av sina huvudpunkter en successiv utveckling av sådana åtgärder som syftar till att bredda kulturmiljön och förbättra den kulturförmedlande verksamheten. Som ett led häri ingår ett ökat stöd åt olika kulturinstitutioner som teatrar, bibliotek, museer m. fl. Medan skilda former för statliga stipendier och beställningar i första hand kommer de konstnärliga producenterna till godo, innebär de nämnda åtgärderna stöd framförallt åt distributions- och konsumentensidan. Stimulans åt denna del av det kulturella fältet har alltmer framstått som önskvärd. Sedan länge har härvid riksteaterverksamheten spelat en avgörande roll för kulturspridningen på teaterns område. Den omfattande försöksverksamhet som sedan två år bedrivs med rikskonserter har på musiklivets område fungerat på liknande sätt.

För att åstadkomma en bättre kulturförmedling på konstens område och det allmänt kulturhistoriska och det naturhistoriska fältet är det nödvändigt att skapa ökade möjligheter för en större allmänhet att få kontakt med våra museers föremålsbestånd. Vid sidan av en ökad och mer differentierad utställningsverksamhet måste en väl planerad upplysningsverksamhet, lämpad för skilda publikkategorier, komma till stånd. Härvid aktualiseras en ökning och samordning av de nuvarande resurserna för de många skilda institutioner, museer och konstbildningsorganisationer m. m., som nu bedriver sådan verksamhet.

1948 års konstutredning redovisade i betänkandet »Konstbildning i Sverige» (SOU 1956: 13) en omfattande kartläggning av svenskt konstliv, där man bl. a. betonade konstmuseernas och konstbildningsorganisationernas roll även för skolans undervisning. Utredningen stannade emellertid företrädesvis vid allmänna önskemål om ökade insatser på det konstpedagogiska fältet. Sedan utredningen framlades har den utåtriktade verksamheten vid konstmuseerna och konstbildningsorganisationernas insatser i viss utsträckning ökat tack vare förstärkningar av de statliga bidragen.

Denna utveckling av konstmuseernas och konstbildningsorganisationernas insatser på folkbildningens och skolundervisningens område har också en

viss motsvarighet inom de centrala kulturhistoriska museernas och ett flertal av läns- och stadsmuseernas verksamhet. För läns- och stadsmuseernas del har det statliga bidraget till vissa befattningshavares löner härvid varit av betydelse.

Svårigheter föreligger likväl för museiväsendet och de olika konstbildningsinstitutionerna att med nuvarande organisation och resurser i den omfattning som är önskvärd ge den stora allmänheten och skoleleverna i hela landet den service som museernas föremålsbestånd i och för sig tillåter.

Att ge vidgad kännedom om naturens och kulturens värld och att bidra till elevernas estetiska fostran är viktiga delar av grundskolans, det nya gymnasiet och fackskolans målsättning. De hittills föga utnyttjade föremålsbestånden i vissa museer bör kunna spela en roll för förverkligandet av såväl dessa mål som önskemålet om konkretion och åskådlighet i undervisningen.

Folkhögskolan, folkbildnings- och ungdomsorganisationerna har visat, att behov och intresse föreligger för nya, aktiva studieformer, och har bl. a. utvecklats konstbildningsverksamheten i form av utställningsturnéer samt bild- och filmförmedling. Genom samverkan med övrig museiverksamhet bör vuxna medborgares behov av samhälls- och kulturorientering kunna tillgodoses ännu bättre.

De kulturhistoriska museernas utåtriktade verksamhet är avsevärt mer begränsad än konstmuseernas. Det synes angeläget att den vidgas och att man därvid — med hänsyn till bl. a. skolan och bildningsarbetets behov — inriktar sig på att ofta samtidigt presentera föremål från många olika specialmuseer och samlingar.

Beträffande föremålsbestånd, insamlings- och bevakningsområden samt i fråga om organisation är de svenska museerna av olika karaktär. De statliga museerna representerar dels konsten genom nationalmuseet med östasiatiska samlingarna samt vissa slottssamlingar, dels det kulturhistoriska materialet i vid mening genom statens historiska museum med medelhavsmuseet, etnografiska museet och statens sjöhistoriska museum, dels slutligen det biologiska och geofysiska materialet genom naturhistoriska riksmuseet. Med bidrag av staten drivs flera kulturhistoriska museer, nämligen stiftelserna Nordiska museet och Kulturhistoriska föreningens för södra Sverige museum i Lund. Kommunala kulturhistoriska museer och konstmuseer finns bl. a. i Göteborg (även naturhistoriskt museum), Stockholm, Malmö, Norrköping och Eskilstuna. De i allmänhet föreningsägda, företrädesvis med kommunala medel drivna läns- och stadsmuseerna har såväl kulturhistoriskt föremålsmaterial som konstavdelningar.

Den hittills i blygsam skala bedrivna riksbetongade utställningsverksamheten — antingen denna skett genom konstbildningsorganisationernas eller något enstaka museums vandringsutställningsverksamhet — har fått utnyttja lokaler av den mest skiftande kvalitet alltifrån moderna, rationellt utrustade utställningsutrymmen i nyuppförda läns- och stadsmuseer eller nybyggda konsthallar till för utställningsändamål föga lämpade utrymmen i äldre samlingslokaler av skilda slag eller i skolor med skiftande resurser att bereda plats för utställningar. På många håll i landet tas i dag kommunala initiativ för att förbättra situationen i fråga om lokaler för bl. a. utställningsändamål. Under senare tid har diskussionen kring utställningsproblemen och därmed sammanhängande lokalfrågor ofta berört möjligheterna att ordna utställningslokaler som är centralt belägna i tätorterna inom byggnadskom-

plex, som fått beteckningen »kulturhus» och dit man avser att koncentrera olika slag av kulturell verksamhet såsom konserter, sceniska manifestationer, filmföreläsningar m. m.

Frågan om utställningslokalerna och dessas utnyttjande hör intimt samman med möjligheterna för vårt lands målare, skulptörer m. fl. att nå kontakt med allmänheten. Genom konstbildningsorganisationernas, museernas, framförallt läns museernas, och de lokala konstföreningarnas verksamhet har bättre möjligheter skapats för konstnärer att offentligt presentera och försälja sina verk. Även om dessa organisationer ofta kunnat erbjuda utställarna rimligare villkor än den privata konsthandeln samt kunnat ge allmänheten utanför de största städerna en möjlighet att se och förvärva god konst, är möjligheterna att förverkliga dessa önskemål alltför begränsade med nuvarande organisationsformer. Detta har bl. a. framhållits i en motion till 1964 års riksdag (II: 289) angående inrättande av en statlig riksbyrå för konstutställningsverksamheten. Motionärerna har angett en lösning som till sina huvuddelar sammanfaller med en väsentlig sida av den försöksverksamhet som jag i det följande vill föreslå.

De problem som sammanhänger med olika åtgärder dels för anordnande av en för allmänheten, skolan och det fria och frivilliga folkbildningsarbetet allsidig utställningsverksamhet, dels för en decentraliserad utställningsverksamhet för att bereda konstnärerna utställnings- och försäljningsmöjligheter är av synnerligen stor räckvidd och bör ingående undersökas ur olika aspekter. Jag finner det därför erforderligt att särskilda sakkunniga tillkallas för det utredningsarbete som bör föregå ställningstaganden i dessa frågor.

Jag finner det härvid angeläget, att parallellt med utredningsarbetet och till stöd för detta en försöksverksamhet bedrivs med utställningar på rikspanet. Jag förutsätter därvid att de tre konstbildningsorganisationerna, Riksförbundet för bildande konst, Folkörrelsens konstfrämjande och Föreningen konst i skolan kommer att inordnas i denna verksamhet.

Härigenom bör verksamheten i vad avser utställning av konst redan från början få möjligheter att nå ut till olika delar av landet. Verksamheten bör bedrivas i samarbete med konstnärernas sammanslutningar och med landets konstföreningar. Den för skolan avsedda utställningsverksamheten bör bedrivas i samråd med skolöverstyrelsen.

I fråga om den del av utställningsverksamheten som avser förmedling av konst och konstupplevelser bör utredningsarbetet ta sikte på att närmare klarlägga de arbetsformer som kan vara mest lämpliga för att stimulera konstitresset. Av grundläggande betydelse är härvid att de utövande konstnärerna får möjlighet till att marknadsföra sina alster till en så bred allmänhet som möjligt. Utredningen bör i detta syfte närmare undersöka de nuvarande förhållandena på området, skapa överblick över utställningsverksamheten, inventera beståndet av utställningslokaler och kartlägga konstföreningarnas verksamhet som förmedlare av konst. Mot bakgrund av undersökningen bör de sakkunniga överväga om en riksutställningsbyrå bör inrättas och hur en sådan tillsammans med eventuellt andra åtgärder skall kunna verka för att ge hela landets befolkning bättre möjligheter att se och förvärva konst. De sakkunniga bör därvid överväga möjligheterna för administrativ samverkan med riksteatern och statens försöksverksamhet med rikskonserter.

En utställningsverksamhet som den här avsedda ställer vissa särskilda krav

på museiväsendet i dess helhet. De sakkunniga bör därför undersöka konsekvenserna härav för de nuvarande museernas organisation och verksamhet liksom för landsantikvariernas ställning och verksamhet, i sistnämnda avseende särskilt med hänsyn till frågan huruvida deras uppgifter inom den museala sektorn bör skiljas från de kulturminnesvårdande uppgifterna. Härvid kommer frågor rörande museernas lokalresurser samt fördelningen av utrymmen för magasin och studiesamlingar liksom för permanenta och tillfälliga utställningar in i bilden. Likaledes bör de sakkunniga överväga möjligheterna för en rationalisering av verksamheten vid museernas konserveringsavdelningar och tekniska avdelningar samt i övrigt föreslå åtgärder för att effektivisera museiväsendet i dess helhet.

Av vikt är slutligen att undersöka hur en intimare samverkan skall kunna ske mellan de statliga museerna och de föreningsägda och kommunala museerna.

För närvarande är möjligheterna ofta begränsade att för en mer omfattande vandringsutställningsverksamhet disponera museernas föremålsbestånd. Jag har därför för avsikt att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att museernas föremål utan hinder av de begränsningar som för närvarande finns skall kunna utnyttjas i den här avsedda riksutställningsverksamheten.

Om så visar sig lämpligt bör de sakkunniga redovisa sina resultat successivt. De sakkunniga bör under tiden för utredningsarbetet leda den försöksvis bedrivna utställningsverksamheten enligt av Kungl. Maj:t efter förslag av de sakkunniga utfärdade bestämmelser.

De sakkunniga har under tiden maj—oktober 1965 hållit sex sammanträden.

Planläggningen för en försöksverksamhet med riksutställningar av konst samt kultur- och naturhistoriska föremål har pågått alltsedan utredningsarbetets början. Från den 1 september 1965 finns ett av de sakkunniga för ändamålet inrättat kansli (statens försöksverksamhet med riksutställningar) under ledning av ledamoten Westin.

De sakkunniga har avgett tio remissyttranden.

Utredningsarbetet kommer att fortgå under år 1966.

53. Utredning rörande utbildning av lärare för blind- och dövskolväsendet

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 23 april 1965 för att utreda frågan om utbildning av lärare för blind- och dövskolväsendet:

Lundström, Karin, undervisningsråd; *ordförande*;

Andersson, T., blindlärare;

Bengtson, S. Ch., rektor, tillika *sekreterare*;

Madebrink, Rut, studierektor;

Olsson, Gunnel, folkskollärare, led. av II kamm.;

Ström, Märta, speciallärare.

Lokal: Svartmangatan 9, 3 tr., Stockholm C; tel. 22 70 00 (ordföranden), 10 73 32 (sekreteraren).

Direktiv (kungl. brev den 23 april 1965):

utreda frågan om utbildning av lärare för blind- och dövskolväsendet.

De sakkunniga skola vid utarbetandet av sina förslag rörande utbildningens utformning och organisation särskilt beakta frågan om samordning av ifrågavarande utbildning med utbildningen av speciallärare.

Utredningsarbetet skall bedrivas så att förslag i ämnet kan föreläggas 1966 års riksdag.

Genom beslut den 26 juli 1965 utvidgade Kungl. Maj:t utredningsuppdraget att jämväl pröva frågan om en för de nordiska länderna gemensam utbildning av blind- och dövlarare:

Med anledning av en av Nordiska kulturkommissionens sektion II gjord framställning uppdrager Kungl. Maj:t åt de sakkunniga för utredning av frågan om utbildning av lärare för blind- och dövskolväsendet att pröva frågan om en för de nordiska länderna gemensam utbildning av blind- och dövlarare samt att därvid samråda med de särskilda experter, vilka utses av regeringarna i Danmark, Finland, Island och Norge.

Utredningen har under tiden juni—oktober 1965 hållit åtta sammanträden.

Utredningen beräknas slutföra sitt arbete under år 1966.

54. 1965 års musikutbildningskommitté

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 24 september 1965 för att utreda vissa utbildningsfrågor på musikområdet m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 5 oktober 1965):

Lindholm, P. S., f. d. statsråd, led. av II kamm.; *ordförande*;

Carlberg, B. A., professor, rektor för musikhögskolan;

Engström, B. O., skolkonsulent;

Härén, Y. O. H., rektor;

Wallner, B., lektor.

Sekreterare:

Lundh, C. G., fil. mag.

Biträdande sekreterare:

Ziemelis, Sarmite, kanslissekreterare.

Lokal: Svartmangatan 9, 3 tr., Stockholm C; tel. 20 87 69 (bitr. sekreteraren).

Direktiv (anförande av statsrådet Edenman till statsrådsprotokollet den 24 september 1965):

En inom ecklesiastikdepartementet tillsatt expertgrupp har redovisat sitt arbete i en promemoria, »Den högre musikutbildningen. En skissering av dess framtida utformning» (Stencil E 1964: 5).

Vid remissbehandlingen av expertgruppens promemoria har förslagen i huvudsak bedömts vara lämpliga att läggas till grund såväl för vissa provisoriska omedelbara åtgärder som en mera definitiv lösning av den högre musikutbildningens utformning. Samtidigt har emellertid behovet av kompletterande utredningar framhållits.

I 1965 års statsverksproposition (bil. 10, s. 545 o. 546) gav jag uttryck för den mening att de kompletterande utredningar som erfordras för ett slutligt ställningstagande bl. a. till de i expertgruppens promemoria framförda förslagen i fråga om musikutbildningen snarast borde igångsättas. För detta utredningsarbete anser jag att särskilda sakkunniga bör tillkallas med uppgift att framlägga förslag som kan bilda underlag för en slutlig prövning av hela utbildningskomplexet på musikområdet.

De uppgifter som bör innefattas i sakkunniguppdraget kan i sina huvuddrag sammanfattas sålunda. De sakkunniga bör ingående granska främst det praktiskt-musikaliska och musikteoretiska innehållet i första hand i de olika former av musikutbildning, som förekommer vid musikhögskolan. Genom prognoser beträffande utbildningsbehovet bör de sakkunniga bilda sig en uppfattning om utbildningens dimensionering och framlägga förslag beträffande den utbildningsorganisation, som erfordras för att utbildningsbehovet skall kunna tillgodoses. De sakkunniga bör slutligen utreda de organisatoriska och kostnadsmässiga konsekvenserna för utbildningsinstitutionernas del av de förändringar i utbildningen och den utbyggnad av utbildningskapaciteten, som förslagen föranleder.

Vad först gäller utbildningsformerna vill jag erinra om att musikhögskolan enligt nu gällande reglemente den 22 november 1940 (nr 960) har till uppgift att bibringa sina elever konstnärlig utbildning i musik samt att examinera dem, som önskar vinna behörighet för anställning såsom kyrkomusiker, musiklärare vid statlig eller kommunal skola, militär musikdirektör eller musikunderofficer. Sedan år 1949 har musikhögskolan medgivits rätt att försöksvis anordna undervisning och examination av sång- och instrumentalpedagoger samt pedagoger i ämnen av musikteoretisk art. Särskild utbildning av musikledare har fr. o. m. höstterminen 1958 försöksvis anordnats vid högskolan.

Granskningen av utbildningsinnehållet skall ge möjlighet att bedöma om utbildningen i dess olika former fyller de konstnärliga och yrkesmässiga krav som ställs på olika kategorier av musikutbildade. De sakkunniga bör på grundval av denna granskning ange på vilka punkter förändringar erfordras i fråga om utbildningens inriktning och kvalitet. Samtidigt bör de sakkunniga uppmärksamma vad som nu gäller beträffande studietidens längd och vilka åtgärder som kan vidtagas beträffande studieförhållandena för att om möjligt förkorta studietiden och under alla förhållanden effektivisera utbildningen.

Följande bör gälla som utgångspunkt för de sakkunnigas arbete, när det gäller den vid musikhögskolan bedrivna *konstnärliga utbildningen i musik* och som avser sång- och instrumentalistutbildning samt utbildning av dirigenter och tonsättare.

I expertgruppens promemoria framläggs vissa förslag beträffande instrumentalistutbildningen, som främst innebär nya möjligheter till samordning mellan solist- och pedagogutbildning samt mellan solist- och orkestermusikerutbildning. De sakkunniga bör i sitt utredningsarbete i denna del utgå

från expertgruppens förslag och ange i vilka ämnen och på vilket sätt sådana samordnade utbildningsmöjligheter kan och bör åstadkommas.

I årets statsverksproposition (bil. 10, s. 547) har jag behandlat frågan om orkestermusikerutbildningen och föreslagit att medel ställs till förfogande för att inrätta en orkesterskola vid musikhögskolan i enlighet med ett av Musikaliska akademien framlagt förslag. Mot bakgrunden av det utredningsarbete som i övrigt ankommer på de sakkunniga bör det ingå i deras uppdrag att framlägga förslag till slutlig utformning av denna utbildnings innehåll, organisation och förläggning.

De sakkunniga bör vidare dels beakta de förslag som framlagts i expertgruppens promemoria rörande dirigentutbildningen, dels ta del av och bedöma de önskemål rörande förändring av denna utbildning som kan framkomma i annat sammanhang.

I expertgruppens promemoria påpekas de bristande möjligheter till specialstudier, som hittills förelegat vid musikhögskolan. Frågan om omfattningen och organisationen av dessa specialstudier bör ingående övervägas av de sakkunniga. I detta sammanhang bör erinras om de kompetenskurser för musikeirkelmedlemmar och lärare engagerade inom den kommunala musikbildningsverksamheten, som anordnats första gången under innevarande budgetår på statliga medel.

Utbildningen av musikdramatiska artister (musikhögskolans operaklass) bör ej behandlas av de sakkunniga då utredning beträffande denna utbildning pågår genom särskilda inom ecklesiastikdepartementet tillkallade experter.

En annan uppgift för de sakkunniga bör avse *utbildningen av musiklejare och musikpedagoger*. I expertgruppens promemoria har föreslagits en ny typ av musiklejarutbildning, inriktad på tjänster som lärare i första hand i gymnasiet i musik, musikhistoria samt ett läroämne. Därjämte föreslås en andra kategori musiklejare, för vilka utbildningen tänkes sammansatt av olika komponenter i den nuvarande musiklejarutbildningen och i den i musikledarutredningens betänkande (»Lärare och handledare för det fria och frivilliga musikbildningsarbetet»; SOU 1962: 51) föreslagna musikinstruktörsutbildningen. Därmed åsyftas således att få till stånd en integrerad utbildning, som kan leda till tjänster både inom det allmänna skolväsendet och inom kommunernas och studieförbundens musikbildningsverksamhet.

Beträffande den förstnämnda lärarkategorien berör förslaget en fråga som ingår i lärarutbildningssakkunnigas uppdrag att pröva, nämligen frågan om en tjänstetyp omfattande undervisning i såväl övningsämne som läroämne. De sakkunniga bör därför när det gäller musiklejarutbildningen avvakta ytterligare direktiv. Det synes dock lämpligt att de oberoende härav fortsätter arbetet på den i expertgruppens promemoria ingående översiktliga redovisningen av de undervisningsformer och musikalska aktiviteter, som förekommer inom skolväsendet och andra sektorer av det musikpedagogiska fältet. En närmare precisering av de pedagogiska uppgifterna bör sedermera kunna läggas till grund för en bedömning av vilken lärarutbildning som kan anses lämplig och behövlig. Jag vill i sammanhanget även erinra om att frågan om ämnet musikforskning för närvarande utreds inom universitetskanslersämbetet.

Jag behandlar de s. k. musikpedagogerna i detta sammanhang eftersom

de har uppgifter delvis på samma arbetsfält som musklärarna och i viss mån kompletterar dessa. I likhet med vad som framhålles i expertgruppens promemoria anser jag, att musikpedagogutbildningen, d. v. s. den utbildning av speciallärare, som enligt vad som tidigare nämnts hittills bedrivits som försöksverksamhet, bör vara en fast utbildningsform och leda fram till examen samt utvidgas till att omfatta flera ämnen än nu. De sakkunniga bör arbeta vidare på grundval av det förslag och de synpunkter som framförts av expertgruppen.

I fråga om den högre kyrkomusikaliska utbildningen innehåller expertgruppens promemoria vissa synpunkter på anknytningen mellan denna utbildning och musklärarutbildningen samt möjligheterna att få till stånd andra kombinationsmöjligheter. Musikaliska akademien har i sitt remissyttrande över promemorian anfört att ett genomförande av förslagen i denna del skulle i olika avseenden helt förändra arbetsförhållandena för de kyrkomusiker, som avlagt högre kyrkomusikaliska examina. Därjämte skulle krävas en radikal omarbetning av nu gällande kyrkomusikerstadga. Frågan om kyrkomusikerutbildningen har behandlats av 1963 års kyrkomöte, som anhållit (kskr 1963: 36) om vissa åtgärder för att utöka utbildningskapaciteten och förbättra utbildningsmöjligheterna för olika kategorier av kyrkomusiker. De remissinstanser som yttrat sig över kyrkomötets framställning är eniga om att åtgärder erfordras på detta utbildningsområde.

Jag anser det angeläget att få en översyn av utbildningsförhållandena för all kyrkomusikalisk verksamhet. Med hänsyn till det samband som föreligger mellan de olika formerna av kyrkomusikalisk utbildning anser jag det inte lämpligt att de sakkunniga begränsar sig till att pröva frågor som enbart sammanhänger med de högre kyrkomusikaliska examina. Enär de sakkunnigas arbete härvid torde komma att beröra bl. a. organisationen av den kyrkomusikaliska verksamheten, bör de sakkunniga i dessa frågor samråda med den enligt Kungl. Maj:ts beslut den 1 november 1963 tillkallade sakkunnige för översyn av kyrkomusikerstadgan.

Till ledning för de sakkunnigas arbete med att söka bestämma utbildningsbehovet vill jag framhålla följande. Utbildningsbehovet bör så långt möjligt grundas på bedömningar av arbetsmarknadens utveckling. Beträffande kapaciteten av den konstnärliga utbildningen i musik bör de sakkunniga beakta den utveckling som kan förväntas på musiklivets område bl. a. genom rikskonsertverksamheten. I fråga om de kvantitativa aspekterna på utbildningen av musklärare för skolans behov har vissa uttalanden gjorts i prop. nr 1965:79 angående vissa frågor rörande lärarutbildning. Där hänvisas till den av arbetsmarknadsstyrelsen senast framlagda prognosen rörande lärare i övningsämnen, vilken även avser musklärare. Även om prognosen måste tolkas med försiktighet — beroende på svårigheterna att bedöma hur eleverna i grundskolan, fackskolan och gymnasiet kommer att välja ämnen och utbildningsvägar — råder, enligt vad som framhålles i propositionen, knappast någon tvekan om att utbildningen av musklärare är klart underdimensionerad. Behovet av ledare, lärare och instruktörer för studieförbundens och kommunernas muskbildningsverksamhet har beräknats av musikledarutredningen. De sakkunniga bör närmare pröva de sålunda tillgängliga beräkningarna av utbildningsbehovet för olika former av musikpedagogisk verksamhet samt undersöka förutsättningarna för att få till stånd en erforderlig kapacitetsökning. De sakkunniga bör i detta sam-

manhang räkna med möjligheterna att utnyttja olika kategorier av musikutbildade för musikpedagogiska uppgifter både inom och utom skolan.

I de sakkunnigas arbete bör även ingå att pröva vissa frågor rörande utbildningsorganisationen. De sakkunniga bör eftersträva att i första hand förlägga utbildningen till redan befintliga utbildningsanstalter. Vid bedömningen av utbildningsanstalternas uppgifter och storlek bör de sakkunniga räkna med att undervisningen vid musikhögskolan bör vara så differentierad att alla eller i varje fall flertalet av de av de sakkunniga föreslagna formerna av musikutbildning, i den omfattning som lokalförhållandena medger, kan äga rum vid högskolan. De sakkunniga bör emellertid samtidigt undersöka förutsättningarna för att förlägga sådan utbildning, som nu endast försiggår vid musikhögskolan, till andra musikutbildningsanstalter. Detta gäller t. ex. musikerunderofficersutbildningen. Frågan om förläggningen av denna utbildning bör prövas i samråd med vederbörande militära myndigheter och organisationsnämnden för militärmusiken. Mer specialiserade utbildningsformer med ett fåtal studerande bör förläggas till musikhögskolan, om kostnadsmässiga skäl inte talar för en förläggning av denna utbildning till någon annan utbildningsanstalt.

Formerna för inordnande av andra utbildningsanstalter än musikhögskolan i utbildningsorganisationen bör undersökas av de sakkunniga. I fråga om musikkonservatorierna i Göteborg och Malmö bör frågan om förstatligande av verksamheten prövas. De sakkunniga bör med utgångspunkt från skolöverstyrelsens förslag i anslagsframställningarna för budgetåret 1965/66 rörande Folkliga musikskolan i Ingesund och musiklinjen vid Framnäs folkhögskola närmare överväga dessa skolors uppgifter inom musikutbildningen samt föreslå därav betingade åtgärder rörande skolornas organisation.

I de sakkunnigas uppdrag bör även ingå att i samråd med statskontoret göra en översyn av musikhögskolans organisation. Organisationsutredningen bör även omfatta Musikaliska akademins centrala administration och dess bibliotek. De sakkunniga bör precisera personalbehovet samt föreslå karaktär och anställningsform för de tjänster och befattningar som erfordras vid de olika enheterna.

En motsvarande organisatorisk översyn bör göras av de övriga utbildningsanstalter, som enligt de sakkunnigas förslag bör ingå i utbildningsorganisationen. De sakkunniga bör även pröva lokal- och utrustningsfrågor för dessa institutioner. Beträffande lokalfrågor bör arbetet bedrivas i samråd med byggnadsstyrelsen.

De sakkunniga bör beräkna kostnaderna för den föreslagna utbildningsorganisationen och därvid ange den successiva utgiftsförändringen under de budgetår omorganisationen föreslås ske. De bör vidare utarbeta förslag till författningar eller författningsändringar samt till de föreskrifter i övrigt, som aktualiseras genom utredningsarbetet.

Utredningsarbetet har påbörjats.

Utredningens arbete beräknas fortgå under år 1966.

55. *Sakkunniga för utredning av frågan om utbildning och fortbildning av folkhögskolans lärare*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts beslut den 29 oktober 1965 för att verkställa utredning av frågan om utbildning och fortbildning av folkhögskolans lärare:

Sönnerlind, A. S., skolråd; *ordförande*;

Friman, A. H., rektor;

Marklund, O. S. A., undervisningsråd;

Svensson, Nils-Erik, undervisningsråd;

Vestlund, A. G., folkhögskolinspektör.

Sekreterare:

Mattsson, S.-O., lärare vid Landsorganisationens folkhögskola.

Lokal: Svartmangatan 9, 3 tr., Stockholm C; tel. 11 80 02, el. 0764/226 72 (sekreteraren).

Utredningsarbetet har påbörjats.

56. *Kompetensutredningen (KU)*

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 oktober 1965 för att verkställa utredning rörande gymnasie- och fackskolutbildningens kompetensvärde m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 20 november 1965):

Orring, J. A., överdirektör; *ordförande*;

Andersson, Rosa V., översköterska, led. av II kamm.;

Berg, C. G. H., byråchef;

Gustavsson, B. T., ombudsman, led. av I kamm.;

Larsson, Harald, skogsinspektör, led. av II kamm.;

Mundebo, K. A. I., byrådirektör, led. av II kamm.;

Neymark, N. G. E., byråchef;

Sandberg, A. B., lönedirektör;

Wallmark, G. S., intendent, led. av I kamm.

Lokal: Skolöverstyrelsen, Fack, Stockholm 22; tel. växel lokalsamt. 22 70 00; rikssamt. 22 41 20.

Direktiv (anförande av statsrådet Edenman till statsrådsprotokollet den 8 oktober 1965):

1. Kompetensfrågor av skilda slag har i samband med bl. a. de senare årens reformer inom utbildningsväsendet ägnats betydande uppmärksamhet.

1.1. Frågan om kompetensvärdet av grundskolans utbildning behandlades i prop. 1962: 54 angående reformering av den obligatoriska skolan m. m. (s. 294) med utgångspunkt i de principiella synpunkter och förslag som framförts av 1957 års skolberedning. I mars 1962 uppdrog Kungl. Maj:t åt skolöverstyrelsen att — efter översyn, i erforderligt samråd med andra ämbetsverk, av gällande bestämmelser om inträdesfordringar för olika utbild-

ningsvägar och om meritvärdering — avge de förslag på området, som översynen kunde föranleda.

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 10 mars 1965 redovisat sina överväganden och lagt fram förslag till bestämmelser i ämnet.

1.2. I prop. 1964: 50 angående reform av universitetens och högskolornas organisation och förvaltning (s. 156) berördes vissa frågor angående behörighet och meritvärdering vid intagning till akademiska läroanstalter. Vid behandlingen härav förklarade jag mig ämna pröva frågan om en översyn i syfte att göra bestämmelserna rörande meritvärderingsgrunderna för urvalet bland de sökande till spärrade utbildningslinjer mera enhetliga. Vidare berördes frågan om intagningen av studerande till de ämnen inom filosofisk fakultet, i vilka viss intagnings spärr erfordras. Reglering av intagningsförfarandet har sedermera skett i 81 och 82 §§ universitetsstadgan den 4 juni 1964 (nr 461).

Vissa med sistnämnda förhållanden sammanhängande frågor utreds f. n. inom universitetskanslersämbetet. Denna utredning syftar till att förteckna de ämnen inom filosofisk fakultet i vilka intagnings spärr f. n. förekommer samt avge förslag till dels erforderliga föreskrifter om intagning till studier i spärrade ämnen vid sådan fakultet, dels fördelningen mellan central och lokal administrativ myndighet av ansvaret för intagningen.

I detta sammanhang kan slutligen nämnas att ett av universitetskanslersämbetet avgivet förslag om slopande av kravet på realexamenskunskaper i ett tredje främmande språk som villkor för inskrivning vid vissa fakulteter bifallits av Kungl. Maj:t genom kungörelsen den 15 juni 1965 (nr 463) om behörighet att inskrivas som studerande vid universiteten och vissa högskolor.

1.3. I prop. 1964: 171 angående reformering av de gymnasiala skolorna m. m. (s. 430) uppmärksammades flera därmed sammanhängande kompetensfrågor. Jag gjorde i propositionen vissa uttalanden om principerna för intagning till de gymnasiala skolorna och i anslutning till dessa har Kungl. Maj:t på min föredragning den 22 januari 1965 uppdragit åt skolöverstyrelsen att utfärda närmare föreskrifter i ämnet. Överstyrelsens i det föregående (jfr 1.1) nämnda förslag rörande kompetensvärdet av grundskolans utbildning ansluter sig när det gäller intagningen till gymnasial utbildning till riktlinjer som angavs i propositionen.

I det följande tar jag främst upp frågor som sammanhänger med gymnasie- och fackskoleutbildningens kompetensvärde. Dessa frågor är som jag framhöll i prop. 1964: 171 både var för sig mycket komplicerade och därtill på olika sätt invävda i varandra. Skolöverstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen och överstyrelsen för yrkesutbildning framlade i skrivelse den 1 november 1962 bl. a. förslag om inrättande av ett permanent statligt organ, ett kompetensråd, för samordning av uppgifterna på kompetensområdet. Gymnasieutredningen framhöll behovet av detta råd eller en motsvarande institution. I nyssnämnda proposition uttalade jag att ett dylikt organ enligt min mening inte var någon lämplig anordning och ansåg det mest ändamålsenligt att hela det komplicerade problemkomplex, som kompetensfrågorna för gymnasiet och fackskolan utgjorde, bleve föremål för en samlad utredning.

1.4. Det utredningsarbete som enligt vad jag förut anfört bedömts vara påkallat beträffande gymnasiet och fackskolans kompetensvärde samt intagningsnormer och meritvärderingsnormer i fråga om universitet och högskolor synes nu böra komma till stånd genom särskilda sakkunniga.

Dessa huvuduppgift kan i korthet sägas bli att överväga och framlägga förslag dels om och i vilken mån statligt reglerad utbildning bör anknytas till gymnasium och fackskola, dels hur bestämmelserna för intagning till sådan utbildning bör utformas. Med utbildning avser jag, både här och i det följande, inte bara sådan utbildning, som bedrivs vid läroanstalter av olika slag, utan även sådan utbildning hos anställningsmyndighet, som krävs för fortsatt anställning hos myndigheten.

2. Som utgångspunkter för de sakkunnigas arbete vill jag ange vissa principiella riktlinjer. I sina huvuddrag återfinns dessa i prop. 1964: 171 och föranledde ingen erinran vid riksdagsbehandlingen (SäU 1 höstsessionen, rskr 407).

En fundamental regel då det gäller att uppställa behörighetsvillkor för en viss utbildning i form av krav på förutbildning bör vara att dessa villkor grundas på vad som är sakligt motiverat med hänsyn till den fortsatta verksamheten. Tendenser att låta prestigesympunkter eller andra ovidkommande omständigheter påverka utformningen av behörighetsvillkor måste självfallet motverkas. I en tid med stark satsning på utbildning även utöver den obligatoriska kan emellertid utvecklingen successivt leda till att den reella förutbildningsnivån bland de sökande till en viss utbildning eller karriär kommer att så småningom ligga över den formellt uppställda nivån. Det kan då i vissa fall vara ändamålsenligt att utnyttja detta förhållande genom att revidera utbildningsplanerna så att det förändrade rekryteringsläget effektivt utnyttjas. Detta kan sedan i sin tur föranleda omprövning av behörighetsvillkoren. Självfallet får en sådan omprövning inte genomföras i oreglerade former. I fråga om det offentliga utbildningsväsendet måste sålunda beslut fattas av de ansvariga myndigheterna. Jag vill starkt understryka vikten av att höjning av behörighetskrav måste ske med stor återhållsamhet. Resultatet kan annars bli att man utestänger sökande som inte fått den högre förutbildningen men eljest har goda, kanske i vissa fall bättre förutsättningar än övriga sökande för den tilltänka utbildningen eller karriären.

I anslutning till det sist nämnda vill jag vidare framhålla att det i själva verket oftast är angeläget att till en utbildningsväg kunna rekrytera personer med varierande förutbildning och erfarenheter i fråga om såväl nivå som inriktning. På många områden i samhället är det sålunda värdefullt om de som verkar där har en skiftande erfarenhetsbakgrund. En viktig förutsättning för att utbildningsväsendet skall fungera rationellt är att behörighetsreglerna inte präglas av ett snävt betraktelsesätt. Möjligheter måste sålunda finnas för att på olika vägar meritiera sig för en viss utbildning eller ett visst yrke.

De riktlinjer jag nyss angett för kompetensfrågornas prövning kan tekniskt sett försvåra en lösning, men detta får inte hindra att de sakkunniga vid sin prövning av behörighetsvillkor och meritvärdering utgår från dessa riktlinjer. Intagningsbestämmelserna måste sålunda utformas så att personer som sakligt sett är väl meriterade för en viss utbildning får reella möjligheter att komma i fråga oavsett på vilket sätt de förvärvat sina kunskaper, färdigheter och förutsättningar i övrigt.

Jag vill kraftigt understryka, att den här skisserade övergången från nuvarande system till ett system med byggt på de reella studieförutsättningarna inte får innebära någon sänkning av kvalitetskravet. En dylik sänkning skulle kunna leda till förlängda eller, i växande grad, icke fullföljda studier.

I en tid då samhällets resurser ansträngs till det yttersta för att genomföra utbildningsväsendets expansion är detta en utveckling som inte kan accepteras.

För att bland ett större antal sökanden med tillräckliga förkunskaper i möjligaste mån kunna välja ut dem som har de bästa förutsättningarna att genomföra studiegången, är det angeläget att tillskapa ett urvalssystem som också tar hänsyn till sådana egenskaper hos den sökande, vilka inte kan dokumenteras i form av betyg o. d.

De angivna riktlinjerna har giltighet inom utbildningsväsendet i dess helhet. Den nu aktuella utredningen föranleds emellertid i första hand av de förändringar som beslutats beträffande uppbyggnaden av det gymnasiala skolväsendet. Som tidigare nämnts skall utredningen främst ta sikte på gymnasiet och fackskolan men därutöver bör med hänsyn till helhetssynen på det gymnasiala skolsystemet även yrkesskolan beaktas. Kontakt med yrkesutbildningsberedningen kan därför erfordras i vissa frågor. För den som inte har grundutbildning utöver folkskolan eller grundskolan, men som senare förvärvat ytterligare utbildning eller erfarenhet, bör de sakkunniga vidare finna ett system för bedömning av behörigheten till högre studier.

3. Spörsmålen rörande fackskolans kompetensvärde får självfallet sin karaktär av att denna skola i det stora hela är en nyskapelse. Därtill är den än så länge kvantitativt inte särskilt omfattande och den blir inte utbyggd i hela landet förrän i slutet av detta decennium. I den mån fackskolan ersätter vissa utbildningslinjer inom det nuvarande skolväsendet, främst inom yrkesskolan, vilket i viss mån är fallet i fråga om fackskolans ekonomiska och tekniska linjer, bör det vara möjligt att vid prövningen av kompetensfrågorna anknyta till förhållandena i fråga om dessa äldre utbildningsvägar. Då jämförelsemöjligheter saknas — och jag vill erinra om att jag i prop. 1964: 171 framhållit att man bör vara försiktig med långtgående jämförelser mellan fackskolan och annan, nu existerande utbildning — blir prövningen av kompetensfrågorna väsentligt svårare. Givetvis är det såsom jag också framhållit i nyssnämnda proposition av betydelse att klarhet så långt möjligt skapas beträffande fackskolans kompetensvärde. Likväl är det ett problem som synes kunna lösas först successivt.

3. 1. Frågan om fackskolans kompetensvärde för utbildning som tillhör grundskolans kompetensområde kommer tills vidare att lösas i och med att ställning tas till skolöverstyrelsens i det föregående nämnda förslag. I princip behöver de sakkunniga därför icke behandla fackskolekompetensen i relation till nyssnämnda utbildning. Om det därvid gäller tekniska frågor om beräkning av meritvärde av fackskolutbildningen förutsätter jag att utredningen samråder med skolöverstyrelsen. Därutöver kan skäl tänkas som talar för att en viss utbildning eller karriär undantas från grundskolans kompetensområde och överförs till fackskolans. Jag vill emellertid erinra om vad jag i föregående avsnitt framhållit om nödvändigheten av stor försiktighet och återhållsamhet med dylika höjningar av behörighetskraven. Om sådana över huvud taget bör komma i fråga kan det gälla endast enstaka fall och då inom de utbildningsområden som i dag inte kräver gymnasieutbildning men där under längre tid de sökande i mycket stor utsträckning har sådan förutbildning.

3. 2. Man befinner sig härvidlag inom eller på gränsen till vad man brukar kalla området för icke-akademisk, postgymnasial fackutbildning. Som jag framhållit i prop. 1964: 171 räknar jag med att hela detta fält i princip

skall tillhöra fackskolans kompetensområde. Det bör ankomma på utredningen att nu närmare penetrera dessa frågor men jag vill understryka att undantag från den angivna principen kan komma i fråga endast om mycket starka skäl kan anföras härför. I stället bör undersökas om inte bland de postgymnasiala utbildningsvägar, som i dag kräver studentexamen eller motsvarande såsom förutbildning, finns åtskilliga som bör kunna grundas på fackskolekompetens. I viss mening bör detta, såsom jag strax skall återkomma till, även gälla den akademiska postgymnasiala utbildningen.

4. Såsom en följd av reformeringen av gymnasiet måste bestämmelserna rörande intagningen vid universitet och högskolor — liksom vid övriga postgymnasiala utbildningsvägar — under alla förhållanden bli föremål för en omfattande teknisk översyn. Skäl talar emellertid såsom jag anfört i prop. 1964: 171 för att därutöver vidtas åtgärder av mera principiell natur. Bl. a. bör som jag tidigare angett en översyn ske av bestämmelserna rörande meritvärderingsgrunderna för urvalet bland de sökande till spärrade utbildningslinjer (jfr 1.2). Därutöver bör även principerna för anknytning mellan de akademiska läroanstalterna och det underliggande skolväsendet i detta sammanhang tas upp till en förutsättningslös prövning. Den senaste tidens utveckling mot akademisk undervisning i nya former omfattande helt nya grupper av medborgare i vårt land — jag tänker därvid bl. a. på radiokursen i statskunskap — liksom den förändrade syn på universitetsutbildningen, som den snabba kvantitativa expansionen medfört, gör det motiverat att ompröva gällande formella regler för behörighet till akademiska studier. I prop. 1964: 171 har jag också antytt att detta är ett viktigt spörsmål. Jag vill vidare erinra om att statsutskottet i ett utlåtande (SU 1965: 90) nyligen har uttalat sig positivt beträffande åtgärder som möjliggör för personer som inte uppfyller de formella behörighetskraven i deras nuvarande utformning att vinna inträde vid universitet och högskolor.

4.1. Enligt gällande bestämmelser uppställs ett allmänt behörighetsvillkor för tillträde till högre studier vilket i stort sett innebär krav på studentexamen. Vissa motsvarande kompetenser, bl. a. handelsgymnasieexamen, folkskollärarexamen och gymnasieingenjörsexamen ger numera också tillträde. Jag vill dock erinra om att det först nyligen beslutats att sistnämnda examen skall ge generell behörighet i och med att kravet på kunskaper i ett tredje modernt språk borttagits (jfr 1.2).

I prop. 1964: 171 har jag uttalat, att jag funnit det lämpligast att tills vidare uppställa ett allmänt behörighetskrav, som i möjligaste mån motsvarar nuvarande krav på studentexamen. Jag förordade sålunda att den som i fullständig lärokurs i gymnasiet erhållit ett slutbetyg från årskurs 3, vars medelvärde uppnår ett visst lägsta värde, skulle äga allmän behörighet för tillträde till högre studier. Medelvärdet borde fastställas av Kungl. Maj:t och tills vidare fixeras till 2,3. Förslaget framlades emellertid i avvaktan på resultatet av en mera ingående prövning av behörighetsfrågan. Det bör som jag nämnt ankomma på de sakkunniga att ta upp detta spörsmål till förutsättningslös prövning.

Frågan är om en allmän behörighetsregel knuten till fullständig gymnasieutbildning eller motsvarande behöver utformas lika kategoriskt som hittills. Vid remissbehandlingen av gymnasieutredningens betänkande framkom uppslag som innebar att det allmänna behörighetsvillkoret borde överges och ersättas med för varje särskilt akademiskt ämne eller studieinje speciella behörighetsbestämmelser.

Att det från ren utbildningssynpunkt är de speciella behörighetskraven som är det väsentliga synes klart. Men även om man från strikt utbildningssynpunkt skulle kunna nöja sig med att uppställa behörighetskrav av denna karaktär vore detta otvivelaktigt ett mycket radikalt avsteg från den grundsyn som hittills präglat vårt utbildningsväsen. Det allmänna behörighetskravet i form av studentexamen eller motsvarande bör ses som ett uttryck bl. a. för att samhället inte vill utbilda specialister inom snävt avgränsade sektorer utan människor som har kunskaper i och förmåga att intressera sig för frågor även utanför sitt fack. Denna grundsyn bör enligt min mening gälla även framgent. Fortfarande bör därför i någon form finnas ett behörighetskrav av allmän karaktär. Det bör emellertid kunna tillgodoses på olika sätt, även genom sådana kunskaper och erfarenheter, som inte har förvärvats i skolmässiga studier. Jämsides med det allmänna villkoret för tillträde till högre studier kan dock även speciella krav behöva uppställas. Jag återkommer i det följande till denna fråga.

Jag är självfallet medveten om att en ändring av behörighetsbestämmelserna i antydd riktning kan komma att ytterligare öka trycket på det högre utbildningsväsendet. De svårigheter som kan föreligga att tillgodose efterfrågan på dylik utbildning får man emellertid enligt min mening inte söka undanröja genom att av formella skäl utestänga utbildningssökande som sakligt sett är lika behöriga som de vilka får tillträde till studier. Vid en eventuellt erforderlig begränsning av tillströmningen måste sålunda alla utbildningssökande bedömas på samma sakliga grunder varvid riktningen skall vara att uteslutande beakta sökandenas reella förutsättningar för de avsedda studierna.

4.2. Det blir en av de sakkunnigas viktigaste uppgifter att studera och i detalj utarbeta förslag till lösning av behörighetsproblemet, när det gäller tillträde till högre studier. Såväl de allmänna som de speciella behörighetskraven måste därvid beaktas. Beträffande den sistnämnda typen av krav måste för varje akademisk studielinje anges vilka förkunskaper som erfordras. Beroende på de akademiska studiernas inriktning kan kravet på förkunskaper växla i omfattning och karaktär. Generellt måste stor återhållsamhet iakttas i fråga om dylika speciella behörighetskrav och de måste självfallet utformas med hänsyn till den framtida strukturen hos det gymnasiala skolsystemet, exempelvis i avseende på gymnasiets linjeindelning.

Det allmänna villkor i fråga om bredd i förutbildning eller erfarenheter som därutöver bör uppställas bör kunna anses tillgodosett om den utbildningssökande har en gymnasial utbildning av inte alltför speciellt slag. Fullständig gymnasieutbildning och såvitt i dag kan bedömas även fullständig fackskolutbildning bör därvid anses tillräcklig. Villkoret bör emellertid kunna uppfyllas också på annat sätt. I princip bör sålunda erfarenheter från praktisk verksamhet inom arbetsliv och organisationer och från offentlig verksamhet m. m. kunna jämföras med fullständig gymnasial utbildning. Det ankommer på de sakkunniga att närmare ange hur behörigheten i dylika fall lämpligen skall dokumenteras. Jag vill särskilt understryka att det här gäller det allmänna kravet på bredd i förkunskaper eller erfarenheter. De speciella behörighetsvillkor som därutöver behöver uppställas bör såvitt gäller teoretisk förutbildning uttryckas i ämnen och kurser inom det nya gymnasiet.

Jag har tidigare (p. 2) för utbildningsväsendet i dess helhet framhållit betydelsen av att övergången till ett nytt system för bedömning av förkun-

skaper och andra studieförutsättningar inte får innebära någon sänkning av kvalitetskravet. Detta är inte minst viktigt i fråga om reglerna för tillträde till högre studier. Ett system av det slag som ovan antytts, sammanfatt av ett allmänt behörighetskrav i förening med sakligt motiverade speciella behörighetskrav, bör enligt min mening i möjligaste mån säkerställa att till högre studier endast sådana sökande kommer att antagas som har förutsättningar att på ett tillfredsställande sätt tillgodogöra sig den av samhället erbjudna undervisningen.

En ändring av bestämmelserna angående behörighet för tillträde till högre studier på antytt sätt får emellertid en rad konsekvenser som måste undersökas ingående.

Vissa av dessa konsekvenser sammanhänger med skolsystemets sätt att fungera. Av väsentlig betydelse är att intagningsbestämmelser till fortsatt utbildning i första hand grundas på slutbetygen från skolan. Jag vill sålunda understryka, att någon övergång till inträdesprov av det slag som prövar kunskaper m. m., vilka sedvanligen dokumenteras i slutbetyg från avlämnande skola, inte kan komma i fråga. En annan sak är att sådana intagningsinstrument, som kompletterar betygsvärderingen genom att klarlägga andra kvaliteter hos envar av de sökande, kan visa sig värdefulla. Jag vill här även återknyta till vad jag tidigare uttalat om betydelsen av ett urvalssystem som tar hänsyn till alla relevanta studie- och yrkesförutsättningar. Det får ankomma på de sakkunniga att pröva frågan om dylika kompletterande intagningsinstrument och att därvid överväga hur sådana hjälpmedel skulle kunna användas inte blott i vägledande syfte utan även för urval bland sökande.

Även om intagningen främst grundas på skolbetygen kan en övergång till ett intagningssystem där tyngdpunkten förskjuts från allmänna till mera speciella behörighetsvillkor komma att påverka undervisningssituationen i skolan. Det måste givetvis undvikas att eleverna under skoltiden specialiserar sig hårt på sådana ämnen och färdigheter vilka är av särskild vikt i intagningssituationen men försummar övriga delar av utbildningen. Det bör vara möjligt att undvika dylika konsekvenser genom en lämplig utformning av meritvärderingsbestämmelserna.

I detta sammanhang vill jag också erinra om att merit- och kompetensvärderingssystem mycket ofta synes medföra inverkan på undervisning och inre arbete i underliggande skolformer. De sakkunniga bör vid utformningen av sina förslag till nytt system beakta nämnda förhållande.

4.3. Vissa synpunkter av betydelse för de sakkunnigas arbete med meritvärderingsfrågorna har jag redan i det föregående angett. Riktningen bör sålunda vara att uppnå större enkelhet och enhetlighet i bestämmelserna än vad f. n. är fallet. Vidare bör urvalet bland behöriga sökande grundas på betyget från skolutbildningen. De sakkunniga bör framlägga förslag om den närmare utformningen av reglerna för rangordningen. Åtskilliga tidigare undersökningar har sysslat med frågan om sambandet mellan studentbetyg och framgång i högre studier. De sakkunniga bör pröva frågan om skolbetygets prognosvärde.

I det föregående har framhållits att synen på behörighetsvillkoren i fråga om tillträde till högre studier måste bli mindre formell än nu och att kretsen av dem som kan få möjlighet att utnyttja sådana studier vidgas. Även personer, som inte fått gymnasieutbildning men på andra vägar skaffat sig de kunskaper och erfarenheter, som erfordras, bör alltså i framtiden

den ges större möjligheter än nu att vinna inträde vid universitet och högskolor. Därmed uppkommer emellertid problemet hur urval skall ske bland sökande när jämförelser måste göras mellan grupper med starkt avvikande utbildningsbakgrund. De sakkunniga har här att pröva en fråga av samma karaktär som den skolöverstyrelsen behandlat i sina i det föregående berörda förslag rörande urval bland sökande från olika utbildningsnivåer.

I detta sammanhang vill jag framhålla att vid bedömningen av meritvärderingsfrågor hänsyn måste tas till att nya tekniska hjälpmedel kan komma till ökad användning vid intagningen.

En särskild fråga, som de sakkunniga bör beakta, är vilket kompetens- eller meritvärde som på olika nivåer bör tillmätas utbildning eller praktisk erfarenhet förvärvad under värnpliktsjänstgöring och under annan militär utbildning eller tjänstgöring.

4. 4. De synpunkter och riktlinjer jag i de föregående avsnitten redovisat beträffande utredningens prövning av behörighets- och meritvärderingsfrågor i anslutning till intagningen till akademisk utbildning gäller i princip också andra intagningsituationer. De sakkunniga bör sålunda vid sitt arbete sträva efter att kompetensreglerna för utbildningsväsendet i sin helhet blir så enhetliga och likartade som möjligt.

5. Utredningen omfattar ett stort och komplicerat frågekomplex, som kommer att kräva relativt lång tid innan det fullständigt genomarbetats. Vissa av spörsmålen är emellertid av den karaktären att en skyndsam prövning erfordras. Detta gäller främst intagningsbestämmelser beträffande postgymnasial utbildning. Genom det allmänna behörighetsvillkor — i form av en kompetensvärskel — som fastställts att tills vidare gälla har visserligen klarlagts vilka generella möjligheter de elever, som läsåret 1966/67 börjar i det nya gymnasiet, har att efter avslutade gymnasiestudier gå vidare exempelvis till akademiska studier. Det är emellertid angeläget att även speciella behörighetsvillkor och meritvärderingsregler som erfordras snarast möjligt fastställs. Det kan därvid inte uteslutas att de sakkunniga, för att få tid till en mer ingående prövning av hela systemet, tills vidare får begränsa sina förslag till att avse provisoriska bestämmelser.

Beträffande andra av de i det föregående berörda frågorna måste arbetet läggas upp mera långsiktigt. Detta torde exempelvis gälla vissa spörsmål rörande fackskolans kompetensvärde där det kan bli nödvändigt att avvakta de första erfarenheterna av fackskolans verksamhet.

Man får sålunda räkna med att den utredning som nu tillsätts kommer att arbeta under förhållandevis lång tid. Härunder bör utredningen kunna tjäna såsom ett sammanhållande organ för alla kompetensfrågor som rör det statligt reglerade utbildningsväsendet. Jag räknar med att utredningen får ta del av alla viktigare principiella ärenden inom detta område och uttala sin mening därom. Självfallet måste emellertid samtidigt arbetet med kompetensproblem av olika slag försiggå inom skilda myndigheter. Skolöverstyrelsens och universitetskanslersämbetets viktiga uppgifter på detta fält har jag redan i det föregående berört.

På längre sikt måste en effektiv organisation skapas för handläggningen av dessa ärenden inom berörda statliga myndigheter. Det bör ankomma på utredningen att överväga även denna fråga och framlägga därav föranledda förslag.

Vidare måste de sakkunniga i sitt arbete beakta angelägenheten av att kompetensfrågor inom det icke statligt reglerade området — inom såväl

den kommunala som den enskilda sektorn — löses så långt möjligt efter likartade regler som inom den statliga sektorn. Kontakt bör därför tas med företrädare för kommunal och enskild verksamhet.

Utredningsarbetet har påbörjats.

57. Sakkunnig för utredning rörande sammanförande till vissa begravningsplatser av stoften efter i Sverige jordade tyska soldater m. fl.

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 november 1965 för att inom ecklesiastikdepartementet biträda vid handläggning av ärende rörande sammanförande till vissa begravningsplatser av stoften efter i Sverige i samband med första och andra världskrigen jordade tyska soldater m. fl.:

Claesson, Hilding, f. d. kyrkogårdsföreståndare.

Lokal: Krigsgravutredningen, Lunds domkapitel, Lund; tel. 0412/121 73 (Claesson).

Utredningsarbetet har påbörjats.

Jordbruksdepartementet

A. Kommittéer som avslutat sin verksamhet under 1965

1. Utredning rörande fortsatt drift av institutet för växtförädling av frukt och bär (1965: I 11)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1964 med uppdrag att uppta förhandlingar med stiftelsen för växtförädling av frukt och bär angående den fortsatta driften av institutet för växtförädling av frukt och bär:

Widell, C. G., generaldirektör, *ordförande*;

Foghelin, T. T. M., byråchef;

Johansson, S. E., departementssekreterare.

Expert, tillika sekreterare:

Säkk, K., fil. lic.

Direktiven för utredningen, se 1965: I Jo 11.

Utredningen har den 18 februari 1965 avgett betänkande benämnt Den framtida verksamheten vid institutet för växtförädling av frukt och bär i Balsgård (Stencil Jo 1965: 1).

Uppdraget är därmed slutfört.

2. Emåutredningen (1964: I 10; 1965: I 15)

Tillkallad enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 september 1959 för att verkställa utredning rörande vissa problem, vilka uppkommer som följdverkningar av större torrlägningsföretag (se Post- och Inrikes tidn. den 20 oktober 1959):

Osvald, K. H., professor emeritus.

Experter:

Andersson, S. G. V., överinspektör;

Hägglund, J. M., f. d. byråchef;

Rödén, J. O. G., byrådirektör;

Thunmark, S. G., professor.

Sekreterare:

Hägglund, J. M., f. d. byråchef (se ovan).

Biträdande sekreterare:

Rödén, J. O. G., byrådirektör (se ovan).

Direktiven för utredningen, se kungl. brev till statskontoret den 25 september 1959.

Genom beslut den 17 mars 1965 har förordnats att utredningen skall nedläggas.

3. Utredning rörande organisationen av fiskeristyrelsens laboratorieverksamhet, m. m. (1964: I 18; 1965: I 21)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 16 februari 1962 för att verkställa utredning rörande organisationen av fiskeristyrelsens laboratorieverksamhet, m. m. (se Post- och Inrikes tidn. den 8 mars 1962):

Wikström, H. J., generaldirektör.

Experter:

Johnels, J. A. G., professor;

Lindroth, A. A., fiskeribiolog;

Rörs, A. J. I., avdelningsdirektör;

Sahlin, S., byråchef.

Sekreterare:

Lundblad, B. O., kansliråd.

Biträdande sekreterare:

Silow, C. I. H., byrådirektör.

Direktiven för utredningen, se 1962: I Jo 23.

Utredningsmannen har den 21 maj 1965 avlämnat betänkande angående fiskeristyrelsens laboratorieverksamhet, m. m. (Stencil Jo 1965: 4).

Uppdraget är därmed slutfört.

4. 1963 års hästutredning (1964: I 27; 1965: I 25)

Tillkallade enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 december 1962 för att verkställa utredning och avge förslag rörande statens stöd till hästaveln och amatörridsporten och därmed sammanhängande frågor (se Post- och Inrikes tidn. den 26 januari 1963):

Persson, S. G. F., lantarbetare, led. av II kamm., *ordförande*;

Dahlgren, P. A. B., lantbrukare, led. av II kamm.;

Johansson, E. V., arbetsförmedlingsföreståndare, led. av II kamm.;

Jönsson, E. I., lantbrukare, led. av II kamm.;

Schött, L. E., häradsskrivare, led. av I kamm.

Expert:

Korkman, N. F., byråchef.

Sekreterare:

Ovegård, L. O., avdelningsdirektör.